

รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำครุภัณฑ์ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ดุษฎีนิพนธ์

ของ

พนิดา ยาทองไชย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ดุษฎีนิพนธ์

ของ

พนิดา ยาทองไชย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

A MODEL FOR DEVELOPING TEACHER LEADERSHIP IN LEARNING MANAGEMENT
BASED ON PRINCIPLES OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY
IN EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXTENSION SCHOOLS
UNDER THE REGIONAL EDUCATION OFFICE NO. 11

BY
PANIDA YATHONGCHAI

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
The Doctor of Philosophy Program in Educational Administration
at Sakon Nakhon Rajabhat University

March 2023

All Rights Reserved by Sakon Nakhon Rajabhat University

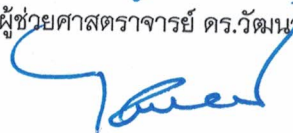

ใบรับรองคุณวุฒิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ พนิดา ยาทองไชย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

	ประธานกรรมการสอบ		กรรมการสอบและ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ภูศรี)	และผู้ทรงคุณวุฒิ	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์)	ประธานที่ปรึกษา
			วิทยานิพนธ์
	กรรมการสอบ		กรรมการสอบและ
(ดร.สุรัตน์ ดวงชาทม)	แต่งตั้งเพิ่มเติม	(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร)	กรรมการที่ปรึกษา
			วิทยานิพนธ์
		กรรมการสอบ	
	(รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร)
ประธานหลักสูตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เมื่อวันที่ 31 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสะดวกและช่วยเหลือเป็นอย่างดี จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โชยา ภาวະบุตร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ห่วงใยและเอาใจใส่ และขอคิดเห็นอันเป็นประโยชน์และมีคุณค่า ต่องานวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหญ่ รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผอ.นิตยา สายเครือดีป ผอ.สุนันท์ หลวงศรี ดร.ปรเมศวร์ วรรณทองสุก คุณครูวรายุทธ สายทอง คุณครูอุดมศักดิ์ มีภูคำ คุณครูอรอุมา ศรีนาทม และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเครื่องมือ และเสนอแนวทางในการพัฒนางานวิจัย

ขอขอบพระคุณ วิทยากร คุณครูทองศักดิ์ ทินบุตร และ ศน.นิพนธ์ บรรพสาร ที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ในการพัฒนาครู และทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเกิดประสิทธิผล และขอขอบพระคุณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนครที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้คณะครูเข้าศึกษาดูงานและบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาพัฒนาโรงเรียนได้อย่างดียิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คณะครูในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนบ้านโปนแพง เขียวรวนท์อุทิศ 5 ทุกคน ที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขอขอบคุณผู้ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณคุณพ่อสบาย คุณแม่ถนอม คุณณัฐกร คุณสมรส ที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาเอก รุ่นที่ 14 ทุกคน ที่ได้ให้คำแนะนำ และคอยช่วยเหลือในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

พนิดา ยาทองไชย

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
ชื่อผู้วิจัย	พนิดา ยาทองไชย
กรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร
ปริญญา	ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)
สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ปีที่พิมพ์	2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) หาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 3 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และระยะที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า PNI

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา 2) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต และ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เรียงลำดับดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน 2) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต 3) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ และ 4) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

4. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1) ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดทุกด้าน และ 2) ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมทดลอง คิดเป็นร้อยละ 88.41 และผลการประเมินตนเองของผู้เข้ารับการพัฒนา พบว่า มีค่าร้อยละความก้าวหน้า 17.60 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มขึ้น 0.88

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

TITLE	A Model for Developing Teacher Leadership in Learning Management Based on Principles of Sufficiency Economy Philosophy in Educational Opportunity Extension Schools Under the Regional Education Office No. 11
AUTHOR	Panida Yathongchai
ADVISORS	Asst. Prof. Dr. Watana Suwannatrai Assoc. Prof. Dr. Chaiya Pawabutra
DEGREE	Ph.D. (Educational Administration and Leadership)
INSTITUTION	Sakon Nakhon Rajabhat University
YEAR	2023

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) examine the components of teacher leadership in learning management based on the principles of sufficiency economy philosophy (PSEP) in Educational Opportunity Extension Schools, 2) investigate the need for developing teacher leadership in learning management based on the PSEP, 3) create and construct a model for developing teacher leadership in learning management based on the PSEP, and 4) determine the effectiveness of the developed model. The research and development (R&D) method was employed and divided into four stages: Phase 1 examined the components of teacher leadership in learning management based on the PSEP; Phase 2 focused on the need for fostering teacher leadership development in learning management based on the PSEP; Phase 3 involved the development of teacher leadership model in learning management based on the PSEP; and Phase 4 involved the implementation of the developed model. The research tools included unstructured interview forms, rating scale questionnaires, and an assessment form on teacher leadership in learning management based on the PSEP. Statistics for data analysis were performed using frequency, percentage, mean, and Priority Need Index (PNI).

The findings were as follows:

1. The teacher leadership in learning management based on the PSEP in Educational Opportunity Extension Schools encompassed the following aspects:
1) Developing learning units that aligned with the school curriculums; 2) Integrating the PESP into learning management practices, 3) Being a positive lifestyle role model, and 4) Engaging in self-improvement and co-worker development.
2. The need to cultivate teacher leadership in learning management based on the PSEP in Educational Opportunity Extension Schools was ranked respectively: 1) Engaging for self-improvement and co-worker development, 2) Being a positive lifestyle role model, 3) Integrating the PESP into learning management practices, and 4) Developing learning units that aligned with the school curriculums.
3. A model for developing teacher leadership in learning management based on the PSEP in Educational Opportunity Extension Schools under the Regional Education Office No. 11 comprised 1) principles, 2) objectives, 3) contents, 4) processes, 5) media and learning resources, and 6) measurement and evaluation.
4. The effectiveness of the developed model revealed that: 1) The evaluation result by experts was overall at a high level and reached the highest level of all aspects, and 2) The effects after the model implementation revealed that teachers had acquired knowledge and understanding, accounting for 88.41 percent, while the mean score of self-assessment mean scores reflected a progress rate of 17.60 percent. The teacher leadership in learning management based on the PSEP showed an increase of 0.88.

Keywords: Development Model, Teacher Leadership in Learning Management, Philosophy of Sufficiency Economy Philosophy, Educational Opportunity Extension Schools

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย	8
ความมุ่งหมายของการวิจัย	8
ความสำคัญของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
กรอบแนวคิดของการวิจัย	12
นิยามศัพท์เฉพาะ	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	20
ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	20
ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	22
องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	25
การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	30
ภาวะนำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง .	34
ความหมายของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้	34
องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้	36
องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	56
รูปแบบการพัฒนา	163
ความหมายของรูปแบบ	163
ประเภทของรูปแบบ	164
รูปแบบการพัฒนา	165
วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ	167

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การประเมินรูปแบบ.....	175
องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ	177
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	183
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	183
บริบทโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11	186
การวิจัยและพัฒนา	191
ความหมายและความสำคัญของการวิจัยและการพัฒนา	191
ความสำคัญของการวิจัยและการพัฒนา	193
ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา	194
3 วิธีดำเนินการวิจัย	199
ระยะที่ 1 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	200
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	200
ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	201
ขั้นตอนที่ 3 การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	202
ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	204
ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาเชิงสำรวจ	204
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความต้องการจำเป็นจากสภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	215

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ระยะที่ 3 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ	
เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	216
ขั้นตอนที่ 6 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้	216
ขั้นตอนที่ 7 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ	
เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	216
ระยะที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ	
เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	218
ขั้นตอนที่ 8 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู	
ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	218
ขั้นตอนที่ 9 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู	
ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ	
ภาค 11	219
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	221
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบ และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู	
ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงาน	
ศึกษาธิการภาค 11	222
ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	222
การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตาม	
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทาง	
การศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	225
ศึกษาเชิงสำรวจ.....	236

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ระยะเวลาที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11	259
สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11.....	259
พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11.....	266
ระยะเวลาที่ 3 การติดตามและประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของ สำนักงานศึกษาธิการภาค 11	281
5	สรุปลง อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 291
	ความมุ่งหมายของการวิจัย 291
	วิธีการดำเนินการวิจัย 292
	สรุปลงการวิจัย 293
	อภิปรายผล..... 298
	ข้อเสนอแนะ 310

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	313
ภาคผนวก	329
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	331
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	337
ภาคผนวก ค หนังสือรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์.....	373
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	377
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	425
ภาคผนวก ฉ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11.....	433
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย	613
ประวัติย่อของผู้วิจัย	625

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้	45
2 องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	67
3 ตัวบ่งชี้การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	75
4 ตัวบ่งชี้การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการ เรียนรู้	103
5 ตัวบ่งชี้การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	123
6 ตัวบ่งชี้การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	139
7 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู	172
8 ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ	181
9 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	205
10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน.....	206
11 องค์ประกอบหลักและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบ ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	222
12 องค์ประกอบหลัก และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน พื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	230
13 องค์ประกอบหลัก และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	231
14 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	237

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าสภาพที่เป็นอยู่จริง ขององค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขต รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	238
16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าสภาพที่ควรจะเป็นของ องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบ ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	239
17 การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการ จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	240
18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าสภาพที่เป็นอยู่จริง องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ...	241
19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าสภาพที่ควรจะเป็นของ องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ...	243
20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าสภาพที่เป็นอยู่จริงของ องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนรู้	245
21 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่า สภาพที่ควรจะเป็นของ องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนรู้	247
22 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของ องค์ประกอบที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	249

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่า สภาพที่ควรจะเป็นของ องค์ประกอบที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต 251
24	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของ องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน 253
25	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่าสภาพที่ควรจะเป็นของ องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน 255
26	สรุปการเรียงลำดับความสำคัญเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 257
27	การเรียงลำดับความสำคัญของวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 258
28	แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขต รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ 266
29	แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขต รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม 267
30	แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ รับผิดชอบของสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ..... 268

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
31 แสดงผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาระบบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	269
32 แสดงผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาระบบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	270
33 แสดงผลการประเมินความถูกต้องของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาระบบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม	271
34 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาระบบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม.....	273
35 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ ของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาระบบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขต รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม.....	275

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
36 แสดงผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม.....	277
37 คะแนนก่อนและหลังอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11.....	282
38 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	283
39 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบพัฒนา.....	284
40 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11 หลังการทดลองใช้รูปแบบพัฒนา.....	285
41 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการทดลอง ใช้รูปแบบพัฒนา.....	286
42 ผลการวิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินความสอดคล้อง IOC ของแบบสอบถาม.....	427
43 ผลการวิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินความสอดคล้อง IOC ของข้อคำถาม แบบประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง.....	430

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	13
2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	29
3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้	56
4 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	79
5 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้.....	107
6 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	126
7 องค์ประกอบการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน.....	142
8 องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ	182
9 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	280
10 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565	615
11 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางสาวนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม่นาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565....	615
12 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแม่นาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565.....	616
13 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565.....	616

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
14 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยาลัยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนครเขต 1 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565.....	617
15 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยาลัยฐานะเชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2565.....	617
16 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหญ่ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตร ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2565.....	618
17 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตร ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2565.....	618
18 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร ศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2565.....	619
19 การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 15 มีนาคม 2566.....	620
20 การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 16 มีนาคม 2566.....	621
21 การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ วันที่ 17 มีนาคม 2566	624

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยเพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จาก แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่มุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า ก)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินนโยบายเรื่องโรงเรียนขยายโอกาส โดยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นพัฒนาและทักษะอาชีพของผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบกับนโยบายของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเสริมทักษะอาชีพ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนขยายโอกาส ได้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาภาคบังคับให้ประชาชนได้รับการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ ส่งเสริมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสให้ได้รับโอกาสฝึกอาชีพตามความถนัด และสร้างนวัตกรรมในการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ที่มีการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียน เพิ่มทักษะความรู้ ความสามารถต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต โดยโรงเรียนขยายโอกาสได้จัดการศึกษา

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยทำการเปิดชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 119 โรงเรียน และในปัจจุบันโรงเรียนที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีจำนวนทั้งหมด 7,096 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, ออนไลน์)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ในปีการศึกษา 2565 มีจำนวน 326 โรงเรียน ซึ่งการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ว่า "การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งหมายความว่าเยาวชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน และให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตร หรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับหรือระดับสูงขึ้นไปตามความพร้อมของครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 8) และในขณะที่ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2546, หน้า 13) ได้สรุปว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เป็นการจัดประสบการณ์ด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณค่าที่จำเป็นต่อชีวิต ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความสามารถและทักษะในการสื่อสารทั้งด้านการพูด การเขียน ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ให้มีความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต รวมถึงความมีจิตใจอันดีงาม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักศาสนา การอนุรักษ์สืบสานเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีวิสัยทัศน์ที่ทันต่อความก้าวหน้าในสังคมโลก เช่นเดียวกับ ศิริพร กุลสานต์ (2557, หน้า 2) ที่กล่าวถึงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ว่ามีวิธีการจัดบุคลากรเข้าสอน 3 วิธี คือ 1) สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาเท่านั้น 2) สอนระดับมัธยมศึกษาทั้งหมดและสอนระดับประถมศึกษาบางสาระการเรียนรู้ 3) สอนระดับมัธยมศึกษาบางสาระการเรียนรู้ และสอนระดับประถมศึกษาบางสาระการเรียนรู้ ทำให้ครูที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ได้กำหนดแนวปฏิบัติให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ

ในปัจจุบันพบว่า มีนักเรียนบางส่วนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ แต่นักเรียนบางส่วนมีผลการเรียนรู้ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายเกิดปัญหาทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์และทางด้านพฤติกรรมโดยความรับผิดชอบแล้วโรงเรียนจะต้องมีหน้าที่สำคัญยิ่งที่ต้องทำให้นักเรียนทุกคนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จต่อไป ทั้งนี้การที่ครูจะเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ได้นั้น ครูจึงจำเป็นต้องมีพฤติกรรมของผู้นำในการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผลต่อความก้าวหน้าของผู้เรียน สามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สร้างความร่วมมือร่วมใจเป็นอย่างดีในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน (สิริกร ไชยราช, 2562, หน้า 114)

นักวิชาการและนักการศึกษาที่ต้องการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำครู กล่าวคือ ภาวะผู้นำของครูมีความสำคัญต่อความเติบโตและวิวัฒนาการการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำการเรียนการสอนเพื่อบรรลุประสงค์หรือเป้าหมาย ตลอดจนจนการมีความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องต่าง ๆ ระหว่างครูแต่ละบุคคลภายในสถานศึกษา รวมไปถึงความสามารถของครูในการนำทั้งการนำในห้องเรียน การนำนอกห้องเรียนและการนำครูคนอื่น ๆ โดยการใช้อิทธิพลในการกระตุ้น ชักจูงเพื่อน

ครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายร่วมกัน (ฐปณีย์ นาธา, 2561, หน้า 18) นอกจากนี้ครูยังต้องมีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทั้งการเป็นผู้นำและการบริหาร สามารถนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ ให้บรรลุเป้าหมายและประสานงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร (ชลนิดา หารจิต, 2562, หน้า 67)

ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้เริ่มจากครูที่มีการจัดการเรียนรู้โดยการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาตนเองสู่ครูมืออาชีพ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการใช้ประสบการณ์การฝึกฝน ให้สามารถนำตนเองและผู้อื่นสู่เป้าหมายและมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (จิตติมา ไชยมหา, 2556, หน้า 18) สอดคล้องกับ อนันตดา ชาวนา (2556, หน้า 15) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าคือ พฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ครูผู้สอนแสดงความสามารถในการกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ตามแนวการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถชี้นำผู้อื่น ด้วยการใช้ภาวะผู้นำและทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ให้เป็นผู้สามารถในการดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายตามอัตภาพ พอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้คู่กันในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากในและภายนอก (ประภากร พรหมโสภณ, 2556, หน้า 74) รวมทั้งเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง (สำนักงานขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 2) และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในทางที่เจริญงอกงาม บนหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน โดยปฏิบัติบนเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม (เวิน ริทัศน์โส, 2559, หน้า 53) รวมไปถึงแนวทางการดำรงชีวิตการปฏิบัติ

ตนเองของคนในสังคมทุกระดับ ยึดหลักทางสายกลางในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านอุปโภคและบริโภค การใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความพอเพียง มีเหตุผล อยู่ในความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมในการดำเนินชีวิต (รัศมี พรหมโพสณท์, 2559, หน้า 23)

ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ซึ่งครูผู้สอนทุกคนควรมี บทบาทและคุณลักษณะอันพึงประสงค์และต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ ทั้งในด้านการปฏิบัติหน้าที่และมีการพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันจะส่งผลต่อการพัฒนาตนและพัฒนางานให้เกิดประสิทธิผล สูงสุดมีองค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและจำเป็นที่จะต้อง ดำเนินการเพื่อให้ครูเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้โดยน้อมนำหลัก ปรัชญาพระราชทานสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา (ชาติชาย ก่อคุณ, 2562, หน้า 99) สอดคล้องกับ สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 30) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำครูในการ จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ คุณลักษณะและพฤติกรรมของ ครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเริ่มจากครูผู้นำ แบบอย่างความพอเพียงในการประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นในการดำเนินชีวิตโดย แนวทางของความพอเพียง การเป็นครูผู้นำแบบอย่างการจัดการเรียนรู้ และเป็นแบบอย่าง ในความเป็นครูมีการพัฒนาหลักสูตรและการสอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการ บริหารจัดการชั้นเรียนและมีคุณลักษณะพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของครูในการเป็นครูผู้นำ การเปลี่ยนแปลง และการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาผู้เรียน ในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจยอมรับ เชื่อถือในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ มีความสามารถในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตจนเกิดเป็น อุปนิสัยพอเพียง นั้นมีอยู่หลายแนวทางโดยแต่ละแนวทางมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ซึ่ง สามารถช่วยพัฒนาได้ดีในบางจุด การพัฒนาโดยใช้หลายแนวทางประกอบกัน จะส่งเสริม กันให้ได้ผลที่สมบูรณ์ ความสำเร็จของการพัฒนา นอกจากจะขึ้นกับคุณภาพของการ ดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วยังขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญที่แฝงอยู่ในตัวผู้พัฒนา ด้วย นั่นก็คือผู้พัฒนา (ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง) จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ การ ยอมรับ และมีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วย ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียน

ในสถานศึกษา จึงมิได้หมายความว่าความพึงการดำเนินการของผู้บริหารและครู รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนเท่านั้นแต่หมายรวมถึงการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย (นันทา บุรีแสง, 2560, หน้า 72) โดยแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน ต้องมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานการคิดจัดทำสาระที่สอดคล้องกับสภาพผู้เรียนและท้องถิ่นและการจัดหน่วยการเรียนรู้ โดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้น และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง (ปรียานุช พิบูลสรารุช , 2550, หน้า 3 - 4)

ในการพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ 2 : 3 : 4 (2 หลักการ 3 เงื่อนไข 4 มิติ) และสามารถถอดออกการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้ที่สอนได้อย่างมั่นใจ รู้ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถถ่ายทอดได้ต้องมีการนำครูศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จ เพิ่มศักยภาพของครูโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาให้ความรู้และฝึกการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ครูมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และสนับสนุนให้ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความประหยัด รู้จักอดออม ดูแลทรัพย์สินของตนเองและส่วนร่วมอย่างคุ้มค่า (สุนันท์ หลวงศรี และอุดมศักดิ์ มีภูคำ สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565)

สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบไปด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ซึ่งมีหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์และบทบาทการพัฒนาภาคต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด รวมทั้งการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ ตามศักยภาพและโอกาสของบุคคลและชุมชนในแต่ละพื้นที่รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การวิจัยและพัฒนาครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีสภาพบริบทและปัญหาต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน คือ ยังขาดรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, คำนำ) ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ตรงกับความต้องการและสามารถนำมาใช้พัฒนาภาวะผู้นำครูอย่างแท้จริง

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีนโยบายเน้นให้นักเรียนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต บูรณาการทุกภาคส่วนภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม รองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ครูบางส่วนยังขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ครูและผู้บริหาร รวมไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องร่วมมือกันการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของสังคมและผู้ปกครองนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นไป

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการช่วยเสริมสร้างและพัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาส ในพื้นที่รับผิดชอบของศึกษาธิการภาค 11 เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคลากรและชุมชน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เป็นอย่างไร
3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร
4. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
3. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
2. ได้ทราบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
3. ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ คือ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งประกอบด้วย 6 เขต ดังนี้ 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีโรงเรียน 65 โรงเรียน มีครู 1,106 คน 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีโรงเรียน 62 โรงเรียน มีครู 1,075 คน 3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีโรงเรียน 61 โรงเรียน มีครู 1,026 คน 4) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีโรงเรียน 40 โรงเรียน มีครู 608 คน 5) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีโรงเรียน 42 โรงเรียน มีครู 739 คน และ 6) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร มีโรงเรียน 56 โรงเรียน มีครู 900 คน รวมทั้งสิ้น 326 โรงเรียน และมีจำนวนครู 5,454 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนการสำรวจครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนขยายโอกาส ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งประกอบด้วย 6 เขต ครูจำนวน 370 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1973, p. 1088) ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage Sampling Sampling)

1.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ

ครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาส เป็นครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของศึกษาธิการภาค 11 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเหตุผลดังนี้ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้คณะครูเข้าร่วมการพัฒนา 2) คณะครูในโรงเรียนมีความพร้อมและมีความตั้งใจในการพัฒนาตนเอง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 สามารถกำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

2.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการและนักการศึกษา คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553); ทิศนา แชมมณี (2553); อภาภรณ์ ราชพัฒน์ (2554); วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556); จารุภัทร บุญส่ง (2556); รัชฎาพร พิมพิชัย

(2556); รังสรรค์ สุทธารัมย์ (2556); อนัตตา ชาวนา (2556); กษมน มังคละคีรี (2557); ศิริพร กุลสานต์ (2557); สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558); รัตติยา พร้อมสิน (2559); ประภาดา คนคลอง (2560); ปิยณัฐ วงศ์เครือศรี (2562); Krug (1992); Katzenmeyer and Moller (2001); Susanna and Moss (2002); Harris and Muijs (2002); ปริญญา ธรเสนา (2559, อ้างถึง สิริกร ไชยราช, หน้า 133); สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 137); นิตยา สายเครือดี๊ป และอรอุมา ศรีนาทม (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565); วราวุธ สายทอง (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565); สุพันธ์ หลวงศรี และอุดมศักดิ์ มีภูคำ (สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2565); ชาติชาย ก่อคุณ (สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2565); ธวัชชัย ไพไหล (สัมภาษณ์ 30 มีนาคม 2565) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1.1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการ

จัดการเรียนรู้

2.1.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

2.1.4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ

เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ได้จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการและนักการศึกษา คือ นพรัตน์ อภิวิมลลักษณ์ (2559); หงษา วงศ์จำปา (2560); สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม (2560); รัชดาภรณ์ วงษ์ชา (2560); สิริพรรณ จิ่งสุทธิวงษ์ (2560); รัชฎากร อัครจันทร์ (2560); สุรงค์ดี ลดาชนศักดิ์ (2561); ฐปนีย์ นารี (2561); ปิยณัฐ วงศ์เครือศรี (2562); สิริกร ไชยราช (2562); อนุสรรา พิพิทธภณธ์ (2563); สร้อยสุดา กรีน (2563) ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

2.2.1 หลักการ

2.2.2 วัตถุประสงค์

2.2.3 เนื้อหา

2.2.4 กระบวนการพัฒนา

2.2.5 สื่อและแหล่งเรียนรู้

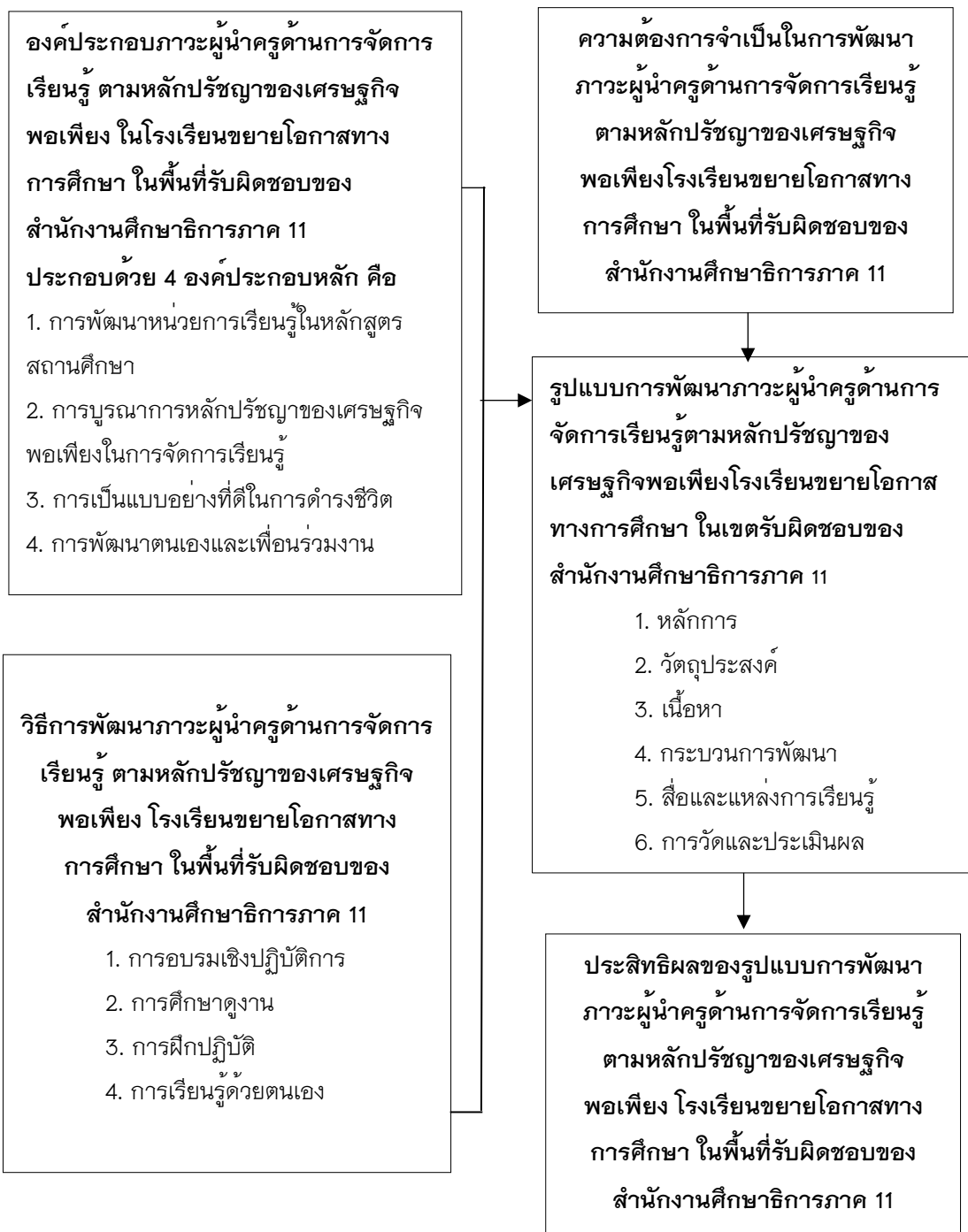
2.2.6 การวัดและประเมินผล

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ดำเนินการในปีการศึกษา 2565

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเบื้องต้น ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

นียมามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นียมามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะความสามารถ และพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีการพัฒนาตนเองตามองค์ประกอบดังนี้ 1) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 2) การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้อื่น และ 4) บริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้

2. ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ซึ่งครูผู้สอนทุกคนควรมีบทบาทและคุณลักษณะอันพึงประสงค์และต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางด้านการปฏิบัติหน้าที่และมีการพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาตนและพัฒนางานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด มีองค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ครูเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรรายวิชาหรือสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ โดยมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งมีการประเมินความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้

2.2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานเนื้อหา โดยการเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นความรู้ในลักษณะองค์รวมที่มีความสอดคล้องกันกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างเป็นระบบจากการได้ใช้ความคิดที่หลากหลาย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

2.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต หมายถึง การปฏิบัติตนของครูให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง จากนั้นครูจึงถ่ายทอดและปลูกฝังแก่นักเรียน จากนั้นจึงขยายผลสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และสังคม

2.4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน หมายถึง การแสดงออกของภาวะผู้นำครูที่มีแผนการพัฒนาตนเองและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงาน และความต้องการ โดยนำความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ได้จากการพัฒนาตนเองมาพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพประสานงานในองค์กรและโน้มน้าวให้เพื่อนร่วมงานปฏิบัติตามมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างผลงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพ

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ตัวแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

3.1 หลักการ หมายถึง แนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ยึดแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 วัตถุประสงค์ หมายถึง เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลของการคัดภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้ครูผู้สอน สร้างความตระหนัก และเจตคติที่ดีในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ 3) ในโรงเรียนขยายโอกาส นำความรู้และทักษะด้านภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 เนื้อหา หมายถึง สารที่เป็นองค์ความรู้ของการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้จัดทำเป็นเอกสารประกอบการพัฒนา จำนวน 4 หน่วย ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา 2) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต และ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

3.4 กระบวนการพัฒนา หมายถึง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ดำเนินการ

3 ระยะ คือ 1) ระยะก่อนใช้รูปแบบ 2) ระยะใช้รูปแบบ และ 3) ระยะติดตามผล มีวิธีการพัฒนา ประกอบไปด้วย 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงาน 3) การฝึกปฏิบัติ และ 4) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.5 สื่อและแหล่งการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถถ่ายทอด ความรู้ และทักษะภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ประกอบไปด้วย 1) เอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 จำนวน 4 เล่ม 2) เอกสารประกอบการบรรยาย 3) วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย และ 4) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.6 การวัดและการประเมินผล หมายถึง วิธีการวัดผลเพื่อประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐบาลที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5. ความต้องการจำเป็น หมายถึง สภาพที่ต้องการได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล หน่วยงาน ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น

6. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ หมายถึง แนวทางการพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำที่ประกอบไปด้วย

6.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง รูปแบบการพัฒนาลักษณะการฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสามารถหรือทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยเน้นการฝึกปฏิบัติของผู้เข้าอบรมเป็นสำคัญ

6.2 การศึกษาดูงาน หมายถึง การศึกษาเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังพัฒนา โดยวิธีการเดินทางไปศึกษาแหล่งหรือสถานที่ที่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจได้โดยให้เห็นกับตา สามารถสัมผัสสัมผัสของจริงได้

6.3 การฝึกปฏิบัติ หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์ให้ได้รับการพัฒนาปฏิบัติจริงในสิ่งที่เรียนรู้มาซึ่งการปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อลงมือกระทำจริงและเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

6.4 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการใช้ความรู้ และความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความตระหนัก และรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ผู้เรียนทำการวางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกแหล่งข้อมูล เลือกวิธีการเรียนรู้และประเมินผลด้วยตนเองโดยอาจปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากผู้สอนหรือบุคคลอื่นก็ได้

7. ประสิทธิภาพของรูปแบบ หมายถึง ผลสำเร็จของการพัฒนาและการใช้รูปแบบโดยมีเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบไปด้วย 1) ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ 2) ผลการใช้รูปแบบซึ่งพิจารณาจากร้อยละความก้าวหน้าผลการประเมินก่อนและหลังการพัฒนา และผลการประเมินภาวะผู้นำของผู้ที่เข้ารับการพัฒนาโดยการประเมินตนเอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.1 ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.2 ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.3 องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.4 การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 2. ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.1 ความหมายของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้
 - 2.2 องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้
 - 2.3 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
- พอเพียง
3. รูปแบบการพัฒนา
 - 3.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 3.2 ประเภทของรูปแบบ
 - 3.3 การประเมินรูปแบบ
 - 3.4 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ
 - 3.5 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ
 4. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
 5. การวิจัยและพัฒนา
 - 5.1 ความหมายและความสำคัญของการวิจัยและการพัฒนา
 - 5.2 ความสำคัญของการวิจัยและการพัฒนา
 - 5.3 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มูลนิธิชัยพัฒนา (2565, ออนไลน์) กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็น ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงที่มีหลักพิจารณา ดังนี้

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นกรมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขความธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยีมีนักรวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรที่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยให้เป็นผู้สามารถในการดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายตามอัตภาพ พอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากในและภายนอก (ประกาศ พรมหโมสโกภา, 2556, หน้า 74) รวมทั้งเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลง (สำนักงานขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักงานกฤษฎามนตรี, 2557, หน้า 2) และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในที่นี้คือความประพบัติที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในทางที่เจริญงอกงาม บนหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน โดยปฏิบัติบนเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม (เวิน ริทศน์โส, 2559, หน้า 53) รวมไปถึงแนวทางการดำรงชีวิตการปฏิบัติตนของคนในสังคมทุกระดับ ยึดหลักทางสายกลางในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านอุปโภคและบริโภค การใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความพอเพียง มีเหตุผล อยู่ในความพอประมาณและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมในการดำเนินชีวิต (รัตมี พรหมพิสนธ์, 2559, หน้า 23)

โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังรวมถึงแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของคนในสังคมทุกระดับ ยึดหลักทางสายกลางในการ

ดำเนินงานกิจการใด ๆ มีความพอเพียง พออยู่ พอกิน ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (วิมาณ วิชวารีย์, 2560, หน้า 25) และยังเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินการอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้ แม้ในโลกที่มีการแข่งขันสูง (ธีรพงศ์ แสนยศ, 2560, หน้า 76)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่
2. ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ
3. มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ
4. มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง
5. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง แบ่งปัน เอื้ออาทร รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2550, หน้า 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มิได้เน้นเฉพาะการเกษตรเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงการดำเนินชีวิต การประกอบกิจการของภาคธุรกิจ การค้าระหว่างประเทศ หรือแม้แต่การดำเนินงานของภาครัฐเพื่อที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้ประเทศชาติ ภายใต้อำนาจที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ใช้ทางสายกลาง โดยเน้นการดำเนินชีวิตหรือการดำเนินงานในลักษณะไม่เร่งรัดหรือเขื่องช้าจนเกินไป มีความพอดี ถ้าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล จะคำนึงถึงความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามอัตภาพไม่หลงใหลกระแสวัตถุนิยม มีอิสระ เสรีภาพที่จะไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด เป็นการสร้างพื้นฐานความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ถ้าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศจะคำนึงถึงความสามารถของชุมชน เมือง ภูมิภาค ประเทศในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

2.2 ให้ความสำคัญกับความพอประมาณ โดยยึดหลักความมีเหตุผล การตัดสินใจควรใช้เหตุผลและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท ใช้สติปัญญา พิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ไม่หลงใหลในกระแสวัตถุนิยม นำไปสู่การใช้จ่ายเกินตัวหรือการใช้งานไม่คุ้มค่าขาดประสิทธิภาพ

2.3 ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจคนในชาติให้มีความพอเพียงด้านวัตถุ และด้านจิตใจเป็นการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตของคนในประเทศให้รู้จักคำว่า “พอ” เพื่อขจัดความโลภให้น้อยลง จะได้มีความสุขสงบสุขทั้งกายและใจ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ก่อความวุ่นวายให้แก่สังคมส่วนรวม เศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์ให้มนุษย์รู้จักการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด รู้จักพอเพียง รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 ด้านจิตใจ ยึดหลัก “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง ประเทศชาติ มีเมตตา เอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง รู้จักสามัคคี

2.3.2 ด้านสังคม โดยให้แต่ละชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการเชื่อมโยงให้เป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อให้มีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น มีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้านอันจะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและมีความมั่นคง

2.3.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงการใช้และการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดพร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยยึดหลักการของความยั่งยืน

2.3.4 ด้านเทคโนโลยี ควรมีการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจะได้นำมาใช้เป็นเทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสภาพแวดล้อมของประเทศ

2.3.5 ด้านเศรษฐกิจ ควรให้ความสำคัญแก่การประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นทุกด้านลดการฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อโดยยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงการก่อหนี้ที่ไม่มีผลตอบแทนที่คุ้มค่าและพยายามลดความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เช่น การลงทุนการพนัน การเก็งกำไร เป็นต้น

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแนวคิดสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้รอดพ้น ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ซึ่งประกอบไปด้วยกรอบแนวคิดซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา เป็นการมองโลกเชิงระบบที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอมุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา และคุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน และยังมีค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต การบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลรวมไปถึงเงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนิน

กิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้มาพิจารณาใช้ให้เชื่อมโยงกันประกอบการ วางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ และ 2) เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตแนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เงื่อนไขที่สำคัญ ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขคุณธรรม หลักวิชาการ และเงื่อนไขชีวิตเป็นพื้นฐาน (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550, หน้า 34) ซึ่งเงื่อนไขหลักวิชาต้อง อาศัยความรู้ รอบคอบ ระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้วางแผนและ ดำเนินการทุกขั้นตอนและเงื่อนไขชีวิต ดำเนินด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติและ ปัญญาบริหารจัดการ การใช้ชีวิตโดยใช้หลักวิชาการและคุณธรรมเป็นแนวทางพื้นฐาน (อำพล กิตติอำพล, 2552, หน้า 18)

จากการศึกษา สรุปได้ว่า แนวคิดสำคัญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท ภายใต้ องค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการสร้าง ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และเงื่อนไข 3 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขชีวิต เพื่อใช้เป็นแนวทางการวางแผนการตัดสินใจและการปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่สมดุลมั่นคงและยั่งยืนโดยนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักแนวคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอด ในสภาวะการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหลัก คุณธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวควบคู่กับการดำเนินชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวคิดในการกำหนด นโยบายเพื่อการบริหารตั้งแต่ระดับบุคคลชุมชน หน่วยงานองค์การต่าง ๆ สถาบัน จนถึง ระดับรัฐบาลที่มีหน้าที่บริหารประเทศ

3. องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 13); เกรียงไกร ชูระพันธ์ (2551, หน้า 16); ปรียานุช ธรรมปิยา (2551, หน้า 49); สกฤษรัตน์ กุมุทมาศ (2551, หน้า 14); สุรินทร์ ภูสิงห์ (2552, หน้า 58) และเบญจรงค์ ศรีเนตร (2555, หน้า 7) ผู้วิจัยได้สรุป

องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดังนี้

1. ห่วงความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ยึดทางสายกลางไม่สุดโต่งมีความสมดุลไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2. ห่วงความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจ ดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบรู้และรอบคอบ

3. ห่วงการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันท่วงที

4. เงื่อนไขความรู้ หมายถึง การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและการปฏิบัติ ประกอบด้วย

4.1 ความรอบรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ

4.2 ความรอบคอบ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่าง ๆ ที่มีมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อประกอบการวางแผนก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

4.3 ความระมัดระวัง คือ ความมีสติในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ

5. เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง การเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีคุณธรรมดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอดทน มีความเพียรและมีสติปัญญาเงื่อนไขคุณธรรมจะต้องเสริมสร้างใน 2 ด้าน ได้แก่

5.1 ด้านจิตใจและปัญญาโดยเน้นความตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความซื่อสัตย์สุจริตใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต

5.2 ด้านการกระทำหรือแนวทางการดำเนินชีวิต โดยเน้นความอดทน ความเพียรสติปัญญาและความรอบคอบอดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่รู้จักแบ่งปันและรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

เป้าหมายของความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตามค่านิยมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาในแต่ละขั้นต่อนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างเป็นองค์รวม คือ ไม่แยกส่วน แต่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผล ทั้ง 4 มิติ ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินชีวิต กระบวนการผลิตและการบริการในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา จำแนกรายละเอียดของแต่ละมิติได้ดังนี้

1. วัตถุ หมายถึง วัตถุต่าง ๆ เชิงกายภาพที่มนุษย์สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้น เช่น วัตถุดิบ สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ไม้สอย เสื้อผ้าอาหารที่อยู่อาศัยต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะผลิตไว้ใช้เองได้หรือใช้วิธีแลกเปลี่ยนกันดังเช่นในอดีต ในยุคปัจจุบันสามารถซื้อหามาเพื่อบริโภคได้โดยเงินทุน องค์ประกอบนี้ จึงเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ หรือเงินทุนเป็นหลัก แต่ในกระบวนการผลิตวัตถุต่าง ๆ เหล่านี้ก็จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรด้านอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นปัจจัยประกอบไปด้วย

2. สังคม หมายถึง สภาพการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ความสัมพันธ์ของคนในสังคม เช่น การไว้วางใจ การช่วยเหลือ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีวินัย เคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา อยู่ร่วมกันในสังคม อย่างเคร่งครัด การมีกฎหมายและระบบยุติธรรมที่เชื่อถือได้ว่าเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ การมีความผูกพันรักใคร่สามัคคี การจัดระบบสวัสดิการทางสังคมที่เข้มแข็ง เช่น ครอบครัวยุวคน เครือญาติ สามัคคี การจัดระบบสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในยามวิกฤตให้กับสมาชิกในสังคม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะมีตัวอย่างให้เห็นอยู่มากมายในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งในอดีตและในปัจจุบันว่าปัจจัยทางด้านสังคมเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา เพราะการพัฒนาไม่ว่าจะด้านใด ๆ จะไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีหรือราบรื่นหรือไม่สามารถนำมาซึ่งประโยชน์และความสุขอย่างต่อเนื่องได้ หาก

สังคมอ่อนแอพื้นฐานจิตใจของคนในสังคมไม่ตั้งอยู่บนหลักศีลธรรม กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ คนไม่สามัคคีกัน เป็นต้น

3. สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแส/ทิศทางลม คีรีน พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินี้ นอกจากจะเป็นปัจจัยการผลิตและบริการแล้ว ยังเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตและการดำเนินชีวิตของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทั้งหลายบนโลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรเป็นไปด้วยความเคารพและระมัดระวังด้วยความรับผิดชอบต่อกันหลังจากที่จำเป็นต้องพึ่งพิงทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิตเช่นกัน

4. วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตและการดำรงชีวิตซึ่งรวมถึงความเชื่อ ศาสนา ระบบคุณค่า ภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมการกินอาหารพื้นเมือง การอยู่ของผู้คน การรักษาสุขภาพ การแต่งตัว ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะการแสดง โบราณสถานต่าง ๆ เป็นต้น วัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างมากในการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นตัวตนและการดำรงอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายอย่างมีศักดิ์ศรี นอกจากนี้ วัฒนธรรมจะเป็นต้นทุนสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นทั้งในการผลิตและการให้บริการ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณลักษณะเฉพาะ (Product identity/differentiation) ในระยะยาว การพัฒนาที่สมดุลนั้นก็ควรสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อของคนในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้วิถีการพัฒนาสร้างความแตกแยก หรือเกิดความแปลกแยกขึ้นในสังคม ในขณะที่เดียวกันก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นชุมชน และชาติ

ภาพประกอบ 2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา; เว็บไซต์ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนกุดบากพัฒนา
ศึกษา

กล่าวโดยสรุป คือ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เป็นแนวคิด หลักการและแนวปฏิบัติตนของแต่ละบุคคลและองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความรู้ต่าง ๆ อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม เห็นความสำคัญของการร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน ร่วมสร้างสรรค์พลังในทางบวกอย่างรู้รัก สามัคคี นำไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

4. การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของชาติที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 สืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นนโยบายสำคัญของคณะรัฐมนตรีและของกระทรวงศึกษาธิการที่จะร่วมพลังสำคัญในการขับเคลื่อนปรัชญาพระราชทานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในสถานศึกษาและสังคมไทยสืบไป หลักการความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันพิจารณาว่าจะต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอีกหรือไม่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ครูผู้สอนจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ พร้อมทั้งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ และสนองความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและรับผิดชอบต่อกลุ่มผู้ร่วมงานและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548, หน้า 10)

วิธีการขับเคลื่อน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการจัดการเรียนรู้อุ้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านหลักสูตร

และการจัดการเรียนรู้โดยมีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยังมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้มีการจัดทำ แผนจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการจัดทำสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีจัดหา ผลิต ใช้ เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำมาพัฒนา เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ใน สถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และใช้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่าง พอเพียง” ของผู้เรียนและการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายและ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง โดยใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นรายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง และมีการจัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิด จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ต้องมีแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกระดับชั้น และคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณา การหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์และดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรมและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 26 - 28) สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 108 - 109) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นความรู้ ทักษะ กระบวนการที่สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล พร้อมนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตามความแตกต่างของผู้เรียน และพัฒนาการทางสมองเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรและจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และจัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนจรรยาบรรณมีปัญญา ท้องถิ่นเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทั้งนี้มุ่งเน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นสำคัญ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้ปกครอง ตลอดจนความสอดคล้องกับธรรมชาติวิชาและพัฒนาการของผู้เรียน จากนั้นนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้เพื่อสอนซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียนตลอดจนปรับปรุงการจัดกิจกรรมการสอนของตนเองอย่างเป็นระบบและใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องเริ่มจากการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาให้สถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาพระราชทานสู่การจัดการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งการจัดระบบการเรียนรู้ เพื่อเป็นการปลูกฝังหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดการเรียน

การสอนที่บูรณาการในหลักคิดในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น และเพื่อเป็นการบ่มเพาะอุปนิสัยพอเพียงผ่านในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการจัดทำหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการแหล่งเรียนรู้และฐานการเรียนรู้ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550, หน้า 83)

แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนต้องเริ่มจากการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โดยควรกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นฐานการคิดจัดทำสาระที่สอดคล้องกับสภาพผู้เรียนและท้องถิ่น มีการจัดหน่วยการเรียนรู้ โดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้น และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2550, หน้า 3)

นอกจากนี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผลการดำเนินการตามกระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านกิจกรรมพัฒนาบุคลากรและ 5) ด้านการสร้างเครือข่ายและขยายผล (ศาสลินา บุญเกื้อและนันท์กาญจน์ ชินประหัตส์, หน้า 10)

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในโรงเรียนในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของครู ประกอบด้วย การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการกำหนดรายวิชา มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาและมีการต่อยอดหรือพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิสังคมหรือบริบท โดยผู้เรียนด้วยความสมัครใจโดยมีครูช่วยสนับสนุน ใช้หลักคิดหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล การวางแผนอย่างรอบคอบ คำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ และส่งเสริมการเรียนรู้แบบคุณธรรม (คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน, 2558, หน้า 4)

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผูกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนโดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้ผู้เรียนรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความหมายของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้

การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการองค์ความรู้ ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้นั้น บุคคลที่มีความสำคัญที่บทบาทหน้าที่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน คือ ครู ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ผู้เรียน ซึ่งในการจัดการเรียนรู้นี้ครูต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดีที่สามารถโน้มน้าว จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนอันจะทำให้การประสบความสำเร็จตามประสงค์ของโรงเรียนได้ ซึ่งลักษณะเหล่านั้นเรียกว่า ภาวะผู้นำครู ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการหลากหลายได้ให้ความหมายเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แนวคิดในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูซึ่งครูผู้สอนจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ พร้อมทั้งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและเน้นประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ เน้นกระบวนการ เน้นการคิด และบูรณาการ จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และครอบคลุมทุกด้านเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องมีพฤติกรรมของผู้นำในการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผลต่อความก้าวหน้าของผู้เรียน หรือการมุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครูซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสามารถในการ

จัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ ตามจุดมุ่งหมายและโครงสร้างสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สร้างความร่วมมือร่วมใจเป็นอย่างดีในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน (สิริกร ไชยราช, 2562, หน้า 114) รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้นำที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีต่อความก้าวหน้าของผู้เรียนหรือการมุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครูซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของผู้เรียน (ปรเมศวร์ วรรณทองสุก, 2561, หน้า 109) และครูต้องมีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีรวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรและทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สามารถวัดและประเมินผล และมีคุณลักษณะมีวิสัยทัศน์ของผู้นำที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558, หน้า 25) นอกจากนี้ครูยังต้องสามารถในการใช้กลยุทธ์ทั้งการเป็นผู้นำและการบริหาร สามารถนำกลุ่มให้กระทำการกิจกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ ให้บรรลุเป้าหมายและประสานงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการเรียนการสอนตลอดทั้งการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร (ชลนิดา หารจิต, 2562, หน้า 67)

การจัดการเรียนรู้ของครูยังหมายถึงการจัดกิจกรรมของบุคคล ซึ่งมีหลักและเหตุผลเป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมมองต่าง ๆ ด้านหลักสูตร (curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) ด้านการวัดผล (Measuring) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) (Hough & Duncan, 1970, p. 144) และยังสามารถนำการเรียนรู้มาบูรณาการงานเพื่อให้การช่วยเหลือโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนการพัฒนาคณาจารย์และการพัฒนาหลักสูตร (Glickman, 2000, p. 131) ในฐานะที่ครูคือผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ซึ่งครูถือเป็นแกนกลางและต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการจัดระเบียบองค์การผู้นำและผู้ประเมินเพื่อเป็นการรับประกันความก้าวหน้าทางวิชาการของโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้สูงขึ้น (Girvin, 2001, p. 1)

สรุปได้ว่าภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูที่สามารถกระทำกิจกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ ให้บรรลุเป้าหมาย และประสานงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการเรียนการสอน และสามารถจัดบรรยากาศการเรียนรู้อื่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และครอบคลุมทุกด้านเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้

ได้มีนักวิชาการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปิยนัฐ วงศ์เครือศรี (2562, หน้า 67) ได้กำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำครูไว้ ดังนี้

1. วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู (Adult Development) มีพฤติกรรมการแสดงออก ดังนี้ 1) พิจารณาทบทวนประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้เรียนและผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม 2) เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญในความคิดเห็นหรือผลงานและให้เกียรติแก่ผู้อื่น 3) กระตุนใจ ปรับเปลี่ยนความคิด และการกระทำของผู้อื่นให้มีความผูกพันและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

2. การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (Dialogue) มีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้ 1) มีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น โดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนการสอนของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพ 2) มักทักษะการฟัง การพูด และการตั้งคำถาม เปิดใจกว้าง ยืดหยุ่น ยอมรับทัศนะที่หลากหลายของผู้อื่นเพื่อเป็นแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน 3) สืบเสาะข้อมูล ความรู้ทางวิชาชีพใหม่ ๆ ที่สร้างความท้าทายในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น

3. การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agency) มีพฤติกรรมแสดงออก ดังนี้ 1) ให้ความสนใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบัน โดยมีการวางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ซึ่งเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของโรงเรียนร่วมกับผู้อื่น 2) ริเริ่มการปฏิบัติที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานวัตกรรม 3) กระตุนผู้อื่นให้มีการเรียนรู้และร่วมมือในวงกว้างเพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาและวิชาชีพ 4) ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้ระบบ ขั้นตอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

4. การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง (Reflective Practice) มีพฤติกรรม การแสดงออก ดังนี้ 1) พิจารณาไตร่ตรองความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ 2) สนับสนุนความคิดริเริ่มซึ่งเกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองของ เพื่อนร่วมงานและมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมการต่าง ๆ 3) ใช้เทคนิควิธีการที่ หลากหลายในการตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและผลการดำเนินงาน สถานศึกษา

5. การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (Concern for Improving Pupil Achievement) มีพฤติกรรม ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ท้าทาย ความสามารถของตนเองตามสภาพจริงและปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้ 2) ให้ข้อมูลและ ข้อคิดเห็นรอบด้านของผู้เรียนต่อผู้ปกครองและผู้เรียนอย่างเป็นระบบ 3) ยอมรับข้อมูล ป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครอง 4) ปรับเปลี่ยน บทบาทและการปฏิบัติงานของตนเองให้เอื้อต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน 5) ตรวจสอบ ข้อมูลการประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้าน รวมไปถึงผลการวิจัยหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ และ การนำไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

ทิศนา ขัมมณี (2553, หน้า 378) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เป็นตัวตั้ง ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและเน้นประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควร จะได้รับ มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทที่สำคัญในการเรียนรู้มีส่วนร่วม ใน การจัดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการ เรียนรู้อย่างแท้จริง ประกอบด้วย

1. วางแผนการเรียนการสอน
2. ออกแบบการเรียนการสอน
3. การจัดการเรียนการสอน
4. การใช้วิธีการสอน เทคนิคการสอน
5. รูปแบบการสอน ระบบการสอน
6. สื่อการสอน
7. การประเมินผลการเรียนการสอน

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, หน้า 141) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะ ผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ

1. มีการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู

2. เป็นแบบอย่างทางการสอน

3. มีส่วนร่วมในการพัฒนา

4. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

วิศิษฎ์ มุ่งนากลาง (2556, หน้า 190) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำครูมี 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. บุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย เป็นผู้นำและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

2. แบบอย่างทางการสอน ประกอบด้วย ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

3. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วม

4. มุ่งพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ผลการตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ผลของการทดลองใช้รูปแบบพบว่า การประเมินภาวะผู้นำครูของผู้เข้ารับการพัฒนาโดยรวม หลังการพัฒนา เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา

จารุภัทร บุญสง (2556, หน้า 172) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตั้งบงชี้ภาวะผู้นำทางการสอนของหัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำทางการสอน จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการเรียนรู้ วัดได้จากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1.1 การรวมกำหนดแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้

1.2 การให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเรียนรู้

1.3 การสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ

2. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอนวัดได้จากตัวบ่งชี้

ดังต่อไปนี้

2.1 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการ

2.2 ความสอดคล้องของหลักสูตรและการสอน ทรัพยากร และ
การประเมินผล

2.3 การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน

3. ด้านการพัฒนานักเรียน

3.1 การรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน

3.2 การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

4.1 การสะท้อนผลงานวิเคราะห์และวิพากษ์

4.2 การสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดี และผลการทดสอบความ

คิดเห็น

รัฐภาพร พิมพิชัย (2556, หน้า 200) ได้ทำการวิจัย เรื่องรูปแบบการ
พัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูมี 5
องค์ประกอบหลัก คือ

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
2. การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน
3. การใช้กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน
4. การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผล

รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556, หน้า 16) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการบริหารจัดการเรียนรู้โรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึง
องค์ประกอบภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การบริหารจัดการเรียนรู้
2. การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง
3. การเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู

อนันตดา ชาวนา (2556, หน้า 15 – 16) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตตรวจราชการที่ 11 ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้มีดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการสอน
3. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
4. การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

กษมน มังคละศิริ (2557, หน้า 262) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำครูเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 11 และพบว่าองค์ประกอบหลักภาวะผู้นำครูว่า มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลง มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การเป็นผู้นำและ 2) บุคคลแห่งการเรียนรู้
2. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การสร้างเครือข่าย และ 2) การมีส่วนร่วม
3. ความเป็นมืออาชีพ มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ตระหนักรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่และ 2) ส่งเสริมบรรยากาศการปฏิบัติงานที่ดี

ศิริพร กุลสานต์ (2557, หน้า 11) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเข้าใจและพัฒนาหลักสูตร
2. กระบวนการจัดการเรียนรู้
3. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
4. การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558, หน้า 25) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำของครูไว้ ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม
2. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์
3. มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยี
4. มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร
5. มีวิสัยทัศน์ เข้าใจการเปลี่ยนแปลง
6. มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย
7. มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้
8. มีความสามารถวัดและประเมินผล
9. มีคุณลักษณะของผู้นำที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน

รัตติยา พรอมสิน (2559, หน้า 24) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความเป็นครู
2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. ความเชี่ยวชาญด้านการสอน
4. การพัฒนาตนเอง
5. การทำงานเป็นทีม
6. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ประภาดา คนคลอง (2560, หน้า 85) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : กรณีโรงเรียนอนุบาลคำชะอี พบว่า ภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ คือ

1. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
2. มีส่วนร่วมในการทำงาน
3. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง
4. ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการคิด
5. พัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ
6. ส่งเสริมการเรียนรู้ตามสภาพจริง
7. พัฒนาคูณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ปิยฉัฐ วงศ์เครือศรี (2562, หน้า 88) ได้ทำการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 และพบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดนวัตกรรม
3. ทักษะการคิด
4. คุณธรรม จริยธรรม
5. การพัฒนาตนเอง
6. การทำงานเป็นทีม
7. ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

Krug (1992, อ้างถึงใน ศิริพร กุลสานต์, 2557, หน้า 48 – 49) กล่าวว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การกำหนดพันธกิจ
2. การจัดการหลักสูตรและการสอน
3. การนิเทศการสอน
4. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน
5. การส่งเสริมบรรยากาศการสอน

Katzenmeyer and Moller (2001, pp. 24 – 25) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำครูไว้ว่า ภาวะผู้นำครู คือ การที่ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเลือกหนังสือเรียนและสื่อทางวิชาการ
2. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
3. กำหนดมาตรฐานในด้านพฤติกรรมนักเรียน
4. การตรวจสอบข้อมูลในการตัดสินใจ
5. การออกแบบและพัฒนาทีมงาน
6. การกำหนดนโยบายและแผนงานโรงเรียน
7. การตัดสินใจด้านงบประมาณของโรงเรียน

8. การประเมินผลการปฏิบัติงานของคุณ

9. การเลือกสรร ครูใหม่

10. การเลือกสรร ผู้บริหารใหม่

Susanna and Moss (2002, อ้างถึงใน ปิยฉัฐ วงศ์เครือศรี, 2562, หน้า 66) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำของคุณ ไว้ว่า

1. ครูต้องมีความมุ่งมั่นในการสอนในชั้นเรียน

2. ต้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตร

3. เป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลง

4. ครูต้องมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้อื่น

Harris and Muijs (2002, pp. 13 – 17) ได้สรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำครู เพื่อการจัดการเรียนรู้ไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ครูสามารถเป็นต้นแบบการในพัฒนาโรงเรียน ในภาพรวมสามารถถ่ายทอดให้ทุกคนมีความเข้าใจร่วมกัน และนำไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนของตนเอง

2. ภาวะผู้นำครูในการมีส่วนร่วม ครูเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและมีความเป็นเจ้าของ ซึ่งภาวะผู้นำนี้จะช่วยให้ครูคนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้นและการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน และร่วมกันพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

3. ครูเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญในโรงเรียนและเป็นคนที่สามารถแสวงหาความร่วมมือกับองค์การภายนอกได้

Richard Jones (2010, อ้างถึงใน สิทธิกร ไชยราช 2562, หน้า 102) ได้อธิบายว่าภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. มีวิสัยทัศน์

2. การประเมิน

3. หลักสูตร

4. การมีกลยุทธ์

5. การมีทักษะ

6. การสร้างสรรค์

7. การตัดสินใจ

8. ความมุ่งมั่น

9. เป้าหมาย

10. บุคลิกภาพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปองค์ประกอบ
ของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทีटना แชมเมณี (2553)	3. อภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนกลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัชฎาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อดิศา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ ลินทพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยณัฐ วงศ์ศรีอักษร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
1. วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู	✓																		1	5.55
2. การสนทนาอย่างสร้างสรรค์	✓																		1	5.55
3. การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง	✓		✓	✓		✓		✓	✓		✓	✓				✓		9	50.00	
4. การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง	✓																		1	5.55

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทีटना แชมเมณี (2553)	3. อภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัชฎาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556)	8. อดิศา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์ศรีอัคร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
5. การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	✓		✓	✓										✓				4	22.22	
6. การวางแผนการเรียนการสอน		✓																1	5.55	
7. ออกแบบการเรียนการสอน		✓																1	5.55	
8. การจัดการเรียนการสอน		✓	✓										✓					1	5.55	

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทิศนา แชมมณี (2553)	3. อภรณ์รัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัชฎาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อดิศา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์ศรีอัคร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
9. การใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอน		✓																	1	5.55
10. การใช้รูปแบบการสอนระบบการสอน		✓																	1	5.55
11. การวัดและประเมินผล		✓				✓	✓			✓									4	22.22
12. มีการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู			✓			✓		✓				✓	✓						5	27.77

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		รวม	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทิศนา แชมเมณี (2553)	3. อภรณ์รัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัญญาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อดิศา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์ศรีอัคร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
13. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้อื่น			✓	✓	✓				✓		✓	✓	✓				✓	✓	9	50.00
14. เป็นแบบอย่างทางการสอน		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓					✓	✓	11	61.11
15. การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการเรียนรู้					✓	✓								✓					3	16.66

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทิศนา แชมเมณี (2553)	3. อภรณ์รัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัชฎาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อนัตตา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์ศรีอักษร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
16. การส่งเสริม บรรยากาศการเรียนรู้					✓			✓						✓					3	16.66
17. บริหารจัดการ หลักสูตรและการ เรียนรู้					✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			9	50.00
18. การใช้กลยุทธ์ใน การจัดการเรียน การสอน						✓													1	5.55
19. การมีทักษะในการ จัดการเรียนการสอน						✓													1	5.55

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทิศนา แชมเมณี (2553)	3. อภรณ์รัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฎ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญส่ง (2556)	6. รัญญาพร บุญส่ง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อดิศา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์ศรีอักษร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
20. การบริหารจัดการเรียนรู้						✓													1	5.55
21. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ							✓												1	5.55
22. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการสอน						✓													1	5.55
23. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ							✓												1	5.55

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทีटना แชมเมณี (2553)	3. อภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัชฎาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อนัตตา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์เครือศรี (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
24. การพัฒนาและ การใช้สื่อเทคโนโลยี							✓				✓			✓					3	16.66
25. การมี บุคลิกลักษณะที่ เหมาะสมกับความเป็น ครูมืออาชีพ								✓	✓	✓	✓								4	22.22
26. มีคุณธรรม จริยธรรม											✓								1	5.55
27. มีความสามารถใน การคิดวิเคราะห์											✓								1	5.55

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทิศนา เขมเมณี (2553)	3. อภรณ์รัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัญญาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อดิศา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์ศรีอัคร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
28. มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้											✓								1	5.55
29. มีการทำงานเป็นทีม												✓		✓	✓				3	16.66
30. ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการคิด													✓	✓					2	11.11
31. ส่งเสริมการเรียนรู้ตามสภาพจริง													✓						1	5.55

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทิศนา แชมเมณี (2553)	3. อภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฎ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัชฎาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อนุตตา ชาวนา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์เครือศรี (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
32. มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์													✓	✓					2	11.11
33. การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดนวัตกรรม														✓					1	5.55
34. การนิเทศการสอน															✓				1	5.55
35. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน															✓				1	5.55

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		รวม	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทีटना แซมเมนี (2553)	3. อภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนกลาง (2556)	5. จารุภัทร์ บุญสง (2556)	6. รัชฎาพร บุญสง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อนัดดา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์ศรีอัคร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
36. เลือกหนังสือเรียนและสื่อทางวิชาการ															✓	✓			2	11.11
37. กำหนดมาตรฐานด้านพฤติกรรมนักเรียน																✓			1	5.55
38. กำหนดนโยบายและแผนงานโรงเรียน																✓			1	5.55
39. การตรวจสอบข้อมูลในการตัดสินใจ																✓			1	5.55

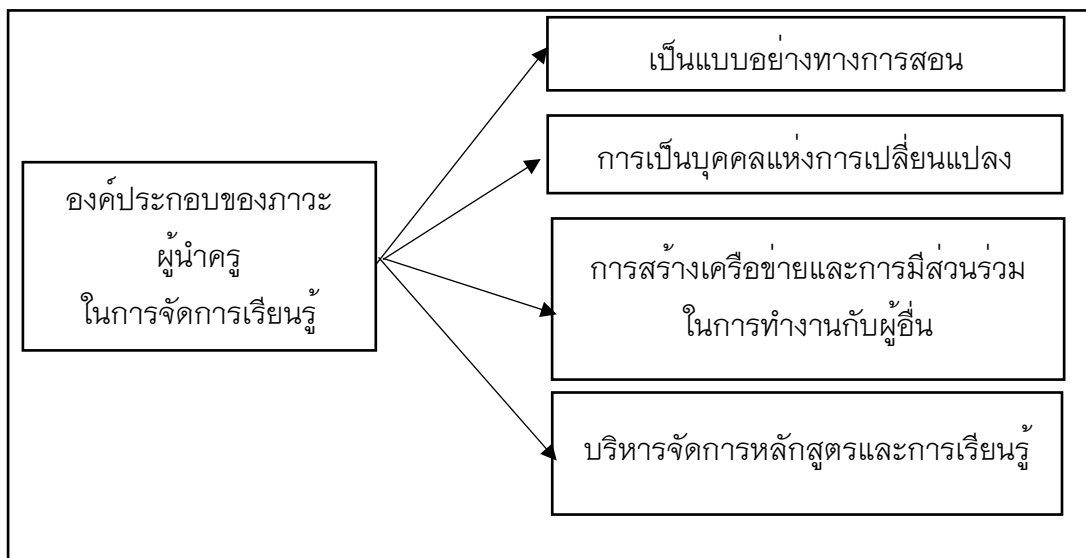
ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล																		ความถี่	ร้อยละ
	1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	2. ทิศนา เขมมณี (2553)	3. อภรณ์รัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	4. วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556)	5. จารุภัทร บุญส่ง (2556)	6. รัชฎาพร บุญส่ง (2556)	7. รังสรรค์ สุพารัมย์ (2556)	8. อดิศา ชานา (2556)	9. กษมน มังคละศิริ (2557)	10. ศิริพร กุลสานต์ (2557)	11. สุคนธ์ ลิ้นพานนท์ (2558)	12. รัตติยา พรอมสิน (2559)	13. ประภาดา คนคลอง (2560)	14. ปิยัญฐ์ วงศ์ศรีอัคร (2562)	15. Kung (1992)	16. Katzenmeyer (2001)	17. Susanna and Moss (2002)	18. Harris and Mujijs (2002)		
40. มีความมุ่งมั่นในการสอนในชั้นเรียน																	✓		1	5.55
41. เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในโรงเรียน																		✓	1	5.55

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ร้อยละ 60 ขึ้นไป เพื่อคัดเลือกเป็นองค์ประกอบ ได้องค์ประกอบ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1. การเป็นแบบอย่างทางการสอน คิดเป็นร้อยละ 91.66
2. การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 75
3. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 75
4. บริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 75

จากองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ สามารถสรุปเป็นโมเดลองค์ประกอบ ได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้

3. องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง

จากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีนักการศึกษาและนักวิจัยให้แนวคิดเกี่ยวกับ

องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

นันทกาญจน์ ชินประห์ษฐ์ และศาลินา บุญเกื้อ (2558, หน้า 6)

ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การเตรียมความพร้อมในด้านนโยบายด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การเตรียมครูแกนนำการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน ชุมชน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของศูนย์การเรียนรู้ในการดำเนินงานอย่างมีระบบ และเกิดการขับเคลื่อนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดหลักสูตร/หน่วย การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำจัดหาสื่อ/แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะอย่างพอเพียงของผู้เรียนใน 4 มิติ คือ มิติสังคม มิติวัตถุ มิติวัฒนธรรม และมิติสิ่งแวดล้อม (เช่น กิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์โครงการ/ชุมนุม /ชมรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น/ศิลปวัฒนธรรม /หลักคำสอนทางศาสนา)

4. ด้านกิจกรรมพัฒนาบุคลากร หมายถึง กิจกรรมที่พัฒนาองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่

5. ด้านการสร้างเครือข่ายและขยายผล หมายถึง มีการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา เช่น ชุมชน หรือสถานศึกษาอื่น ๆ และสามารถเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้ และเป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้กับเครือข่ายและหน่วยงานภายนอกได้โดยมี

วิทยาการที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
ในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง มีแหล่งเรียนรู้/ฐานเรียนรู้ และสามารถบริหารจัดการการ
งานได้อย่างเป็นระบบ

ปริญานุช ธรรมปิยา (2559, ออนไลน์) กล่าวว่า สถานศึกษาสามารถ
นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่

1. การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ อย่างพอเพียงโดยการนำ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการ
สถานศึกษา โดยใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการและประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้
ทรัพยากรการบริหาร ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ พัสดุครุภัณฑ์ สภาพแวดล้อม และ
ความสัมพันธ์ชุมชนอย่างคุ้มค่า พอประมาณ เป็นเหตุเป็นผล ไม่เสี่ยง ไม่ประมาท และเกิด
ประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสามารถ
พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

2. การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การสอดแทรกหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงในสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียง
ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน ประกอบด้วย

2.1 การเรียนรู้ตามหลักสูตรในระดับพื้นฐาน เนื่องจากสาระ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการบรรจุอยู่แล้วในสาระเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม (สาระเศรษฐศาสตร์) ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษา
จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีมาตรฐานเรียนรู้ที่เน้นให้เข้าใจระบบและวิธีการของ
เศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้แล้วยังนำ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุไว้ในหลักสูตรระดับอาชีวศึกษา และการศึกษานอก
โรงเรียนการเรียนรู้ในห้องเรียนเน้นการบูรณาการหลักคิดและหลักปฏิบัติพอเพียงสู่การ
เรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระวิชาของทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรด้านการศึกษา
มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำหลักคิดหลัก
ปฏิบัติตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตภายใต้
สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ฝึกฝน ให้เด็กและเยาวชนคิด
วิเคราะห์เป็นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างค่านิยมในการคิดที่จะพึ่งตนเองทำ
ตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม รักสิ่งแวดล้อม และภูมิใจในความเป็นไทย กตัญญูต่อชาติ
บ้านเมือง หลักสูตรสถานศึกษาจึงควรเน้นให้การเรียนรู้มีความหมายต่อการดำเนินชีวิต

เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนมีคุณภาพ โดยคำนึงเสมอว่าการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่ใช่สอนแต่วิชาความรู้อย่างเดียวจึงควรสอดแทรกสาระต่าง ๆ ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของการสอน เช่น การสอดแทรกเป้าหมายของการดำรงชีวิตที่พอประมาณกับสถานภาพชีวิต / ครอบครัวของแต่ละบุคคล ฝึกให้ใช้เหตุผลในการวางแผน และตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบไม่ประมาทพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมถึงการสอดแทรกความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม (ภูมิสังคม) ของคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศ ระดับความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคของการพัฒนา เพื่อให้คิดพิจารณาแยกแยะเนื้อหาสาระที่เรียนให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เป็นจริงของชุมชน / สังคม / ประเทศ และที่สำคัญคือการปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่านิยมพอเพียง) ซึ่งการปลูกฝังค่านิยมนี้ต้องเริ่มทำตั้งแต่วัยเด็ก ทำอย่างต่อเนื่อง และทำอย่างเป็นระบบ คือ สอดแทรกบูรณาการในทุกวิชาที่สอน

2.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียงให้เด็กและเยาวชนโดยผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนุกและหลากหลาย เช่น กิจกรรมช่วยเหลือสังคม รักสิ่งแวดล้อม สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น อันจะทำให้เด็กและเยาวชนดำเนินชีวิตโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเกิดประโยชน์และมีความสุข และอยู่ร่วมกับนิเวศวิทยา ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีความหลากหลายของเนื้อหาตามสภาวะภูมิสังคมของแต่ละโรงเรียน ต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีวิถีคิด อุบนิสัย และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมจริยธรรม / ศิลธรรม เพื่อฝึกให้มีจิตสำนึกสาธารณะ ฝึกทักษะ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกให้รู้จักพอ ในความต้องการของตนเอง ไม่โลภมาก ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันใช้ทรัพยากรทุกอย่างที่มีอยู่อย่างเห็นคุณค่าและคุ้มค่า ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะทำให้เกิดการขัดเกลาฝึกฝนให้สามารถใช้ชีวิตอย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้

สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 113) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย

1. ความเชื่อและความศรัทธา ในหลักของความพอเพียงหรือ เศรษฐกิจพอเพียงจะนำพาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าและรอดพ้นจากภัยต่าง ๆ ได้ในโลกปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของทุกคนอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง

2. ความพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต หมายถึง หลักพอประมาณ มีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานจิตใจที่มีคุณธรรม และใช้ความรู้อย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง เพื่อให้ชีวิตสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า หลักการพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยบ่มเพาะหลักคิดและหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงจนเกิดเป็นอุปนิสัยของผู้เรียน

3. เป็นแบบอย่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. พึ่งตนเองได้และเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่นสถานศึกษานำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาจัดการศึกษา และดำเนินกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคม โดยปฏิบัติตามแนวทางพระราชดำริ หลักการทรงงาน และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ผู้ปกครอง ชุมชนและสถานศึกษาอื่น มีการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559, หน้า 26) ได้สรุป วิธีการขับเคลื่อน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การดำเนินการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1.1 หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 2) มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการทำงานหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) มีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ

เรียนรู้ ประกอบด้วย 1) มีแผนจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 2) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ และ 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ประกอบด้วย 1) จัดหา ผลิต ใช้ เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) จัดทำ พัฒนา เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน

1.4 การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) รายงานผลการประเมินและนำมาปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) จัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

2. การดำเนินงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

2.1 หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1) มีหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของหลักเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้น 2) มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 3) มีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) มีแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกระดับชั้น 2) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และ 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) จัดหา ผลิต ใช้ เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) จัดทำพัฒนา เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่ส่งเสริมการอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 137) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 และพบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า คือ คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเริ่มจากครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียงในการประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นในการดำเนินชีวิตโดยแนวทางของความพอเพียง การเป็นครูผู้นำแบบอย่างการจัดการเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างในความเป็นครูมีการพัฒนาหลักสูตรและการสอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการชั้นเรียนและมีคุณลักษณะพฤติกรรมแสดงออกของครูในการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1. การเป็นครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง
2. การบริหารจัดการเรียนรู้
3. การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น
4. การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง

5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

นิตยา สายเครือดี็บ ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนขยายโอกาส ไว้ว่าควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ครูต้องมีความเป็นครูมืออาชีพที่ต้องมีความเข้าใจและมีการ ถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ได้
2. ครูต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ด้วยความมีเหตุผล รู้หลักการ และนำไปเผยแพร่ได้
3. ครูต้องมีการพัฒนาตนเอง ศึกษาหาความรู้ เข้าอบรมและนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน มีการ วางแผนกับเพื่อนร่วมงานเพื่อนำไปใช้ได้เหมาะสม
4. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเพื่อนร่วมงานและนักเรียน โดยการ ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

อรอุมา ศรีนาทม ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาส ไว้ว่าควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้นำทางวิชาการ
2. มีความเป็นครูมืออาชีพ
3. พัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
4. เป็นแบบอย่างในด้านการสอนและความพอเพียง

วรายุทธ สายทอง ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนขยายโอกาส ไว้ว่าควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาเผยแพร่ได้

2. ครูต้องศึกษาวัตถุประสงค์ ปัจจัย สิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงจะสามารถนำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนได้
 3. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อตนเอง เพื่อนร่วมงานและผู้เรียน
 4. ครูต้องนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาหลักเพื่อผู้เรียนได้ศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ได้
 5. ครูต้องจัดทำหลักสูตรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ตรงตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
 6. ครูต้องมีการเปลี่ยนแปลง รู้เท่าทันทุกสถานการณ์ในปัจจุบันและนำมาประยุกต์ใช้ในบทเรียนของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม
- สุนันท์ หลวงศรี ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาส ไว้ว่าควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้
1. มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของโรงเรียน
 2. การออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 3. มีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 4. จัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของหมู่บ้าน ชุมชน
 5. ครูนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 6. ครูมีเครื่องมือวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7. ครุรายงานผลการประเมินและนำมาปรับปรุง/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. มีการจัดนิทรรศการ แสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- อุดมศักดิ์ มีภูคำ ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนขยายโอกาส ไว้ว่าควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้
1. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านความพอเพียง
 2. มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 3. จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมในด้านของความพอเพียง
 4. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 5. ครุนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 6. มีเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ชาติชาย ก่อคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนขยายโอกาส ไว้ว่าควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้
1. การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบไปด้วย
 - 1.1 มีการวิเคราะห์เป้าหมายร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย
 - 1.2 มีการวิเคราะห์จุดมุ่งหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 1.3 มีการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.4 การจัดทำสาระวิชาต่าง ๆ

- 1.5 การออกแบบการเรียนรู้
- 1.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้
 - 2.1 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.2 การใช้สื่อและเทคโนโลยี
 - 2.3 การนำมาบูรณาการในแต่ละวิชา
 - 2.4 การเน้นทักษะและกระบวนการคิด
 - 2.5 การวัดและการประเมินผล

ธวัชชัย ไพใหญ่ ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สัมภาษณ์ 30 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาส ไว้ว่าควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การเป็นแบบอย่างที่ดี
2. ความเป็นครูมืออาชีพ
3. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
4. การจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง

เมื่อนำองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) เป็นแบบอย่างทางการสอน 2) การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้อื่น และ 4) บริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ และจากการสังเคราะห์องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังตาราง

ตาราง 2 องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล											ความถี่	ร้อยละ
	1. นันทกาญจน์ ชินประทีป และ ศาลินา บุญเกิด (2558)	2. ปรียานุช ธรรมปิยา (2559)	3. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559)	4. สิริกร ไชยราช (2562)	5. นิตยา สายศรีอติป (2565)	6. อรรณมา ศรีนันทม (2565)	7. วราวุธ สายทอง (2565)	8. สุนันท์ หลวงศรี (2565)	9. อุดมศักดิ์ มีภูคำ (2565)	10. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)	11. วัชรชัย โพเทิล (2565)		
1. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต		✓		✓	✓	✓	✓				✓	6	54
2. การบริหารจัดการเรียนรู้			✓	✓					✓			3	27
3. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน				✓	✓	✓		✓	✓		✓	6	54
4. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง				✓			✓					2	18
5. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	✓	✓		✓								3	27
6. ความรู้ความสามารถของครูในการถ่ายทอดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การประยุกต์ใช้					✓	✓	✓				✓	4	36

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล											ความถี่	ร้อยละ
	1. นันทกาญจน์ ชินประสิทธิ์ และ ศกลินา บุญเกิด (2558)	2. ปรียานุช ธรรมปิยา (2559)	3. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559)	4. สิริกร ไชยราช (2562)	5. นิตยา สายศรีอติบ (2565)	6. อรรณมา ศรีนันทม (2565)	7. วราวุธ สายทอง (2565)	8. สุนันท์ หลวงศรี (2565)	9. อุดมศักดิ์ มีญาคำ (2565)	10. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)	11. วัชรชัย โพเทิล (2565)		
7. มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ					✓	✓						2	18
8. ความเป็นครุมีอาชีพ					✓	✓						2	18
9. มีการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับการเผยแพร่ และประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					✓	✓						2	18
10. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการ จัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	9	81
11. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10	90

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล											ความถี่	ร้อยละ
	1. นันทกาญจน์ ชินประทีป และ ศกลินา บุญเกิด (2558)	2. ปรียานุช ธรรมปิยา (2559)	3. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559)	4. สิริกร ไชยราช (2562)	5. นิตยา สายศรีอติบ (2565)	6. อรรณมา ศรีนันทม (2565)	7. วราวุธ สายทอง (2565)	8. สุนันท์ หลวงศรี (2565)	9. อุดมศักดิ์ มีญาคำ (2565)	10. ชชาติชาย กอคุณ (2565)	11. วัชชัย โพธิ์ (2565)		
12. มีการจัดทำโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมเสริมหลักสูตร		✓						✓				2	18
13. การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง			✓				✓	✓	✓			4	36
14. ใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง			✓					✓	✓			3	27

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล											ความถี่	ร้อยละ
	1. นันทกาญจน์ ชินประทีปส์ และ ศาสลิษา บุญเกื้อ (2558)	2. ปรียกานูช ธรรมปิยา (2559)	3. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559)	4. สิริกร ไชยราช (2562)	5. นิตยา สายศรีอรรถ (2565)	6. อรอุมา ศรีนาทม (2565)	7. วราญุฑ สายทอง (2565)	8. สุพันธ์ หลวงศรี (2565)	9. อุดมศักดิ์ มีญาคำ (2565)	10. ขาดิชาญ กอคุณ (2565)	11. รัชชัย ไพไหล (2565)		
15. การรายงานผลการประเมินผลการพัฒนาการจัดกิจกรรม							✓					1	9
16. การจัดนิทรรศการแสดงผลงานประชาสัมพันธ์ผลการเรียนรู้ที่เกิดจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง							✓					1	9
17. กิจกรรมพัฒนาบุคลากร	✓		✓									2	18

จากตาราง 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไป เพื่อคัดเลือกเป็นองค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบและเรียงลำดับ ดังนี้

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ผู้วิจัยได้จัดเรียงลำดับขององค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใหม่ได้ 4 องค์ประกอบหลักและมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร

สถานศึกษา

1. ความหมายของหน่วยการเรียนรู้

เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550 ก, หน้า 121) กล่าวว่า หน่วยการเรียนรู้ เป็นประหนึ่งอิฐบล็อกที่นำมาเรียงประกอบกันขึ้นเป็นตัวหลักสูตรมีไว้เพื่อป้องกันมิให้มีการสอนบทเรียนแต่ละบทเป็นเอกเทศ โดยไม่คำนึงถึงภาพรวม

ชนันท์ ธาตุทอง (2551, หน้า 61) ให้ความหมายไว้ว่า หน่วยการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาที่ถูกตัดทอนเนื้อหาสาระที่มีความสัมพันธ์กันภายใต้หัวข้อหรือหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติที่คล้าย ๆ กัน ออกมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สรุปได้ว่า หน่วยการเรียนรู้เป็นส่วนย่อยของรายวิชาที่ถูกตัดทอนเนื้อหาสาระที่มีความสัมพันธ์กันภายใต้หัวข้อหรือหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติที่คล้าย ๆ กัน โดยยึดมาตรฐาน การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และระดับช่วงชั้นนำมาเรียงกัน เพื่อให้แต่ละบทเรียนสอดคล้องกันในภาพรวมการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ผู้สอนต้องวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังออกมাজัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนให้ได้รับประสบการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมต้องการของผู้เรียนให้ได้รับประสบการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม

2. องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้

กษมา วรวรธรณ อยุธา (2550 ก, หน้า 121) นำเสนอว่า หน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ ประกอบด้วยบทเรียนบทที่จะนำผู้เรียนไปสู่หนึ่งหรือหลายความคิดรวบยอด (Core Concept) องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยบทเรียนหลาย ๆ บทที่จะนำผู้เรียนไปสู่หนึ่งหรือหลายความคิดรวบยอด (Core Concept) ซึ่งประกอบด้วย ชื่อหน่วย การเรียน แนวคิดเป้าหมาย เนื้อหา กิจกรรมของผู้สอนและผู้เรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล และอาจรวมถึงทรัพยากรบุคคล สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดการเขียนส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดแนวคิด แสดงถึงความเชื่อของผู้สอนที่จะสะท้อนถึงเป้าหมายของโรงเรียน ธรรมชาติของผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ และเป้าหมายของชีวิต
2. เป้าหมาย เป็นการเล่าถึงคาดหวังทั่ว ๆ ไป เช่น เป้าหมายของการเรียน เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย อาจตั้งว่า “ผู้เรียนยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น มากขึ้น” “ผู้เรียนมีความซาบซึ้งในระบอบประชาธิปไตย”

หลักสูตรเป็นประสบการณ์ทางการศึกษาที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ว่าที่ ร.ต.หญิงจิตติมา ไชยมหา (2556, หน้า 51) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาที่มีพฤติกรรมต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชน มีการจัดการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่มีขั้นตอนที่ชัดเจนการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและท้องถิ่น ให้ทราบถึงการใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยวัดได้จาก 1) การวางแผนการพัฒนาหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้และ 3) การประเมินผลหลักสูตร

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน (2558, หน้า 4) ได้กล่าวถึงแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในโรงเรียนในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการกำหนดรายวิชา

2. ด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

4. ด้านการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีลักษณะของกิจกรรม ดังนี้

1) ต่อยอดหรือพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิสังคม หรือบริบท 2) ดำเนินการหลักโดยผู้เรียนด้วยความสนใจโดยมีครูช่วยสนับสนุน 3) ผู้เรียนใช้หลักคิด หลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล 4) มีการวางแผนอย่างรอบคอบ คำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ และ 5) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบคุณธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559, หน้า 26) ได้กล่าวถึงวิธีการขับเคลื่อน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้อและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 2) มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) มีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) มีแผนจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 2) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ และ 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) จัดหา ผลิต ใช้ เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) จัดทำพัฒนา เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน

4. การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) รายงานผลการประเมินและนำมาปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) จัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

วรายุทธ สายทอง (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) กล่าวถึงการพัฒนาลัทธิสูตรในสถานศึกษาว่า

1. การศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชาติชาย ก่อคุณ (สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2565) กล่าวถึงการพัฒนาลัทธิสูตรในสถานศึกษาว่า

1. มีการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร นำไปจัดทำหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาจึงความครอบคลุมไปถึงการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักวิชาการมาสังเคราะห์หาองค์ประกอบย่อยดังตาราง 3

ตาราง 3 ตัวบ่งชี้การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล						ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
	1. กษมา วรรณ ณ อยุธยา (2550)	2. วาที่ ร.ต.หญิงสุติมา ไชยมหา (2556)	3. คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน (2558)	4. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559)	5. วรายุทธ สายทอง (2565)	6. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)		
1. การกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓			4	100
2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การเรียนรู้ ประเมินผล	✓	✓	✓	✓			4	100
3. กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน	✓		✓	✓			3	75

ตัวบ่งชี้ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล							
	1. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550)	2. วาที ร.ต.หญิงสุติมา ไชยมหา (2556)	3. คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน (2558)	4. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559)	5. วรายุทธ สายทอง (2565)	6. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
4. กำหนดกิจกรรมตามแหล่งเรียนรู้			✓	✓			2	50
5. กำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียน			✓	✓			2	50
6. มีการจัดหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				✓			1	25
7. มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้				✓			1	25

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล							
	1. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550)	2. วาที่ ร.ต.หญิงสุติมา ไชยมหา (2556)	3. คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน (2558)	4. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559)	5. วรายุทธ สายทอง (2565)	6. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
8. มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				✓			1	25
9. มีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				✓			1	25
10. การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					✓		1	25

	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล							
	1. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550)	2. วาที ร.ต.หญิงสุติมา ไชยมหา (2556)	3. คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน (2558)	4. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559)	5. วรายุทธ สายทอง (2565)	6. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
11. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้					✓		1	25
12. การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						✓	1	25

ตัวบ่งชี้ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

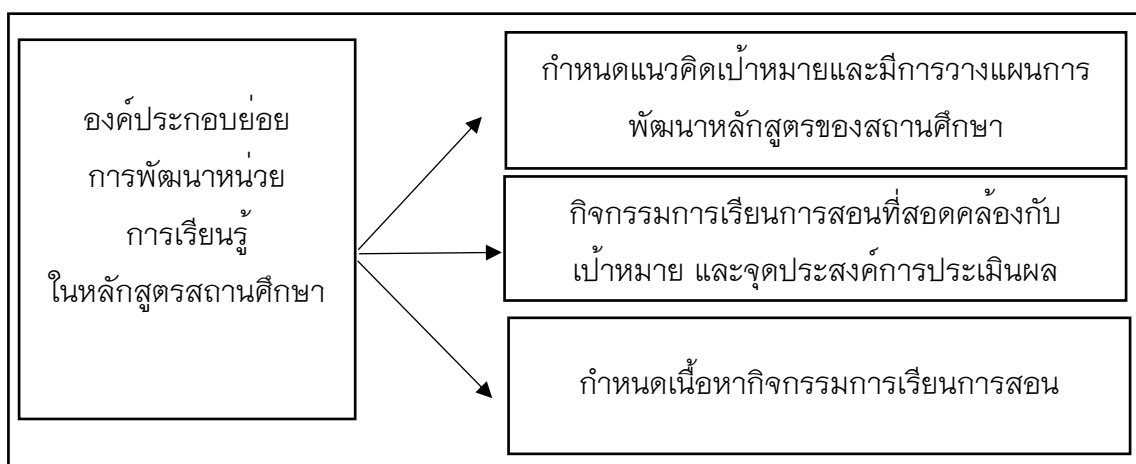
จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากความถี่ ร้อยละ 60 ขึ้นไป พบว่า ได้ องค์ประกอบจากตาราง จำนวน 3 องค์ประกอบ ที่จะใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย ครั้งนี้ ดังนี้

องค์ประกอบ 1 กำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

องค์ประกอบ 2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล

องค์ประกอบ 3 กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน

จากองค์ประกอบหลักข้างต้นการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา สามารถสร้างองค์ประกอบ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 4 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ความหมายของหลักสูตร

ชนัท ธาตุทอง (2553, หน้า 6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงมวลงประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมโครงการหรือแผนซึ่งประกอบด้วยความมุ่งหมายของการสอนเพื่อเป็นแนวทาง

ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมาย
หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ชวลิต ชูกำแหง (2555, หน้า 13) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวล
ประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน
กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน
ไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร
ไว้ว่า คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้เขามีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวังไว้
ความสำคัญของหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, หน้า 13) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตร
ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายล่อผลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. หลักสูตรจะให้แนวทางปฏิบัติแก่ครูในระดับโรงเรียน
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของสังคมและ
พัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า
ผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้
เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนให้เป็น
ประโยชน์แก่สังคม
8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้
เป็นไปด้วยความราบรื่นผาสุกอย่างไร
9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็น
อย่างไร

10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนอันที่จะอยู่รวมในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

ชวลิต ชูก่าแพง (2555, หน้า 22) กล่าวถึง หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาระดับใดหรือประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการศึกษาของสังคมนั้น ๆ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหรือมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นเครื่องชี้แนวทางถึงความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ย่อมนำไปสู่คุณภาพของคนในประเทศนั้น

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของประชาชนในประเทศซึ่งคนที่จบการศึกษาในแต่ละระดับในประเทศ หลักสูตรเป็นตัวกำหนดคุณภาพของคนที่จะจบการศึกษาในระดับนั้น ๆ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานการศึกษา ถ้าประเทศหรือการศึกษาระดับใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจะสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามมา
3. หลักสูตรเป็นแนวทางให้การศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลติดตามผลของการศึกษาได้ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองตลอดทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน
4. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครู เนื่องจากตัวหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในระดับมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้สะท้อนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้
5. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางความรู้ตลอดทั้งการจัดการประสบการณ์ของครูผู้สอน ซึ่งการศึกษาในแต่ละระดับจะมีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป
6. หลักสูตรเป็นเครื่องทำนายอนาคตการศึกษาของชาติ อนาคตการศึกษาของชาติย่อมมาจากหลักสูตรที่มีวิสัยทัศน์ ที่มีการวางกรอบเนื้อหาที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. การวางแผนพัฒนาหลักสูตร

การวางแผนพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอยู่เสมอและจะกระทำทุกครั้งเมื่อสังคมมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ขึ้นมาใหม่และพร้อมที่จะนำประสบการณ์และความรู้ที่เกิดขึ้นมานั้นไปพัฒนาตนและสังคมให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

Saylor and Alexander (1966, p. 7) ได้สรุปว่า การวางแผนพัฒนาหลักสูตร ต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักสูตร

1.1 ตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสังคมเอง มองเห็นนักเรียนคืออะไร มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างไรบ้าง สังคมต้องการอะไรจากนักเรียน และนักเรียนต้องการอะไรทั้งในแง่ของส่วนบุคคล และสังคม

1.2 หน้าที่และจุดมุ่งหมายของโรงเรียนคืออะไร โรงเรียนมีแนวคิดยึดปรัชญาสาขาใดและมีแนวปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายนั้นอย่างไร

1.3 ธรรมชาติของความรู้นั้นเป็นอย่างไร ขอบข่ายของความรู้ที่จำเป็นต้องศึกษานั้นมีมากน้อยแค่ไหน อย่างไร อะไรเป็นสิ่งจำเป็นก่อนและหลังหรือลำดับของความรู้เป็นอย่างไร

1.4 กระบวนการการเรียนรู้เป็นอย่างไร ลำดับหรือขั้นตอนของการเรียนรู้เป็นอย่างไร สิ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนแรกก็คือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม ปรัชญา ผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้

2. บุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนพัฒนาหลักสูตร

2.1 นักการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย เป็นต้น

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชนและสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น

3. ผู้ตัดสินใจเลือกใช้หลักสูตร

ผู้ทำหน้าที่เลือกใช้หลักสูตรนักพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย ครู นักศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ประกอบขึ้นเป็นกรรมการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร โดยทำหน้าที่คัดเลือกและจัดระบบเนื้อหาสาระตลอดทั้งแบบเรียนกำหนดระบบการเรียน การสอน และการตัดสินใจเลือกนั้น

กระทำตามลำดับและขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 16) ได้เสนอรูปแบบการวางแผนหลักสูตรซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การกำหนดหลักสูตร นักวางแผนหลักสูตร การตัดสินใจหลักสูตร และแผนหลักสูตร

การวางแผนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งของ การพัฒนาหลักสูตรที่จะทำให้หลักสูตรเกิดความสมบูรณ์ ดังนั้น ก่อนที่จะพัฒนาหลักสูตรนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนดแผนการพัฒนาหลักสูตร จะต้องกำหนดแผนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. การศึกษาปัญหาหรือการกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้นในหลักสูตรเดิม
 2. การกำหนดข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาข้อมูลที่กำหนดจะต้องเป็นข้อมูลที่สนองตอบต่อปัญหาที่ได้มาจากการศึกษาปัญหา
 3. การกำหนดสมมติฐานว่าหลักสูตรที่จะต้องได้รับการพัฒนานั้นจะบังเกิดผลต่อผู้เรียนอย่างไร
 4. กำหนดแนวทางในการดำเนินงานขั้นตอนในการดำเนินงานจะต้องกำหนดเวลาอย่างแน่นอนเพื่อจะได้เห็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ
 5. การคัดเลือกบุคลากรมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรจะสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในการทำงานบุคลากรที่ควรกำหนดในแผน ได้แก่ นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์และครูผู้สอน
- ประยูร บุญใช้ (2548, หน้า 1) เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน
 - 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน
 - 1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน
 - 1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาของหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร โดยกำหนดเป็นหลักสูตรรูปแบบในการตรวจสอบข้อความ เช่น หลักสูตรรายวิชา หลักสูตรสัมพันธ์วิชาหลักสูตรกว้าง หลักสูตรแกน หลักสูตรประสบการณ์ หลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรสรรณณะ หลักสูตรที่ยึดมาตรฐานเป็นหลัก เป็นต้น

4. การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

4.1 มีความสำคัญต่อการเรียนรู้

4.2 มีความถูกต้องทันสมัย

4.3 มีความน่าสนใจ

4.4 เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้

4.5 สอดคล้องกับจุดประสงค์

4.6 เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

4.7 สามารถจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้

5. การนำหลักสูตรไปใช้ผู้ส่วนในการนำหลักสูตรไปใช้ คือ

5.1 ผู้บริหารโรงเรียน

5.2 ครูผู้สอน

5.3 ศึกษานิเทศก์

5.4 ผู้ปกครองและชุมชน

6. การประเมินหลักสูตร ช่วงระยะเวลาของประเมินหลักสูตร คือ

6.1 ประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้

6.2 ประเมินหลักระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร

6.3 ประเมินหลักการใช้หลักสูตร

7. การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

7.1 การเปลี่ยนแปลงในตัวหลักสูตร

7.2 การเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล

7.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือองค์กร

องค์ประกอบย่อยที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ เป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นระหว่างบทเรียน อันเนื่องมาจากการที่ผู้สอนสื่อความหมายกับผู้เรียนโดยใช้สื่อชนิดต่าง ๆ เพื่อติดต่อสื่อความหมายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนต้องศึกษาตามหลักสูตรที่วางไว้

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543, หน้า 36) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน จึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม แบบใช้การตัดสินใจ
2. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคล ได้แก่ วิธีการเรียนแบบศูนย์ การเรียน แบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียน และแบบฝึกหัดการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป
4. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การโต้วาทีกลุ่ม Buzz การอภิปราย การระดมพลังสมอง กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มติวการ ประชุมต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้นคู่คิดการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น
5. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลอง ละคร เกม บทบาทสมมติ
6. เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ ได้แก่ ปริศนาความคิดร่วมมือแข่งขัน หรือกลุ่มสืบค้น กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด กลุ่มร่วมมือ

7. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) และการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-Solving)

ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี
2. ช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
3. ช่วยเล่าความสนใจของเด็ก
4. ช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขึ้น
5. ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
6. ช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดี
7. ช่วยส่งเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ
8. ช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่ม
9. ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
10. ช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบ
11. ช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ
12. ช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล

จุดประสงค์ของกิจกรรมการเรียนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
2. เพื่อสนองความสามารถความถนัด ความสนใจของผู้เรียน
3. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน
4. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรให้ผู้เรียนได้คิดเป็น

แก้ปัญหาและเกิดทักษะกระบวนการ

5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ แนวทางในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

1. สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาบทเรียน

ของผู้เรียน

3. จัดกิจกรรมที่แสดงถึงความชัดเจนของขั้นตอนการเรียนรู้
4. สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจ
5. สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา
6. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
7. น่าสนใจ โดยการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม
8. ใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย
9. มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง

องค์ประกอบย่อยที่ 3 กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน

ในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางที่ใช้ในการพิจารณาอยู่ 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านขอบเขตของเนื้อหา (scope) และมิติลำดับของเนื้อหา (sequence) (Print, 1993, p. 154)

1. ขอบเขตของเนื้อหา (scope) หมายถึง ความกว้างและความลึกของเนื้อหาที่เรียนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ในการพิจารณาขอบเขตเนื้อหาผู้สอนอาจใช้แนวคำถามต่อไปนี้นำในการรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นขอบเขตของเนื้อหา

1.1 ในสัดส่วนของเวลาที่จัดไว้ มีเนื้อหาอะไรบ้างที่นักเรียนควรเรียนรู้

1.2 ในเรื่องที่จะจัดให้เรียน ควรมีรายละเอียดอะไรบ้าง

1.3 เนื้อหาอะไรที่ไม่จำเป็นต้องบรรจุไว้ในหลักสูตร

2. ลำดับของเนื้อหา (sequence) หมายถึง ลำดับก่อนหลังของเนื้อหาที่น่าเสนอต่อผู้เรียนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ในการพิจารณาจัดลำดับเนื้อหาผู้สอนอาจใช้แนวคำถามต่อไปนี้

2.1 อะไรคือเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดลำดับของเนื้อหา

2.2 ควรจัดเนื้อหาอะไรไว้ก่อน อะไรไว้หลังเพราะอะไร

2.3 นักเรียนควรได้รับความรู้นั้นเมื่อไร

เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดลำดับก่อนหลังของเนื้อหาที่นิยมใช้กัน แบ่งได้ดังนี้

1. จากง่ายไปยาก (simple to complex) เป็นเกณฑ์แบบดั้งเดิมที่ยังคงนิยมใช้กัน โดยมีความเชื่อว่าเราสามารถจัดเนื้อหาเป็นขั้นตอนจากเรื่องที่ยากและเป็น

พื้นฐานไปสู่สิ่งที่ยากหรือซับซ้อน การจัดเนื้อหาในรูปแบบนี้มักพบในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หลักภาษา ดนตรี ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

2. การเรียนรู้พื้นฐานที่ต้องมีมาก่อน (prerequisite learnings) เป็นการจัดลำดับเนื้อหาโดยความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้กฎข้อต่อไป ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้กฎที่มีมาก่อนเป็นพื้นฐาน มักใช้กับเนื้อหาวิชาที่เต็มไปด้วยกฎและหลักการ เช่น ฟิสิกส์ ไวยากรณ์ และเรขาคณิต เป็นต้น

3. ตามลำดับเวลาของเหตุการณ์ (chronology) เป็นการจัดเนื้อหาซึ่งเป็นไปตามบันทึกเหตุการณ์ พบในวิชาประวัติศาสตร์ ประวัติดนตรี วรรณคดี พัฒนาการด้านวิทยาศาสตร์ การจัดเนื้อหาในลักษณะนี้อาจจัดในลักษณะเริ่มจากปัจจุบันย้อนไปสู่อดีตหรืออดีตมาสู่ปัจจุบันก็ได้

4. ส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (whole to parts) การจัดเนื้อหาตามเกณฑ์นี้อยู่บนหลักเหตุผลที่ว่า การเรียนรู้เรื่องราวโดยรวมก่อนจะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของส่วนย่อยและนำไปสู่ความเข้าใจ รายละเอียดได้ดีเมื่อเรียนรู้ส่วนย่อย ตัวอย่างการเรียนรู้เนื้อหาในรูปแบบนี้ได้แก่ การเรียนวรรณคดีเริ่มจากการอ่านให้เข้าใจเรื่องทั้งหมดก่อน จึงวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของวรรณคดี เพื่อเรียนรู้ความหมายของศัพท์ หลักไวยากรณ์ หลักการแต่งบทประพันธ์ เป็นต้น

5. จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม (increasing abstraction) การจัดเนื้อหาในลักษณะนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย คล้ายเกณฑ์ข้อที่ 1 เหมาะสำหรับการเรียนรู้ ความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม ซึ่งต้องการคำอธิบาย ผู้สอนอาจเริ่มต้นจากตัวอย่างของจริง เพื่อนำไปสู่การสรุปอ้างอิงไปสู่ข้อความเป็นหลักการทั่วไป

6. การจัดลำดับแบบกาวเวียน (spiral sequencing) เป็นวิธีการจัดเนื้อหาที่ผู้เรียนได้รับ แนวคิดพื้นฐานของเนื้อหาซ้ำเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานและความคิดรวบยอดที่ต้อยอดขึ้นไป ในที่สุดผู้เรียนก็จะรู้และเข้าใจความคิดรวบยอดทั้งหมดที่เชื่อมโยงกัน การจัดเนื้อหาแบบกาวเวียนนี้จะพบในการจัดหลักสูตรที่จัดให้เรียนในหัวข้อเรื่องเดิมที่ซ้ำกันในแต่ละช่วงชั้น แต่มีความแตกต่างกันในความคิดรวบยอดที่เพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงชั้นที่สูงขึ้น เช่น ในช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนได้เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ได้แก่ ครอบครัวและโรงเรียน เมื่อถึงช่วงที่ 2 นักเรียนจะได้เรียนสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับในชั้นที่ 1 แต่เป็นสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับชุมชนและประเทศ เมื่อถึงช่วงชั้นที่ 3 การเรียนเรื่อง

สิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายประสบการณ์ของนักเรียนมากขึ้น เป็นเรื่องของประเทศเพื่อนบ้าน และโลกของเรา ดังนี้ เป็นต้น ในแต่ละช่วงชั้นก็จะต่อยอดถึงความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศ และโลก ตามลำดับ เป็นต้น

รูปแบบการจัดเนื้อหา

การจัดเนื้อหาสาระอาจทำได้ในรูปแบบต่อไปนี้ Smith & Ragan, (1999, p. 307)

1. การแยกตามสาระวิชา (separate subject) เป็นการจัดเนื้อหาแบบดั้งเดิม ซึ่งยึดเนื้อหาเป็นหลักในการจัด (content-based) จะพบได้ในการจัดรายวิชาเรียนตามหลักสูตรการศึกษาในสถาบันการศึกษา ซึ่งจัดเนื้อหาสาระเป็นรายวิชา ภายในวิชา ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้เรียงตามลำดับความสัมพันธ์ต่อเนื่อง เนื้อหาสาระในรายวิชาเดียวกันจะมีลักษณะหรือเอกลักษณ์ในรายวิชา นั้น เช่น คณิตศาสตร์ จะเรียนเกี่ยวกับจำนวน ตัวเลข การคิด คำนวณ สมการ เป็นต้น วิทยาศาสตร์ เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ในการเรียนรู้ตามระบบวิชานอกจากจะต้องเรียนรู้เนื้อหาของรายวิชาแล้ว ผู้เรียนยังต้องเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ และทักษะกระบวนการคิดการทำงานของผู้รู้ในรายวิชานั้นด้วย เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. การจัดวิชาให้สัมพันธ์กัน (correlation) เป็นการจัดเนื้อหาตั้งแต่ 2 รายวิชา ให้มีความสัมพันธ์กัน โดยเนื้อหาในรายวิชาทั้งสองจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การจัดให้นักศึกษาครูเรียนรายวิชาหลักการวัด ประเมินผลและวิชาหลักการสอนในภาคเดียวกัน โดยให้นักศึกษาเรียนรู้เทคนิคการพัฒนาเครื่องมือทดสอบก่อนเรียนเรื่องการวางแผนการสอน เพื่อให้นักศึกษานำเทคนิคการพัฒนาเครื่องมือทดสอบไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอนได้ จะเห็นว่าการจัดเนื้อหาในลักษณะนี้ ลักษณะเฉพาะของแต่ละรายวิชายังคงสภาพอยู่

3. การจัดวิชาแบบผสมผสาน (fusion) เป็นการผนวกเนื้อหาวิชาตั้งแต่ 2 รายวิชา เข้าไว้ในรายวิชาเดียวกัน หรือหน่วยเดียวกัน ตัวอย่างเช่น สาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื้อหาสาระที่เรียน ประกอบด้วย ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์

4. การบูรณาการเนื้อหา (content integration) เป็นการผสมผสานของเนื้อหาสาระซึ่งแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสาระต่าง ๆ ภายใต้อำนาจเรื่อง “theme” ซึ่งมาจากปัญหาหรือความสนใจของผู้เรียน หรือประเด็นที่เกี่ยวกับความต้องการของชุมชน มาใช้ในการบูรณาการเนื้อหาซึ่งทำได้หลายลักษณะ ดังนี้

4.1 การบูรณาการภายในวิชา (intra-disciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระในวิชาเดียวกันหรือกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน เช่น ในวิชาภาษาไทย มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพูด การอ่าน การเขียน หลักการใช้ภาษา และวรรณคดี แทนที่จะสอนเนื้อหาสาระที่ละเอียดแยกจากกัน ผู้สอนจัดเนื้อหาสาระทุกเรื่องมาสัมพันธ์กันเป็นเรื่องเดียวกัน โดยเลือกศึกษาวรรณคดีเรื่อง “พระอภัยมณี” เป็นแกนหรือหัวข้อหลัก (theme) ในการศึกษาเรื่องพระอภัยมณี ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราว ความงามของภาษาและเรียนรู้การเขียนคำประพันธ์ (กลอน) การใช้โวหารกรรมในคำประพันธ์ การอ่านให้ไพเราะซาบซึ้ง และการพูดจูงใจให้เยาวชนหันมาสนใจวรรณคดีไทย เป็นต้น

4.2 การบูรณาการระหว่างวิชา (inter-disciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระของหลายวิชามาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน เช่น ในการสอนเรื่อง “มลพิษในชุมชน” ครูเชื่อมโยงเนื้อหาสาระหลายวิชา ได้แก่ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กลไก การเกิดมลพิษ การสำรวจสภาพและปัญหาของมลพิษในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การเคลื่อนไหวณรงค์เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันหรือลดมลพิษในชุมชน เป็นต้น

4.3 การบูรณาการแบบโครงการ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็นโครงการ โดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันหลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกันในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีมในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะ บางเรื่องเป็นพิเศษ ครูผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น แนวคิดและหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับประเภทของเนื้อหา การคัดเลือกและจัดเนื้อหาดังกล่าวข้างต้นจะช่วยให้นักออกแบบการเรียนการสอน นำไปประกอบการออกแบบและคัดเลือกกิจกรรม การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาต้องเริ่มจากการกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ขึ้นมาใหม่และพร้อมที่จะนำประสบการณ์และความรู้ที่เกิดขึ้นมาพัฒนาตนและสังคมได้รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล โดยวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

องค์ประกอบหลักที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์ (2554, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันภายในรายวิชานั้น ๆ มาทำเป็นเรื่องเดียวกัน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ต้องมีการจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในลักษณะองค์รวม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ได้

ปรีชา พุทธิลา (2555, หน้า 5) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) และประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

กรวรรณ ศิริสานต์ (2556, หน้า 3) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหมายถึง การสอนโดยใช้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลักแล้ว สอนเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับเรื่องหรือวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกลมกลืน เพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง การสอนบูรณาการเป็นการสอนที่เน้นองค์รวมของเนื้อหาวิชามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนเนื้อหาของครู

ทิตนา แคมมณี (2557, หน้า 147) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่อง

เดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม

दारुวรรณ วงศ์นิคม และสมศักดิ์ บุญสาทร (2555, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาของแต่ละวิชาให้เป็นความรู้องค์รวมที่กลมกลืนกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ประสพการณ์ และความสามารถที่หลากหลายโดยเน้นการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ณัฐริกา อูปพงษ์ (2561, หน้า 29) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ว่า หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเข้าเป็นเรื่องเดียวกันอย่างกลมกลืนครอบคลุมความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมกับผู้เรียนและสาระการเรียนรู้เพื่อทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการแสวงหาความรู้เกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวมเกิดความรู้ที่มีความหมายเกิดการรู้แจ้งรู้จริงและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความสนใจความสามารถซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาโดยการนำความรู้ทักษะและเจตคติไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. หลักการของหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวหน้าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งภายใต้สภาพการณ์ปัจจุบันหลายหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนได้น้อมนำหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและปรากฏความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหวังการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2545) ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จากความสำคัญดังกล่าวจึงนำ

แนวคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนรู้การสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

จุดมุ่งหมายหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. เพื่อให้เข้าใจความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและ 2 เงื่อนไข คือ คุณธรรมและความรู้
2. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุนิยมในทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน
4. เพื่อสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ หรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม
5. เพื่อนำไปบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 4 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตามในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นกรมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นต่อน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

3.4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

3.5 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภและไม่ตระหนี่

4. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้แบ่ง ออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

4.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Intradisciplinary Integration) เป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในวิชาเดียวกันหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน มาเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กัน ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกันในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ตัวอย่างเช่น การบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะเป็นการเชื่อมโยงสาระ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด หลักการใช้ภาษาไทย โดยใช้วรรณคดีหรือ วรรณกรรมเป็นแกน ในการจัดหน่วยการเรียนรู้

4.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration) เป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปหรือ ระหว่างศาสตร์ มาเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและใกล้เคียงกับชีวิตจริง การบูรณาการ ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถจัดได้ 4 ลักษณะดังนี้

4.2.1 การบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) การเรียนรู้แบบนี้ ผู้สอนจะนำเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาสอดแทรกในรายวิชาของตนเอง โดยเชื่อมโยง เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหัวข้อที่กำหนดขึ้นมา เป็นการวางแผนการสอนและทำ การสอนโดยผู้สอนเพียงคนเดียวลักษณะการสอนรูปแบบนี้เป็นการสอนบูรณาการแบบ หลอมรวมโดยผู้สอนคนเดียวแต่บูรณาการความรู้และเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และมองเห็นความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นการ สอนแบบ Student-Centered ตัวอย่างเช่น สอนเรื่องระบบนิเวศผู้สอนสามารถเชื่อมโยง สาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การวาดภาพ การร้องเพลง การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้ไป แสวงหาความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนดหรือเป็นการนำเอาเรื่องที่คุณสอนต้องการจะ ปลุกฝังให้แก่ผู้เรียนไปสอดแทรกไว้ในวิชาต่าง ๆ เช่น การนำจริยธรรมหรือระเบียบวินัยไป สอดแทรกไว้ในวิชาที่สอน เป็นต้น

4.2.2 การบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel) การเรียนรู้แบบนี้ ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต่างคนต่างสอนวิชาของตนเองแต่จะมาร่วมวางแผน ตัดสินใจร่วมกันว่า จะจัดแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมุ่งสอนในหัวข้อเรื่อง (Theme) ความคิด รวบยอด (Concept) และปัญหา (Problem) เดียวกัน ในส่วนหนึ่งการเขียนแผนการจัดการ เรียนรู้ การกำหนดชิ้นงาน การวัดและประเมินผลตามลักษณะวิชาของตน ตัวอย่างเช่น

ผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์ เรื่อง เงานา ผู้สอนคนหนึ่งอาจสอน คณิตศาสตร์เรื่องวัดระยะทาง โดยการวัดเงานาคิดคำนวณในเรื่องเงานาในช่วงเวลาต่าง ๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้เรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงานา

4.2.3 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidiscipline) การเรียนรู้แบบนี้คล้ายกับแบบคู่ขนาน ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต่างคนต่างสอนวิชาของตน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนมาวางแผนการสอนร่วมกันสอน หัวเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอด (Concept) และปัญหา (Problem) เดียวกัน กำหนดโครงการให้ผู้เรียนปฏิบัติร่วมกันเพียงโครงการเดียว ประเมินความสำเร็จของผู้เรียนจากโครงการ ตัวอย่างเช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ผู้สอนภาษาไทยจัดให้ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และครูผู้สอนสุขศึกษา อาจจัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

4.2.4 การบูรณาการแบบข้ามวิชา (Transdisciplinary) หรือแบบการสอนเป็นทีม การเรียนรู้แบบนี้ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ จะมาร่วมกันสอนเป็นคณะ ร่วมกันวางแผน กำหนดหัวเรื่องความคิดรวบยอดและปัญหาเดียวกันจัดทำแผนการสอนร่วมกัน รวมชั่วโมงที่เคยแยกสอนมาไว้ด้วยกันสอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน มอบหมายงานโครงการให้ผู้เรียนร่วมกัน รวมทั้งกำหนดเกณฑ์ประเมินผลงานของผู้เรียนด้วยกัน

5. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการศึกษา

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถนำไปบูรณาการได้ในหลาย ๆ แนว โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการจัดการศึกษาการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปในการจัดการศึกษานั้น เป้าหมายสำคัญ คือ การทำให้ได้รู้จักการพอเพียงปลูกฝัง อบรมเพื่อให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมโดยสอดคล้องแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีความสอดคล้องกับมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

5.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.2 ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

5.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จักประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

5.4 จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สนใจสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถทำกิจวัตรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนอาจเรียนรู้ไม่พร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

5.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพกิจกรรมทั้งหมดนี้คือ ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยสถานศึกษาตั้งเป้าหมายให้เกิดการจัดการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองได้ก่อน จนสามารถเป็นที่พึ่งของผู้อื่นในสังคมได้ต่อไป นอกจากนี้ผู้บริหารและครูสามารถนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการจัดการศึกษา และจะต้องมีเป้าหมายหลักที่การพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการเรียนรู้และปลูกฝัง เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.1 มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจทั่วไป

1.2 มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 เห็นประโยชน์ และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการใช้แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม

2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานการดำเนินชีวิตและการพัฒนาอาชีพการเกษตรและจำหน่ายสินค้า การดำเนินธุรกิจ การใช้จ่ายและออม

2.2 ใช้และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ได้ประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

2.3 สืบสานและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

3.1 ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตนตามศักยภาพของตนที่มีอยู่

3.2 ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ

3.3 มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบปฏิบัติตนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

3.4 มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องสามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติ ด้วยความรอบคอบ

3.5 ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยและความซื่อสัตย์ สุจริต ชยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติ มีปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง แบ่งปัน เอื้ออาทร รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้
สถานศึกษาควรมีการพัฒนาการบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในหลักสูตรสถานศึกษา
 2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม
 3. กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงเพิ่มเติม หรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นตามข้อ 2
6. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้
- การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ของครูที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระในหลักสูตรตามมาตรฐานการเรียนรู้และสอดคล้องกับความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ได้แก่ การพึ่งตนเอง การประหยัด การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างคุ้มค่า การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักสำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง การจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงซึ่ง สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2550, หน้า 40) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนกับผู้เรียน วิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ ตามหลักประชาธิปไตย จะมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ จากความรู้ ความคิดผู้อื่นเป็นพื้นฐานของการที่จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาเรียนรู้ขบคิดพิจารณาเหตุผลด้วยตนเอง นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติฝึกฝนสร้างทักษะที่ดีในที่สุด สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ในช่วงชั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ได้
- การนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่าง

สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวันโดยมีแนวทางการดำเนิน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและสังคมโลก

2. จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งใน สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการ และอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่ม ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัวสังคมประเทศชาติ และสังคมโลก

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งใน สถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดการโครงการ โครงการและอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่ม

2.3 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะกระบวนการ (Process) และ 3) คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ (Attribute) สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการ ปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน

7. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝัง หล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ เชื่อมต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีแนวทาง ดำเนินการดังนี้

1. จัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่มรื่น ประโยชน์ใช้สอยเป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

2. กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษาที่ส่งเสริมความ มีระเบียบวินัย เคารพ ธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ
3. ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การ บริจาค การปฏิบัติกิจทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาการยกย่องส่งเสริม ผู้กระทำความดี การส่งเสริม การแบ่งปัน การช่วยเหลือกันและกัน ฯลฯ
4. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการแข่งขัน การหาความรู้โดยสื่อเทคโนโลยีและ อื่น ๆ
5. ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ครู และบุคลากร ในสถานศึกษา
6. จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตน และการดำเนิน ชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
7. กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษาที่ส่งเสริมความ มีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ
8. ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติกิจทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาการยกย่องส่งเสริม ผู้กระทำความดี การส่งเสริม การแบ่งปัน การช่วยเหลือกันและกัน ฯลฯ
9. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการแข่งขัน การหาความรู้โดยสื่อเทคโนโลยีและ อื่น ๆ
10. ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหารครูและบุคลากร ในสถานศึกษา
11. จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตน และการดำเนิน ชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
12. การสร้างบรรยากาศในการเรียน การจัดบรรยากาศในการเรียน ที่ดี มีความสุขสนุกสนาน ครู นักเรียนมีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ เป็นบรรยากาศที่ผ่อนคลายไม่ตึงเครียดจะนำไปสู่บรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความศรัทธา ความ

ไว้วางใจ ความเชื่อมั่น สร้างเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน
 ในชั้นเรียนด้วยหลักการได้รับการยอมรับ การยกย่องชมเชย การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วม
 ความสามัคคี ความรับผิดชอบตนเองและต่อกลุ่ม ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ ความ
 พากเพียร ความอดทน และที่สำคัญยิ่งคือบรรยากาศที่ส่งเสริมปัญญาด้วยการกระตุ้น
 กระบวนการคิด การรับ/แลกเปลี่ยน/เลือกแนวทางการตัดสินใจอย่างประนีประนอมในกลุ่มที่
 หลากหลาย การใช้เหตุผลแทนอารมณ์ การคำนึงถึงผลที่ติดตามมา การสร้างบรรยากาศ
 การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีเช่นนี้จะนำไปสู่การสร้างฐานนิสัยให้คุ้นเคยกับ
 ค่านิยมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วรายุทธ สายทอง (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง
 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า

1. ควรมีการจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม
 จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์
2. ใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการ
 เรียนการสอน

ชาติชาย ก่อคุณ (สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง
 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า

1. การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการ
 เรียนรู้ตามสภาพจริง
2. มีกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการ
 เรียนรู้ หมายถึง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการจัดการ
 เรียนรู้โดยมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้
 ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักวิชาการมาสังเคราะห์หาองค์ประกอบย่อยดังตาราง 4

ตาราง 4 ตัวบ่งชี้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนรู้	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล								รวม	ร้อยละ
	1. จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์ (2554)	2. ปรีชา พุทธลา ((2555)	3. กรวรรณ ตีรสินต์ (2556)	4. ทิศนา เขมมณี (2557)	5. ดารุวรรณ วงศ์นิคม และสมศักดิ์ บุญสาทร (2555)	6. ณัฐริกา อูปพงษ์ (2561)	7. วรายุทธ ลายทอง (2565)	8. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)		
1. การบูรณาการเนื้อหารายวิชา	✓		✓	✓	✓	✓			5	83
2. การจัดหน่วยการเรียนรู้	✓								1	16
3. การจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	✓								1	16
4. การจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม	✓	✓	✓	✓	✓	✓			6	100

ตัวบ่งชี้การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนรู้	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล								ความถี่	ร้อยละ
	1. จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์ (2554)	2. ปรีชา พุทฺธลา (2555)	3. กรวรรณ ศิริสานต์ (2556)	4. ทิศนา แคมมณี (2557)	5. ดารุวรรณ วงศ์นิคม และสมศักดิ์ บุญสาทร (2555)	6. ณัฐริกา อุปพงษ์ (2561)	7. วรายุทธ สายทอง (2565)	8. ชชาติชาย ก่อคุณ (2565)		
5. การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย		✓			✓	✓			3	50
6. การวัดและประเมินผลที่ สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติ		✓							1	16
7. จัดการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง		✓							1	16
8. เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการ สอนเนื้อหาของครู			✓						1	16

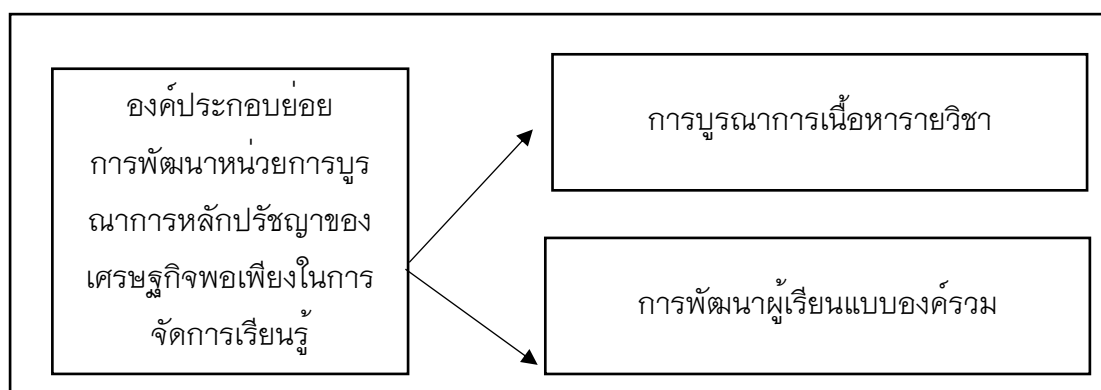
ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนรู้	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล								รวม	ร้อยละ
	1. จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์ (2554)	2. ปรีชา พุทฺธลา ((2555)	3. กรวรรณ ศิริสานต์ (2556)	4. ทิศนา แคมมณี (2557)	5. ดารุวรรณ วงศ์นิคม และสมศักดิ์ บุญสาทร (2555)	6. ญัฐริกา อุปพงษ์ (2561)	7. วรายุทธ สายทอง (2565)	8. ชชาติชาย ก่อคุณ (2565)		
9. มีการเรียนรู้จากธรรมชาติและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง		✓							1	16
10. การจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์							✓			16
11. การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งเสริม ความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน							✓			16

	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล								รวม
	1. จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์ (2554)	2. ปรีชา พุทธลา (2555)	3. กรรวรรณ ศิริลานต์ (2556)	4. ทิศนา เขมมณี (2557)	5. ดารุวรรณ วงศ์นิคม และสมศักดิ์ บุญสาทร (2555)	6. ณีสุริกา อุบพงษ์ (2561)	7. วรายุทธ สายทอง (2565)	8. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)	
12. การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้								✓	16
13. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียน การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง							✓		16

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของตัวบ่งชี้ พบว่ามี องค์ประกอบ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ร้อยละ 60 ขึ้นไป พบว่า ได้องค์ประกอบจาก ตาราง จำนวน 2 องค์ประกอบ ใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ 1) การบูรณาการเนื้อหารายวิชา 2) การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม

จากองค์ประกอบหลักข้างต้น สามารถสร้างองค์ประกอบ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 5 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การบูรณาการเนื้อหารายวิชา

ชุตินา สดเจริญ (2565, ออนไลน์) กล่าวถึงการบูรณาการในการเขียนแผนการสอนของครูผู้สอนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การบูรณาการภายในวิชา มีจุดเน้นอยู่ในวิชาเดียวกันอาจนำวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมาบูรณาการกันเองของวิชานั้นและไม่แยกหรือขยายไปกับวิชาอื่น
2. การบูรณาการระหว่างวิชา มีจุดเน้นอยู่ที่การนำวิชาอื่นเข้าเชื่อมโยงด้วยกัน ตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไป โดยภายใต้หัวข้อเดียวกันว่าวิชาใดที่สามารถนำเข้ามาบูรณาการด้วยกันได้ ไม่จำเป็นว่าต้องทุกวิชา หรือทุกกลุ่มประสบการณ์เข้าด้วยกัน หรืออาจครบทุกวิชาหรือทุกกลุ่มประสบการณ์ก็ได้แผนแบบบูรณาการ ต่าง ๆ

การจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการนำวิชาหรือสาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กันมาเชื่อมโยงกัน ซึ่งสามารถทำได้โดยการสร้างหัวข้อเรื่องที่มีความต้องการกัน ๆ เข้าด้วยกัน ผู้ต้องคำนึงต่อไปนี้

1. การเลือกหัวเรื่อง จากประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการเรียน เช่น แนวคิด ประเด็นของเนื้อหา เมื่อได้แล้วนำจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชาที่ต้องการให้เกิด การเรียนรู้มาสร้างเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. การนำจุดประสงค์ของรายวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมาสร้างเป็น หัวข้อเรื่อง และนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

Fogarty (1991, ออนไลน์) ได้แนะนำวิธีการบูรณาการเนื้อหาวิชาตั้งแต่ 2 วิชา ขึ้นไปว่าควรประกอบด้วยวิธีการบูรณาการ 4 วิธี คือ

1. บูรณาการความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา หมายถึง ในการจัดการ เรียนการสอนของครูแต่ละหัวข้อเรื่องครูต้องจัดเรียงหัวข้อเรื่องหรือหน่วยที่สอนเกี่ยว ข้องกันมาสอนในเวลาเดียวกัน แล้วลำดับเรื่องจากง่ายไปยาก จากใหญ่ไปย่อยโดยให้เกิดความ ต่อเนื่อง เช่น ครูสอนเรื่องสัตว์เลี้ยง ควรต่อจากเรื่องปศุสัตว์ เป็นต้น

2. บูรณาการระหว่างวิชา หมายถึง การจัดระเบียบการสอนมโนทัศน์ หรือเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกันใหม่ ด้วยการร่วมมือกันเป็นทีมระหว่างครูผู้สอนเพื่อลดหรือย้าย เนื้อหาที่ซ้ำซ้อนออกให้มากที่สุดเพื่อลดความซ้ำซ้อนนี้ควรใช้วิชาที่เกี่ยวข้องกัน ประสานกัน เช่น วิชาสุขศึกษา การงาน พลศึกษา รวมบูรณาการกันเป็นทีมได้

3. การบูรณาการโดยสร้างข่ายใยแมงมุมหลักสูตร ข่ายใยแมงมุม หลักสูตรจะเป็นภาพทัศน์แสดงให้เห็นกระบวนการบูรณาการการเรียนรู้ต่าง ๆ กับเนื้อหา ที่เด็กต้องการประโยชน์ที่ได้ คือ ทำให้ครูรู้ทิศทางเนื้อหาว่าจะสอนอย่างไรสามารถ ตรวจสอบขอบเขตเนื้อหาได้และยังช่วยครูในการวางแผนเนื้อหาและแจกกิจกรรมได้อย่าง ครอบคอบ

4. การบูรณาการตามแนวหลักสูตรที่กำหนดการบูรณาการประเภทนี้ หมายถึง การที่หลักสูตรนั้น ๆ มีแนวของหลักสูตร ที่เน้นการสอนภาษาแบบเน้นธรรมชาติ หลักสูตรที่เน้นการสอนแบบโครงการ เป็นต้น การบูรณาการตามแนวหลักสูตรนี้จะเป็นไป ตามมโนทัศน์ของแนวคิดทฤษฎีที่เป็นแนวของหลักสูตรนั้น ๆ

ลักษณะสำคัญของการสอนแบบบูรณาการ

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ กระบวนการ และการปฏิบัติ
2. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาได้อย่างกลมกลืน
3. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง
4. เป็นการบูรณาการเพื่อจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ

5. เป็นการบูรณาการให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างความคิดรวบยอดของวิชาต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ประโยชน์ของการบูรณาการ

1. เป็นการนำวิชาหรือศาสตร์ต่าง ๆ เชื่อมโยงกันภายใต้หัวข้อเดียวกัน
2. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนที่ลึกซึ้ง และมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริง
3. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม
4. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ความเข้าใจจากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว
5. เป็นแนวทางที่ช่วยให้ครูได้ทำงานร่วมกัน หรือประสานงานร่วมกันอย่างมีความสุข
6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้คิดวิธีการหรือนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม

อนันท์ งามสะอาด (2565, ออนไลน์) กล่าวถึง การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมไว้ว่า หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เชื่อมโยงกับปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลกระทบต่อตัวผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถ พัฒนาผู้เรียนได้ทุกคนและทุกด้านกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถตามศักยภาพ ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริงนั้นจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ ปฏิภาณและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมว่าต้องใช้กลไกทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา ดังนี้

1. นโยบายการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของรัฐ
2. สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 นโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษาของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเพราะ การศึกษา คือ ระบบที่ออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ดีที่สุดและผู้สอนได้สอนดีที่สุดตาม วัตถุประสงค์ในแต่ละประเภท ได้แก่ การศึกษาปฐมวัยเพื่อการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ ของเด็กเล็ก การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างพลเมืองดีให้แก่บ้านเมือง การอาชีวศึกษาเพื่อ สร้างช่างฝีมือ ประเภทระดับต่าง ๆ อุดมศึกษาเพื่อสร้างนักวิชาชีพและนักวิชาการ

2.2 มีระบบประเมินผลผลิตของสถานศึกษา โดยผู้ประเมิน ภายนอกสถานศึกษา แล้วนำผลการประเมินมาหาผู้รับผิดชอบ (Accountability) เพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. หลักสูตรและกิจกรรมในหลักสูตร/กิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งเป็น ความรับผิดชอบของผู้สอน โดยเน้นหัวใจของการสอน คือการจัดองค์ประกอบการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุด มีเงื่อนไขการสอนสำคัญ คือ ผู้สอนต้องรักและเข้าใจผู้เรียน ทุกคน จัดหาวัสดุความรู้ที่ทันสมัยที่สุดให้จัดสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ดีให้ผู้เรียนสร้าง บรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ให้เบิกบานแจ่มใสอยู่เสมอ

4. การเรียนรู้นอกสถานศึกษา ได้แก่ ในชุมชนและในสังคม ในการ ประกอบการ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของทั้งผู้บริหารและผู้สอน

5. เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาของหลักสูตร ผู้สำเร็จการศึกษา มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attributes) ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Outcome based education) ครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ชุดความรู้ได้มาตรฐานตามหลักสูตร ชุดทักษะ ซึ่งต้องทำได้ทำเป็น ชุดจรรยาบรรณเฉพาะวิชาชีพ

6. อุปนิสัยการศึกษา (Character education) คือ การจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมาย เพื่อสร้างอุปนิสัยที่พึงประสงค์ขึ้นมาชุดหนึ่งให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน อุปนิสัย ชุดนี้จะเกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนและมากที่ทั้งประสงค์ ได้แก่

6.1 เป็นผู้จงรักภักดีต่อแผ่นดิน ถือประโยชน์ส่วนรวมและของชาติ เป็นสำคัญ

6.2 เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในการและคุณค่าของระบอบ ประชาธิปไตย ปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาสังคม

6.3 เป็นคนมีคุณธรรม มีความจริตใจ ยึดมั่นในความถูกต้อง เทียงธรรม

6.4 เป็นผู้รักงาน รักผิดชอบงาน ทำงานเป็น ประกอบด้วย รักการทำงาน ชื่นชมคุณค่าของงาน (work value) ทำงานได้ ทำงานเป็น มีจิตใจสุจริตต่องานและสังคม

นลินทิพย์ พิมพภัลัด และคณะ (2560, หน้า 96) ได้กล่าวถึง การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยองค์รวม ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการสอนโดยความคิด เชื่อมต่อมิติทางการศึกษาและการประยุกต์ใช้หลักการทรงงาน “การเข้าใจ การเข้าถึง การพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เข้าด้วยกันจะพบว่า การพัฒนารูปแบบการสอนอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย 3 แนวทาง ประกอบด้วย

1. ความเข้าใจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวม โดยเน้นให้ความสำคัญใน 2 ประเด็นหลักคือ ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนและความต้องของผู้เรียน โดยประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกการประเมินผลงาน ความสามารถในการทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การอภิปรายผลการเรียนรู้ในรายวิชา

2. ความเข้าถึง หมายถึง ผู้สอนทำการออกแบบการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันโดยเน้นหลักสำคัญ 3 ประการคือ

2.1 การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความรู้ปัญญาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

2.2 การบูรณาการข้ามศาสตร์เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้เกิดความสามารถในการค้นหาความจริง ข้อสรุป และทำความเข้าใจโดยการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้

2.3 การได้รับประสบการณ์ เป็นการออกแบบการเรียนรู้โดยการลงมือทำ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียน และจ่ายโอนประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ

การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) การจัดการความรู้ (Knowledge management) โดยบูรณาการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ การฝึกทักษะ ปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้จากผู้อื่นและสรรพสิ่ง โดยพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความเป็นมนุษย์ มีศีลธรรม จริยธรรม และมีคุณภาพ มีจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมและสามารถดำเนิน

ชีวิตอย่างมีความสุข ไม่ต้องแยกตัวออกจากระบบสังคมอื่น ๆ แต่หากเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมไปพร้อมกัน

องค์ประกอบหลักที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

1. ความหมายของการเป็นแบบอย่างที่ดี

คณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนรู้หลักการทรงงาน (2554, หน้า 13) ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของครูและนักเรียนไว้ว่าครู และผู้บริหารสถานศึกษา เล็งเห็นความสำคัญและน้อมนำปรัชญามาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง เป็นแม่พิมพ์/พ่อพิมพ์ที่ดีทั้งในด้านการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม อาทิ ชยันนอดทน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันและอบายมุข ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฯลฯ และพัฒนาระบบการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาฯ อาทิ ตั้งใจสอน หมั่นหาความรู้เพิ่มเติม เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน กระตุ้นให้เด็กรักการเรียน คิดเป็น ทำเป็นและปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเป็นการสร้างคนดีคนเก่ง ให้แก่สังคมสำหรับนักเรียน นักศึกษา ต้องรู้จักแบ่งเวลาเรียนเล่นและดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและพอประมาณกับตนเอง ใฝ่หาความรู้ใช้หลักวิชาและความรู้จริงในการตัดสินใจลงมือทำสิ่งต่าง ๆ คบเพื่อน เป็นกัลยาณมิตร รู้รักสามัคคี ชยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์แบ่งปัน กตัญญูรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรมให้แก่ตนเอง อาทิ ไม่ลักขโมย ไม่พูดปด ไม่สูบบุหรี่ และไม่ดื่มสุรา

ตัวอย่างความพอเพียง เช่น ครู ต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้เด็กเห็นและนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ด้านการบริหารและการเรียนการสอนของโรงเรียน ควรปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของแต่ละแห่ง โรงเรียนในเมืองก็ปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนในเมือง โรงเรียนในชนบทก็ปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตในชนบท สอนให้นักเรียน นักศึกษา รู้รัก สามัคคี เรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักการทำงาน การปลูกผักสวนครัวการใช้ประโยชน์จากวัสดุเศษที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นสินค้างานหัตถกรรมมีการฝากเงินในธนาคารออมทรัพย์ของโรงเรียนจัดกิจกรรมลด ละ เลิก อบายมุข ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

สำหรับนักเรียน นักศึกษา ต้องมีวินัย เป็นเด็กดีมีความกตัญญูตั้งใจเรียน และใช้เงินอย่างประหยัด รู้จักอดออม โดยใช้หลักรายได้ลบเงินออมเท่ากับรายจ่าย ชยันหมั่นเพียร เรียนรู้พัฒนา โดยใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2564, หน้า 6) ได้กล่าวถึงแนวทางการเป็นแบบอย่างที่ดีของความพอเพียงของครูไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงที่ถือเป็นคุณธรรมความดีงามสำหรับการประยุกต์ใช้ในครูและอาจารย์ โดยครูอาจารย์จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษาในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอด ปลูกฝังอบรม และทำให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษาตามบริบทของวิชาชีพครูการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้สามารถเริ่มต้นจากระดับ “ระเบิดจากภายใน” คือการสร้างความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจที่จะนำมาปรับใช้ เห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต จากนั้นจึงยกระดับสู่ “ระเบิดภายนอก” คือการขยายสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และสังคมตามลำดับประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายหลักการ และเงื่อนไขแล้ว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวปฏิบัติเพื่อเป็นข้อพิจารณาสำหรับการที่สามารถประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพความเป็นครูเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างยิ่งด้วยเป็นวิชาชีพที่พัฒนาคน เสริมสร้างและพัฒนาคนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลิกผัน และคาดไม่ถึง ครูต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว ความเป็นวิชาชีพครูจึงต้องมีความพอประมาณ มีความรู้และมีประสบการณ์ที่เพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ การปรับตัวและพัฒนาตนเองด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญ

1.1 เป้าหมายบนวิถีพอเพียงการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดรอบตัวทั้งด้านความรู้ทางวิชาการที่จำเป็นในหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ครู รวมถึงด้านการประกอบวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เพื่อนร่วมวิชาชีพและองค์กรในภาพรวม

1.1.1 ระดับพื้นฐานในระดับการพึ่งพาตนเอง และสามารถจัดการตนเองกล่าวคือ การมีพอประมาณ ในด้านความรู้ที่จำเป็นตามข้อกำหนดของมาตรฐานวิชาชีพ มีความรู้ที่เพียงพอที่จะสอนและทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ ความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นทั้งหมด ได้แก่ ความเป็นครู ปรัชญาการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรมจิตวิทยาสำหรับครู หลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การวิจัยเพื่อการพัฒนา การเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562,

หน้า 19) การมีเหตุผลรู้เหตุรู้ผล วิชาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับการศึกษาหรืออบรมพัฒนาเพื่อจะประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ มีความรอบรอบที่จะปฏิบัติสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและการมีภูมิคุ้มกัน คือ การสร้างความรัก ความมุ่งมั่น และเติมเต็มคุณค่าภายในให้กับตนเองในการที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าในวิชาชีพ

1.1.2 ระดับก้าวหน้าสามารถจะพัฒนาความรู้และประสบการณ์ที่จะสามารถประกอบวิชาชีพเชื่อมโยงกับหน่วยงาน องค์กร และชุมชน รวมถึงเครือข่ายวิชาชีพด้วยกัน วางตนให้เป็นที่ไว้วางใจ สร้างสัมพันธภาพที่ดี บำเพ็ญประโยชน์ทั้งแก่หน่วยงาน และเพื่อนร่วมวิชาชีพ สร้างชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพ มุ่งพัฒนาการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานของกลุ่มครูด้วยกันให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ในหลักการความพอประมาณ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่เหมาะสม รู้จักเชื่อมโยงกับภาระงานที่ตนเองรับผิดชอบ บูรณาการศาสตร์เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการนำมาใช้กับภาระงานของตนเองรวมถึงการมีกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันเพื่อเพิ่มพูนความรู้อยู่อย่างเสมอ ๆ หลักการมีเหตุผลคือการสังเกตเห็นถึงหลักพื้นฐานของความรู้ต่าง ๆ ในลักษณะเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงกันและกัน รู้หลักฐานพื้นฐาน และรอบรู้ที่จะประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการประสานความร่วมมือเพื่อให้งานต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายให้ได้ตามวัตถุประสงค์ และหลักการมีภูมิคุ้มกัน การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตในการพัฒนางาน และต่อวิชาชีพ

1.1.3 เงื่อนไข มีความพร้อมและตื่นตัวในการเรียนรู้ ทั้งการพัฒนาตนเองด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่มีเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มองเห็นประโยชน์และโอกาสที่จะแสวงหาความรู้ การเลือกสรรองค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อตนเอง วิชาชีพ และเห็นถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่ใช้ประโยชน์และประการสำคัญคือต้องตั้งอยู่บนฐานของคุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งงามต่อตนเองและวิชาชีพ

2. ด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานในวิชาชีพนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญให้กับวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้เกิดความชำนาญ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้าน และความชำนาญตามระดับคุณภาพการปฏิบัติงานแล้วนั้น ต้องอาศัยหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วน

ร่วม ต้องมีระบบกลไกพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งครูในฐานะที่ต้องปฏิบัติงานต้องเรียนรู้และพัฒนาความร่วมมือไปพร้อม ๆ กัน

2.1 เป้าหมายบนวิถีพอเพียง การพัฒนาก้าวหน้าให้ตนเอง
เรียนรู้ถึงกลไกและระบบต่าง ๆ ในการเสริมศักยภาพตนเองเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ

2.2 หลักการบนวิถีพอเพียง

2.2.1 ระดับพื้นฐาน ในระดับการพึ่งพาตนเองด้านการ
ปฏิบัติงานนั้น การมีพอประมาณ ต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า เรียนรู้
ถึงระบบกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของตนเอง พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานให้เกิด
ประสิทธิภาพอย่างสูงสุด การมีเหตุผล เข้าใจ เข้าถึงเหตุรู้ผลทั้งระบบของหน่วยงานหรือ
องค์กรที่สังกัดอยู่ และรู้ถึงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการ
ปฏิบัติงานของตนเองให้บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ และการมีภูมิคุ้มกัน คือยังคง
รักษาความรัก ความมุ่งมั่น และเต็มเต็มคุณค่าภายในเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่
ตลอดเวลา

2.2.2 ระดับก้าวหน้า ระบบการพัฒนาคณาจารย์ใน
ปัจจุบันได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาคณาจารย์ให้มีความเข้มแข็งและความพร้อมในการ
สร้างความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพให้คุณภาพ ครูอาจารย์จึงมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง
ให้มีคุณภาพ รวมถึงระบบต่าง ๆ ยังเอื้อต่อการส่งเสริมกระตุ้นให้ครูให้มีความใฝ่รู้พัฒนา
ตนเองทางวิชาการอยู่เสมอ ปัจจัยต่าง ๆ ได้เอื้อให้ครูมีโอกาสพัฒนาความก้าวหน้าตนเอง
เป็นอย่างดี ในวิถีพอเพียงระดับก้าวหน้า ด้านความพอประมาณรับรู้ถึงสถานะของตนเอง
รู้กลไกและแนวทางที่จะพัฒนาตนเองทั้งต่อการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านหลักการมี
เหตุผล คือมีข้อมูลระบบกลไกต่าง ๆ ในการพัฒนาตนเองและความก้าวหน้า รู้วิธีการและ
เป้าหมาย และหลักการมีภูมิคุ้มกัน การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง
อย่างต่อเนื่อง ไม่ประมาทในการพัฒนางาน และต่อวิชาชีพ

2.3 เจื่อนไซ ติดตามและศึกษาเรียนรู้ถึงกลไกต่าง ๆ และดำรง
ตนอยู่ในคุณธรรมและจริยธรรมที่ดงามต่อตนเองและวิชาชีพ

3. ด้านการปฏิบัติตน ในบริบทของวิชาชีพครูนั้น มีจรรยาบรรณ
เป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู และนับว่าเป็นหลักการ
สำคัญในการดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง สถานะ เกียรติ และศักดิ์แห่งวิชาชีพ ซึ่งอาจจะทำให้เกิด
ความเสียหายได้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับว่าเป็นหลักการที่ประยุกต์ใช้ได้เป็น

อย่างดีในการครองตนและปฏิบัติตน ในการปฏิบัติตนนั้นนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการ นำอ้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เป็นการพัฒนาดน เป็นจุดเริ่มต้น ของการเรียนรู้ที่จะมีความ “เข้าใจ” ศักยภาพตนเองว่าอยู่ในสถานะใด บทบาทหน้าที่ อย่างไร และมีแนวทางที่จะดึงศักยภาพตนเองมาใช้ให้เกิดสมดุลต่อการดำเนินชีวิตได้ อย่างไร ซึ่งจะนำไป “การเข้าถึง” คือการประยุกต์ใช้แนวคิดสู่วิถีการปฏิบัติทั้งการดำเนิน ชีวิตประจำวัน การทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ และ “การพัฒนา” คือการยกระดับทั้งต่อ ตนเอง ชุมชน และส่งต่อไปกับสังคมภาพ เป็นชุมชนที่สามารถจัดการตนเองได้ และมีความ สุข ความสำคัญของการปฏิบัติตนนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับความ พอประมาณภายใต้หลักการของเหตุผล และประยุกต์ใช้ภายใต้สถานการณ์ความเป็นจริง ซึ่งระดับปัจเจกบุคคลก็คือการพอประมาณตามสถานการณ์ของแต่ละบุคคลนั่นเอง ในส่วน ของการปฏิบัติมีหลักการประยุกต์ใช้ ดังนี้

3.1 เป้าหมายบนวิถีพอเพียง ด้านการปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบ
แผนในการปฏิบัติตน

3.2 หลักการบนวิถีพอเพียง

3.2.1 ระดับพื้นฐาน พื้นฐานที่สำคัญตั้งต้นของการปฏิบัติ
ตนนั้นที่สามารถนำมาใช้ เช่น การมีพอประมาณ อย่างน้อยที่สุดผู้ที่อยู่ในวิชาชีพครู จะต้องศึกษาและมีความเข้าใจหลักการพื้นฐาน คือ จรรยาบรรณ 5 ด้าน ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้บริหาร จรรยาบรรณต่อ ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ในด้านการมีเหตุผล รับรู้และมีความ เข้าใจถึงถึงเหตุรู้ผลจรรยาบรรณพื้นฐานในแต่ละด้านว่ามีความสำคัญ ความเป็นเหตุเป็น ผล มีการเชื่อมโยงกันอย่างไรบ้าง การมีวินัยต่อตนเอง พัฒนาศักยภาพตน รัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นสมาชิกที่ดีของวิชาชีพ ส่งเสริมให้กำลัง แก่ศิษย์และผู้รับบริการส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงาม และการมี ภูมิคุ้มกัน คือตระหนักถึงความสำคัญและมุ่งมั่นที่จะรักษาความเป็นวิชาชีพไว้

3.2.2 ระดับก้าวหน้า เพื่อให้เกิดความหน้าทั้งต่อตนเอง
องค์กร และสังคมภาพรวม การนำอ้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นถึง แนวปฏิบัติที่สำคัญ เช่น ในด้านความพอประมาณ เห็นถึงศักยภาพและแนวทางที่จะช่วย เกื้อกูลเพื่อนร่วมวิชาชีพ มีความพร้อมในเหตุและผล ในการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมเพื่อมุ่งสู่การสร้างควมสามัคคีในหมู่คณะ

การเป็นผู้นำในการร่วมพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นทั้งด้านอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและมีภูมิคุ้มกัน คือ การมีคุณธรรมต่อประเทศชาติ ในการยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เริ่มจากตนเองและขยายสู่วงกว้างนั่นเอง

3.3 เงื่อนไข คือการรอบรู้ถึงสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาวิชาชีพ

สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา (2565, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียงไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่าง ๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

ปรัชญา พลพุดินันท์ (2565, อ้างถึง ปรียานุช พิบูลสรารุช, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ) กล่าวถึง การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมี

สติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่
 หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดดในการเลือกรับข้อมูลนั้น
 ต้องรู้จักพิจารณาปรับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมิน
 ความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ
 และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวังเป้าหมายสำคัญ
 ของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็ก
 มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิด
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอน
 ให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุล ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของ
 ทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์
 สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการ
 เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก
 การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่
 ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียน
 การสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม
 วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้จะเกิดขึ้นได้ ครูต้องโดยใช้ความรู้
 และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญา
 ไปใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ นั้น อาจจะใช้วิธี “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ตามหลักการของ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สำคัญที่สุดครูต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียงก่อน โดยเข้าใจว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวคิดที่สามารถ
 เริ่มต้น และปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมการรักษา
 สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนการกำจัดขยะในโรงเรียนการสำรวจทรัพยากรของชุมชน ฯลฯ
 ก่อนอื่น ครูต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยกลับมาพิจารณา
 และวิเคราะห์ดูว่าในตัวครูนั้นมีความไม่พอเพียงในด้านใดบ้าง เพราะการวิเคราะห์ปัญหา
 จะทำให้รู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดจากความไม่พอเพียง รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการ
 วิเคราะห์ปัญหาด้วย โดยการวิเคราะห์นี้ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม
 โดยเฉพาะคุณธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจเด็กให้ได้ก่อน ผ่านกิจกรรมที่ครู
 เป็นผู้คิดขึ้นมา โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะต้องมานั่งพิจารณาก่อนว่า จะเริ่มต้นปลูกฝัง
 แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ทุกคนควรมาร่วมกันคิดร่วมกันทำ

สามัคคีกันในกระบวนการหารือ หลังจากที่ครูได้ค้นหากิจกรรมที่จะปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ครูควรจะต้องตั้งเป้าหมายการสอนก่อนว่าครูจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองได้อย่างไรโดยอาจเริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถเริ่มต้นจากตัวเด็กแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกในด้านต่าง ๆ 4 มิติ

ในส่วนของการเข้าถึงนั้น เมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงเด็ก พิจารณาก่อนว่าจะสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในวิธีคิดและในวิชาการต่าง ๆ ได้อย่างไร ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมกันคิดร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงชั้น เช่น ในกิจกรรมการเก็บขยะเพื่อรักษาความสะอาดของโรงเรียนนั้น ครูอาจจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในแต่ละช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะ (ให้เด็กรู้หน้าที่ของตนในระดับบุคคล) / ช่วงชั้นที่ 2 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะและนับขยะ (ให้รู้จักการวิเคราะห์และรู้ถึงความเชื่อมโยงของตนเองกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในโรงเรียน) / ช่วงชั้นที่ 3 สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกกรอบ ๆ โรงเรียน เช่น สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักแบ่งแยกขยะ ร่วมมือกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่โรงเรียนและชุมชนของเขาตั้งอยู่ด้วย

กิจกรรมทั้งหมดนี้สำคัญ คือ ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยสถานศึกษาควรตั้งเป้าให้เกิดการจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองให้ได้ก่อนจนสามารถเป็นที่พึ่งของคนอื่น ๆ ในสังคมได้ต่อไป

2. การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียนและประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก ได้เริ่มจากการไปค้นหากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และการจัดการที่สอดคล้องกับหลัก

เศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง เช่น เด็กช่วงชั้นที่ 2 ทำสหกรณ์ได้ เด็กช่วงชั้นที่ 4 ดูแลสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้รอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอา รัดเอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสาน วัฒนธรรมไทย กล่าวคือ สอนให้ผู้เรียน ยึดมั่นในหลักศีลธรรม พัฒนาคนให้เขารู้จักทำ ประโยชน์ให้กับสังคมและช่วยเหลือรักษาสีสิ่งแวดล้อม และตัวกิจกรรมเองก็ต้องยั่งยืน โดยมี ภูมิคุ้มกันในด้านต่าง ๆ ถึงจะเปลี่ยนผู้อำนวยการแต่กิจกรรมก็ยังดำเนินอยู่อย่างนี้เรียกว่า มีภูมิคุ้มกัน

การค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ก็เพื่อให้มีตัวอย่างรูปธรรม ในการสร้างความเข้าใจภายในวงการศึกษาว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงหมายความว่าอย่างไร และสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง หลังจากนั้น ก็ส่งเสริมให้ บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้ เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่าง ๆ บูรณาการเข้ากับ ทุกสาระเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ เพื่อทำให้เกิดสมดุลทางสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้ากับ วิชาคณิตศาสตร์ในการสอนการคำนวณที่มีความหมายในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง หรือ บูรณาการเข้ากับสาระภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพ เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้หมด นอกเหนือ

จากการสอนในสาระหลักคือในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ให้ทุกช่วงชั้นเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ได้ แต่ถ้ามาตรฐานเรียนรู้ของทุกช่วงชั้นเหมือนกันหมด ก็จะมีปัญหาทางปฏิบัติ จึงต้องกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอนของแต่ละช่วงชั้นและแต่ละชั้นปีดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคล และครอบครัว เช่น ประถม 1 ช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ล้างจานซั่ม เก็บขยะไปที่ กวาดบ้าน จัดหนังสือไปเรียนเอง แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน กินอาหารให้หมดจาน ประถม 2 วิเคราะห์รายจ่ายของครอบครัว จะมีเป็นตารางรอกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของครอบครัว คุณแม่ซื้ออะไรบ้าง คุณพ่อซื้ออะไรบ้าง เด็กจะได้รู้พ่อแม่หาเงินมายากแค่ไหน เช่น ยาสิฟัน หลอดละ 46 บาท จะต้องไม่เอามาปีบเล่น จะต้องสอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ให้เด็ก ตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ครอบครัวมีรายได้และรายจ่ายเท่าไร

เด็กจะได้ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง มีหลายโรงเรียนทำแล้ว ประถม 3 สอนให้รู้จักช่วยเหลือครอบครัวอย่างพอเพียงและรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่นมีส่วนร่วมสร้างครอบครัวพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียน สามารถวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนและเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่าง ๆ และในมิติต่าง ๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้เคียง เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการจัดการชุมชน และในที่สุดแล้วสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนที่ดีต่อประเทศชาติสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ต้องเริ่มเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศ และการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ หรือ การศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อมสภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไรแตกแยกหรือสามัคคี เป็นต้น

คณะทำงานขับเคลื่อนด้านการศึกษาและเยาวชน ทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการและอีกหลายหน่วยงาน วิสัยทัศน์ของการขับเคลื่อน คือ สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญา และให้บุคลากรด้านการศึกษา สามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำหลักปรัชญา ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุข

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันครูมีบทบาทสำคัญมากขึ้นไม่เพียงแต่เป็นผู้สอนให้ความรู้กับนักเรียนแต่ครูควรเป็นแบบอย่างในด้านการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้เกิดภาวะผู้นำครู โดยครูต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการ 3 ห่วง ที่ประกอบด้วย พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและ 2 เงื่อนไข ที่ประกอบด้วยเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม การน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จึงเป็นแนวทางที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีในการวางตนและการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมของครูเป็นอย่างยิ่ง

นิตยา สายเครือดี็บ (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ดังต่อไปนี้

1. มีความศรัทธาต่อวิชาชีพอของตนเอง
2. การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์
3. การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม
4. มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติโดยยึดหลักส่วนรวม

อุดมศักดิ์ มีภูคำ (สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ดังต่อไปนี้

1. มีความเมตตาต่อผู้เรียน
2. มีความกระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
3. มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
4. มีการเสนอบุคคลตัวอย่างใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนและการดำรงชีวิต

การปฏิบัติตนและการดำรงชีวิต

การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตคือการแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักวิชาการมาสังเคราะห์หาองค์ประกอบย่อยดังตาราง 5

ตาราง 5 ตัวบ่งชี้ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

ตัวบ่งชี้การเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำรงชีวิต	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล							ความถี่	ร้อยละ
	1. คณะทำงานจัดทำหนังสือเรียนหลักสูตรการทรงงาน (2554)	2. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2564)	3. สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา (2565)	4. ปรัชญา พลพัฒน์นันท์ (2565)	5. นิตยา สายเศรณีตیب (2565)	6. คุณมัทกัตต์ มีภูค้ำ (2565)			
1. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน	✓	✓	✓	✓				4	100
2. โรงเรียนปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ของเศรษฐกิจพอเพียง	✓							1	25
3. การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิด ความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมาย ที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจ พอเพียง	✓	✓	✓	✓				4	100
4. มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการ ประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู		✓						1	25
5. ยึดถือความประหยัด และลดละความ ฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต			✓					1	25
6. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความ ถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต			✓					1	25
7. มีการนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเกิดรายได้ถึงขั้นพอเพียง			✓					1	25

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้การเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำรงชีวิต	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล							
	1. คณะทำงานจัดทำหนังสือเรียนหลักสูตรการทรงงาน (2554)	2. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2564)	3. สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา (2565)	4. ปรัชญา พลพัฒน์นันท์ (2565)	5. นิตยา สายเศรณีตیب (2565)	6. คุณมัทกดี มีภูคำ (2565)	ความถี่	ร้อยละ
8. การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้อุ้ในห้องเรียน				✓			1	25
9. ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				✓			1	25
10. มีความศรัทธาต่อวิชาชีพอุ้ของตน					✓		1	25
11. การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์					✓		1	25
12. การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม					✓		1	25
13. มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติโดยยึดหลักส่วนรวม					✓		1	25
14. มีความเมตตาต่อผู้เรียน						✓	1	25
15. มีความกระตือรือร้น ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย						✓	1	25
16. มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง						✓	1	25

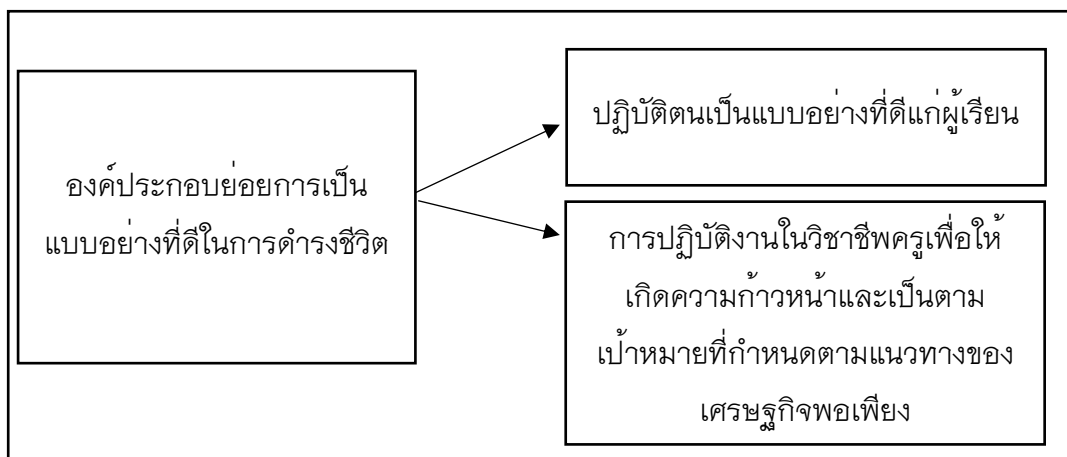
ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้การเป็นแบบอย่าง ที่ดี ในการดำรงชีวิต	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล							
	1. คณะทำงานจัดทำหนังสือเรียนรัฐสภาการทรงงาน (2554)	2. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2564)	3. สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา (2565)	4. ปรัชญา พลพัฒน์นันท์ (2565)	5. นิติยา สายเศรณี (2565)	6. คุณตักดี มีภูคำ (2565)	ความถี่	ร้อยละ
17. มีการเสนอบุคคลตัวอย่างใกล้ตัว นักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการ ปฏิบัติตน และการดำรงชีวิต						✓	1	25

สรุปได้ว่าการเป็นแบบอย่างความพอเพียงของครูควรเริ่มจากครูต้องทำให้เป็น มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นจึงนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติตนของครูให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จากนั้นครูจึงถ่ายทอดและปลูกฝังแก่นักเรียน เริ่มต้นจากระดับ “ระเบิดจากภายใน” เห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต จากนั้นจึงยกระดับสู่ “ระเบิดภายนอก” คือการขยายสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และสังคม

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต พบว่ามีองค์ประกอบ จำนวน 2 องค์ประกอบ แต่การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกเป็นองค์ประกอบร้อยละ 60 ขึ้นไป พบว่า ได้ องค์ประกอบจากตาราง จำนวน 2 องค์ประกอบ ที่จะใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

องค์ประกอบ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
 องค์ประกอบ 2 การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและ
 เป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง
 จากองค์ประกอบหลักข้างต้นการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
 สามารถสร้างองค์ประกอบ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 6 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

องค์ประกอบย่อยที่ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนกล่าวถึงการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีไว้ว่า หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่าเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่าง ๆ อย่างสม่าเสมอ
 โดยพิจารณาจาก

1. การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
2. การใช้วาจาสุภาพ
3. มีความประพฤติเรียบร้อย
4. มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน

5. รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง

ระดับ 2 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนสอดแทรกในกระบวนการเรียน การสอน โดยพิจารณาจาก

1. การให้คำแนะนำ
2. การเชิญชวนให้ปฏิบัติ
3. การแก้ไขข้อบกพร่อง
4. การสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

ระดับ 3 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนผู้เรียนเกิดศรัทธา และ ปฏิบัติตนตามแบบอย่างที่ดีเลือกสรรแล้วเป็นปกตินิสัย โดยพิจารณาจาก

1. เป็นโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม ของครูในสถานศึกษา

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของตนเอง
3. เสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน
4. เผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 114)

กล่าวถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูอย่างเต็มศักดิ์ศรีและเต็มความภาคภูมิใจนั้น ครู จำเป็นต้องมีหลักยึดเพื่อนำตนไปสู่สิ่งที่สูงสุดหรือเป็นอุดมคติของอาชีพ นั่นก็คือ การมี อุดมการณ์ครูอุดมการณ์ครูมีหลักการที่จะยึดไว้ประจำใจทุกขณะที่ประกอบภารกิจของครู มีอยู่ 5 ประการ ดังนี้

1. เต็มรู้ คือ มีความรู้บริบูรณ์

อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องถ่ายทอด อธิบายให้ความรู้แก่คน ดังนั้น ครูทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่ทำให้ตนเองนั้นบริบูรณ์ หรือเต็มไปด้วยความรู้ครูควรจะทำให้ บริบูรณ์ในตัวครูประกอบด้วยความรู้ 3 ประการ คือ

1.1 ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูควรแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูลโดยการอ่านการฟัง และพยายามนำประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อมาถ่ายทอดให้ ผู้เรียนของตนได้เกิดความรู้ที่ทันสมัยดังนั้น ครูจะต้องแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์และ เหมาะสมให้ผู้เรียน เรียนอย่างครบถ้วนเหมาะสมตามระดับความรู้

1.2 ความรู้เรื่องโลก ครูควรมีความรู้และประสบการณ์ชีวิตอย่างเพียงพอ เพื่อสามารถอธิบายบอกเล่า ถ่ายทอด ทศนคติความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของชาติของสังคมไปสู่ศิษย์ครูควรเข้าใจชีวิตอย่างเพียงพอที่จะให้คำแนะนำ คำสั่งสอน เพื่อให้ศิษย์ได้ดำเนินชีวิตที่ดีในอนาคตได้ตั้งนั้น นอกเหนือจากตำราวิชาการ ครูแสวงหาความรู้รอบตัวด้านอื่น ๆ ให้บริบูรณ์ โดยเฉพาะความเป็นไปของระเบียบ ประเพณีสังคม วัฒนธรรม

1.3 ความรู้เรื่องธรรมะ ครูควรมีสิ่งยึดเหนี่ยวในจิตใจ เพื่อที่จะสามารถอบรมสั่งสอนให้ศิษย์มีความคิดที่ดีมีความประพฤติดีไม่ว่าครูจะนับถือศาสนาใดก็ตาม ทุกศาสนามีจุดหมายเดียวกัน คือมุ่งให้คนเป็นคนดีครูที่มีความรู้ด้านธรรมะจะสามารถหยิบยกเรื่องธรรมะมาเป็นอุทาหรณ์ สำหรับสั่งสอนศิษย์ได้ เช่น จะสอนให้ศิษย์ประสบผลสำเร็จด้านการศึกษา เล่าเรียนได้ดีก็ยกหัวข้อธรรมะอย่างอิทธิบาท 4 คือ 1) พอใจในการศึกษา รักและสนใจในวิชาที่ตนเรียน 2) มีความเพียรที่จะเรียน ไม่ย่อท้อ 3) เอาใจใส่ในบทเรียน การบ้าน รายงาน และ 4) หมั่นทบทวนอยู่เสมอ

ถ้าศิษย์เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ก็ย่อมทำให้ศิษย์ประสบความสำเร็จในการศึกษา นอกจากที่ครูจะต้องทำตนให้บริบูรณ์ด้วยธรรมะเพื่อไปสอนศิษย์ ครูก็จะได้รับประโยชน์จากการศึกษาธรรมะเพื่อให้ครูไม่หวั่นไหวต่อกิเลส อันทำให้จิตใจของครูต้องเป็นทุกข์เศร้าหมอง ครูก็ย่อมจะเบิกบานและได้รับความสุขที่จะได้สอนคนในเรื่องต่าง ๆ อีกด้วย การศึกษาธรรมะจึงจำเป็นสำหรับอาชีพครู

2. เต็มใจ คือ ความมีใจเป็นครูพุทธศาสนาถือว่า “ใจนั้นแหละเป็นใหญ่ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากใจทั้งนั้น” ดังนั้น คนจะเป็นครูที่มีอุดมการณ์จำเป็นต้องสร้างใจให้เป็นใจที่เต็มบริบูรณ์ด้วยการมีใจเป็นครูการทำใจให้เต็มนั้นมีความหมาย 2 ประการ คือใจครู การทำใจให้เต็มบริบูรณ์นั้น จะต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 รักอาชีพ ครูต้องมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เห็นว่าอาชีพครูมีประโยชน์ มีเกียรติ มีกุศลได้บุญ ได้ความภูมิใจ และพอใจที่จะสอนอยู่เสมอ พยายามที่จะแสวงหาวิธีสอนที่ดีเพื่อศิษย์

2.2 รักศิษย์ มีใจคิดอยากให้ศิษย์พ้นจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ครูต้องมีใจนี้กอยากให้ทุกคนมีความสุข พยายามชี้แนะทางสู่ความสำเร็จและความสุขให้แก่ศิษย์ยินดีหรือมีมุทิตาจิต เมื่อเห็นศิษย์ประสบความก้าวหน้าในชีวิต ความรักศิษย์ย่อมทำให้ครูสามารถทุ่มเทและเสียสละเพื่อศิษย์ได้ใจสูง ครูควรพยายามทำใจให้สูงส่ง มีจิตใจ

ที่ดั่งงาม การจะวัดใจเราว่าสูงหรือไม่ การทำจิตใจให้สูง ก็คือ การที่มองเห็นคุณค่าของมนุษย์โลกและการคิดที่จะสร้างสรรค์ให้โลกมีแต่สิ่งที่ดีงาม มองโลกและคนในแง่ดีใจกว้าง ยอมรับข้อดีและข้อเสียของตนเองและคนอื่นไม่คิดว่าตนเองฉลาด หรือเก่งกว่าผู้ใด ไม่คิดว่าตนเองดีกว่าคนอื่น คิดเสมอว่าจะช่วยให้คนมีความรู้มีความคิดและความประพฤติปฏิบัติที่ดีดีคืออย่าง เป็นธรรมชาติว่าตนเองมีข้อบกพร่องเช่นกัน

2.3 เต็มเวลา คือ การรับผิดชอบ การทุ่มเทเพื่อการสอนครูที่มีอุดมการณ์จะต้องใช้ชีวิตครูอย่างเต็มเวลาทั้ง 3 ส่วน คือ 1) งานสอน ครูต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ วางแผนการสอน ค้นคว้าหาวิธีการที่จะสอนศิษย์ในรูปแบบต่าง ๆ และในขณะที่ดำเนินการสอนต้องสอนให้ครบตามเวลาที่กำหนด เข้าสอนตรงเวลา เลิกสอนให้ตรงเวลา 2) งานครู นอกเหนือไปจากการสอน ครูต้องใช้เวลาแ่งงานด้านต่าง ๆ เช่น งานธุรการงานบริหาร บริการ และงานที่จะทำให้สถาบันก้าวหน้า 3) งานนักศึกษา ให้เวลา ให้การอบรม แนะนำสั่งสอนศิษย์ เมื่อศิษย์ต้องการคำแนะนำหรือต้องการความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะในเวลาทำงานหรือนอกเวลาทำงาน ครูควรมีเวลาให้ศิษย์ และ 4) เต็มคน คือ การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยที่ครูเป็นแม่พิมพ์หรือพ่อพิมพ์ที่คนในสังคมคาดหวังไว้สูง และมีอิทธิพลต่อผู้เรียนมาก ครูจึงจำเป็นต้องมีความสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม ครูจึงควรสำรวจกาย วาจา ใจให้มีความมั่นคงเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการแสดงออกทั้งในและนอกห้องเรียน การที่จะทำให้ตนเองเป็นคนที่ดีมีบริบูรณ์ได้คนผู้นั้นควรเป็นคนที่ดีมีความคิดที่ถูกต้องเห็นสิ่งที่ดีงามถูกต้อง มีการพูดที่ดี มีการงานที่ดี มีการดำเนินชีวิตที่ดีปฏิบัติงานถูกต้อง หมั่นคิด พิจารณาตนเอง เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเองให้มีความสมบูรณ์อยู่เสมอ

5. เต็มพลัง คือ การทุ่มเทพลังสติปัญญาและความสามารถเพื่อการสอนครูจะต้องใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ทุ่มเทไปเพื่อการสอน เพื่อวิชาการ เพื่อศิษย์ครูต้องอุทิศตนอย่างเต็มที่ ทำงานอย่างไม่คิดอ้อมแรง เพื่อผลงานที่สมบูรณ์นั้นก็คือ การบั่นศิษย์ให้มีความรู้ความประพฤติดังงาม เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมครูที่มีหลักยึดครบเต็ม 5 ประการนี้ย่อมเป็นครูที่มีคุณธรรมที่พร้อมจะเป็นผู้ชี้ทางแห่งปัญญา ชี้ทางแห่งชีวิต และชี้ทางแห่งสังคมในอนาคตได้เป็นอย่างดีดังนั้น ครูควรสร้างอุดมการณ์ครูเพื่อความก้าวหน้าของสังคมไทย และการพัฒนาวิชาชีพครูนอกจากนี้ยังมีคุณธรรม 4 ประการที่ครูต้องปฏิบัติด้วย ประกอบด้วย

5.1 การรักษาความลับ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

5.2 การรู้จักข่มใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ ความดี

5.3 การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

5.4 การรู้จักละวางความเชื่อ และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมืองคุณธรรมสี่ประการนี้ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้มีความเจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุง พัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังความประสงค์ครูอาจารย์เป็นคนไทยคนหนึ่งที่ต้องถือปฏิบัติตามหลักคุณธรรมดังกล่าวเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ สถาบันวิชาชีพครูจะได้รับความเจริญก้าวหน้าสังคมและประเทศไทยจะได้รับความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 10) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของครูที่ดี 10 ประการ ไว้ว่า

1. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ความประพฤติทั้งทางกาย วาจา และใจที่แสดงถึงความเคารพในกฎหมาย ระเบียบประเพณีของสังคม และความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติหรือความหวังของตนเอง โดยให้ยึดส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตัว

2. ความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม หมายถึง การประพฤติที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนไม่เอาเปรียบ หรือคดโกงผู้อื่นหรือส่วนรวม ให้ยึดถือหลักเหตุผล ระเบียบ แบบแผน และกฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์

3. ความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ หมายถึง ความประพฤติที่ไม่ทำให้เสียเวลาชีวิตและปฏิบัติกิจอันควรกระทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนและสังคม

4. ความสำนึกในหน้าที่และการงานต่าง ๆ รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ หมายถึง ความประพฤติที่ไม่เอาใจเอาเปรียบสังคมและไม่ก่อความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่สังคม

5. ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจัย และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมายถึง ความประพฤติในลักษณะสร้างสรรค์และปรับปรุงมีเหตุผลในการทำหน้าที การงาน

6. ความกระตือรือร้นในการปกครองในระบบประชาธิปไตย มีความรักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง ความประพฤติที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือ ในการอยู่ร่วมกันโดยยึดผลประโยชน์ของสังคมให้มากที่สุด

7. ความเป็นผู้มีพละทานที่ยึดมั่นทั้งทางร่างกายและจิตใจ หมายถึง ความมั่นคงและจิตใจ รู้จักบำรุงรักษาและจิตใจให้สมบูรณ์มีอารมณ์แจ่มใส มีธรรมะอยู่ในจิตใจอย่างมั่นคง

8. ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีอุดมคติเป็นที่พึ่งไม่ไหว้วาน หรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นโดยไม่จำเป็น

9. ความภาคภูมิใจและการรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และ ทรัพยากรของชาติ หมายถึง ความประพฤติที่แสดงออกซึ่งศิลปะและวัฒนธรรมแบบไทย ๆ มีความรักและหวงแหนวัฒนธรรมของตนเองและทรัพยากรของชาติ

10. ความเสียสละและเมตตาอารีที่ถูกต้องแก่ทุกชนชั้นวรรณะ และความสามัคคีกัน หมายถึง ความประพฤติที่แสดงออกถึงความแบ่งปัน เกื้อกูลผู้อื่น ในเรื่องของ เวลา กำลังกายและกำลังทรัพย์

คุณลักษณะ 10 ประการนี้ เป็นทั้งแนวทางและเป้าหมายในการจัดการ การศึกษาและอบรมสั่งสอนนักเรียนของสถานศึกษาทุกระดับและเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา ต้องถือปฏิบัติด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565, หน้า 120)

กล่าวถึง หลักสืบประการของความเป็นครูดี ไว้ว่า

1. มุ่งมั่นวิชาการ ครุมีบทบาทหน้าที่ในการเสาะแสวงหาความรู้เพื่อนำไปถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ที่จำเป็นสำหรับครูคือ

1.1 ศาสตร์ที่จะสอน

ครูต้องติดตามความก้าวหน้าของวิชาที่จะถ่ายทอดจากหนังสือ เอกสาร วารสาร ตามสื่อต่าง ๆ ตลอดจนเข้าประชุมเพื่อรับรู้ความคิดใหม่ ๆ ข้อค้นพบที่ ขยายความรู้ออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะเตรียมพร้อมให้ตนเองมี ความรู้ทันสมัยต่อเหตุการณ์

1.2 ศาสตร์การสอน

แม้ครูจะมีความรู้ดีในศาสตร์สาขาที่ชำนาญ แต่ความรู้เหล่านั้น จะไม่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพครูแม้แต่น้อย หากครูยังขาดความรู้เรื่องของการถ่ายทอด วิชาการเหล่านั้น ครูจึงจำเป็นต้องติดตาม ศึกษา ค้นคว้า ให้ทันต่อความก้าวหน้าของ ศาสตร์การสอนเพื่อค้นหาวิธีการที่จะอธิบายหรือถ่ายทอดให้ศิษย์เข้าใจสาระต่าง ๆ

1.3 ศาสตร์การพัฒนาคณะ

โดยที่อาชีพครูเป็นอาชีพสร้างคนที่มีศักยภาพให้แก่ ประเทศชาติผู้สร้างจึงจำเป็นต้องเอาใจใส่ และถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาคณะให้มีความ พร้อมด้านวิชาการ วิชาชีพ และการดำรงตนให้เป็นคนดีที่สังคมปรารถนา

2. รักงานสอน

ครูต้องมีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน ต้องมีความรักการสอน สนใจที่จะพัฒนาการสอนให้น่าสนใจ เปลี่ยนแปลงวิธีการสอนเพื่อให้ได้ผล รู้จักวิธี ถ่ายทอดที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนของตนเอง ให้รู้จักวิธี เรียน เรียนด้วยความสุขและรับรู้สาระในศาสตร์ที่ครูสอน

3. อารมณ์ดี

ครูต้องเมตตา รัก เข้าใจ และเอาใจใส่ดูแลลูกศิษย์ ห่วงใยว่าจะ ประสบความสำเร็จหรือไม่ช่วยแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่ลูกศิษย์ประสบ ให้เกียรติและยอมรับ ในความแตกต่าง ไม่ดูถูกหรือเหยียดหยามลูกศิษย์ให้การช่วยเหลือทั้งทางด้านการเรียนและชีวิต

4. คิดดี

ครูต้องมีความคิดที่ดีความคิดที่เป็นบวกต่อศิษย์ต่อการสอนต่อ วิชาชีพ ต่อสถาบัน และต่อเพื่อนร่วมงาน คิดในสิ่งที่ดีและให้คิดอยู่เสมอว่าอาชีพครูเป็น อาชีพที่มีคุณค่าที่สุด เป็นต้น ความคิดที่เป็นบวกจะช่วยให้ครูทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีคุณธรรม

ความมีคุณธรรมของครูมีความจำเป็นต่อวิชาชีพครูคุณธรรม ที่สำคัญ ได้แก่ ความยุติธรรมด้านการสอน การประเมินผล ความต้องการให้ลูกศิษย์ ประสบผลสำเร็จ ครูต้องมีความอดทน ระวังอารมณ์ได้ดีไม่ทำร้ายคน เสียสละ มีความ อายที่จะกระทำผิด และมีหลักศาสนายึดมั่น มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะประพฤติตนให้ ถูกต้องตามระเบียบ ประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ

6. ชี้นำสังคม

ครูต้องช่วยชี้นำสังคม นำในสิ่งที่ถูกต้อง ช่วยแก้ปัญหา ทำตนเป็นตัวอย่าง เช่น เรื่องของขยะสิ่งแวดล้อม และการประหยัดพลังงาน ช่วยชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งการแก้ปัญหาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม และการช่วยนำสังคมให้เป็นสังคมที่ดีงาม

7. อบรมจิตใจ

การพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูจึงต้องช่วยให้ข้อคิดที่ดีอบรมตักเตือน สั่งสอนให้ศิษย์ประพฤติดีดำรงอยู่ในศีลธรรม หน้าที่ของครูจึงไม่ใช่เป็นเรื่องของการสอนหนังสือเท่านั้น แต่จะต้องอบรมจิตใจให้มีคุณธรรม จริยธรรมอยู่เสมอ

8. ฝึความก้าวหน้า

การไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ รักที่จะช่วยให้ประเทศก้าวหน้า เผยแพร่ผลงานวิชาการให้แก่ชุมชนไม่หยุดยั้ง ครูจะต้องทำให้ชีวิตของครูก้าวต่อไปเพื่อที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง ศิษย์ สังคมและประเทศชาติ

9. วาจางาม

คำพูดเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างประสบความสำเร็จ คำพูดที่ดีย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ มีความมุ่งมั่น ในทางตรงกันข้าม คำพูดที่ไม่ดีย่อมทำให้ผู้ฟังเกิดความทุกข์ ไม่สบายใจ และทำให้เกิดความท้อถอย ไม่อยากเรียน ครูจึงต้องฝึกการพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ฝึกการพูดเพื่อจูงใจและส่งเสริมทำให้ศิษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามและถูกต้อง

10. รักความเป็นไทย

สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศชาติดังนั้น ครูจึงต้องส่งเสริมพัฒนาเอกลักษณ์ไทย เพื่อให้ศิษย์เป็นผู้ธำรงรักษาเอกลักษณ์ไทยเอาไว้โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ควมมีเอกลักษณ์เฉพาะตนจำเป็นต้องธำรงไว้ให้มั่นคง แม้ว่าเทคโนโลยีจะพัฒนาไปได้ไกล จนทำให้แต่ละชาติสามารถติดต่อ รับรู้ และถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกันได้ก็ตาม แต่เอกลักษณ์เฉพาะของคนในชาติ เช่น เรื่องของความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ควรช่วยกันสืบสานส่งเสริม และธำรงไว้เพื่อให้เยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิด ความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

ครู คือบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546) มีหน้าที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ พัฒนาศักยภาพของนักเรียนตั้งแต่ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ หลักการคิดเขียนเรียนอ่าน ฟังพูด โดยหล่อหลอมพวกเขาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียนและการใช้ชีวิต ครูในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละวิชาจะมีวิธีการและทักษะที่แตกต่างกัน แต่จุดร่วมเดียวกันคือเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนแต่ละคนไปในเส้นทางที่เขาเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ราชกิจจานุเบกษาประกาศรายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (2563, หน้า 13) ได้กล่าวถึงมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กล่าวถึง ผู้ประกอบวิชาชีพครูว่าต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การปฏิบัติหน้าที่ครู
 - 1.1 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู
 - 1.2 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง
 - 1.3 ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล
 - 1.4 สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม
 - 1.5 พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง
2. การจัดการเรียนรู้
 - 2.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

- 2.2 บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกรรม
- 2.3 ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ
- 2.4 จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนโดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน
- 2.5 สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2.6 ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาริชาชีพ
3. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน
- 3.1 ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 3.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน
- 3.3 ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม
- 3.4 ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- สรุปได้ว่าครูต้องมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่โดยการพัฒนาผู้เรียน เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้พร้อมยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคลและในด้านการจัดการเรียนรู้ครูต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและบูรณาการความรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิดและจัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เข้าถึงบริบทของชุมชน ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง

องค์ประกอบหลักที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

1. ความหมายของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและต้องให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานเพื่อพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร

ฐปนีย์ นาเรย์ (2561, หน้า 57) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของครูผู้นำในการเป็นแบบอย่างที่ดีแสดงถึงความสนใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีความกระตือรือร้น ส่วนบุคคลที่จะเรียนรู้รับสิ่งแปลกใหม่ ชักจูงโน้มน้าวให้เพื่อนร่วมงานปฏิบัติตาม โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดขึ้นในองค์กร มีการคิดเชิงระบบในองค์ความรู้ใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างผลงานให้บรรลุตามเป้าหมาย เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 201) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของครูในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพและการเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ และการเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น

สรุปได้ว่าการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน เป็นการพัฒนาศักยภาพของตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นและสามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานได้ โดยมีการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ หรือเพิ่มพูนความสามารถด้านอื่น ๆ ให้แก่ตนเองและนำไปแนะนำผู้อื่นเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน

2. องค์ประกอบของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, หน้า 82) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาตนเองและเพื่อนครูไว้ว่า ประกอบด้วย

1. มีความมุ่งมั่นและการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง
2. การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ
3. มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู

4. สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมสร้างแนวคิดใหม่ สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้

5. มีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้

6. เป็นผู้นำทางชีวิตให้กับเพื่อนครู

7. การพัฒนาวิชาชีพร่วมกับเพื่อนร่วมงาน

8. เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาครูใหม่

9. เป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอ

10. สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง

11. ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู

พนารัตน์ บุตรซารี (2554, อ้างถึงใน ไชยา ภาวะบุตร, 2555, หน้า 327) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเอง และเพื่อนครูว่ามีองค์ประกอบ 3 ประการซึ่งประกอบด้วย

1. การเป็นครูผู้นำ

2. การนิเทศและให้คำแนะนำ

3. การเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556, หน้า 88) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ประกอบด้วย 1) มีการวิเคราะห์ตนเอง 2) มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง 3) เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพร่วมกับเพื่อนครู และ 4) ให้การฝึกสอนงานแก่เพื่อนครู

กษมน มังคละศิริ (2557, หน้า 53) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองของครูไว้ดังนี้ 1) มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 2) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) มีความสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว 4) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 5) มีทักษะการจัดการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า

นิตยา สายเครือธิบ (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานไว้ว่า 1) มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 2) มีทักษะการจัดการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า

อรอุมา ศรีนาทม (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) ได้กล่าวถึง การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานไว้ว่า 1) มีการวิเคราะห์ตนเอง และ 2) มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน เป็นการพัฒนาศักยภาพของตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นและสามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานได้ โดยมีการเสริมสร้างความรู้ทักษะ หรือเพิ่มพูนความสามารถด้านอื่น ๆ ให้แก่ตนเองและนำไปแนะนำผู้อื่นเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักวิชาการมาสังเคราะห์หาองค์ประกอบย่อยดังตาราง 6

ตาราง 6 ตัวบ่งชี้ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ตัวบ่งชี้การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล								ความถี่	ร้อยละ
	1. อภการรัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	2. พนมรัตน์ บุตรชารี (2554)	3. รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556)	4. กษมน มังคละศิริ (2557)	5. สุปนิย์ นกรีย์ (2561)	6. สิริกร ไชยราช (2562)	7. นิตยา สายเครีอติบ (2565)	8. อรรธมา ศรีนาทม (2565)		
1. มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ	✓			✓	✓	✓			4	66
2. การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ	✓								1	16
3. มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู	✓								1	16
4. สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมสร้างแนวคิดใหม่ สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้	✓								1	16
5. มีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้	✓			✓					2	33

ตัวบ่งชี้การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล								ความถี่	ร้อยละ
	1. อภการรัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	2. พนมรัตน์ บุตรชารี (2554)	3. รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556)	4. กษมน มังคละศิริ (2557)	5. สุปนีย์ นกรีย์ (2561)	6. สิริกร ไชยราช (2562)	7. นิตยา สายเครือติบ (2565)	8. อรุมา ศรีนาทม (2565)		
6. การเป็นครูผู้นำ	✓	✓	✓		✓				4	66
7. การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน	✓					✓			2	33
8. การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน	✓	✓	✓			✓			4	66
9. เป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอ	✓									
10. สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตรตรอง และค้นหาด้วยตนเอง	✓	✓							2	33
11. ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู	✓			✓					2	33
12. มีการวิเคราะห์ตนเอง			✓					✓	1	16

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้การพัฒนิตนเองและเพื่อนร่วมงาน	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล								ความถี่	ร้อยละ
	1. อภการรัตน์ ราชพัฒน์ (2554)	2. พนาร์ตน์ บุตรชารี (2554)	3. รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556)	4. กษมน มังคละศิริ (2557)	5. สุปนีย์ นกรีย์ (2561)	6. สิริกร ไชยราช (2562)	7. นิตยา สายเศร็อดิปป (2565)	8. อรอุมา ศรีนาทม (2565)		
13. มีความเชื่อมั่นในการพัฒนิตนเอง			✓					✓	1	16
14. มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีพัฒนิตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้				✓			✓		1	16
15. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน				✓	✓				2	33
16. มีทักษะการจัดการทำงานเพื่อกำหนดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า				✓			✓		2	33

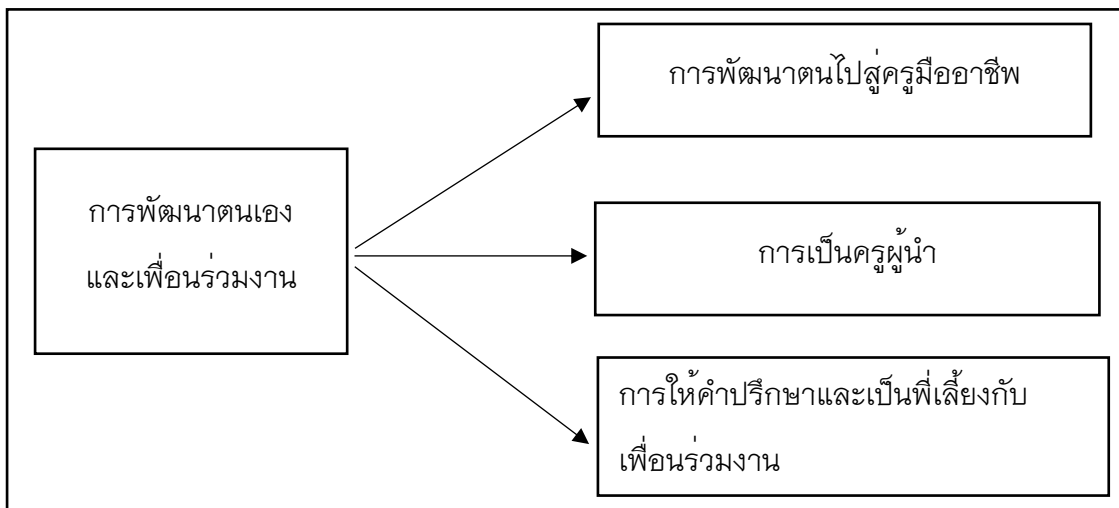
จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน พบว่ามีองค์ประกอบ จำนวน 3 องค์ประกอบ แต่การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากความถี่ขององค์ประกอบที่นักวิจัยส่วนใหญ่เลือกเป็นองค์ประกอบ ร้อยละ 60 ขึ้นไป พบว่า ได้องค์ประกอบจากตาราง จำนวน 3 องค์ประกอบที่จะใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

องค์ประกอบ 1 การพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ

องค์ประกอบ 2 การเป็นครูผู้นำ

องค์ประกอบ 3 การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน

จากองค์ประกอบหลักข้างต้น สามารถสร้างองค์ประกอบการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 7 องค์ประกอบการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

องค์ประกอบย่อยที่ 1 มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ

กิตินันท์ โนสุ และเสริมศักดิ์ วิตาลาภรณ์ (2558, หน้า 60)

ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาตนเอง ว่าประกอบด้วย

1. การเฝ้าหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. มีความขยันหมั่นเพียรแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ
3. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อการพัฒนาตนเองทุกครั้งที่มีโอกาส

มีโอกาส

4. มีการพัฒนาตนเองเพื่อสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพจนได้รับ
อนุมัติให้มีหรือเลื่อน วิทยฐานะ
5. มีความพยายามแสวงหาโอกาสเข้ารับการอบรมเพื่อนำความรู้
มาพัฒนางานในหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้า
6. มีการพัฒนางานในวิชาชีพหรือได้รับการยกย่องชมเชย หรือ
รางวัลที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู
7. มีการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการเพื่อบริการสังคม
8. มีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อ
พัฒนาศิษย์
9. มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการเศรษฐกิจ
สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

10. มีการสำรวจและปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2554, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองไว้ว่าการพัฒนา หมายถึง การทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้น เป็นการเพิ่มคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ การพัฒนาอาจพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิม หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาก็ได้และการพัฒนาตนเองจึงหมายถึง ความต้องการของบุคคลในการที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนจากที่เป็นอยู่ ให้มีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น เกิดประโยชน์ต่อตน และหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาตนเองตามศักยภาพของตนให้ดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

หลักการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองเป็นการพัฒนาคุณสมบัติที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นการจัดการตนเองให้มีเป้าหมายชีวิตที่ดี ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาตนเองจะทำให้บุคคลสำนึกในคุณค่าความเป็นคนได้มากยิ่งขึ้น

ชาญชัย อาจิมสมาจาร (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง การพัฒนาตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองจากศักยภาพเดิมที่มีอยู่ไปสู่ศักยภาพระดับที่สูงกว่า โดย

1. บุคคลต้องสามารถปลดปล่อยศักยภาพระดับใหม่ออกมา
2. มีสิ่งท้าทายภายนอกที่เหมาะสม

3. คนที่มีการพัฒนาตนเอง ควรรับรู้ความท้าทายในตัวตนทั้งหมด (Total self)
4. เป็นการริเริ่มด้วยตัวเอง แรงจูงใจเบื้องต้นเกิดขึ้นผ่านผลสัมฤทธิ์ของตัวเอง และการทำให้บรรลุความสำเร็จด้วยตนเอง รางวัลและการลงโทษจากภายนอกเป็นเรื่องที่รองลงมา
5. การพัฒนาตนเอง ต้องมีการเรียนรู้ มีการหยั่งเชิงอย่างสร้างสรรค์
6. การพัฒนาตนเอง ต้องเต็มใจที่จะเสี่ยง
7. ต้องมีความตั้งใจที่เข้มแข็งเพียงพอที่จะผ่านขึ้นไปสู่ศักยภาพใหม่
8. การพัฒนาตนเองต้องการคำแนะนำ และการสนับสนุนของนักพัฒนาตนเองที่มีวุฒิภาวะมากกว่าดั่งนั้น การพัฒนาตนเองจะประสบความสำเร็จได้เมื่อมีความต้องการที่เกิดจากงาน บุคคลควรมีความต้องการในการปรับปรุงเพื่อให้เป็นผู้ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์
- ปราณี รามสูตและจำรัส ดวงสุวรรณ (2545, หน้า 125 – 129) ได้กล่าวถึง หลักการพัฒนาตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ
- ขั้นที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงตนเอง เป็นความต้องการในการที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อชีวิตที่ประสบความสำเร็จ คือ การพัฒนาตนเองในแง่ความรู้และในทุกด้านให้ดีขึ้นมากที่สุด เท่าที่จะทำได้
- ขั้นที่ 2 เป็นขั้นการวิเคราะห์ตนเอง โดยการสังเกตตนเอง ประเมินตนเอง และสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น รวมทั้งเปรียบเทียบบุคลิกภาพที่สังคมต้องการ
- ขั้นที่ 3 การวางแผนพัฒนาตนเองและการตั้งเป้าหมาย
- แนวทางการพัฒนาตนเอง
- นอกจากหลักการพัฒนาตนเองที่กล่าวมาแล้ว ยังมีแนวทางการพัฒนาตนเองดังนี้
1. การพัฒนาด้านจิตใจ หมายถึง การพัฒนาสภาพของจิตที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม มองโลกในแง่ดี เชิงสร้างสรรค์

2. การพัฒนาด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนารูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง การแสดงออก น้ำเสียงวาจา การสื่อความหมายรวมถึงสุขภาพอนามัย และการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ รูปร่างและผิวพรรณ

3. การพัฒนาด้านอารมณ์ หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการควบคุมความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออก ควบคุมอารมณ์ที่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น

4. การพัฒนาด้านสติปัญญา และความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง การพัฒนาความรู้ ความฉลาด ไหวพริบ ปฏิภาณ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และฝึกทักษะใหม่ ๆ เรียนรู้วิถีทางการดำเนินชีวิตที่ดี

5. การพัฒนาด้านสังคม หมายถึง การพัฒนาปฏิบัติตนท่าทีต่อสิ่งแวดล้อม ประพฤติตนตามปทัสฐานทางสังคม

6. การพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ หมายถึง การพัฒนาความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

7. การพัฒนาตนเองสู่ความต้องการของตลาดแรงงาน หมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญทางอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

การพัฒนาคนในองค์กร จึงจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาความรู้โดยการอ่าน และการคิด เพราะความรู้เป็นทรัพย์สินที่มีค่าที่สามารถสร้างคุณค่าและประโยชน์ให้แก่ตนเองและองค์กร

วิธีการพัฒนาตนเอง

องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคลากรของตนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นผู้ทรงคุณค่า การที่บุคลากรได้รับการพัฒนานั้น จะเป็นหลักประกันได้ว่า หน่วยงานนั้นจะสามารถรักษาบุคลากรไว้ได้ยาวนาน และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าสูงขององค์กรนั้นต่อไป ซึ่งมีวิธีการพัฒนาตนเองโดยการฝึกอบรม ตามหลักวิชาการ ดังนี้

1. การลงมือฝึกปฏิบัติจริง
2. การบรรยายในห้องเรียน

3. การลงมือปฏิบัติงานจริง นอกเวลางานควบคู่กันไป

4. การอบรมเพิ่มเติม

5. การฝึกจำลองเหตุการณ์ และใช้วิธีการอื่น ๆ

6. การศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์อยู่เสมอเมื่อบุคคลได้มีการพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์แล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ กับตนเอง รวมถึงประโยชน์จากการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นและสังคม ดังนี้

1. ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง

1.1 การประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต

1.2 การประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

การงาน

1.3 การมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์

1.4 การมีความเชื่อมั่นในตนเอง

1.5 การมีความสงบสุขทางจิตใจ

2. ประโยชน์จากการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นและสังคม

2.1 การได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากเพื่อน

ร่วมงานและบุคคลอื่น

2.2 ความสามารถร่วมมือและประสานงานกับบุคคลอื่น

2.3 ความรับผิดชอบและความมานะอดทนในการ

ปฏิบัติงาน

2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางาน ความ

เป็นอยู่และสภาพแวดล้อม

2.5 ความจริงใจ ความเสียสละ และความซื่อสัตย์สุจริต

2.6 การรักและเคารพหมู่คณะและการทำประโยชน์เพื่อ

ส่วนรวม

2.7 การได้รับการยกย่อง และยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน

การดำเนินการพัฒนาตนเองเป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างตนเองให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การหาความรู้เพิ่มเติม อาจกระทำโดย
 - 1.1 การอ่านหนังสือเป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง
 - 1.2 การเข้าร่วมประชุมหรือเข้ารับการฝึกอบรม
 - 1.3 การสอนหนังสือหรือการบรรยายต่าง ๆ
 - 1.4 การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ
 - 1.5 การร่วมเป็นที่ปรึกษาแก่บุคคลหรือหน่วยงาน
 - 1.6 การศึกษาต่อหรือเพิ่มเติมจากสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเปิดต่าง ๆ
 - 1.7 การพบปะเยี่ยมเยียนบุคคลหรือหน่วยงาน
 - 1.8 การเป็นผู้แทนในการประชุมต่าง ๆ
 - 1.9 การจัดทำโครงการพิเศษ
 - 1.10 การปฏิบัติงานแทนหัวหน้างาน
 - 1.11 การค้นคว้าหรือวิจัย
 - 1.12 การศึกษาดูงาน
2. การเพิ่มความสามารถและประสบการณ์
 - 2.1 การลงมือปฏิบัติจริง
 - 2.2 การฝึกฝนโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือหัวหน้างาน
 - 2.3 การอ่าน การฟัง และการถาม จากเอกสารและหรือผู้ทรงคุณวุฒิหรือหัวหน้างาน
 - 2.4 การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น
 - 2.5 การค้นคว้าวิจัย
 - 2.6 การหมุนเวียนเปลี่ยนงาน

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การเป็นครูผู้นำ

จินดารัตน์ โพธิ์นอก (2565, ออนไลน์) กล่าวถึงครูผู้นำไว้ว่า หมายถึงครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ที่ได้รับความไว้วางใจและการยอมรับจาก

เพื่อนครูให้ใช้บทบาทของผู้นำเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ท่ามกลางครูและครูผู้นำ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวคิดของครูผู้นำเกิดจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทของโรงเรียนที่จำเป็นต้องเน้นกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนจนสุดความสามารถ จึงเกิดแนวคิดการเป็นผู้นำของครูควบคู่กันไปกับการเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (parallel leadership) โดยมีครูผู้นำมาช่วยในส่วนของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาครูให้เป็นครู ผู้นำและใช้ภาวะผู้นำเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน เป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้นำได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา การเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ การประกาศเกียรติคุณ การสร้าง โอกาสของความก้าวหน้าในวิชาชีพและรางวัลสำหรับครูผู้มีภาวะผู้นำและการเป็นต้นแบบสำหรับครูผู้นำแบบประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2551, หน้า 21) กล่าวถึง ครูผู้นำว่าหมายถึง ครูที่มีความเสียสละทำงาน เพื่อเด็กและเพื่อโรงเรียนเป็นผู้นำครูอื่นในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน อาจจะเป็นครูที่มีตำแหน่ง เช่น ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสาย หรือประธานกลุ่ม เป็นต้น และครูที่ไม่มีตำแหน่ง แต่เป็นหัวเรือใหญ่ในการนำครู ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นต้น

บทบาทของครูผู้นำมีดังต่อไปนี้

1. ผู้จัดการทรัพยากร (Resource provider) ช่วยโดยการแบ่งปันทรัพยากรการสอน เช่น websites สื่อการสอน เอกสารวิชาการ ป้ายประกาศ กฎระเบียบ การปรับปรุงห้องเรียน แผนการสอน เครื่องมือ ประเมินผล และทรัพยากรอื่นที่สามารถใช้กับนักเรียนได้
2. ผู้เชี่ยวชาญการสอน (Instructional specialist) ช่วยเพื่อนครู นำกลวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพไปใช้ เสนอแนวความคิดในการจัดทำแผนการสอน รายบุคคล การปรับปรุงแผนการสอนร่วมกับเพื่อน ศึกษาวิธีการ การจัดการห้องเรียน ศึกษาผลงานวิจัย และวิธีสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนแล้วแจ้งให้เพื่อนครูทราบ
3. ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตร (Curriculum specialist) ช่วยครูในการเข้าใจมาตรฐานวิชาการ การนำหลักสูตรมาใช้ การกำหนดตารางสอนประจำภาคหรือประจำปี การพัฒนาการประเมินผลร่วมกัน นำครูให้เข้าใจมาตรฐานเนื้อหา ซึ่งให้เห็นว่าแต่ละส่วนโยงใยกันอย่างไร

4. ผู้สนับสนุนการสอน (Classroom Supporter) ช่วยครูในการนำความคิดใหม่ไปปฏิบัติ สาธิต การใช้หรือทำการสอนร่วมชั่วโมงกันเป็นการสาธิตการสอน แนะนำเพื่อนครู สังเกตการสอนและให้ข้อ 1 เสนอแนะแก่เพื่อนครูที่เต็มใจให้สังเกต

5. ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Learning facilitator) เมื่อครูเรียนรู้จากกันและกัน ก็สามารถมองเห็นได้ว่าอะไรที่ทำให้ผลการเรียนของเด็กดีขึ้น การพัฒนาวิชาชีพของครูดีขึ้น มีประโยชน์ต่อห้องเรียน มองเห็นและสามารถ อุดหนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครูผู้นำอาจจะใช้รูปแบบการทำแผนย้อนหลัง (back mapping model) โดยการ 1) ชี้แจงถึงความต้องการจำเป็นของนักเรียนในการเรียนรู้ 2) ประเมินความรู้ ปัจจุบัน และทักษะของครู เป้าหมายที่จะแก้ปัญหาของนักเรียน 3) พัฒนาโอกาสในการเรียนเพิ่มความรู้ และทักษะที่ต้องการของครูแต่ละคน เกี่ยวกับการแก้ปัญหาของนักเรียน และ 4) พัฒนาแผนการแก้ปัญหา นักเรียนจากข้อค้นพบแล้วนำไปปฏิบัติ

6. ครูพี่เลี้ยง (Mentor) ครูพี่เลี้ยงทำหน้าที่ เป็นครูต้นแบบของครูใหม่ ครูที่มาอยู่โรงเรียนใหม่ แนะนำครูเกี่ยวกับการสอน หลักสูตร กระบวนการ แนวปฏิบัติ และการเมืองในสำนักงานและท้องถิ่น ชุมชนของโรงเรียน

7. ผู้นำในโรงเรียน (School leader) ทำหน้าที่ในคณะกรรมการทำงานของโรงเรียน เช่น คณะกรรมการปรับปรุงโรงเรียน ที่ปรึกษาสภาพนักเรียน หัวหน้าสายวิชา หรือหัวหน้าระดับสนับสนุนโครงการ บริหารของโรงเรียน เป็นตัวแทนโรงเรียนร่วมในกิจกรรมของชุมชน รับรู้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และปรับวิสัยทัศน์ของตนให้เข้ากับของโรงเรียนของเขตการศึกษา และรับผิดชอบในความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของโรงเรียนโดยรวม

8. ผู้สอนการใช้ข้อมูล (Data Coach) ครูส่วนมากมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลมากมาย แต่มักจะไม่ใช้ข้อมูลต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ครูผู้นำควรนำครูอื่น ๆ ในการวิเคราะห์และใช้ข้อมูลต่าง ๆ ในการเรียนการสอน เช่น ข้อมูลผลการสอบวิชาต่าง ๆ ตั้งแต่อดีต แยกแยะเป็นรายข้อและใช้ในการเตรียมการสอน เป็นต้น

9. ผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Catalyst for change) ครูผู้นำต้องมองว่าสภาพปัจจุบันสามารถทำให้ดีขึ้นได้ และมองหาวิธีการที่จะทำ ดังนั้นครูผู้นำเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนครูให้เห็นแนวทางที่จะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างไม่หยุดยั้งวิเคราะห์การเรียนรู้ของนักเรียน และหาวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยไม่มองว่าเป็นความบกพร่องของใคร

10. ผู้เรียนรู้ (learner) ครูผู้ำต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทนี้สำคัญมาก ครูผู้ำต้องเป็นตัวแบบในการปรับปรุงตนเอง ต้องนำความรู้มาช่วยเหลือเพื่อนครู และนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จนำความรู้มาปฏิบัติในห้องเรียนและนำผลที่ได้มาแบ่งปันเพื่อนครู วันเวลาที่ผ่านไปความรู้ใหม่จะเพิ่มพูนมากขึ้นและความสามารถเพิ่มเพิ่มมากขึ้นด้วย เมื่อมีการกำหนดบทบาทของครูผู้ำ ก็ต้องมีการปรับบทบาทของครูใหญ่ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนให้สอดคล้องกัน ซึ่งจะเป็นงานของผู้อำนวยการเขต ครูใหญ่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และครูผู้ำาร่วมกันทำ

หน้าที่ของครูผู้ำ

อาจแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับนโยบายในโรงเรียน ระดับการเรียนการสอน และระดับความสัมพันธ์กับชุมชน (Danielson, 2007, p. 14) รายการต่อไปนี้เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น

ระดับนโยบาย

1. ทำงานร่วมกับเพื่อนครู เพื่อออกแบบตารางเรียนใหม่ให้นักเรียนมีเวลาเรียนบางวิชาให้มากขึ้นหรือทุกวิชาให้มากขึ้นในแต่ละช่วงการเรียนการสอน
2. ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประสานงานนักศึกษาฝึกวิชาชีพครู
3. นำคณะทำงานปฏิรูปการให้และการตรวจการบ้านของครูให้เอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้น
4. เป็นตัวแทนของโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และของจังหวัดหรือเขต

ระดับการเรียนการสอน

1. จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาวิธีสอนบางหัวข้อ หรือบางบทที่นักเรียนประสบปัญหาในการเรียน แล้วหาทางแก้ไข
2. เป็นประธานคณะทำงานวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และเสนอแนวทางแก้ไข
3. ช่วยออกแบบกระบวนการพัฒนาครูบางวิชาหรือบางกิจกรรมที่เป็นปัญหา

4. เสนอแนะวิธีการประเมินการศึกษาทางเลือกต่อโรงเรียนต่อ
เขตหรือโรงเรียนอื่น ๆ อันเป็นผลงานของโรงเรียนของตน

ความสัมพันธ์กับชุมชน

1. จัดทำเอกสาร (newsletter) ของโรงเรียนรายงานผู้
ปกครองทราบ
2. ริเริ่มการประชุมคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือนักเรียน
รายบุคคล รวมทั้งประสานกับผู้ปกครอง และหน่วยบริการของชุมชน
3. พัฒนาวิธีการที่ครูชำนาญการ และครูใหม่จะสอนแนะซึ่งกัน
และกันในการประเมินและสอน เด็กที่มีปัญหาเป็นรายบุคคล
4. เป็นกรรมการในสมาคมผู้ปกครองและครู ระดับโรงเรียน
และระดับเขต

5. พัฒนาเอกสารรายงานผลการเรียนและกิจกรรมของ
นักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้นักเรียนนำติดตัวไปใช้ประโยชน์ในโอกาส
ต่อไป

6. การเป็นครูผู้นำนั้นต้องทำงานร่วมกับหลายฝ่าย เพื่อหา
แนวความคิดร่วมกันสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้น ครูผู้นำต้องเป็นผู้ประสานความคิด
ระหว่างเพื่อนครู คณะทำงาน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เป็นต้น

ในการปฏิบัติงานนั้น ครูผู้นำต้อง 1) เป็นนักฟังที่ดีให้คนที่
ที่เขามาพูดคุย พุดให้จับสิ่งที่เขา ต้องการพูด 2) ให้การยอมรับในความคิดของคนอื่น
3) อย่าเพิ่งสรุปว่าคนนั้น หรือความคิดนั้นดีหรือไม่ดี รอข้อมูลเพิ่มเติม 4) แสดงความ
คิดเห็นของตนได้ แต่ไม่บังคับให้ใครรับไปปฏิบัติ และสามารถปรับความคิดของตนให้
สอดคล้องกับคนอื่นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้

การเข้าสู่ตำแหน่งครูผู้นำ

Johnson and Donaldson (2007, p. 41) ได้กล่าวถึง การเป็นครู
ผู้นำไว้ว่า การเป็นครูผู้นำนั้นต้องการความเสียสละเพื่องาน และทำงานร่วมกับคนมากมาย
หลายระดับ ดังนั้นผู้ที่คิดจะทำงานเพื่อส่วนรวม ต้องระมัดระวังไม่ให้ใครมอง ว่าเป็นคน
โปรดของผู้บริหารหรือฝ่ายตรงข้ามกับครูใหญ่ ผู้ที่คิดจะเป็นครูผู้นำควรดำเนินการดังนี้

1. คอยจนกว่าจะมีคำสั่งจากผู้มีอำนาจ อย่าเสนอตัวทันที เพราะจะทำให้ครูอื่น ๆ เข้าใจว่าเป็นคนโปรดของครูใหญ่หรือจนกว่าครูอื่น เขาไม่ยอมรับ ตำแหน่ง/งานจึงยอมรับการแต่งตั้งจากครูใหญ่หรือผู้มีอำนาจ
 2. ให้ทำงานกับครูที่เต็มใจจะเปลี่ยนแปลงก่อน งานจะง่าย และผลสำเร็จอยู่ในวิสัยที่จะทำได้
 3. เล่นบทผู้ช่วย โดยให้ครูเจ้าของห้องเรียนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเปลี่ยนแปลงอะไร ครูผู้นำทำหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
 4. ระบบการบริหารโรงเรียนต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะครูใหญ่ ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูผู้นำให้ชัดเจน เช่น มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร และครูใหญ่ต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อให้งานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย โดยไม่ลืมนึกว่าคนเป็นครูผู้นำไม่ใช่ผู้บริหารไม่มีอำนาจให้คุณให้โทษใครได้งานของเขาขึ้นอยู่กับความเต็มใจของเพื่อนครูที่จะปรับปรุงงานของตนและแนวคิดของตนเองเพื่อผลประโยชน์ของนักเรียน ครูผู้นำต้องเก่งในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนครู
 5. โรงเรียนต้องมีการปรับบทบาทของครูใหญ่ ความเป็นอิสระ ความเป็นตัวเฉพาะตัวควรมีอายุ มิได้หมายความว่าจะสอนเก่ง มีความรู้เพิ่มและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกวิชาการเสมอไปครูต้องระลึกอยู่เสมอว่าต้องทำให้นักเรียนรุ่นนี้ดีกว่ารุ่นก่อน โดยดูจากผลการประเมินภายนอกครูต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงห้องเรียนเรียนรู้จากเพื่อนครู เปิดใจกว้างยอมรับคำแนะนำและช่วยเหลือจากเพื่อนครู ถ้าสอนไปวัน ๆ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้ทันโลกก็เป็นการเอาเปรียบเด็กทำบาป เด็กโดยทำให้เด็กก้าวไม่ทันโลกไปด้วย
- การสร้างและพัฒนาครูผู้นำ มีแนวทางดังนี้
1. ผู้บริหารสรรหาครูสอนดีและมีศักยภาพเป็นผู้ฝึก และนำครูอื่น ๆ โดยพิจารณาจากผลงานที่ผ่านมา เพื่อมาช่วยผู้บริหารพัฒนางานของโรงเรียน
 2. ให้ผู้มีศักยภาพจะเป็นครูผู้นำไปสังเกตครูที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมครูอื่นปฏิบัติการอบรม และพัฒนาโรงเรียน
 3. หางานหรือบทบาทที่เหมาะสมกับทักษะและความสนใจในการเป็นผู้นำของครูที่คัดสรรแล้วให้ปฏิบัติ

4. หากครูชำนาญงานเป็นที่เลี้ยงในระยะแรก โดยทำการฝึกอบรมครูอื่นร่วมกัน เมื่อเห็นว่าครูผู้สมัครมีความมั่นใจและทำได้แล้วจึงให้ดำเนินการโดยลำพัง

5. ในการออกปฏิบัติในระยะแรกผู้บริหารต้องแนะนำครูผู้นำคนใหม่ให้รู้จักกับคนสำคัญของเขตจังหวัด และคนในวงการในฐานะครูผู้นำคนใหม่ของโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน

6. ผู้บริหารให้กำลังใจ และให้ข้อมูลป้อนกลับผลการปฏิบัติงานของครูผู้นำอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเขาให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ชี้จุดแข็ง จุดดี ผลสำเร็จ และแนะนำจุดที่ต้องปรับปรุง

7. ผู้บริหารลดการสนับสนุนลง เมื่อทักษะและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของครูผู้นำเพิ่มมากขึ้น แต่คอยให้คำชมเชยในผลงานดี

8. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้นำชี้บ่งและสนับสนุนครูสอนดีคนต่อไปที่มีศักยภาพจะเป็นผู้นำครูได้มาสอนแนะและให้การสนับสนุนเพื่อเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ต่อไป

9. ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนให้เกียรติผู้กระทำดีเพื่อส่วนรวม ผู้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ มีความคิดริเริ่ม และรับภาระผู้นำ ทั้งนี้เพื่อต่อต้านแนวโน้มที่จะขวางทางคนทำอะไรใหม่ให้โรงเรียนของคนบางคน

10. ให้โอกาสครูผู้นำเรียนรู้ทักษะครูผู้นำเมื่อมีโอกาส เพราะทักษะเช่นนี้ ไม่มีสอนในสถาบัน การฝึกหัดครู เช่น ทักษะการวางแผนหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การวางแผนการประเมิน ความร่วมมือระหว่างเพื่อนครู และการสนับสนุนเพื่อนครูโดยการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการเรียนในสถาบัน การประชุมสัมมนา ระดับเขตหรือระดับประเทศและอื่น ๆ เท่าที่โอกาสอำนวย

สรุปได้ว่าครูผู้นำคือ ครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน และมีความเสียสละในการทำงาน เพื่อเด็กและเพื่อโรงเรียนและยังได้รับการยอมรับจากเพื่อนครูในการเป็นผู้นำครูอื่นในการเปลี่ยนแปลงและร่วมกับครูผู้อื่นในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน อาจจะเป็นครูที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ หรือครูที่ไม่มีตำแหน่งก็ได้

องค์ประกอบย่อยที่ 3 การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อน ร่วมงาน

การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือ
ติดต่อสื่อสารกันด้วยวาจาและกิริยาท่าทางที่เกิดจากสัมพันธภาพทางวิชาชีพของบุคคล
อย่างน้อย 2 คน คือ ผู้ให้และผู้รับคำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาในที่นี้หมายถึง ครูที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการให้
คำปรึกษา มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับ
คำปรึกษาซึ่งเป็นผู้ที่กำลังประสบความยุ่งยากใจ หรือมีความทุกข์และต้องการความ
ช่วยเหลือให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมให้มีทักษะในการตัดสินใจ และหาทางออกเพื่อ
ลดหรือขจัดความทุกข์ ความยุ่งยากใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนา
ตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

หลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษา

สวัสดิ์ บรรเทิงสุข (2542, หน้า 8) กล่าวถึงหลักการที่สำคัญใน
การให้คำปรึกษาว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับ
คำปรึกษา ต้องมีระบบระเบียบ มีเทคนิควิธีในการเข้าใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การ
ช่วยเหลือ การวางแผน การตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงในหลายด้านในตัวผู้รับคำปรึกษา
ดังนั้นในการให้คำปรึกษาจึงจำเป็นต้องมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. การให้คำปรึกษาตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้รับคำปรึกษา
ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน
 2. การให้คำปรึกษาตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ให้คำปรึกษาต้อง
ได้รับการฝึกฝนเพื่อความชำนาญงานมาก่อน
 3. การให้คำปรึกษาเป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถ
พิจารณาตนเองได้ดีเช่นเดียวกับความสามารถในการพิจารณาสิ่งแวดล้อมของตน จนเกิด
การตัดสินใจได้ในที่สุด
 4. การให้คำปรึกษา ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
 5. การให้คำปรึกษาเป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลปะ (Art)
- เป็นทั้งงานวิชาการและวิชาชีพที่ต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญมากกว่าการใช้สามัญ
สำนึก

6. การให้คำปรึกษา เป็นความร่วมมืออันดีสำหรับผู้ให้

คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษาในอันที่จะช่วยกันค้นหาปัญหาหรือทางออกที่เหมาะสม แท้จริงทั้งนี้โดยที่ต่างฝ่ายอาจจะไม่เข้าใจมาก่อนว่า “แท้ที่จริงแล้วความยากลำบากหรือ ปัญหาของสิ่งนั้นคืออะไร ซึ่งแตกต่างกันไปจากการสอนซึ่งผู้สอนรู้ข้อเท็จจริงมาก่อนหน้านี้แล้ว”

7. การให้คำปรึกษาเน้นถึงจรรยาบรรณ และบรรยากาศที่

ปกปิดหรือความเป็นส่วนตัว เพื่อสนับสนุนการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงสำหรับช่วยเหลือ และ รักษาผลประโยชน์ของผู้รับคำปรึกษาเป็นสำคัญ

8. การให้คำปรึกษาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้

คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา มีระดับสูงมากพอที่ผู้รับคำปรึกษาเต็มใจที่จะเปิดเผย ความรู้สึกที่แท้จริงของตน โดยไม่ปกปิดหรือซ่อนเร้น

การให้คำปรึกษาสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การให้คำปรึกษารายบุคคล คือ การให้ความช่วยเหลือครั้ง

ละ 1 คน

2. การให้คำปรึกษากลุ่ม คือการให้การช่วยเหลือจำนวนตั้งแต่

2 คนขึ้นไป ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน หรือมีความต้องการที่จะพัฒนาตน ในเรื่องเดียวกัน โดยใช้ความสัมพันธ์และอิทธิพลของกลุ่มในการช่วยเหลือสมาชิกในด้าน กำลังใจ ความเห็นอกเห็นใจ การให้ข้อมูลย้อนกลับและข้อเสนอแนะ เพื่อให้สมาชิกเข้าใจ ตนเอง เข้าใจปัญหา ได้แนวทางแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาตนจากการพูดคุยและพิจารณา ร่วมกันในกลุ่ม จำนวนสมาชิกในกลุ่มควรอยู่ระหว่าง 8 - 12 คน ซึ่งจะทำให้การให้ คำปรึกษามีประสิทธิภาพ เพราะสมาชิกมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์กันได้ทั่วถึงและมีส่วนร่วม ในการรับและให้ความช่วยเหลือในกลุ่มได้อย่างเต็มที่ในปัจจุบันการให้คำปรึกษากลุ่มให้ ความสำคัญกับการให้คำปรึกษาครอบครัวด้วย

ทักษะการให้คำปรึกษา

ทักษะการให้คำปรึกษา คือ ความสามารถหรือความชำนาญใน

การสื่อสาร ทั้งการใช้ภาษาท่าทางและภาษาพูด ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ให้คำปรึกษา ในการช่วยเหลือบุคคลที่มีความทุกข์หรือผู้รับคำปรึกษาให้

1. มีความไว้วางใจและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ให้คำปรึกษาและ

การปรึกษา

2. เข้าใจปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการของตัวเอง

3. แสวงหาและแนวทางการปรับเปลี่ยนการคิด การรู้สึก และการปฏิบัติตนเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

กระบวนการให้คำปรึกษา

กระบวนการให้คำปรึกษา อาจสรุปได้ 5 ขั้นตอนดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ ผู้ให้คำปรึกษาต้องทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความอบอุ่น สบายใจ และไว้วางใจ

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

ขั้นตอนที่ 3 เข้าใจปัญหา สาเหตุ ความต้องการ ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับ คำปรึกษาเข้าใจปัญหา สาเหตุ และความต้องการของตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 วางแผน แก้ปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพิจารณาวิธี แก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 ยุติการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาย้ำความเข้าใจที่เกิดขึ้นระหว่างที่ให้คำปรึกษา และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา มีแรงจูงใจและกำลังใจที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง

การเป็นพี่เลี้ยง

ศศิมา สุขสว่าง (2565, ออนไลน์) กล่าวถึงการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ไว้ว่า เป็นการนำผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มากมายในองค์กร หรือในสายงานนั้น ๆ มาให้คำปรึกษาแนะนำถึงแนวทางการปฏิบัติงานให้ได้ประสิทธิภาพที่ดี รวมทั้งอาจจะรวมไปถึงการเป็นพี่เลี้ยงในด้านชีวิตสังคมการทำงานให้ราบรื่นและมีความสุขด้วยการเป็นพี่เลี้ยงมักจะจับกันเป็นคู่ พี่เลี้ยง (Mentor) น้องเลี้ยง (Mentee) เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จำนวนไม่เยอะมากเพื่อให้ดูแลได้อย่างทั่วถึง

ทักษะของพี่เลี้ยง

1. การสอนงาน (Training) พี่เลี้ยงจะเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งมาให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคนิค ผูกอบรมด้วยการสัมมนาอบรม อาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือกลุ่มใหญ่ ๆ ก็ได้ ผู้ถ่ายทอดความรู้เรียกว่า “วิทยากร หรือ

Trainer” ซึ่งอาจจะเป็นคนภายในที่เก่งและมีประสบการณ์มากหรือเป็นวิทยากรจะภายนอกก็ได้

2. การให้คำปรึกษา (Consulting) พี่เลี้ยงในองค์กรเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความชำนาญ เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ จะสามารถถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้หรือทักษะเฉพาะให้กับน้องเลี้ยงได้รับรู้แล้วนำไปใช้หรือปรับเปลี่ยนต่าง ๆ ได้

3. การโค้ช (Coaching) บางครั้งน้องเลี้ยงที่เข้ามาเป็นคนเก่ง มีศักยภาพสูง ดังนั้นทักษะการโค้ช จึงเป็นทักษะอีกอย่างหนึ่งที่พี่เลี้ยงต้องใช้ในการเป็นพี่เลี้ยงในองค์กร ทักษะการโค้ชสามารถใช้เป็นการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงและน้องเลี้ยงเพื่อพัฒนาให้คนสามารถพัฒนาตนเองเติบโตขึ้นได้ด้วยความสามารถของเขาเองได้ โดยพี่เลี้ยงต้องเปิดใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของน้องเลี้ยง และใช้ทักษะการโค้ช เช่น คำถามปลายเปิดเพื่อ brain storming ให้ได้ความคิดใหม่ ๆ สร้างการเติบโตทางความคิด, การ Rapport เพื่อสร้างความไว้วางใจและ engagement กับลูกน้อง, การฟังอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ยินเสียงที่ไม่ได้พูด, การ feedback ที่มีคุณภาพให้เกิดการพัฒนาตัวเองและการสร้างแรงบันดาลใจด้วย Story telling เป็นต้น

4. การให้คำปรึกษาด้านชีวิต (Counseling) พี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์สามารถให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีความสุข

การทำหน้าที่พี่เลี้ยง อาจเริ่มตั้งแต่การทำหน้าที่พี่เลี้ยงของพนักงานใหม่ เพื่อให้พนักงานใหม่สามารถปรับตัวเข้ากับองค์กร เพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อมการทำงาน ไม่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว หรือเข้ากันไม่ได้กับเพื่อนร่วมงาน เป็นการป้องกันการลาออกจากองค์กร ให้พนักงานใหม่มีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร ลักษณะการทำงาน และนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

วันชัย โพธิ์วารากร (2551,ออนไลน์) กล่าวถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานไว้ว่าหมายถึง การปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานด้านความร่วมมือของเพื่อนในการปฏิบัติงานและคนอื่นด้วยและการมีเพื่อนดีอันเป็นกัลยาณมิตรคือ ช่วยแนะนำสั่งสอน ให้คำปรึกษาที่ดีที่ถูกต้องที่ควรเป็นผู้มีปัญญา มีความสามารถ ช่วยสนับสนุนให้ใฝ่ดี เป็นแบบอย่างที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน และนำไปสู่สังคม สิ่งแวดล้อมที่ดีงาม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างเพื่อนร่วมงาน
มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีสัมพันธภาพ
ระหว่างบุคคล ซึ่งได้อธิบายความสัมพันธ์ไว้หลากหลายรูปแบบรวมถึงความสัมพันธ์
ระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วย ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. Sullivan, Harry S (1953, อ้างถึงใน กนกวรรณ
ศรีทองสุข, 2559, หน้า 13) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไว้ว่า
“บุคลิกภาพของมนุษย์เป็นผลพวงมาจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล” และมนุษย์อยู่ภายใต้
อิทธิพลของความสัมพันธ์กับผู้อื่นตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งจากที่กล่าว
มาสามารถสรุปได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นโครงสร้างที่สำคัญของบุคลิกภาพ
และซัลลิแวนยังเน้นย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมเนื่องจากเป็นแรงจูงใจให้
บุคคลเกิดพฤติกรรม หากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาเป็น
ผลมาจากการขาดความพึงพอใจ

2. Schultz’s Interpersonal Relationship Theory (1960,
อ้างถึงใน กนกวรรณ ศรีทองสุข, 2559, หน้า 13) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่าง
บุคคลที่อธิบายถึงพฤติกรรมระหว่างบุคคลในบริบทของความเข้ากันได้ของบุคคลชื่อว่า
ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Fundamental Interpersonal Relationship
Orientation; FIRO) ที่กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ในการติดต่อและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล
อื่น ๆ ซึ่งความต้องการนี้ถือเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับความต้องการทางสรีระ
ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ทฤษฎีความต้องการ
สัมพันธภาพระหว่างบุคคลทั้งในระดับพฤติกรรมและความรู้สึกการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล
อื่นในแง่ของระดับพฤติกรรมมี 3 ประการ ดังนี้

2.1 ความต้องการความเป็นพวกพ้อง (Need for
inclusion) ความต้องการในด้านนี้เป็นแรงขับจากภายในที่จะสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่
พึงพอใจไว้เป็นความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและต้องการให้ผู้อื่นยอมรับเป็นคนในกลุ่มและ
ต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นบุคคลจะแสดงตัวเป็นที่ดึงดูดความสนใจ พยายาม
สร้างชื่อเสียง ทำตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือและมีเกียรติ

2.2 ความต้องการมีอำนาจควบคุม (Need for
control) เป็นกระบวนการตัดสินใจของบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลและมีอำนาจเหนือบุคคล

อื่น ดังนั้นบุคคลจะพยายามแสดงความสามารถของตนเองพร้อมทั้งแสดงการต่อต้านและปฏิเสธการคุกคามเพื่อเป็นการแสดงความต้องการควบคุมผู้อื่น

2.3 ความต้องการความรักใคร่ชอบพ เป็น

ความรู้สึกและอารมณ์ส่วนตัวที่เกิดขึ้นระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์โดยจะแสดงออกด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน สร้างความผูกพันทางอารมณ์เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและได้รับความรู้สึกเดียวกันกลับมา

ความต้องการระหว่างบุคคลในระดับความรู้สึก

ประกอบด้วย 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ความสำคัญ (Significance) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่รู้สึกว่าตนเองนั้นมีความสำคัญกับบุคคลอื่นและรู้สึกว่าบุคคลอื่นมีความสำคัญและมีความหมายกับตนเอง

มิติที่ 2 ความสามารถ (Competence) เป็นความรู้สึกถึงความสามารถของบุคคล เมื่อความสามารถนั้นคือการตัดสินใจ หรือการแก้ไขปัญหาในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง

มิติที่ 3 ความน่าคบ (Likability) เป็นความรู้สึกที่น่าคบหา กับบุคคลอื่น บุคคลบางกลุ่มอาจจะมีความสามารถ มีความสำคัญ แต่ไม่น่าคบหา หลักการของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน แบ่งออกเป็น 4 ประการ มีดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานเกี่ยวกับ

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลและพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) ความเป็นพวกพ้อง 2) ความมีอำนาจควบคุม 3) ความรักใคร่ชอบพ ซึ่งความต้องการทั้ง 3 ด้านนี้จะผสมผสานและแสดงออกมาเป็นสัดส่วนที่อธิบายได้

2. พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น จะเป็นลักษณะพฤติกรรมตามประสบการณ์ที่บุคคลเคยเผชิญมาก่อนหน้านี้ รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมมักจะเลียนแบบมาจากประสบการณ์ในวัยเด็กหรือพฤติกรรมของพ่อแม่

3. ปัจจัยที่สำคัญในการรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคลและสร้างความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม คือ ต้องมีความพอดีระหว่างความต้องการทั้ง 3 ด้านของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

4. การที่บุคคลจะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มได้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการของการเป็นพวกพ้อง ความมีอำนาจควบคุมและการรักใคร่ชอบพอกัน เมื่อสิ้นสุดกระบวนการกลุ่ม ความต้องการของกลุ่มจะค่อย ๆ ถอยกลับ จากความรักใคร่ชอบพอไปสู่ขั้นต้น คือความเป็นพวกพ้อง

3. องค์ประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน

Edelman (199, อ้างถึงใน กนกวรรณ ศรีทองสุข, 2559, หน้า 15) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานไว้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การยอมรับในการกระจายภาระงานอย่างยุติธรรม
2. การสมัครใจในการให้ความช่วยเหลือเมื่อได้รับการร้องขอ
3. การให้ความร่วมมือในการรักษากฎของส่วนร่วม
4. การร่วมมือปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้ทุกคน แม้จะไม่ชอบเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติงานด้วยก็ตาม
5. เคารพในความเป็นส่วนตัวของเพื่อนร่วมงานทุกคน
6. ไม่วิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานอย่างเปิดเผย
7. ไม่ว่าร้ายเพื่อนร่วมงานต่อหัวหน้างาน

Beyer and Marshall (1981, อ้างถึงใน กนกวรรณ ศรีทองสุข, 2559, หน้า 15) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานว่าประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความมั่นใจและความไว้วางใจ (Confidence and Trust) หมายถึง การมีความตรงไปตรงมา เชื่อตรงต่อกัน เชื่อมั่นในความสามารถซึ่งกันและกัน การเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นและความรู้สึกของตนเองต่อผู้ร่วมงานทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนงาน

2. การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual help) หมายถึง ความเต็มใจที่จะแบ่งปัน ความรู้ให้แก่กัน สัมผัสใจในการช่วยทำงาน แบ่งเบาปริมาณงานของเพื่อนร่วมงานรวมถึงปกป้องสิทธิประโยชน์ของเพื่อนร่วมงาน

3. การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Mutual support) หมายถึง การให้การยอมรับนับถือและเต็มใจที่จะรับฟังผู้อื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวก การให้กำลังใจซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานและเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากเรื่องงาน การเป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะในการทำงาน รวมถึงการส่งเสริมความก้าวหน้าในการทำงานของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ

4. ความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ (Friendliness and enjoyment) หมายถึง การมีทัศนคติที่ดีและมีการแสดงออกที่อบอุ่นในการทำงานร่วมกัน การให้ความสนใจและห่วงใยต่อเพื่อนร่วมงานซึ่งอาจจะแสดงออกโดยการสังสรรค์กันทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่กันด้วยรอยยิ้ม มีการร่วมยินดีต่อเพื่อนร่วมงานเมื่อเพื่อนร่วมงานมีความก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จในโอกาสต่าง ๆ

5. การทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จร่วมกัน (Team efforts toward goal achievement) หมายถึง ความร่วมมือกันในการกระตุ้นส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันในกลุ่มยอมรับในความแตกต่าง และยอมรับในความสามารถของบุคคล การใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ มีการรวมกลุ่มและกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างชัดเจน มีการทบทวนและประเมินรวมถึงแก้ไขผลงานของกลุ่มอยู่เสมอ

6. การริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมสนับสนุน และตระหนักถึงคุณค่าในผลงานของบุคคลอื่นที่แสดงออกโดยการร่วมมือต่อโครงการใหม่ ๆ วิพากษ์วิจารณ์ผลงานและจัดการกับความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานหากพบวิธีการทำงานใหม่ที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิม

7. การติดต่อสื่อสารระบบเปิด (Open communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยตรงไปตรงมา มีอิสระและมีความรู้สึกปลอดภัยในการอภิปรายปัญหาต่อกัน มีการแบ่งปันข้อมูลและมีความเต็มใจในการรับข้อมูลจากผู้อื่น มีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งอย่างเปิดเผยและ

ตรงไปตรงมา สามารถสื่อสารแบบตัวต่อตัว เป็นกันเองได้ สมาชิกในกลุ่มสามารถรับข้อมูลได้อย่างทั่วถึงและตรงกันทุกครั้ง รวมถึงมีการประสานงานที่ดี สม่่าเสมอทั้งข้อมูลที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

8. ความเป็นอิสระจากการคุกคาม (Freedom from threat) หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาขอบเขตหน้าที่ของสมาชิกด้วยความจริงใจปราศจากอคติ การสร้างความรู้สึกรับสมาชิกในที่มอย่างจริงใจ มีบรรยากาศที่ปราศจากความเครียดและสามารถวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกในที่มได้อย่างสร้างสรรค์ มีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง มีความมั่นคงและสม่่าเสมอของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในที่ม มีโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเอง และมีการพิจารณาความดีความชอบโดยอาศัยการพิจารณาผลงานเป็นสำคัญ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่มได้ทุกคนโดยปราศจากการควบคุมกันและกัน

ดังนั้นการให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงานต้องเริ่มจากความช่วยเหลือที่เกิดจากสัมพันธภาพทางวิชาชีพต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการให้คำปรึกษา มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา มีทักษะในการตัดสินใจ และหาทางออกให้กับตนเองและเพื่อนร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน เป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเองจนพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพให้ดีขึ้นรวมถึงมีการเป็นครูผู้นำนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดและสามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานได้ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคุณลักษณะและพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเริ่มจากการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชน มีการจัดการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่มีขั้นตอนที่ชัดเจนการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรจากนั้นจึงมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันภายในรายวิชามาทำเป็นเรื่องเดียวกัน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ต้องมีการจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในลักษณะองค์กรวมและจากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตของครูโดยเริ่มจากการปฏิบัติตนของครูให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จากนั้นครูจึงถ่ายทอดและปลูกฝังแก่นักเรียนให้เห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต และขยายสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และสังคมนำไปสู่การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานโดยพัฒนาศักยภาพของตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นและสามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานได้ องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

รูปแบบการพัฒนา

1. ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบ (Model) ในภาษาไทยมีคำที่มีความใกล้เคียงกันอยู่หลายคำเช่น แบบจำลอง แบบแผน ต้นแบบและตัวแบบ เป็นต้น และยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, หน้า 21) กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง แบบแผน หรือขั้นตอนของการดำเนินการ

บุญมี ก่อบุญ (2553, หน้า 96) กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง ภาพสรุปย่อของตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อการพัฒนาหรือการยกระดับไปสู่การพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

กษมน มังคละศิริ (2557, หน้า 138) กล่าวว่าคือ รูปแบบ หมายถึงเค้าโครงของเรื่องที่ต้องศึกษาโดยแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน เพื่อช่วยในการศึกษาปัญหา แนวคิด และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดความรู้อย่างเข้าใจได้ง่ายและดียิ่งขึ้นไป ซึ่งไม่มีองค์ประกอบแน่นอน หรือรายละเอียดทุก

แง่มุม แต่ผ่านกระบวนการทดสอบตามกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อเกิดการ
ถูกต้องเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

รูปนีย์ นารี (2561, หน้า 111) รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบได้ศึกษาและ
พัฒนาขึ้น เพื่ออธิบายถึงปรากฏการณ์ให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นองค์ประกอบของ
รูปแบบไม่มีตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง
รูปแบบที่ต้องการอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ

Tosi and Canoll (1982, อ้างถึงใน คนอง ศรีสรณ์, 2561, หน้า 25) กล่าว
ว่า รูปแบบเป็นนามธรรมของจริงหรือภาพจำลองสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะ
มีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่าย ๆ จนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมาก ๆ

โดยสรุปรูปแบบ หมายถึง แผนภาพหรือข้อความภาพสรุปที่แสดงถึง
โครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาในเรื่องใด
เรื่องหนึ่งที่สามารถเข้าใจง่าย ภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

2. ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการได้ให้ความเห็นอย่างหลากหลายเกี่ยวกับประเภทของรูปแบบ
ที่สำคัญ ดังนี้

Smith and others (1980, อ้างถึงใน รัชดาภรณ์ วงษ์ชา, 2560, หน้า
122) จำแนกประเภทของรูปแบบออกเป็นดังนี้

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (physical model) ได้แก่ รูปแบบคล้ายจริง
(iconic model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นโลกา หุ่นตามร้านตัด
เสื้อผ้า เป็นต้น
2. รูปแบบเสมือนจริง (analog model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์
จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลองจริง เครื่องบินจำลอง
ที่บินได้ หรือเครื่องบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้ใกล้เคียงความจริงกว่าแบบแรก
3. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (symbolic model) ได้แก่ 1) รูปแบบข้อความ
(verbal model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (qualitative model) รูปแบบแบบนี้พบมากที่สุด
เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน
คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

Keeves (1987, pp. 561 – 565, อ้างถึงใน รัตติยา พร้อมสิน, 2559, หน้า 157) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ 4 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปแบบเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน เป็นต้น
2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่เคยศึกษาภาษา แผนภูมิหรือภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นต้น
3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยา ศึกษาศาสตร์และการบริหารการศึกษา
4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Casual Model) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันและผลที่เกิดขึ้น แนวคิดที่สำคัญของรูปแบบนี้ คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในสัญลักษณ์สมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบรูปแบบ

3. รูปแบบการพัฒนา

การพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเลือกวิชาการและรูปแบบการพัฒนาที่กำหนดขึ้นจะต้องเกิดประโยชน์และไม่สิ้นเปลืองเวลาในการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการพัฒนาทั้งนี้นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวทางพัฒนาไว้หลากหลายวิธี ดังนี้

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2554, หน้า 272) ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนา ลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ว่า หมายถึง การร่วมมือร่วมใจกันของครูผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการวางแผนการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรม หรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นวิถีชีวิตในโรงเรียน

วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 139) สรุปลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนมีหลากหลายองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. เน้นการเรียนรู้
2. มีวัฒนธรรมร่วมมือกันเพื่อการเรียนรู้ของทุกฝ่าย
3. ร่วมกันตั้งคำถามต่อวิธีการที่ดี และตั้งคำถามต่อสภาพปัจจุบัน
4. เน้นการลงมือทำ
5. มุ่งพัฒนาต่อเนื่อง
6. เน้นที่ผล หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของศิษย์

ขณะที่ Trulove (1992, pp. 168 – 169 อ้างถึงใน สิริกร ไชยราช, 2562, หน้า 262) ได้เสนอวิธีการพัฒนาไว้ 3 วิธีคือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตัวต่อตัวและการเรียนรู้แบบกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Solo Learning) ประกอบด้วย 1) การฝึกปฏิบัติงานตามที่มอบหมาย (Assignment) 2) การใช้บทเรียนโปรแกรม (Programmed Learning) 3) การทำโครงการเดี่ยว (Project-Individual) 4) การปฏิบัติซ้ำ (Action Maze) เช่น การให้คอมพิวเตอร์ช่วยการอบรม (Computer-Based Training) การใช้ดีวีดีทัศน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ (interactive video) สถานการณ์จำลอง (Simulation)
2. การเรียนรู้แบบตัวต่อตัว (One-to-One Learning) ได้แก่ 1) การฝึกหัดตามคำแนะนำ (Guide Practice) 2) การสอนงาน (Coaching) 3) การให้คำปรึกษา (Counseling) 4) การฝึกงาน (Mentoring) 5) การสาธิต (Demonstrating) 6) สถานการณ์จำลอง (Simulation) 7) การอ่านตามคำแนะนำ (Guide reading) 8) การติวเข้ม (Tutorial)
3. การเรียนรู้เป็นกลุ่ม (Group Learning) ได้แก่ 1) การแสดงบทบาทสมมติ (role playing) 2) การสอนกลุ่มย่อย (Micro Teaching) 3) การบรรยาย (Lecture) 4) การเรียนจากบทเรียน (Lesson) 5) การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Discussion) 6) การทำโครงการรายกลุ่ม (Project-Group) 7) การฝึกปฏิบัติ (In-Tray Exercise) 8) การฝึกปฏิบัติทักษะเฉพาะด้าน (Exercise-Skill) 9) การฝึกปฏิบัติรายกลุ่ม (Exercise-Group) 10) การศึกษากรณีที่ตัวอย่างจากเอกสาร (Case study-Paper-Based) 11) การศึกษากรณีตัวอย่างจากสถานการณ์จริง (Case study-Incident) 12) สถานการณ์จำลอง (Simulation) 13) เกมทางธุรกิจ (Business Game) 14) การเรียนรู้จากการค้นคว้า (Discovery Learning) 15) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (Action Training Set) 16) การระดมสมอง

(Brainstorming) 17) การศึกษานอกสถานที่ (Field trip) 18) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Open Forum)

4. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ

การพัฒนาภาวะผู้นำครุมีความสำคัญมากโดยมีเลือกวิธีการและรูปแบบการพัฒนาที่กำหนดขึ้น ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการได้เสนอแนวทางการพัฒนาไว้หลากหลายวิธี ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2545, หน้า 94) ได้กล่าวถึงแนวทางหรือวิธีการที่สำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำมี 5 วิธี ดังนี้

1. การศึกษา
2. การฝึกอบรม
3. การสร้างประสบการณ์
4. การเรียนรู้จากคนอื่น
5. การเรียนรู้จากตนเอง

สุพักตร์ พิบูลย์ (2549, หน้า 1) กล่าวถึง การพัฒนาบุคลากรว่ามีอยู่หลายวิธีแต่วิธีที่นิยมใช้กันมีอยู่ 5 วิธี คือ

1. ศึกษาในหลักสูตรในสถานศึกษา
2. อบรมหลักสูตรระยะสั้นระยะยาว
3. ปฐมนิเทศ ฝึกงาน ศึกษาดูงาน
4. ศึกษาด้วยตนเอง
5. สร้างระบบนิเทศภายใน

ปิลัญญ์ ปฏิพิมพาคม (2550, หน้า 34) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการให้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายและการมีส่วนร่วมกับงานหรือโครงการต่าง ๆ การเป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจต่าง ๆ สามารถสร้างความเป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าร้อยละ 70 ของการพัฒนาเป็นผลมาจากประสบการณ์ในงาน ในขณะที่มีน้อยกว่าร้อยละ 10 มีผลมาจากการฝึกอบรมโดยตรง

2. การฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการพัฒนาสมรรถภาพของการเป็น ผู้บริหารผ่านการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการทำงาน การมีพี่เลี้ยงเป็นผู้คอยให้คำแนะนำชี้แนะ

เกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยใช้หลักการเป็นตัวแบบ การทำให้ดู อยู่ให้เป็น การสอนที่ดีและได้ผลดีที่สุด คือ การจับคู่ที่เหมาะสมระหว่างผู้นำที่มีประสบการณ์กับผู้ที่ต้อง ดังนั้นการให้ออกมาได้ฝึกปฏิบัติงานที่ถนัดโดยมีพี่เลี้ยงเป็นตัวแบบ จึงเป็นวิธีหนึ่งที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารการศึกษามากในปัจจุบัน

3. การเรียนรู้จากห้องเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเองนอก ห้องเรียน การเรียนรู้จากห้องเรียนเป็นการอบรมที่อาจทำในหน่วยงาน หรือผ่านสถาบันการศึกษาภายนอกหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารเป็นการภายในและเฉพาะด้านให้เหมาะสมกับความต้องการของธุรกิจขององค์กรต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามอาจจะสิ้นเปลืองงบประมาณค่อนข้างมากและไม่คล่องตัวสำหรับคนหมู่มากที่มีหน่วยงานกระจาย

4. การกำหนดมาตรฐานอ้างอิง เป็นการเรียนรู้เยี่ยมชมการปฏิบัติงานขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่คล้ายคลึงกับหน่วยงานของตน เพื่อหามาตรฐานและแนวปรับปรุงการทำงาน การบริหารของตนก็ยังคงมีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

ฐิติมา ไชยมหา (2556, หน้า 160) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
2. การศึกษาดูงาน
3. การติดตามและประเมินผลการพัฒนา
4. การใช้ชุดการพัฒนา
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. การสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนรู้
7. การให้คู่มือการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

รัชฎากร อัครจันทร์ (2560, หน้า 161) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ 3 วิธี ดังนี้

1. การศึกษาดูงานด้วยตนเอง
2. การฝึกปฏิบัติจริง

3. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

นิตยา สายเครือธิบ (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2565) นำเสนอวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูไว้ว่า

1. ครูพัฒนาตนเองโดยการเข้าร่วมอบรมในเรื่องของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ครูนำผลที่ได้จากการอบรมมาเผยแพร่และนำไปสู่การปฏิบัติจริง
3. ครูนำผลที่ได้ไปถอดบทเรียนแล้วนำมาบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ผู้เรียน
4. มีการสนับสนุนโดยการให้รางวัลและยกย่องชื่นชมครูผู้เป็นแบบอย่างในด้านความพอเพียง

วรายุทธ สายทอง (สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) ได้เสนอวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูไว้ว่า

1. ครูทุกคนเข้าศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ครูแกนนำเข้าอบรมในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำผลที่ได้จากการอบรมมาขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนร่วมงาน

สุนันท์ หลวงศรี (สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2565) ได้เสนอวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูไว้ว่า การพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ 2:3:4 (2 หลักการ 3 เงื่อนไข 4 มิติ) และสามารถถอดออกการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้ที่สอนได้อย่างมั่นใจ รู้ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถถ่ายทอดได้โดย

1. นำคณะครูศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จ
2. เพิ่มศักยภาพของครู โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาให้ความรู้และฝึกการออกแบบการจัดการเรียนรู้

4. ให้ครูมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน “โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมอบหมายครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมฐานการเรียนรู้ คนละ 1 กิจกรรม โดยครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่รับผิดชอบ โดยปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงในฐานการเรียนรู้

5. สนับสนุนให้ครูประพัตติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความประหยัด รู้จักอดออม ดูแลทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

6. ประกาศยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่น
ชาติชาย ก่อคุณ (สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2565) ได้เสนอวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูไว้ว่า

1. การประชุมชี้แจงพิจารณาร่วมกัน
2. อบรมให้มีความรู้และเข้าใจมากขึ้น
3. อบรมประชุม สัมมนา โดยใช้เวลาดำเนินการให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง
4. ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเมื่อประชุมเรียบร้อยให้หาแนวทางประเมินร่วมกัน
5. ศึกษาดูงานสถานศึกษาพอเพียงที่เป็นแบบอย่างและศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังจากนั้นนำมาฝึกปฏิบัติจริงที่โรงเรียนในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

7. นิเทศ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
ธวัชชัย ไพโหล (สัมภาษณ์ 30 มีนาคม 2565) ได้เสนอวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูไว้ว่า ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย แต่ควรมีการบูรณาการกัน ดังนี้

1. ภาคทฤษฎี คือ การอบรมให้ความรู้ อบรมเชิงปฏิบัติการและให้ครูได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยการศึกษาคู่มือแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ภาคปฏิบัติควรมีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้หรือเป็นแบบอย่างในการสอนด้านเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

จากผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู
ที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์จากวิธีการที่มีความหมายเหมือนกันหรือ
ใกล้เคียงกันเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดวิธีการในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ดังรายละเอียด
ตาราง 7

ตาราง 7 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู

วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู	นักรการศึกษา/แหล่งข้อมูล										ความถี่	ร้อยละ
	1. เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ (2545)	2. สุกตน์ พิบูลย์ (2549)	3. ปิสิญ์ ปฏิพิมพาคม (2550)	4. ลีติมา ไชยมหา (2556)	5. รัชฎากร อัครจันทร์ (2560)	6. นิตยา สายเครีอติบ (2565)	7. วรยุทธ สายทอง (2565)	8. สุนันท์ หลวงศรี (2565)	9. ชชาติชาย กอดคุณ (2565)	10. ชวิชัย ไพใหญ่ (2565)		
1. ศึกษาในหลักสูตรในสถานศึกษา	✓	✓									1	10.00
2. การอบรมเชิงปฏิบัติการ	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9	90.00
3. การศึกษาดูงาน		✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	7	70.00
4. การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓	✓	✓		✓						4	40.00
5. สร้างระบบนิเทศภายใน		✓							✓		2	20.00
6. การเรียนรู้จากประสบการณ์	✓		✓								1	10.00
7. การฝึกปฏิบัติจริง			✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	7	70.00

ตาราง 7 (ต่อ)

วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู	นักการศึกษา/แหล่งข้อมูล										ความถี่	ร้อยละ
	1. เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ (2545)	2. สุพัทธ์ร์ พิบูลย์ (2549)	3. ปิสมัย ปฏิพิมพาคม (2550)	4. ลีติมา ไชยมหา (2556)	5. รัชฎากร อัครจันทร์ (2560)	6. นิตยา สายเครือติบ (2565)	7. วรายุทธ สายทอง (2565)	8. สุนันท์ หลวงศรี (2565)	9. ขาดิชา ย กอดคุณ (2565)	10. ชวิชัย ไพไธล (2565)		
8. การกำหนดมาตรฐานอ้างอิง			✓								1	10.00
9. การเรียนรู้จากคนอื่น	✓										1	10.00
10. การติดตามและประเมินผลการพัฒนา				✓							1	10.00
11. การใช้ชุดการพัฒนา				✓							1	10.00
12. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้				✓		✓		✓			3	30.00
13. การสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนรู้				✓							1	30.00
14. การให้คู่มือการพัฒนาการจัดการเรียนรู้				✓							1	30.00
15. การให้รางวัลและยกย่องชื่นชมครู						✓					1	30.00

วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู	นักรการศึกษา/แหล่งข้อมูล										ความถี่	ร้อยละ
	1. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2545)	2. สุพัภกร พิบูลย์ (2549)	3. ปิลาญ ปฏิพิมพ์าคม (2550)	4. ลลิตมา ไชยมหา (2556)	5. รัชฎากร อัครจันทร์ (2560)	6. นิตยา สายเครือดิบ (2565)	7. วรายุทธ สายทอง (2565)	8. สุนันท์ หลวงศรี (2565)	9. ชาติชาย กอดคุณ (2565)	10. ชวิชัย ไพไธล (2565)		
16. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง						✓					1	10.00
17. เชิญวิทยากรมาให้ความรู้						✓		✓			2	20.00
18. สนับสนุนให้ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี						✓		✓			2	20.00
19. ประชุมเชิงปฏิบัติการ								✓	✓		2	10.00

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำ ครู ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นเทคนิคและวิธีการ พัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยใช้เกณฑ์การประเมินไม่น้อยกว่า ร้อยละ 40 จากแนวคิดทฤษฎีที่ศึกษาทั้งหมด จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู สามารถสรุปได้ว่าวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู ประกอบด้วย 4 วิธี คือ

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้เข้าอบรมเกิด ความสามารถหรือทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยเน้น การฝึกปฏิบัติของผู้เข้าอบรมเป็นสำคัญ

2. การศึกษาดูงาน หมายถึง การศึกษาเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ใน กิจกรรม โดยวิธีการเดินทางไปแหล่งหรือสถานที่ที่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจได้โดย ให้เห็นกับตาและสามารถสัมผัสสัมผัสของจริงได้

3. การฝึกปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติจริงในสิ่งที่เรียนรู้มาซึ่งการปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือเพื่อลงมือกระทำจริงและเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

4. การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียน มีเสรีภาพในการใช้ความรู้ และความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความ ตระหนัก และรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ผู้เรียนจะทำการวางแผนและกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้ เลือกแหล่งข้อมูล เลือกวิธีการเรียนรู้และประเมินผลด้วยตนเองโดย อาจปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากผู้สอนหรือบุคคลอื่นก็ได้

ซึ่งวิธีในการพัฒนาภาวะผู้นำครูมีหลากหลายวิธี ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อให้ครูมีความรู้ มีความเข้าใจ และ มีความสามารถ เพื่อพัฒนาทักษะตัวครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

5. การประเมินรูปแบบ

ในการสร้างรูปแบบจะต้องมีการทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบด้วยการ ประเมินรูปแบบว่ารูปแบบนั้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการดำเนินงานหรือไม่เพียงใด มีนักวิชาการกล่าวถึงการทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบไว้ดังนี้

วารี เพ็งสวัสดิ์ (2554, หน้า 11) เสนอว่า การทดสอบรูปแบบกระทำได้ ใน 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดโดยใช้หลักการประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stuffle Beam และคณะที่ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการทดสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและด้านศีลธรรมจรรยา

1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการ

2. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบหรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป แนวคิดการทดสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินมีดังนี้

2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำในการประเมิน

2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็นแบบเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วิจัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และจะต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขาผู้ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในวงการศึกษาคงนิยม

นำการประเมินรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง

2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

2.4 รูปแบบที่ยอมให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำงานตามอรรถยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลการวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

3. การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

4. การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปสู่การปรับปรุงรูปแบบต่อไป

6. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำ

มีนักวิชาการกล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำไว้ดังนี้ วารุณี งามยผลา (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 11 ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดผลและประเมินผล

รัชฎาพร พิมพิชัย (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบ

ประกอบไปด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) การวัดและประเมินผล 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้

นพรัตน์ อภิวิมลลักษณ์ (2559, บทความ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในศาลยุติธรรม ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) การวัดและประเมินผล

หงษา วงศ์จำปา (2560, บทความ) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนารูปแบบ 5) ผลการใช้รูปแบบ

สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม (2560, บทความ) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การประเมินผล

รัชดาภรณ์ วงษ์ชา (2560, บทความ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนาและ 5) การวัดและประเมินผล

สิริพรรณ จิ่งสุทธิวงษ์ (2560, บทความ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำฝ่ายบริการของบุคลากร สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การวัดและประเมินผล

รัชฎากร อัครจันทร์ (2560, บทความ) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) ความมุ่งหมายของรูปแบบ

3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

สุรศักดิ์ ลดาธนศักดิ์ (2561, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดังนี้

1) หลักการของการพัฒนา 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนา 3) เนื้อหา 4) กระบวนการของการพัฒนา 5) การวัดผลและประเมินผล และ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้

สุปนิษฐ์ นารี (2561, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีองค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) การวัดและประเมินผล

ปิยณัฐ วงศ์เครือศร (2562, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

สิริกร ไชยราช (2562, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การวัดและประเมินผล

อนุสรรา พิพิทภักดิ์ (2563, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนา 4) เนื้อหาของรูปแบบ และ 5) การวัดและประเมินผลรูปแบบ

สร้อยสุดา กรีน (2563, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล

สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบไปด้วย 1) หลักการ
2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 6) การ
วัดและประเมินผล ดังปรากฏในตาราง 8

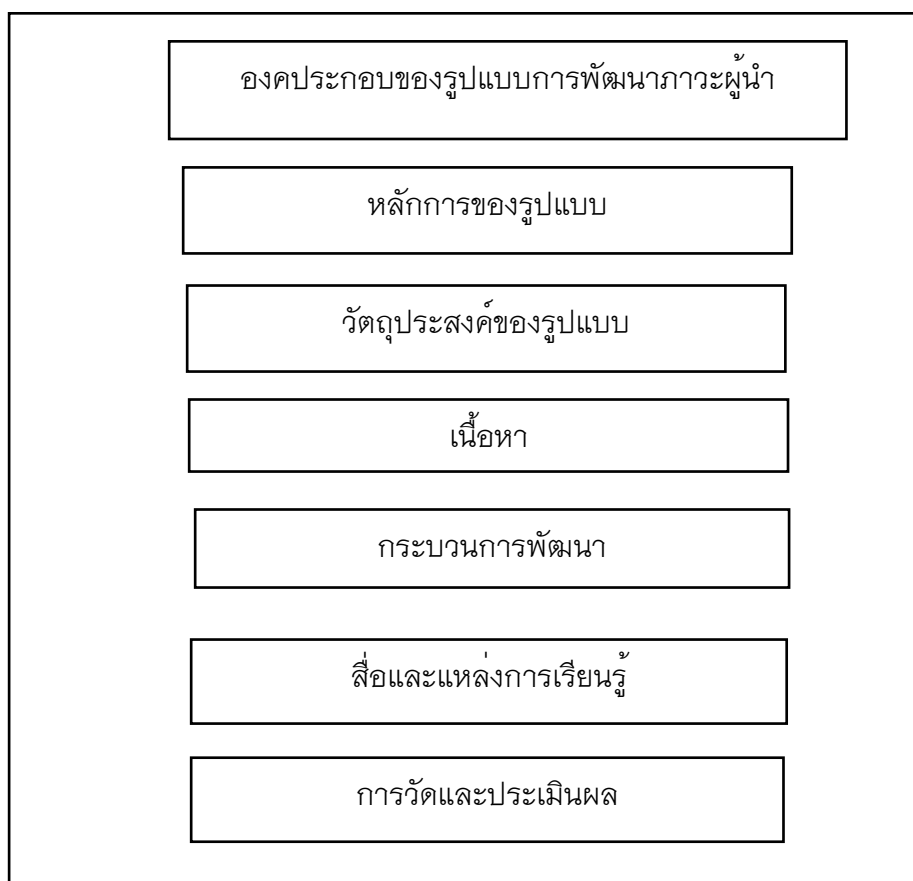
ตาราง 8 ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ

องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ	นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล														ความถี่	ร้อยละ
	1. วารุณี งามผลา (2556)	2. ชฎาพร พิมพิชัย (2557)	3. นพรัตน์ อภิวิมลลักษณ์ (2559)	4. หงษา งามคำปา (2560)	5. สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม (2560)	6. รัชดาภรณ์ วงษ์ชา (2560)	7. สิริพรรณ จิ่งสุทธิพงษ์ (2560)	8. รัชฎาภรณ์ อัครจันทร์ (2560)	9. สุรศักดิ์ ลดาชนศักดิ์ (2561)	10. ปณีย์ นารี (2561)	11. ปิยะนัฐ วงศ์เศวตโรตร (2562)	12. สิริกร ไชยราช (2562)	13. อมรสุรา พิพิทภักดิ์ (2563)	14. สร้อยสุตา กรีน (2563)		
1. หลักการของรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	14	100.00
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	14	100.00
3. เนื้อหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	14	100.00
4. กระบวนการพัฒนา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	14	100.00
5. การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	14	100.00
6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้	✓	✓				✓		✓	✓		✓				6	42.85
7. ผลการใช้รูปแบบ				✓											1	7.14

จากตาราง 8 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ร้อยละ 40 ขึ้นไป เพื่อคัดเลือกเป็นองค์ประกอบ ได้องค์ประกอบ จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 100
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 100
3. เนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 100
4. กระบวนการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 100
5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 42.85
6. การวัดและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 100

จากองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ สามารถสรุปเป็นโมเดล องค์ประกอบ ได้ดังภาพประกอบ 8 ดังนี้

ภาพประกอบ 8 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ

สรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู คือ ตัวแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำซึ่ง องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย

- 1) หลักการของรูปแบบ
- 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- 3) เนื้อหา
- 4) กระบวนการพัฒนา
- 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ
- 6) การวัดและประเมินผล

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่ดีมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เป็นโครงการที่มุ่งให้เยาวชนทุกคนที่เรียนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นการเปิดโอกาสหรือขยายโอกาสให้เยาวชนมีพื้นฐานการศึกษาให้สูงขึ้น ในระยะแรกให้ดำเนินการเป็นโครงการนำร่องเพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการขยายการศึกษาภาคบังคับต่อการศึกษาระดับประถมศึกษาอีก 3 ปี เริ่มจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 โดยใช้ชื่อว่าโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ และต่อมาในปีการศึกษา 2534 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้พัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามา มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศก้าวขึ้นเป็นลำดับและแนวโน้มของสังคมกำลังพัฒนาเข้าสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและบริการ วิถีชีวิตในด้านสังคมเปิดกว้างจากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ทักษะพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม การดำเนินงานจัดการศึกษาที่ผ่านมาของประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนอัตราส่วนการเรียนต่อของนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1 ยังต่ำมากดังสถิติของอัตราผู้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในช่วงปี 2530 - 2534 คิดเป็นร้อยละ 38, 42, 50 และ 59.27

จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 ที่มีมติให้ขยาย การศึกษาภาคบังคับออกไปอีก 3 ปี โดยประกาศในท้องถิ่นที่มีความพร้อมเป็นปี ๆ ไป และ ให้โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ ทดลองเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดละ 3 โรงเรียน ภายใต้โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับโดยเปิดสอนในปีการศึกษา 2533 - 2534 รวม 216 โรงเรียน และมีคณะกรรมการประเมินโครงการนำร่องขยายการศึกษา ภาคบังคับต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี มี ดร.ก้อง สวัสดิ์พาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในปีการศึกษา 2533 โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมการ ศึกษาออกโรงเรียน กรมศาสนาและกรมอาชีวศึกษา ร่วมจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาส ทางการศึกษาเช่นเดียวกัน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนที่ เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โดยไม่สอบแข่งขันและไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ภายใต้หลักการมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความรู้ ความสามารถให้ออกไปประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้ง การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น โดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนแสวงหา แนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคม และได้ประเมินผลโครงการโดย สรุปว่า โครงการนำร่องซึ่งอาศัยโรงเรียนประถมศึกษาเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นมีความพร้อมและมีความสามารถพอที่จะทำโครงการนี้ต่อไปได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่ต้องทดลองอีก และเป็นผลให้สถิติการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพิ่มจากร้อยละ 53.65 ในปีการศึกษา 2533 เป็นร้อยละ 59.20 ในปีการศึกษา 2534 และเพื่อให้การขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไป อย่างทั่วถึงโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2534 ว่าเร่งขยายโอกาสและบริการทางการศึกษา ทั้งในและนอก ระบบให้กว้างขวางและทั่วถึง เพื่อยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นเป็นอย่างต่ำ รวมทั้งขยายโอกาสทางการศึกษาปฐมวัยในชนบทเพิ่มขึ้นด้วย ด้วยเหตุที่ประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศอยู่ในชนบทห่างไกล อยู่ในชุมชน แออัดเขตเมืองด้อยโอกาสในทุก ๆ ทางและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

แห่งชาติมีโรงเรียนกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศกระทรวงศึกษาธิการจึงขอ อนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2534 ให้สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในปีการศึกษา 2534 เพิ่มเติมอีก 1,150 โรงเรียน และดร. ก่อ สวัสดิพิบูลย์ ให้ยกเลิกโครงการนำร่อง ขยายการศึกษาภาคบังคับ โดยเปลี่ยนเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้น พื้นฐานอย่างสมบูรณ์ รวมโรงเรียนที่เปิดในปีการศึกษา 2534 แล้วทั้งสิ้น 1,366 โรงเรียน มีห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,806 ห้องเรียน

ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้เปิดขยายชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มเติมตามเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดจำนวน 4,200 ห้องเรียน/โรงเรียน สามารถเพิ่มอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ได้ถึง ร้อยละ 98 ในปีการศึกษา 2539 โดยสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติมีส่วนช่วยเพิ่มอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงร้อยละ 14.3 และตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 - 2544 โดยสามารถเพิ่มอัตราการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ได้ถึงร้อยละ 100 นับว่าเป็นผลสำเร็จของการจัดการยกระดับพื้นฐานการศึกษาของ ประชากรจาก 6 ปีเป็น 9 ปี

ปัจจุบันแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เป็นแผนยุทธศาสตร์ ที่ใช้เป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่ แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผน คือ การมุ่งเน้นการประกันโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาและการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ ภายใต้ บริบทเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและ ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความเป็นพลวัต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถ ก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งภายใต้กรอบแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา การศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (Access) ความเท่าเทียม ทางการศึกษา (Equity) คุณภาพการศึกษา (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบ โจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะ 15 ปีข้างหน้าโดยนโยบายของรัฐบาลที่ เกี่ยวข้องกับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาคือการเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา ที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมไปถึงการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมไปถึงยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึง บริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. บริบทโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของ

สำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2.1 วิสัยทัศน์ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะศตวรรษที่ 21 บูรณาการทุกภาคส่วนภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม รองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 พันธกิจของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2.2.1 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ

2.2.2 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะ ในศตวรรษที่ 21

2.2.3 ส่งเสริม สนับสนุน ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการ พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้าน พหุปัญญา

2.2.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนทุกช่วงวัยเข้าถึงโอกาสทางการ ศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2.2.5 ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

2.2.6 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม รองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ บนพื้นฐาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ประเด็นยุทธศาสตร์ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2.3.1 การพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ

2.3.2 การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.3.3 การสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้
อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยบริการการศึกษาทุกช่องทาง

2.3.4 การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
ตามหลักธรรมาภิบาล

2.3.5 การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพรองรับการ
เติบโตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่ชายแดน

2.3.6 พัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.4 เป้าประสงค์ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2.4.1 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไป
ประยุกต์ใช้ในชีวิต

2.4.2 ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีทักษะการ
จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาของผู้เรียน

2.4.3 ประชากรทุกช่วงวัยได้รับโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอด
ชีวิตอย่างทั่วถึงเสมอภาค

2.4.4 หน่วยงานมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตาม
หลักธรรมาภิบาล

2.4.5 ประชากรทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ เพื่อ
รองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน 2 (พ.ศ. 2566 – 2570)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ
กลยุทธ์

1. พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของ
สถาบันหลักของชาติและการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข

2. ยกกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา
ในพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และ
วัฒนธรรมกลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว)

3. พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแลป้องกัน ภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยโรค อุบัติเหตุใหม่ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาครู และบุคลากรทางการ ศึกษาให้มีความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กลยุทธ์

1. เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มี คุณภาพ
2. พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับผู้เรียน ทุกวัย
3. พัฒนาฐานข้อมูลการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและ เข้าถึงได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทาง การศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยบริการการศึกษาทุกช่องทาง

กลยุทธ์

1. ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตาม ความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
2. ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและ เป็นเลิศเฉพาะด้าน
3. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สร้างองค์ความรู้ เพื่อเพิ่มผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพและประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

กลยุทธ์

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของทุก ภาคส่วน
3. พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู และบุคลากรทางการ ศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพรองรับการเติบโตของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่ชายแดนกลยุทธ์

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมาตรฐานและสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกคน

3. สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทย ให้มีวินัย จิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์

4. พัฒนาระบบและกลไก การติดตามการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

5. พัฒนาค้นข้อมูล สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

6. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา

7. พัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์

1. เสริมสร้าง สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรมจริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

2. ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. พัฒนางานวิจัย และนวัตกรรม สร้างองค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ในปีการศึกษา 2565 มีจำนวน 326 โรงเรียน ซึ่งการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ได้อย่างมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งหมายความว่าเยาวชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนและให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตร หรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับหรือระดับสูงขึ้นตามความพร้อมของครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 8)

ปัจจุบันครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งประกอบด้วย 6 เขต ดังนี้ 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีโรงเรียน 65 โรงเรียน มีครู 1,106 คน 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีโรงเรียน 62 โรงเรียน มีครู 1,075 คน 3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีโรงเรียน 61 โรงเรียน มีครู 1,026 คน 4) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีโรงเรียน 40 โรงเรียน มีครู 608 คน 5) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีโรงเรียน 42 โรงเรียน มีครู 739 คน และ 6) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร มีโรงเรียน 56 โรงเรียน มีครู 900 คน รวมทั้งสิ้น 326 โรงเรียน และมีจำนวนครู 5,454 คน

ดังนั้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษาคือในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษารัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 และประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจและในที่สุดปีการศึกษา 2534 ก็ได้ยกเลิกโรงเรียนโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับใช้ชื่อว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและแผนยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการการศึกษาเพราะโรงเรียนสถาบันพัฒนาคนเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนในขณะเดียวกันต้องอาศัยชุมชนช่วยพัฒนาโรงเรียนในการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การวิจัยและพัฒนา

1. ความหมายและความสำคัญของการวิจัยและการพัฒนา

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิจัยและการพัฒนาไว้ ดังต่อไปนี้
 ทิศนา ขัมมณี (2540, หน้า 5) ได้กล่าวถึง การวิจัยและพัฒนาไว้ว่า
 หมายถึง การวิจัยที่มุ่งนำเอาความรู้จากการวิจัยบริสุทธิ์ไปวิจัยต่อโดยพัฒนาเป็นเทคนิค
 หรือวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้วจึงนำไป
 เผยแพร่ใช้ในวงกว้างเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สุภาพ ฉัตรภรณ์ (2543, หน้า 174) ให้ความหมายของการวิจัยและ
 พัฒนาไว้ว่า การวิจัยและการพัฒนาเป็นการวิจัยที่มีจุดหมายเพื่อสร้างหรือค้นหาแนวคิด
 แนวทาง วิธีปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์ที่นำไปใช้เพื่อพัฒนากลุ่มคนหน่วยงานหรือองค์กร
 จุดหมายปลายทางที่คาดหวังจึงเป็นการมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น แนวคิด
 พฤติกรรมวิธีปฏิบัติที่คาดว่าจะดีขึ้นจึงมักเกี่ยวข้องกับการทดลองตัวอย่างของงานวิจัยและ
 พัฒนา เช่น การพัฒนาหลักสูตรการเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยอาจจะอยู่ในรูปของ
 หลักการ โครงสร้างและแนวทางของหลักสูตร ชุดฝึกอบรมครู สื่อและชุดการเรียน
 แนวทางการประเมินและระบบในการบริหารจัดการหลักสูตรสิ่งเหล่านี้ได้มีการทดสอบ
 ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อยืนยันประสิทธิภาพแล้ว

วาโร เฟิงส์วส์ดี (2552, หน้า 2) ได้กล่าวถึง การวิจัยและพัฒนาไว้ว่า
 หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและตรวจสอบ
 คุณภาพของผลิตภัณฑ์ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทสื่อวัสดุ อุปกรณ์
 (Material) และผลิตภัณฑ์ประเภทวิธีการหรือกระบวนการ (Process) โดยดำเนินการ
 ทดสอบในสภาพจริงและทำการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หลาย ๆ รอบ จนได้ผลิตภัณฑ์ที่มี
 คุณภาพ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา กลุ่มคน หน่วยงานหรือองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สายันต์ บุญใบ (2555, หน้า 91) ให้ความหมายการวิจัยและพัฒนา
 (Research and Development) ว่าหมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้หรือความเข้าใจ
 ในแง่มุมใหม่ ๆ เกี่ยวกับผลผลิต กระบวนการและการบริหารที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ
 แล้วประยุกต์ความรู้หรือความเข้าใจที่ได้จากการแสวงหาไปสร้างสรรค์หรือปรับปรุง ให้
 เกิดผลผลิตและกระบวนการแบบใหม่ขึ้น ซึ่งมีประสิทธิภาพและเป็นที่ต้องการของบุคคล
 หรือองค์กร

รัชฎาภกร อัครจันทร์ (2560, หน้า 148) ให้ความหมายการวิจัยและพัฒนาว่าการวิจัยและพัฒนา หมายถึง การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนา มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนได้นวัตกรรมที่เป็นต้นแบบและนำ

รัชดาภรณ์ วงษ์ชา (2560, หน้า148) ให้ความหมายการวิจัยและพัฒนาว่าการวิจัยและพัฒนา หมายถึง มุ่งงานวิจัยที่มีลักษณะเชิงสร้างสรรค์ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม พัฒนางานของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหาร เพื่อทำให้เกิดทางเลือกใหม่และสร้างวัฒนธรรมและสังคม การใช้ความรู้ ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาผลผลิต เทคโนโลยี เทคนิควิธีรวมถึงรูปแบบการทำงาน หรือระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงประจักษ์

คนอง ศรีสรณ์ (2561, หน้า 121) ให้ความหมายการวิจัยและพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการวิจัยงานที่มีลักษณะสร้างสรรค์ เพื่อแสวงหาความรู้หรือความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับผลผลิต กระบวนการและบริการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยการทำวิจัย (Research) แล้วประยุกต์ความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการแสวงหาไปสร้างสรรค์หรือปรับปรุงให้เกิดผลผลิตกระบวนการและบริการใหม่เกิดขึ้น จากการสร้างต้นแบบหรือผลิตนวัตกรรมด้วยการดำเนินงานพัฒนา (Development) และสามารถขยายผลจาก ต้นแบบการพัฒนาไปสู่ผู้ใช้ด้วยการเผยแพร่ (Dissemination)

สร้อยสุตา กรีน (2563, หน้า 80) การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจในแง่มุมใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิตด้วยกระบวนการเทคนิควิธีหรือรูปแบบการทำงานที่เป็นระบบและมีกระบวนการหรือรูปแบบการทำงานที่สามารถนำมาพัฒนางานให้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้มีการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิตในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์เพื่อการเพิ่มผลผลิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ชั้นทอง วัฒนประดิษฐ์ (2565, ออนไลน์) กล่าวถึง การวิจัยและพัฒนาไว้ว่า หมายถึง งานวิจัยที่มุ่งเน้นนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรงอย่างเป็นรูปธรรม เห็นผลที่ชัดเจนในการพัฒนาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยผ่านการทดลองและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ทั้งที่เป็นรูปของผลิตภัณฑ์หรือวิธีการกระบวนการใหม่

สรุปการวิจัยและพัฒนา หมายถึง การแสวงหาความรู้และความเข้าใจในสิ่งใหม่โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นรูปแบบที่มีคุณภาพและสามารถตรวจสอบได้

2. ความสำคัญของการวิจัยและการพัฒนา

ในด้านความสำคัญของการวิจัยและพัฒนา รัชดาภรณ์ วงษ์ษา (2560, หน้า 139) ได้กล่าวว่าการวิจัยและพัฒนาเป็นการพัฒนาการศึกษาที่เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญวิธีการหนึ่งที่ยอมรับใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา โดยเน้นหลักเหตุผลและตรรกวิทยา เป้าหมายหลัก คือ ใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (Education product) การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (R&D) มีความแตกต่างจากการวิจัยการศึกษาประเภทอื่น ๆ อยู่ 2 ประเภท คือ

1. เป้าประสงค์ หรือจุดมุ่งหมาย (Goal) การวิจัยทางการศึกษามุ่งค้นคว้าหาความรู้ใหม่ โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดย การวิจัยประยุกต์แต่การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาแม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาหลายโครงการที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เช่น การวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาสำหรับการสอนแต่ละแบบแต่ละผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้ใช้สำหรับการทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้น ไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับสถานศึกษาทั่วไป

2. การนำไปใช้ (Utility) การวิจัยทางการศึกษามีช่องว่างระหว่างผลการวิจัยกับการนำไปใช้จริงอย่างกว้างขวางเนื่องจากผลการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากไม่ได้ถูกนำเอาไปใช้ นักการศึกษาและนักวิจัยจึงหาทางลดช่องว่างดังกล่าวโดยวิธีที่เรียกว่า “การวิจัยและพัฒนา” อย่างไรก็ตามการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มีใช้สิ่งที่ทดแทนการวิจัยทางการศึกษา แต่เป็นเทคนิควิธีที่จะเพิ่มศักยภาพของการวิจัยทางการศึกษาให้มีผลต่อการจัดการทางการศึกษา กล่าวคือเป็นตัวเชื่อมเพื่อนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในโรงเรียนทั่วไป ดังนั้น การใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา จึงเป็นการใช้ผลจากการวิจัยทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

3. ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

จากการศึกษาขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาได้มีนักวิชาการกล่าวถึงขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาไว้ดังนี้

รัชฎากร อัครจันทร์ (2560, หน้า 171) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยและพัฒนาว่ามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประเมินความต้องการจำเป็นขั้นตอนนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัยและพัฒนา
2. การออกแบบแบบ เมื่อทราบเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริง และพัฒนาแล้ว ขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยต้องออกแบบมีขั้นตอน ดังนี้
 - 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบ 3) กำหนดรายละเอียด และ 4) กำหนดเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ

3. พัฒนา มีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้ 1) วางแผนพัฒนาและ 2) ดำเนินการพัฒนา

4. ตรวจสอบ
5. ปรับปรุง
6. ตรวจสอบ
7. สรุปและเผยแพร่

สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 297) กล่าวถึงขั้นตอนการออกแบบการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. เลือกหัวข้อปัญหาการวิจัยที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยและพัฒนา
2. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็น
3. ตั้งเป้าหมาย วางแผนดำเนินการและเลือกแบบการวิจัยและพัฒนา
4. ออกแบบและสร้างต้นแบบการพัฒนา
5. ทดลองใช้และประเมินต้นแบบการพัฒนา
6. ดำเนินการผลิตและเผยแพร่ไปสู่ผู้ใช้ในวงกว้าง
7. ประเมินคุณภาพของการออกแบบการวิจัยและพัฒนา

Borg & Gall (1989, pp. 784 – 785) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของการวิจัยและพัฒนา 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Research and Information Collection) โดยการรวบรวมวรรณกรรม การสังเกตภายในห้องเรียน การเก็บสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีอยู่และเป็นประโยชน์ในการนำมาทำวิจัย
2. การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนที่รวมถึงการวางแผนเกี่ยวกับทักษะการกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดลำดับเนื้อหาวิชา การทดสอบแบบต่าง ๆ การพัฒนารูปแบบ ผลผลิตขั้นต้น รวมทั้งการเตรียมสื่อแบบต่าง ๆ คู่มือและแบบทดสอบ
3. พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลิตภัณฑ์ (Develop preliminary form USA - ตามขั้นตอนนี้เป็นขั้นการออกแบบ และจัดทำผลิตภัณฑ์การศึกษาตามที่วางไว้
4. การทดสอบเบื้องต้น (Preliminary Field Testing) คือ การนำผลผลิตทั้งหมดมาทดลองถ้าเป็นโรงเรียนใช้ 1 - 3 โรงเรียน ถ้าเป็นบุคคลใช้จำนวน 6 - 12 คน โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถาม วิเคราะห์ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ
5. ผลผลิตไปปรับปรุง (Main Revision) ภายหลังได้รับการ เสนอแนะ และทดสอบในเบื้องต้น
6. ทดสอบกลุ่มย่อย (Main Field Testing) ถ้าเป็นโรงเรียนใช้กลุ่มตัวอย่าง 5 - 15 โรงเรียน ถ้าเป็นบุคคล 100 คน ในขั้นนี้จะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณผลลัพธ์ และการประเมินผลที่ได้จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีการความเหมาะสม
7. ปรับปรุงผลผลิตที่ได้จากการทดลอง (Operational product Revision)
8. ทดสอบภาคสนาม (Operational Field Testing) เป็นการทดลอง ถ้าเป็นโรงเรียนใช้ 10 - 30 โรงเรียน ถ้าเป็นบุคคลใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกต แล้วใช้แบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์
9. ปรับปรุงผลผลิตขั้นสุดท้าย (Final Product Revision) เป็นการปรับปรุงผลผลิตภายหลังการทดสอบขั้นสุดท้าย
10. นำไปเผยแพร่ (Distribution) เป็นการประชุม หรือในวารสาร หรือการเผยแพร่ทางการค้า การเผยแพร่จะนำมาสู่การควบคุมคุณภาพในการวิจัยและพัฒนาซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนากระบวนการ ระบบหรือวิธีการทำงาน เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิมซึ่งการวิจัยประเภทนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อ

การพัฒนางาน พัฒนาศาสตร์และมีให้นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ วิธีการสอน กิจกรรมการสอน สื่อการสอน และนวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการวิจัยและพัฒนาที่นักวิจัยได้กล่าวข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นการวิจัยที่มีจุดหมายเพื่อสร้างหรือค้นหาแนวคิด แนวทาง วิธีปฏิบัติที่นำไปใช้เพื่อพัฒนากลุ่มคน หน่วยงานหรือองค์กร จุดหมายปลายทาง ที่คาดหวังจึงเป็นการมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น แนวคิด พฤติกรรม วิธีปฏิบัติที่คาดว่าจะดีขึ้น การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (R&D) ดำเนินการเป็น 4 ระยะ 9 ขั้นตอน คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูประกอบไปด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขั้นตอนที่ 3 การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาเชิงสำรวจ และขั้นตอนที่ 5 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ระยะที่ 3 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย ขั้นตอนที่ 6 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 และขั้นตอนที่ 7 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ระยะที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบไปด้วย ขั้นตอนที่ 8 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 และขั้นตอนที่ 9 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

จากผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเริ่มจากการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา จากนั้นจึงนำหลักสูตรมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ โดยครูต้องเป็นทั้งแบบอย่างที่ดี ทั้งทางด้านการปฏิบัติหน้าที่และมีการพัฒนาตนเองซึ่งจะส่งผลให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลาย ทำให้เกิดภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยวิธีการพัฒนาครู นั้นต้องฝึกให้มีการลงมือปฏิบัติ มีการจัดอบรม และศึกษาดูงานในการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูซึ่งประกอบไปด้วยหลักการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาไปสู่กระบวนการพัฒนาโดยใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำไปสู่ขั้นตอนการวัดและประเมินผล ทำให้เกิดรูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและองค์กรต่อไปได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หัวข้อที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้
 - 1.1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
 - 1.4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
2. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย วิธีการพัฒนา 4 วิธี ดังนี้
 - 2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.2 การศึกษาดูงาน
 - 2.3 การฝึกปฏิบัติ
 - 2.4 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

3.1 หลักการ

3.2 วัตถุประสงค์

3.3 เนื้อหา

3.4 กระบวนการพัฒนา

3.5 สื่อและแหล่งการเรียนรู้

3.6 การวัดและประเมินผล

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ซึ่งมีกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนหรือแนวทางที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ แล้วนำแนวทางนั้นสู่การทดลองปฏิบัติเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นมีการสรุปและพัฒนางาน พร้อมทั้งจะเผยแพร่ต่อไป ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ 9 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 3 การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 3 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 6 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ขั้นตอนที่ 7 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 8 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ขั้นตอนที่ 9 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 1 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีขอบข่ายครอบคลุมองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ การวิจัยและพัฒนา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

1.1 เนื้อหาในการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย มีดังนี้คือ

1.1.1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.2 ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้

1.1.3 ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง

1.1.4 รูปแบบการพัฒนา

1.1.5 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.2 นำผลจากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยในเบื้องต้น นำไปสู่การหาองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อยและตัวชี้วัดภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การการสร้งแบบสัมภาษณ์เพื่อได้องค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบย่อยและตัวชี้วัดภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดยการสังเคราะห์จากหลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพิ่มเติมผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาตามเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกหรือที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 คน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพธิ์ไหล อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน ดังต่อไปนี้

2.1 นางสาวนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม่นาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2.2 นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2.3 ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญและกรรมการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

3. ครูที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ดังต่อไปนี้

3.1 นายวราวุธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

3.2 นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3.3 นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแม่นาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 องค์ประกอบหลัก ดังต่อไปนี้

1.1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการจัดการเรียนรู้

1.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

1.4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

2. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 วิธี ดังต่อไปนี้

2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การศึกษาดูงาน

2.3 การฝึกปฏิบัติ

2.4 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีการพัฒนา นำประเด็นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตาม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน ดังต่อไปนี้

1. อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกหรือที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน คือ

1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพบูลย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 คน คือ ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน ดังต่อไปนี้

3.1 นางสาวนิตยา สายเครือธิ์บ ผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม้งาม วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

3.2 นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3.3 ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญและกรรมการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4. ครูที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ดังต่อไปนี้

4.1 นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

4.2 นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4.3 นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแมนาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น

ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาเชิงสำรวจ

การวิจัยในขั้นนี้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการหาค่าดัชนีเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบ ปรับปรุง (Modified Priority Needs Index: PNIModified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, หน้า 275 – 279)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ คือ ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งประกอบด้วย 6 เขต ดังนี้ 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีโรงเรียน 65 โรงเรียน มีครู 1,106 คน 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีโรงเรียน 62 โรงเรียน มีครู 1,075 คน 3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีโรงเรียน 61 โรงเรียน มีครู 1,026 คน 4) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีโรงเรียน 40 โรงเรียน

มีครู 608 คน 5) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีโรงเรียน 42 โรงเรียน มีครู 739 คน และ 6) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร มีโรงเรียน 56 โรงเรียน มีครู 900 คน รวมทั้งสิ้น 322 โรงเรียน และมีจำนวนครู 5,454 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนการสำรวจครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนขยายโอกาส ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งประกอบด้วย 6 เขต ครูจำนวน 370 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Yamane (1973, p. 1088) ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage Sampling Sampling) โดยมีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวนครู	จำนวนโรงเรียน	โรงเรียน	ครู
1	สพป.สกลนคร เขต 1	1,106	65	15	120
	สพป.สกลนคร เขต 2	1,075	62	8	64
	สพป.สกลนคร เขต 3	1,026	61	8	64
2	สพป.นครพนม เขต 1	608	40	6	48
	สพป.นครพนม เขต 2	739	42	6	48
3	สพป.มุกดาหาร	900	56	3	26
รวม		5,454		46	370

ตาราง 10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน

ที่	โรงเรียน	สำนักงาน เขตพื้นที่	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้
1	โรงเรียนบ้านนาคำวิทยาคาร	สกลนคร เขต 1	8
2	โรงเรียนนาเพียงสว่างวิทยานุกูล	สกลนคร เขต 1	8
3	โรงเรียนบ้านหนองหอย	สกลนคร เขต 1	8
4	โรงเรียนศิริราษฎร์วิทยาคาร	สกลนคร เขต 1	8
5	โรงเรียนบ้านม่วงลายราษฎร์ผดุงศิลป์	สกลนคร เขต 1	8
6	โรงเรียนบ้านโคกก่องสมมิตรวิทยาคาร	สกลนคร เขต 1	8
7	โรงเรียนชุมชนโนนหอมไผ่ล้อม	สกลนคร เขต 1	8
8	โรงเรียนบ้านหนองไผ่	สกลนคร เขต 1	8
9	โรงเรียนบ้านหนองบัวสร้างวิทยาคาร	สกลนคร เขต 1	8
10	โรงเรียนบ้านห้วยหีบวิทยาธาร	สกลนคร เขต 1	8
11	โรงเรียนบ้านแมตนาทม	สกลนคร เขต 1	8
12	โรงเรียนบ้านโนนกง	สกลนคร เขต 1	8
13	โรงเรียนบ้านเชียงสี้อราษฎร์อำนวย	สกลนคร เขต 1	8
14	โรงเรียนบ้านป่าผาง	สกลนคร เขต 1	8
15	โรงเรียนนาแก้วพิทยาคม	สกลนคร เขต 1	8
16	โรงเรียนบ้านงอนหนองพะเนา (มิตรภาพที่ 126)	สกลนคร เขต 2	8
17	โรงเรียนบ้านถอน "คุรุราษฎร์สามัคคี"	สกลนคร เขต 2	8
18	โรงเรียนบ้านบึงโน	สกลนคร เขต 2	8
19	โรงเรียนชุมชนบ้านนาดีหนองไผ่	สกลนคร เขต 2	8
20	โรงเรียนบ้านผักคำภู	สกลนคร เขต 2	8
21	โรงเรียนบ้านแร่	สกลนคร เขต 2	8
22	โรงเรียนบ้านวังยาง(วังยางวิทยานุกูล)	สกลนคร เขต 2	8
23	โรงเรียนบ้านไฮหย่อง (ภูเงินประชานุกูล)	สกลนคร เขต 2	8
24	โรงเรียนชุมชนพอกใหญ่ไทยสมบูรณ์	สกลนคร เขต 3	8

ตาราง 10 (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	สำนักงาน เขตพื้นที่	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้
25	โรงเรียนบ้านตาตั่ววง	สกลนคร เขต 3	8
26	โรงเรียนบ้านค้อเขียวพิทยากุมิ	สกลนคร เขต 3	8
27	โรงเรียนบ้านดงหม้อทอง	สกลนคร เขต 3	8
28	โรงเรียนชาวสง่าเจริญวิทย์	สกลนคร เขต 3	8
29	โรงเรียนบ้านคำลวดพื้น	สกลนคร เขต 3	8
30	โรงเรียนบ้านวังบง	สกลนคร เขต 3	8
31	โรงเรียนชุมชนบ้านกลางนาโน	สกลนคร เขต 3	8
32	โรงเรียนบ้านหนองปลาตุ๊ก	นครพนม เขต 1	8
33	โรงเรียนศรีโพธิ์ทองวิทยา	นครพนม เขต 1	8
34	โรงเรียนบ้านวังตามัว	นครพนม เขต 1	8
35	โรงเรียนบ้านนาออกควาย	นครพนม เขต 1	8
36	โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมุณี อุปถัมภ์)	นครพนม เขต 1	8
37	โรงเรียนหนองสังข์ราษฎร์บำรุง	นครพนม เขต 1	8
38	โรงเรียนบ้านนาคอย	นครพนม เขต 2	8
39	โรงเรียนชุมชนประสานมิตร	นครพนม เขต 2	8
40	โรงเรียนราษฎร์สามัคคี	นครพนม เขต 2	8
41	โรงเรียนบ้านดอนกลาง	นครพนม เขต 2	8
42	โรงเรียนบ้านโพธิ์เพ็ก	นครพนม เขต 2	8
43	โรงเรียนบ้านห้วยไหสมบูรณ์	นครพนม เขต 2	8
44	โรงเรียนบ้านหนองแวง	มุกดาหาร	8
45	โรงเรียนมุกดาสัย	มุกดาหาร	9
46	บ้านสามขามิตรภาพ 3	มุกดาหาร	9
รวม			370

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาส สภาพที่เป็นอยู่จริง สภาพที่ควรจะเป็นและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาส เก็บข้อมูลแบบออนไลน์ โดยใช้ Application Google Form

2.1 แบบสอบถาม (Check List)

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่จริง และสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นแบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.2.1 ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ตรวจสอบ คือ คีษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 1 คน อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกหรือตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกหรือที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน คือ

1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชัย โพธิ์ไหล อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 คน คือ ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

3. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน ดังต่อไปนี้

3.1 นางนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม่นาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

3.2 นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4. ครูที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน ดังต่อไปนี้

4.1 นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

4.2 นายอุดมศักดิ์ มีภูค้ำ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง
โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของ
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอให้
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้อง
เหมาะสมของภาษา การใช้ถ้อยคำ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน หาความเที่ยงตรง
เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความ
สอดคล้อง (Item Objective Congruence Index) เป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถาม
ที่มีค่า IOC Index ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 มาใช้

2.2.6 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ
ปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งและนำไปใช้เก็บรวบรวมในการทดลองใช้กับครูโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 จำนวน 50 คน โดยการเลือกแบบ
เจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือก คือ โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.2.7 นำแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจ
จำแนกรายข้อ โดยหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายเป็นรายข้อและนำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจ
จำแนกเข้าเกณฑ์ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วย
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัท (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้หาความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้หาความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่จริงของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และ
แบบสอบถามสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

2.2.8 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นรายงานต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2.2.9 ยื่นขอการรับรองผลพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และได้รับการรับรองผลเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2565

2.2.10 เมื่อผ่านขั้นตอนการรับรองผลพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 จำนวน 370 คน ได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็นการประเมินแบบสอบถามและการสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 การประเมินแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ

3.1.1 ผู้วิจัยทำหน้าที่ขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3.1.2 ส่งหนังสือขอความร่วมมือ พร้อมแบบสอบถามและแบบประเมินเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ

3.1.3 รับแบบประเมินกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

3.2 การใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ผู้วิจัยทำหน้าที่ขอความร่วมมือในการวิจัยจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.4 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่ใช้ในการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ

3.4.1 โดยส่งแบบสอบถามไปให้ทางไปรษณีย์ และขอรับกลับทางไปรษณีย์

3.4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแนบ Link แบบสอบถามของ Application Google Form ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์

3.4.3 เก็บแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 370 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 พร้อมนำไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร โดยนำข้อมูลที่ได้อจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาความสอดคล้องของข้อมูล เพื่อสรุปองค์ประกอบและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามต่อไป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการหาค่าดัชนีเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index: PNI Modified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, หน้า 275 – 279)

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติเบื้องต้น คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) จากดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา)

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่แสดงความคิดเห็น

5. การกำหนดค่าคะแนนและการแปลผล มีดังนี้

5.1 การกำหนดคะแนน ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดค่าคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น มากที่สุด
ให้คะแนน 5 คะแนน

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น มาก
ให้คะแนน 4 คะแนน

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น ปานกลาง
ให้คะแนน 3 คะแนน

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น น้อย
ให้คะแนน 2 คะแนน

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น น้อยที่สุด
ให้คะแนน 1 คะแนน

5.2 เครื่องมือวัด เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น มาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น น้อย

1.00 – 1.50 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น น้อยที่สุด

6. แบบประเมินพฤติกรรมการภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6.1 แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7. การกำหนดค่าคะแนนและการแปลผล มีดังนี้

7.1 การกำหนดคะแนน ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดค่าคะแนนที่ได้จากการตอบแบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น มากที่สุด
ให้คะแนน 5 คะแนน

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น มาก
ให้คะแนน 4 คะแนน

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น ปานกลาง
ให้คะแนน 3 คะแนน

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น น้อย
ให้คะแนน 2 คะแนน

สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น น้อยที่สุด
ให้คะแนน 1 คะแนน

7.2 เครื่องมือวัด เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น มาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น น้อย

1.00 – 1.50 หมายความว่า สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่ควรจะเป็น น้อยที่สุด

8. การหาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้สูตรดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, หน้า 37)

$$PNI_{Modified} = (I-D) / D$$

$PNI_{Modified}$ คือ ค่าความต้องการจำเป็น

I คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพความเป็นจริง

D คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น

9. การหาร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้สูตรดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547, หน้า 78) เกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ คือ ตั้งแต่ร้อยละ 25 ขึ้นไป

$$\text{ร้อยละความก้าวหน้า} = \frac{\bar{X}_2 - \bar{X}_1}{\text{คะแนนเต็ม}} \times 100$$

เมื่อ \bar{X}_1 แทน คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูก่อนการพัฒนา

เมื่อ \bar{X}_2 แทน คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูหลังการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความต้องการจำเป็นจากสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การเปรียบเทียบสภาพที่อยู่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วิธี Priority needs index ($PNI_{modified}$) แบบปรับปรุงซึ่งเป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร $PNI_{modified}$ ดั้งเดิม โดย นางลักษณ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, หน้า 279) เป็นวิธีการหาค่าผลต่างของสภาพที่เป็นอยู่จริง (I) กับสภาพที่ควรจะเป็น (D) แล้วหารด้วย D เพื่อควบคุมขนาดความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เพื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่จริง เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

ระยะที่ 3 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 6 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในการร่างและพัฒนาในรูปแบบนั้น ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวทางในการร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากนั้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบร่างรูปแบบและขอรับความคิดเห็นเพิ่มเติมในการสร้างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 7 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบ ดังนี้

1. นำประเด็นที่ได้จากข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาสรุปประเด็นหลังจากนั้นดำเนินการสร้างรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. กำหนดกรอบของรูปแบบการภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 ด้าน พร้อมทั้งคู่มือการใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยมีการจัดเรียงลำดับของเอกสารประกอบการพัฒนาเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรมการพัฒนา
3. จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 ด้าน
 - 3.1 คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 เล่ม
 - 3.2 เอกสารประกอบการพัฒนาตามองค์ประกอบ รวม 4 เล่ม

4. ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบ เนื้อหาของเอกสารประกอบการพัฒนา โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ตรวจสอบรูปแบบและขอรับความคิดเห็นเพิ่มเติม การเลือกผู้เชี่ยวชาญนั้นเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การเลือก ดังนี้ คือ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกหรือตำแหน่งทางวิชาการ ไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน คีษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

4.1 อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกหรือที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน คือ

4.1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหญ่ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 คีษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 คน คือ ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร คีษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4.3 ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน ดังต่อไปนี้

4.3.1 ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะชำนาญเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญและกรรมการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 2

4.3.2 นางสาวนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม้งนาง
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้
เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม
เขต 2

4.3.3 ดร.ปรเมศวร์ วรรณทองสุข รองผู้อำนวยการโรงเรียน
อนุบาลกุสุมาลย์ ผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4.4 ครูที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการ
เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน ดังต่อไปนี้

4.4.1 นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียน
ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

4.4.2 นายทองศักดิ์ ทินบุตร ครูโรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา
โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิทยฐานะชำนาญ
การพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

4.4.3 นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง โรงเรียนที่
ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนครเขต 1

ระยะที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 8 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการ
จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลังจากที่ได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ
เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำรูปแบบ
การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปทดลอง
ใช้กับครูในโรงเรียนขยายโอกาส ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ปี
การศึกษา 2565 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งได้มาด้วยความสมัครใจ

ของผู้เข้าร่วมทดลอง โดยเลือกโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนครเขต 1 และประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนอื่น ๆ ที่สนใจเข้าร่วม โดยกระบวนการของ รูปแบบ ดำเนินการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการโดยฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้เข้าอบรมเกิด ความสามารถหรือทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยเน้น การฝึกปฏิบัติของผู้เข้าอบรมเป็นสำคัญ
2. การศึกษาดูงานโดยให้ผู้เข้าอบรมเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ใน กิจกรรม โดยวิธีการเดินทางไปสถานที่ที่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจได้โดยให้เห็นกับ ตาและสามารถสัมผัสจับต้องของจริงได้
3. การฝึกปฏิบัติจริงในสิ่งที่เรียนรู้มาซึ่งการปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือเพื่อลงมือกระทำจริงและเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
4. การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยหลังจากฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และฝึก ปฏิบัติให้ผู้เข้าอบรมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการวางแผนและกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผลด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 9 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการ จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาสรุป เขียนรายงานการวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 3) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 และ 4) หาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) แบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 3 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และระยะที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบ และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 3 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบ และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาองค์ประกอบสำคัญ และวิธีพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังตาราง 11

ตาราง 11 องค์ประกอบหลัก และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	
องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	1. การกำหนดแนวคิด เป้าหมาย และการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล 3. กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน 4. กำหนดกิจกรรมด้านแหล่งเรียนรู้

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
	5. กำหนดกิจกรรมด้านการพัฒนาผู้เรียน 6. การจัดหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้
2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	1. การบูรณาการเนื้อหารายวิชา 2. การจัดหน่วยการเรียนรู้ 3. การจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ 4. การจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม 5. การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการ ที่หลากหลาย 6. การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติ 7. จัดการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	1. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 2. โรงเรียนปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของ เศรษฐกิจพอเพียง 3. การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิด ความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตาม แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง 4. มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติของวิชาชีพครู 5. ยึดถือความประหยัด และลดละความฟุ่มเฟือย ในการใช้ชีวิต 6. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 2. การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ 3. การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู 4. สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมงานสร้างแนวคิดใหม่ สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้ 5. ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ 6. การเป็นครูผู้นำ 7. การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน 8. การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน 9. เป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอ 10. สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง

จากตาราง 11 องค์ประกอบหลัก และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 30 ตัวบ่งชี้

วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ได้วิธีการพัฒนา 4 วิธี ดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงาน 3) การฝึกปฏิบัติ และ 4) การเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อหาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 สามารถสรุปประเด็น ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 7 คน เห็นด้วยกับองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อปรับให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยนำเสนอรายละเอียดของการสัมภาษณ์ ไว้ดังนี้

“...เห็นด้วยทั้ง 4 องค์ประกอบ เพราะการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ครูควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในส่วนของเนื้อหาที่สัมพันธ์กันทุกรายวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดเชื่อมโยงและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริงและในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้เราต้องวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากนั้นนำมาจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ สามารถนำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ในด้านการวางตัว การแต่งกายและมีบุคลิกภาพที่ดี รวมทั้งต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามและยึดมั่นในความดีมีเมตตากรุณาและเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อทุกคน นอกจากนั้น ครูควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นอกจากพัฒนาตนเองแล้วครูควรมีการอบรมพัฒนาผู้เรียน มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2565)

“...เห็นด้วยทั้ง 4 องค์ประกอบเพราะการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการเรียนการสอนครูและนักเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยครูควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล นำมาจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้ากับแต่ละสาระวิชา และการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ปฏิบัติวิธีการคิด และเพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยคุณลักษณะความพอเพียงโดยยึดหลักการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านการแต่งกายสุภาพการใช้วาจาสุภาพ มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน และมีความรับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังและความสามารถ นอกจากนี้ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อครูด้วยกัน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้คำปรึกษาเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูด้วยกันได้ นอกจากนี้ครูควรฝึกฝนการใช้เทคโนโลยี และสื่อต่าง ๆ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2565)

“... เห็นด้วยกับทั้ง 4 องค์ประกอบที่ผู้วิจัยได้นำเสนอทั้งหมด และอยากให้ผู้วิจัยเน้นในเรื่องของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานเพื่อนำไปสู่การเป็นครูมืออาชีพเห็นด้วยกับองค์ประกอบที่ 1 เห็นด้วย เพราะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นต้องเริ่มจากครูโดยครูต้องมีคุณภาพมีการเรียนรู้ด้านการสื่อสารด้านความคิด ความสามารถและการแก้ปัญหาและหน่วยการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ สามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ต้องมีการกำหนดนโยบายของสถานศึกษาอย่างชัดเจนได้นั้น เราควรเริ่มจากการกำหนดเนื้อหากิจกรรมการสอน ต้องจัดการเรียนการสอนตามที่เรากำหนดไว้ในหลักสูตรตามวิถีชีวิตและบริบทของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการคิดวิเคราะห์และคุณลักษณะของผู้เรียน ในเรื่องของการเป็นแบบอย่างที่ดี ครูต้องทำให้นักเรียนเกิดวิสัยทัศน์ที่ดีกับครูและจะนำไปสู่ความศรัทธาอยากเรียน และปฏิบัติตามคำสอนของครูซึ่งครูเราต้องยึดมั่นในการปฏิบัติงาน และครูต้องมีความเป็นผู้นำ สร้างกระบวนการเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่ตีรวมทั้งเสริมสร้างการปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่าง และในการพัฒนาตนเองอย่างแรกครูต้องเน้นคุณภาพที่ตัวบุคคล ความรู้ร่วมกันในองค์กรพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดทักษะ และเกิดอุดมการณ์ ทำแล้วมีเหตุและมีผล และนำมาพัฒนาองค์กรได้

และครูต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่าหยุดนิ่ง เข้าสู่สนามการแข่งขัน และประเมิน เพื่อให้เกิดการพัฒนา และเป็นที่ยอมรับของสังคม...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2565)

“...เห็นด้วยกับทั้งองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย เพราะทุก องค์ประกอบต้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เพราะการบูรณาการในสถานศึกษา ต้องเชื่อมโยง ความคิด และนำไปใช้ในทักษะต่าง ๆ ในแต่ละรายวิชา ในการพัฒนาแบบองค์รวม ครูต้อง มีการแยกความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ควรจะสำรวจ โครงสร้างหลักสูตรของแต่ละท้องถิ่นประกอบกัน โดยยึดความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่น ต้องมีการวางแผนเป้าหมายเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา และต้องตรงกับ กิจกรรมที่เราจัด เมื่อเรามีเป้าหมายเราก็จัดการเนื้อหาและสามารถมีผลย้อนกลับว่าเรา สามารถนำไปใช้ได้ไหม เพื่อต่อไปจะได้นำไปพัฒนาต่อยอด ว่าควรทำต่อหรือไม่ และใน การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต การเป็นครูได้ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียน ทั้ง การแต่งกาย คำพูด และบุคลิกภาพที่ดี เมื่อเป็นแบบอย่าง ต้องมีความก้าวหน้าเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพครูรวมทั้งการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ต้องมี การพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ มีการพัฒนาตน ครองตน ไปสู่เป้าหมายตามแนวทางของ เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งครูต้องเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของนักเรียนด้วย เป็นที่ปรึกษาของ นักเรียนและเพื่อนร่วมงานได้ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2565)

“...เห็นด้วยกับทั้ง 4 องค์ประกอบ เพราะการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการทางโรงเรียนได้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม โดยนำ หลักการระบุดิจิทัลจากข้างในให้เข้าใจแจ่มแจ้งในหลักสูตร กอนำไปบูรณาการและนำไปใช้ กับนักเรียนทุกระดับและในเรื่องหน่วยการเรียนรู้ก็ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้และสร้างความเข้าใจต่อกันเพื่อนำไปปฏิบัติในชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่วิเคราะห์หลักสูตรกอนำไปใช้ เริ่มจากการวางแผนดำเนินงานการจัดทำ หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากนั้นนำมารายงานผลว่ากิจกรรมนั้น มีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งต้องรายงานเป็นประจำทุกเดือนว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม อย่างไร แล้วนำมาพัฒนาต่อไป นอกจากนั้นครูต้องสามารถเป็นแบบอย่างให้นักเรียนได้

โดยการปฏิบัติให้เห็นภาพให้ชัดเจน มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น ถ้ามีขยะแล้วต้องเก็บให้นักเรียนดู นักเรียนก็จะทำเป็นแบบอย่าง เป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนอีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากนี้ ครูในยุคปัจจุบันต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันต่อเทคโนโลยีอยู่เสมอ ทั้งเรื่องข้อมูล ข่าวสารและช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญต้องมีความเป็นผู้นำ นำนักเรียน และนำครูไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และนำมาวิพากษ์ในแต่ละกิจกรรมว่าจะสามารถปรับหรือลดกิจกรรมใดได้บ้างเพื่อความเหมาะสม นอกจากเป็นผู้นำแล้ว ครูต้องฝึกเป็นผู้ตามด้วย และอยากให้ส่งเสริมครูในด้านการสร้างนวัตกรรมให้เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องมีการผลักดันร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารเพื่อสร้างนวัตกรรมที่นำมาใช้กับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2565)

“...เห็นด้วยกับทั้ง 4 องค์ประกอบ เพราะการบูรณาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถบูรณาการได้ทุกกลุ่มสาระวิชาในการจัดการเรียนการสอนโดยให้ครูนำเอาหลักปรัชญาไปสร้างเป็นนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เชื่อมโยงกับการเรียน แล้วนำมาวัดผลประเมินผลและทางโรงเรียนก็มีการจัดทำหลักสูตร เริ่มตั้งแต่การประชุมหารือในการสอดแทรกหลักสูตรและตัวชี้วัดต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครูต้องเริ่มจากการเป็นแบบอย่างที่ดี ต้องเป็นมิตรที่ดีกับนักเรียน มีความเมตตาต่อลูกศิษย์สอนให้นักเรียนเห็นสภาพจริง และแสดงออกถึงการปฏิบัติตนที่ดีต่อนักเรียน โดยสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนนำไปปฏิบัติ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2565)

“...เห็นด้วยกับทั้ง 4 องค์ประกอบ เพราะการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้จะต้องนำสู่การปฏิบัติในเรื่องการบูรณาการเป็นรายวิชา ที่จะนำมาวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม และสมดุลงทั้ง 4 มิติ ซึ่งจะต้องนำมาบูรณาการทุกรายวิชา รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ต้องนำมาพัฒนาในรูปแบบกิจกรรม ชุมชน และนำมาพัฒนาร่วมกันและก่อนจะมีการเรียนรู้ต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และนำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ครูต้องมีพื้นฐานในการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียน และต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานในวิชาชีพ สามารถถอดบทเรียนไปเป็นแบบอย่างต่อทั้งนักเรียนและเพื่อนร่วมงานได้ รวมทั้งการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพได้ในเรื่องของการนำไปใช้และในเรื่องของผู้เรียนและยังสามารถเป็นครูแกนนำนำมาพัฒนาวิชาชีพ และเป็นวิทยฐานะ รวมทั้งนำมาเป็นประเด็นท้าทายได้ และนำมาขยายผลให้คำแนะนำเป็นพี่เลี้ยงให้เพื่อนร่วมงาน ตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบการพัฒนาครูต้องพัฒนาตนเองเสมอให้เกิดความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความปลูกฝังในด้านของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในเรื่องของการอบรม สัมมนา เพื่อต่อยอดต่อไปในอนาคต...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2565)

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาริการภาค 11

ตาราง 12 องค์ประกอบหลัก และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	
องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ (เพิ่มเติม)
1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนเนื้อหาของครู มีการเรียนรู้จากธรรมชาติและ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	<ol style="list-style-type: none"> มีการนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดรายได้ถึงขั้นพอเพียง การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	<ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู มีการวิเคราะห์ตนเอง มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีทักษะการจัดการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า

จากตาราง 12 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ซึ่งมีทั้งหมด 4 องค์ประกอบปรับเปลี่ยนและเพิ่มอีก 15 ตัวบ่งชี้ รวมเป็น 43 ตัวบ่งชี้

2. การสังเคราะห์ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ปรากฏว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 58 ตัวบ่งชี้ ดังตาราง 13

ตาราง 13 องค์ประกอบหลัก และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	
องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ (เพิ่มเติม)
1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	1. การกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล 3. กำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน 4. กำหนดกิจกรรมด้านแหล่งเรียนรู้ 5. กำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียน 6. การจัดหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้

ตาราง 13 (ต่อ)

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	
องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ (เพิ่มเติม)
	8. มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9. มีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 10. การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 11. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 12. การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	1. การบูรณาการเนื้อหารายวิชา 2. การจัดหน่วยการเรียนรู้ 3. การจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ 4. การจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม 5. การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย 6. การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติ 7. จัดการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง 8. เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนเนื้อหา ของครู

ตาราง 13 (ต่อ)

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	
องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ (เพิ่มเติม)
	<p>9. มีการเรียนรู้จากธรรมชาติและ การเรียนรู้จาก การปฏิบัติจริง</p> <p>10. การจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยมที่พึง ประสงค์</p> <p>11. การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ ส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน</p> <p>12. การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยกระบวนการ วัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับ จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้</p> <p>13. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการ จัดการเรียนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>
3. การเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำรงชีวิต	<p>1. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน</p> <p>2. โรงเรียนปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของ เศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>3. การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิด ความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตาม แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>4. มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ของวิชาชีพครู</p> <p>5. ยึดถือความประหยัด และลดละความฟุ่มเฟือย ในการใช้ชีวิต</p>

ตาราง 13 (ต่อ)

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	
องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ (เพิ่มเติม)
	6. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
	7. มีการนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิด รายได้ถึงขั้นพอเพียง
	8. การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงใน หลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน
	9. ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
	10. มีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน
	11. การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องใน ลักษณะสร้างสรรค์
	12. การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้าง คุณธรรม
	13. มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติโดยยึด หลักสัณนธรรม
	14. มีความเมตตาต่อผู้เรียน
	15. มีความกระตือรือร้น ในการปกครองในระบบ ประชาธิปไตย
	16. มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
	17. มีการเสนอบุคคลตัวอย่างใกล้ตัวนักเรียน เพื่อ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน และการดำรงชีวิต

ตาราง 13 (ต่อ)

ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	
องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ (เพิ่มเติม)
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อน ร่วมงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 2. การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ 3. มีการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู 4. สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมสร้างแนวคิดใหม่ สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้ 5. มีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ 6. การเป็นครูผู้นำ 7. การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน 8. การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน 9. เป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอ 10. สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง 11. ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู 12. มีการวิเคราะห์ตนเอง 13. มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง 14. มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 15. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 16. มีทักษะการจัดการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า

จากตาราง 13 พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นทั้ง 4 องค์ประกอบ 58 ตัวอย่าง

3. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 จากการศึกษาศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้วิธีการพัฒนา 4 วิธี ดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงาน 3) การฝึกปฏิบัติ 4) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์ วิธีการพัฒนาทั้ง 4 วิธี ที่เหมือนกันในกระบวนการพัฒนา และสามารถนำมาเป็นวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ ได้วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย วิธีการพัฒนา 4 วิธี ดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงาน 3) การฝึกปฏิบัติ และ 4) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ศึกษาเชิงสำรวจ

จากการศึกษาสำรวจภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน ครอบคลุมจำนวน 370 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อตรวจสอบแบบสอบถามพบว่าแบบสอบถามที่ได้รับคืนมีความสมบูรณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด ซึ่งมีข้อค้นพบที่สำคัญดั่งนำเสนอตามตาราง ต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม รายละเอียดดังตาราง 14

ตาราง 14 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน) N=370	ร้อยละ 100
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	259	70
ปริญญาโท	81	22
ปริญญาเอก	30	8
ระดับชั้นที่สอน		
ปฐมวัย (อ.1 – อ.3)	100	27
ประถมศึกษา (ป.1 – ป.6)	140	38
มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6)	130	35
ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 10 ปี	148	40
11 – 20 ปี	182	49
21 – 30 ปี	40	11
ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 1 – 120 คน)	52	14
ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121 – 300 คน)	211	57
ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป)	107	29

จากตาราง 14 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อ แยกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด พบว่า ส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 259 คน ร้อยละ 70 แยกตามระดับชั้นที่สอน พบว่า ส่วนใหญ่ระดับชั้นที่สอนประถมศึกษา (ป.1 – ป.6) จำนวน 140 คน ร้อยละ 38 แยกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 20 ปี จำนวน 182 คน ร้อยละ 49 แยกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121 – 300 คน) จำนวน 211 คน ร้อยละ 57 ซึ่งทั้ง 6 เขต มีจำนวนครูที่สำรวจกระจายอยู่ใกล้เคียงกัน

3.2 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ดังนี้

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่าสภาพที่เป็นอยู่จริง ขององค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	3.15	0.58	ปานกลาง
2	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	3.08	0.64	ปานกลาง
3	การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	3.07	.51	ปานกลาง
4	การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	2.91	0.47	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.05	0.54	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของระดับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.15$) รองลงมาคือ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.08$) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 3.07$) และการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 2.91$) ตามลำดับ

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่ควรจะเป็นขององค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	4.33	0.63	มาก
2	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	4.38	0.64	มาก
3	การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	4.43	0.63	มาก
4	การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	4.41	0.62	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.38	0.63	มาก

จากตาราง 16 พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของระดับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.41$) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.38$) และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$) ตามลำดับ

ตาราง 17 การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	สภาพที่เป็นอยู่จริง	สภาพที่ควรจะเป็น	PNI
1	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	3.15	4.33	0.27
2	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	3.08	4.38	0.29
3	การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	3.07	4.43	0.30
4	การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	2.91	4.41	0.34
	ค่าเฉลี่ย	3.05	4.39	0.30

จากตาราง 17 พบว่า ค่าความต้องการจำเป็น (PNI) ของการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน (PNI = 0.31) รองลงมาคือ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต (PNI = 0.30) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.29) และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา (PNI = 0.27) ตามลำดับ

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่เป็นอยู่จริง
องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสถานศึกษา	2.59	0.54	ปานกลาง
2	การกำหนดแนวคิด เป้าหมายและการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต	3.40	0.82	ปานกลาง
3	การกำหนดเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ	3.22	0.92	ปานกลาง
4	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบโดยสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.28	0.88	ปานกลาง
5	การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.15	0.88	ปานกลาง
6	การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนที่หลากหลาย เพื่อปลูกฝังวิถีคิดอุปนิสัย และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.19	0.86	ปานกลาง
7	การกำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม มีจิตสาธารณะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.16	0.94	ปานกลาง

ตาราง 18 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
8	การจัดหา ผลิต เผยแพร่ สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ในสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.16	0.84	ปานกลาง
9	การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน	3.14	0.90	ปานกลาง
10	การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.19	0.92	ปานกลาง
11	การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการทำงานหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	3.21	0.91	ปานกลาง
12	การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.11	0.81	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.15	0.58	ปานกลาง

จากตาราง 18 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือการกำหนดแนวคิด เป้าหมายและการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.40$) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบ โดยสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.28$) และการกำหนดเนื้อหาสาระที่

เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ ($\bar{X} = 3.22$)
ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่ควรจะเป็น
ขององค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสถานศึกษา	4.35	0.81	มาก
2	การกำหนดแนวคิด เป้าหมายและการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต	4.34	0.78	มาก
3	การกำหนดเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ	4.31	0.84	มาก
4	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบโดยสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.33	0.81	มาก
5	การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.36	0.76	มาก
6	การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนที่หลากหลาย เพื่อปลูกฝังวิถีคิดอุปนิสัย และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.37	0.76	มาก
7	การกำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม มีจิตสาธารณะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.40	0.80	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
8	การจัดหา ผลิต เผยแพร่ สื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่ทันสมัยเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนใน สถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.31	0.81	มาก
9	การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนา คุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน	4.41	0.79	มาก
10	การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการ จัดการเรียนรู้ หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	4.28	0.80	มาก
11	การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วย การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.28	0.84	มาก
12	การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	4.31	0.76	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.33	0.63	มาก

จากตาราง 19 พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.41$) การกำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริม

จริยธรรม มีจิตสาธารณะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.40$) และการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนที่หลากหลาย เพื่อปลูกฝังวิถีคิด อุปนิสัย และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับตาราง 20 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่เป็นอยู่จริงขององค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การบูรณาการเนื้อหารายวิชา สอดแทรกความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความเชื่อ และค่านิยมของคนในชุมชน และประเทศ	3.07	0.86	ปานกลาง
2	การบูรณาการและการจัดลำดับของเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.15	0.87	ปานกลาง
3	การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้	3.11	0.83	ปานกลาง
4	การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย เน้นการฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง	3.10	0.86	ปานกลาง
5	เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหมายต่อการดำเนินชีวิต	3.07	0.87	ปานกลาง
6	มีการเรียนรู้จากธรรมชาติ ที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตในชุมชนและสังคม	3.07	0.84	ปานกลาง
7	การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	3.12	0.88	ปานกลาง

ตาราง 20 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
8	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกคิด รู้จักพึ่งตนเอง รักษ์สิ่งแวดล้อม และภูมิใจในความเป็นไทย	3.10	0.83	ปานกลาง
9	ในการเรียนการสอนมีการตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เพื่อบ่มเพาะหลักคิดพอเพียง	3.07	0.84	ปานกลาง
10	การจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์	3.03	0.90	ปานกลาง
11	การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน	3.04	0.87	ปานกลาง
12	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้	3.09	0.90	ปานกลาง
13	การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.02	0.89	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.08	0.60	ปานกลาง

จากตาราง 20 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณารายข้อ

พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด 13 ตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การบูรณาการและการจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.15$) การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.12$) และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.11$) ตามลำดับ

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่ควรจะเป็นขององค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การบูรณาการเนื้อหารายวิชา สอดแทรกความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความเชื่อและค่านิยมของคนในชุมชน และประเทศ	4.38	0.77	มาก
2	การบูรณาการและการจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.36	0.80	มาก
3	การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้	4.38	0.75	มาก
4	การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย เน้นการฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง	4.35	0.80	มาก
5	เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหมายต่อการดำเนินชีวิต	4.40	0.77	มาก

ตาราง 21 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
6	มีการเรียนรู้จากธรรมชาติที่สัมพันธ์กับการ ดำเนินชีวิตในชุมชนและสังคม	4.35	0.84	มาก
7	การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วน รวมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.43	0.75	มาก
8	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ฝึกคิด รู้จักพึ่งตนเอง รักสิ่งแวดล้อม และ ภูมิใจในความเป็นไทย	4.40	0.78	มาก
9	ในการเรียนการสอนมีการตั้งคำถามกระตุ้น ให้ผู้เรียนคิด เพื่อบ่มเพาะหลักคิดพอเพียง	4.39	0.76	มาก
10	การจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยม ที่พึงประสงค์	4.44	0.75	มาก
11	การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของ ผู้เรียน	4.36	0.78	มาก
12	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดย กระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการ เรียนรู้	4.35	0.79	มาก
13	การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.38	0.83	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.38	0.64	มาก

จากตาราง 21 พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ด้านการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.44$) การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.43$) การเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหมายต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.40$) ตามลำดับ

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่เป็นอยู่จริงขององค์ประกอบที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.08	0.88	ปานกลาง
2	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน	3.08	0.93	ปานกลาง
3	การปรับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจพอเพียง	3.16	0.94	ปานกลาง
4	การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนด	3.21	1.03	ปานกลาง
5	มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู	3.20	0.93	ปานกลาง
6	ความขยันประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ	3.01	0.94	ปานกลาง
7	มีความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม	3.18	0.92	ปานกลาง

ตาราง 22 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
8	มีความสำนึกในหน้าที่และการงานรวมถึง รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ	2.96	1.02	ปานกลาง
9	มีความคิดริเริ่ม วิचारณ์และตัดสินใจอย่างมี เหตุผล	3.14	0.93	ปานกลาง
10	มีความศรัทธาต่อวิชาชีพอของตนเอง	2.96	0.96	ปานกลาง
11	การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง ในลักษณะสร้างสรรค์	3.25	0.98	ปานกลาง
12	การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้าง คุณธรรม	3.02	0.78	ปานกลาง
13	มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติ โดยยึดหลักส่วนรวม	3.01	0.90	ปานกลาง
14	มีความเมตตาต่อผู้เรียน	3.04	0.77	ปานกลาง
15	มีความกระตือรือร้น ในการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย	3.02	0.76	ปานกลาง
16	มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง	2.94	0.80	ปานกลาง
17	มีการเสนอบุคคลตัวอย่างใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน และการ ดำรงชีวิต	2.97	0.73	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.07	0.51	ปานกลาง

จากตาราง 22 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 17 ตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือการให้คำแนะนำ

และแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.25$) การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 3.21$) และมีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู ($\bar{X} = 3.20$) ตามลำดับ

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่ควรจะเป็นขององค์ประกอบที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.38	0.81	มาก
2	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน	4.39	0.81	มาก
3	การปรับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจพอเพียง	4.42	0.78	มาก
4	การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนด	4.42	0.76	มาก
5	มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู	4.43	0.80	มาก
6	ความขยันประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ	4.44	0.78	มาก
7	มีความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม	4.42	0.79	มาก
8	มีความสำนึกในหน้าที่และการงานรวมถึงรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ	4.43	0.78	มาก
9	มีความคิดริเริ่ม วิจัยและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	4.45	0.75	มาก
10	มีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน	4.45	0.75	มาก
11	การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์	4.43	0.78	มาก

ตาราง 23 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
12	การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้าง คุณธรรม	4.47	0.76	มาก
13	มีความประพฤติกี่สอดคล้องกับอุดมคติ โดยยึดหลักส่วนรวม	4.45	0.73	มาก
14	มีความเมตตาต่อผู้เรียน	4.51	0.73	มากที่สุด
15	มีความกระตือรือร้นในการปกครองในระบบ ประชาธิปไตย	4.46	0.78	มาก
16	มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง	4.45	0.76	มาก
17	มีการเสนอบุคคลตัวอย่างใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน และการ ดำรงชีวิต	4.44	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.43	0.63	มาก

จากตาราง 23 พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ตัวบ่งชี้ และมาก 2 ตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือมีความเมตตาต่อผู้เรียน ($\bar{X} = 4.51$) การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม ($\bar{X} = 4.47$) และมีความกระตือรือร้น ในการปกครองในระบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.46$) ตามลำดับ

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่เป็นอยู่จริง
ขององค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีการพัฒนาตนเอง ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	2.92	0.69	ปานกลาง
2	มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ อย่างต่อเนื่อง	2.94	0.72	ปานกลาง
3	การสนับสนุนและช่วยเหลือให้เพื่อนครู สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ	2.91	0.69	ปานกลาง
4	การพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้ บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู	2.94	0.71	ปานกลาง
5	การสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ ปัญญาให้ทีมงานสร้างแนวคิดใหม่ สร้าง วิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผล เชิงประจักษ์ได้	2.86	0.75	ปานกลาง
6	มีความสนใจสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ อย่างคล่องแคล่ว	2.93	0.70	ปานกลาง
7	การเป็นครูผู้นำสามารถนิเทศและให้ คำแนะนำกับเพื่อนครู	2.88	0.73	ปานกลาง
8	ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างครู	2.85	0.68	ปานกลาง
9	การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อน ร่วมงาน	2.91	0.69	ปานกลาง
10	การเป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอมีนิสัยใฝ่หา ความรู้ รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต	2.90	0.64	ปานกลาง

ตาราง 24 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
11	มีทักษะการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า	2.89	0.71	ปานกลาง
12	สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง	2.89	0.65	ปานกลาง
13	มีการวิเคราะห์ตนเองและมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง	2.95	0.69	ปานกลาง
14	มีการขยายผล และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	2.91	0.71	ปานกลาง
15	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน	2.97	0.72	ปานกลาง
16	มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและช่องทาง	3.06	0.70	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		2.91	0.47	ปานกลาง

จากตาราง 24 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและช่องทาง ($\bar{X} = 3.06$) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 2.97$) และมีการวิเคราะห์ตนเองและมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 2.95$) ตามลำดับ

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลค่า สภาพที่ควรจะเป็น
ขององค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
1	มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีการพัฒนาตนเอง ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.42	0.75	มาก
2	มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ อย่างต่อเนื่อง	4.44	0.74	มาก
3	การสนับสนุนและช่วยเหลือให้เพื่อนครู สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ	4.45	0.72	มาก
4	การพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้ บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู	4.41	0.76	มาก
5	การสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ ปัญญาให้ทีมงานสร้างแนวคิดใหม่ สร้าง วิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผล เชิงประจักษ์ได้	4.41	0.77	มาก
6	มีความสนใจสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ อย่างคล่องแคล่ว	4.40	0.78	มาก
7	การเป็นครูผู้นำสามารถนิเทศและให้ คำแนะนำกับเพื่อนครู	4.40	0.78	มาก
8	ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างครู	4.40	0.79	มาก
9	การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อน ร่วมงาน	4.38	0.75	มาก
10	การเป็นผู้ที่หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอมีนิสัย ใฝ่หาความรู้ รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.47	0.77	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

ที่	ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	คาสถิติ (N=370)		การแปลค่า
		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	
11	มีทักษะการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า	4.44	0.76	มาก
12	สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง	4.43	0.73	มาก
13	มีการวิเคราะห์ตนเองและมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง	4.42	0.74	มาก
14	มีการขยายผล และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	4.41	0.77	มาก
15	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน	4.41	0.76	มาก
16	มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและช่องทาง	4.40	0.76	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.41	0.62	มาก

จากตาราง 25 พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การเป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอมีนิสัยใฝ่หาความรู้ รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.47$) การสนับสนุนและช่วยเหลือให้เพื่อนครูสามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.45$) มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.44$) และมีทักษะการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า ($\bar{X} = 4.44$) ตามลำดับ

สรุปผลจากการสำรวจในระยะที่ 1 นำไปสู่การสร้างรูปแบบในระยะที่ 2

จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความต้องการจำเป็น (PNI) ของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน (PNI = 0.34) รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต (PNI = 0.30) ด้านการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ (PNI = 0.29) ด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา (PNI = 0.27) ตามลำดับ

ตาราง 26 สรุปการเรียงลำดับความสำคัญเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับความสำคัญ	องค์ประกอบหลัก	PNI	จำนวนตัวบ่งชี้	จำนวนชั่วโมงในการพัฒนา
1	การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	0.34	16	18 ชั่วโมง
2	การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	0.30	17	14 ชั่วโมง
3	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	0.29	13	12 ชั่วโมง
4	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	0.27	12	10 ชั่วโมง
รวม		0.30	58	54 ชั่วโมง

จากตาราง 26 พบว่า ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เรียงลำดับความสำคัญที่ต้องนำไปพัฒนาซึ่งพิจารณาจากเวลาทั้งหมดเทียบตามสัดส่วนของค่าความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต การบูรณาการหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ

ตาราง 27 การเรียงลำดับความสำคัญของวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

วิธีที่	วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	เวลาการพัฒนา (ชั่วโมง)
1	การอบรมเชิงปฏิบัติการ	14
2	การศึกษาดูงาน	7
3	การฝึกปฏิบัติ	15
4	การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง	18
รวมเวลาการพัฒนา		54

จากตาราง 27 พบว่า เรียงลำดับความสำคัญของวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เรียงลำดับความสำคัญจากค่าร้อยละมากไปหาน้อย ดังนี้ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง 18 ชั่วโมง การฝึกปฏิบัติ 15 ชั่วโมง การอบรมเชิงปฏิบัติการ 14 ชั่วโมง การศึกษาดูงาน 7 ชั่วโมง ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ประกอบที่มีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) ของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มาเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา 2) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตและ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานโดยผู้วิจัยได้นำหลักสูตรมาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้านการศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติและการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบ กำหนดระยะเวลาในการพัฒนาที่แตกต่างกัน ในทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยผู้ที่ได้รับการพัฒนาจะได้รับความรู้จาก

วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

1. สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ดำเนินการเขียนโครงร่างและสร้างรูปแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ และการวัดประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักการ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีหลักการดำเนินการ ดังนี้

1. เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยยึดแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ มุ่งให้ครูมีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และการนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้

3. เป็นรูปแบบที่ใช้กระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย

ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การปฏิบัติจริง และการเรียนรู้ด้วยตนเองและการปฏิบัติจริงโดยเน้นกระบวนการคิด ถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหา

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีเนื้อหาสาระซึ่งจัดเป็น 4 ชุดการพัฒนา ดังนี้

- ชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
- ชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
- ชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
- ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

กระบวนการ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนใช้รูปแบบ โดยกำหนดประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

ระยะที่ 1.1 ปฐมนิเทศ เป็นการพบปะชี้แจงการดำเนินงาน เพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ด้วยการแนะนำตัวระหว่างผู้วิจัย และผู้รับการพัฒนาเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1.2 การประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากปฐมนิเทศเสร็จ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ ครูที่เข้ารับการพัฒนาซึ่งเป็นกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำแบบประเมินผลก่อนการพัฒนา

ระยะที่ 2 ระยะใช้รูปแบบ แบ่งออกเป็น 4 ระยะย่อย คือ

ระยะที่ 2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะเวลา 2 วัน (รวม 14 ชั่วโมง) จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เอกสารการประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นให้ความรู้** เป็นขั้นให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการบรรยาย การชมวีดิทัศน์ อภิปรายรวม กิจกรรม

2. **ขั้นนำเสนอตัวแบบ** เป็นขั้นของการนำเสนอตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการอภิปรายร่วมกันถอดบทเรียนเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. **ขั้นเสนอแนะและให้ข้อมูลป้อนกลับ** เป็นขั้นของการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีการเสนอแนะและให้ข้อมูลป้อนกลับ หลังจากที้อภิปรายถอดบทเรียนร่วมกันเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. การสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง เป็นขั้นที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหรือทำกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ตนเองสร้างขึ้น โดยรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

วันที่ 1 ของการอบรมเชิงปฏิบัติการ

- ลงทะเบียนรับเอกสาร
- พิธีเปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- ปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์และกระบวนการ

ฝึกอบรม

- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้
- กิจกรรมชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ใน

หลักสูตรสถานศึกษา

- กิจกรรมชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

วันที่ 2 ของการอบรมเชิงปฏิบัติการ

- เปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้
- กิจกรรมชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการ

ดำรงชีวิต

- อธิบายตามประเด็นที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดการ

แลกเปลี่ยนและทำความเข้าใจ

- บันทึกผลการเรียนรู้และพฤติกรรมการพัฒนาภาวะ

ผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- กิจกรรมชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
- นำเสนอตัวแบบพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการ

เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พึงประสงค์

- บันทึกผลการเรียนรู้และพฤติกรรมการพัฒนาภาวะ

ผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้าอบรม โดยการสะท้อนผลการพัฒนาภาวะผู้นำ

- ประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการโดยการสะท้อนผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2.2 การศึกษาดูงาน โดยการศึกษาดูงานเป็นกระบวนการศึกษานอกสถานที่ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้ครูได้ศึกษาแนวทางวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศและการนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 7 ชั่วโมง หลังจากฝึกอบรมเสร็จ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ไปศึกษาดูงาน และสังเกตตัวแบบและนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง มีการประชุมสรุปผล การศึกษาดูงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และจุดเด่นของงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ไปศึกษาดูงานด้านภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมให้ข้อเสนอแนะและ ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำมาพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2.3 การฝึกปฏิบัติการจากการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และศึกษาดูงานแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติจริงในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่โรงเรียนตามภารกิจของตนเองและมีการศึกษาตามเอกสารประกอบการพัฒนาและได้รับคำแนะนำเพิ่มเติม

การฝึกปฏิบัติการจากการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะเวลา 2 สัปดาห์ ฝึกปฏิบัติสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง โดยแต่ละครั้งมีกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 วิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ใช้เวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันถอดบทเรียนร่วมกัน (ศึกษาสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง)

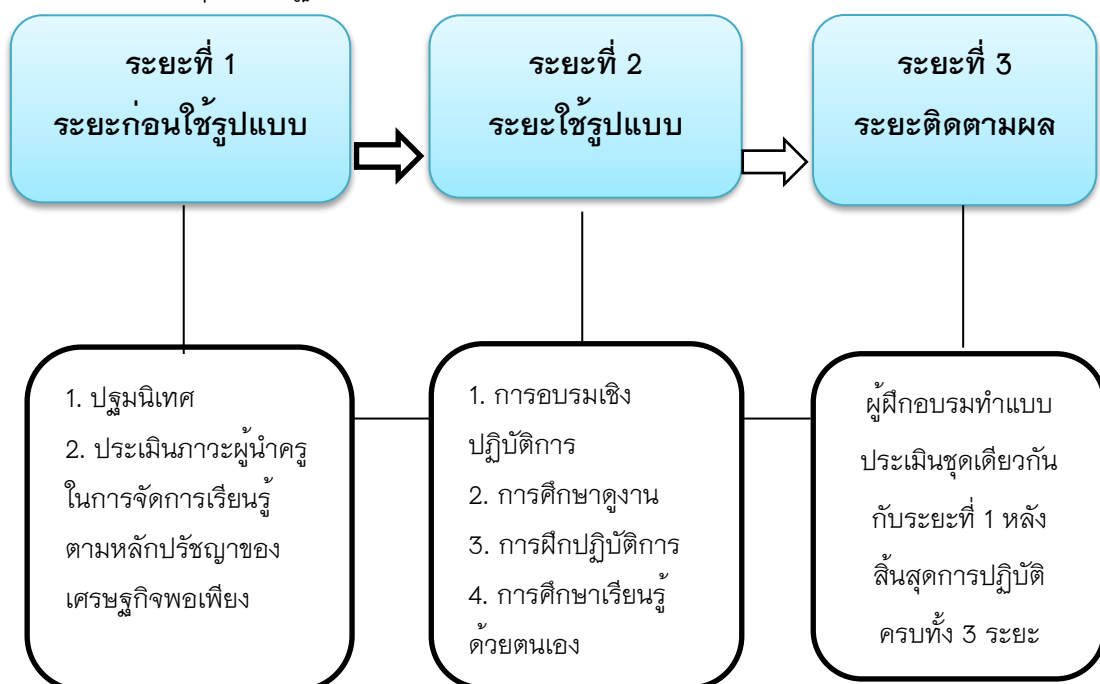
กิจกรรมครั้งที่ 2 วิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันถอดบทเรียนร่วมกัน (ศึกษาสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง)

กิจกรรมครั้งที่ 3 วิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตใช้เวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันถอดบทเรียนร่วมกัน (ศึกษาลับดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง)

กิจกรรมครั้งที่ 4 วิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ใช้เวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันถอดบทเรียนร่วมกัน (ศึกษาลับดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง)

ระยะที่ 2.4 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และฝึกปฏิบัติการ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้ศึกษาด้วยตนเองเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่โรงเรียนของตนเองเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยทำแบบประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำครูหลังสิ้นสุดการปฏิบัติ ใช้เวลาในการเรียนรู้ 3 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง

ระยะที่ 3 ระยะติดตามผล หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติการและศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบแบบประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกันกับระยะที่ 1 หลังสิ้นสุดการปฏิบัติครบทั้ง 3 ระยะ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 จำนวน 4 ชุด
2. แบบฝึกปฏิบัติ
3. เอกสารประกอบการบรรยาย
4. วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย
5. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา
2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา
 - 2.1 จากการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.2 จากความสนใจในการศึกษาเอกสาร และร่วมแสดงความคิดเห็น การสังเกตพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - 2.3 จากการนำเสนอประเด็นข้อสรุปรวมถึงข้อซักถามในการดำเนินกิจกรรม
 - 2.4 จากการถอดบทเรียน ตอบคำถามท้ายเล่ม และเสนอความคิดเห็น
 - 2.5 ประเมินจากบันทึกผลการเรียนรู้การไปศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - 2.6 ประเมินจากการฝึกปฏิบัติจริง การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
 - 2.7 ประเมินจากการศึกษาดูด้วยตนเองหลังการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
3. ประเมินผลหลังการพัฒนา

2. พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 วิเคราะห์ได้จากการตอบแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คน โดยพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการสื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยรวมผลปรากฏดังตาราง 28 ต่อไปนี้

ตาราง 28 แสดงผลการประเมินความถูกต้องของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความถูกต้อง
1. หลักการ	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.78	0.44	มากที่สุด
4. กระบวนการ	4.78	0.44	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.56	0.53	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผล	4.67	0.50	มากที่สุด
7. คู่มือรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.67	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 28 พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) พิจารณารายตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ เนื้อหาของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.78$) กระบวนการของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.78$) หลักการของรูปแบบ

($\bar{X} = 4.67$) การวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.67$) คู่มือรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครู ($\bar{X} = 4.67$) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.56$) และสื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.56$) ตามลำดับ

ตาราง 29 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญโดยแยกแต่ละเล่ม

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความเหมาะสม
1. หลักการ	4.89	0.33	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.22	0.67	มาก
3. เนื้อหา	4.22	0.67	มาก
4. กระบวนการ	4.33	0.71	มาก
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.22	0.67	มาก
6. การวัดและประเมินผล	4.22	0.67	มาก
7. คู่มือรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครู	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม	4.37	0.61	มาก

จากตาราง 29 พบว่า รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) พิจารณารายตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ หลักการ ($\bar{X} = 4.89$) คู่มือรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครู ($\bar{X} = 4.44$) กระบวนการ ($\bar{X} = 4.33$) วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.22$) เนื้อหา ($\bar{X} = 4.22$) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.22$) และการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.22$) ตามลำดับ

ตาราง 30 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความเป็นไปได้
1. หลักการ	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.11	0.33	มาก
3. เนื้อหา	4.22	0.44	มาก
4. กระบวนการ	4.33	0.50	มาก
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.33	0.50	มาก
6. การวัดและประเมินผล	4.22	0.44	มาก
7. คู่มือรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม	4.33	0.46	มาก

จากตาราง 30 พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) พิจารณารายตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ หลักการ ($\bar{X} = 4.67$) คู่มือรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ($\bar{X} = 4.44$) กระบวนการ ($\bar{X} = 4.33$) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.33$) เนื้อหา ($\bar{X} = 4.22$) การวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.22$) และวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ

ตาราง 31 แสดงผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของเอกสารประกอบการพัฒนา
รูปแบบการพัฒนาระบบการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของ
สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความเป็น ประโยชน์
1. หลักการ	4.89	0.33	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.33	0.50	มาก
3. เนื้อหา	4.56	0.53	มากที่สุด
4. กระบวนการ	4.67	0.50	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.44	0.53	มาก
6. การวัดและประเมินผล	4.56	0.53	มากที่สุด
7. คู่มือรูปแบบการพัฒนาระบบการดำเนินงาน	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม	4.56	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 31 พบว่า รูปแบบการพัฒนาระบบการดำเนินงานจัดการเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่
รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก
ที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) พิจารณารายตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ
หลักการ ($\bar{X} = 4.89$) กระบวนการ ($\bar{X} = 4.67$) เนื้อหา ($\bar{X} = 4.56$) การวัดและประเมินผล
($\bar{X} = 4.56$) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.44$) คู่มือรูปแบบการพัฒนาระบบการดำเนินงาน
($\bar{X} = 4.44$) และวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.33$) ตามลำดับ

ตาราง 32 แสดงผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความถูกต้อง	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์
1. หลักการ	4.67	4.89	4.67	4.89
2. วัตถุประสงค์	4.56	4.22	4.11	4.33
3. เนื้อหา	4.78	4.22	4.22	4.56
4. กระบวนการ	4.78	4.33	4.33	4.67
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.56	4.22	4.33	4.44
6. การวัดและประเมินผล	4.67	4.22	4.22	4.56
7. คู่มือรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครู	4.67	4.44	4.44	4.44
เฉลี่ยรวม	4.67	4.37	4.33	4.56

จากตาราง 32 พบว่า ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณารายตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ ความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.67$) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.56$) ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.37$) และความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.33$) ตามลำดับ

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารพัฒนารูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 วิเคราะห์ได้จากการตอบแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คน โดยพิจารณาจากรูปแบบของเอกสาร มีความถูกต้อง เหมาะสม วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง

ขั้นตอนการดำเนินงาน กิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก และการวัดและประเมินผล โดยแยกแต่ละเล่ม ผลปรากฏดังตาราง 33 ต่อไปนี้

ตาราง 33 แสดงผลการประเมินความถูกต้องของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความถูกต้อง
เล่มที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.78	0.44	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม	4.33	0.50	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.56	0.53	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.67	0.50	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.56	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.59	0.50	มากที่สุด
เล่มที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.89	0.33	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.78	0.44	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.67	0.50	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม	4.89	0.33	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.78	0.44	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.67	0.50	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.76	0.43	มากที่สุด

ตาราง 33 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความถูกต้อง
เล่มที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.44	0.53	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.89	0.33	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.67	0.50	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.56	0.53	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.63	0.49	มากที่สุด
เล่มที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.67	0.50	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.78	0.44	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.56	0.53	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.44	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.60	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 33 พบว่า ผลการประเมินความถูกต้องของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม มีความถูกต้อง และเมื่อพิจารณาเอกสารประกอบการพัฒนา ในแต่ละองค์ประกอบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.76$) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.63$) การพัฒนาตนเองและเพื่อน

ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.60$) และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.59$) ตามลำดับ

ตาราง 34 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความ เหมาะสม
เล่มที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร สถานศึกษา			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.11	0.33	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.33	0.50	มาก
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.33	0.50	มาก
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.56	0.53	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.22	0.44	มาก
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.11	0.60	มาก
7. การวัดและประเมินผล	4.22	0.44	มาก
เฉลี่ยรวม	4.27	0.48	มาก
เล่มที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในการจัดการเรียนรู้			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.44	0.53	มาก
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.11	0.60	มาก
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.33	0.50	มาก
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.67	0.50	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม	4.46	0.53	มาก

ตาราง 34 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความ เหมาะสม
เล่มที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.56	0.53	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.33	0.50	มาก
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.67	0.50	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.56	0.53	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.56	0.53	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.56	0.53	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.56	0.53	มากที่สุด
เล่มที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.67	0.50	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.78	0.44	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.56	0.53	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม	4.60	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 34 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม มีความเหมาะสม และเมื่อพิจารณาเอกสารประกอบการพัฒนา ในแต่ละองค์ประกอบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.60$) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.56$) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการ

เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.46$) และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ

ตาราง 35 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ ของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความเป็นไปได้
เล่มที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.44	0.53	มาก
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.44	0.53	มาก
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.56	0.53	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.67	0.5	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.56	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.60	0.50	มากที่สุด
เล่มที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.89	0.33	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.78	0.44	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.67	0.50	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.89	0.33	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.78	0.44	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.67	0.50	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.76	0.43	มากที่สุด

ตาราง 35 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความเป็นไปได้
เล่มที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.33	0.50	มาก
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม	4.78	0.44	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.33	0.50	มาก
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.33	0.50	มาก
7. การวัดและประเมินผล	4.44	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม	4.49	0.50	มาก
เล่มที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.56	0.53	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.44	0.53	มาก
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.33	0.50	มาก
4. ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม	4.22	0.44	มาก
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.44	0.53	มาก
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.67	0.50	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.56	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.46	0.51	มาก

จากตาราง 35 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่มพบว่า มีความเป็นไปได้ และเมื่อพิจารณาเอกสารประกอบการพัฒนา ในแต่ละองค์ประกอบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.76$) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.60$) การเป็น

แบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.49$) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.46$) และตามลำดับ

ตาราง 36 แสดงผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของเอกสารประกอบการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของ สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่ม

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความเป็นประโยชน์
เล่มที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.22	0.44	มาก
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.44	0.53	มาก
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.22	0.44	มาก
7. การวัดและประเมินผล	4.33	0.50	มาก
เฉลี่ยรวม	4.43	0.50	มาก
เล่มที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.89	0.33	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.67	0.50	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.33	0.50	มาก
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.56	0.53	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.33	0.50	มาก
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.56	0.53	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.33	0.50	มาก
เฉลี่ยรวม	4.52	0.48	มากที่สุด

ตาราง 36 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ความเป็นประโยชน์
เล่มที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.78	0.44	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.67	0.50	มากที่สุด
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.67	0.50	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.33	0.50	มาก
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.44	0.53	มาก
7. การวัดและประเมินผล	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.60	0.50	มากที่สุด
เล่มที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน			
1. รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้อง เหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.44	0.53	มาก
3. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.44	0.53	มาก
4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	4.56	0.53	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.56	0.53	มากที่สุด
6. กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก	4.33	0.50	มาก
7. การวัดและประเมินผล	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.52	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 36 ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของเอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแยกแต่ละเล่มพบว่า มีความเป็นประโยชน์และเมื่อพิจารณาเอกสารประกอบการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.60$) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.52$) การพัฒนาตนเองและเพื่อน

ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.52$) และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.43$) ตามลำดับ

2. ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบและเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ดังนี้

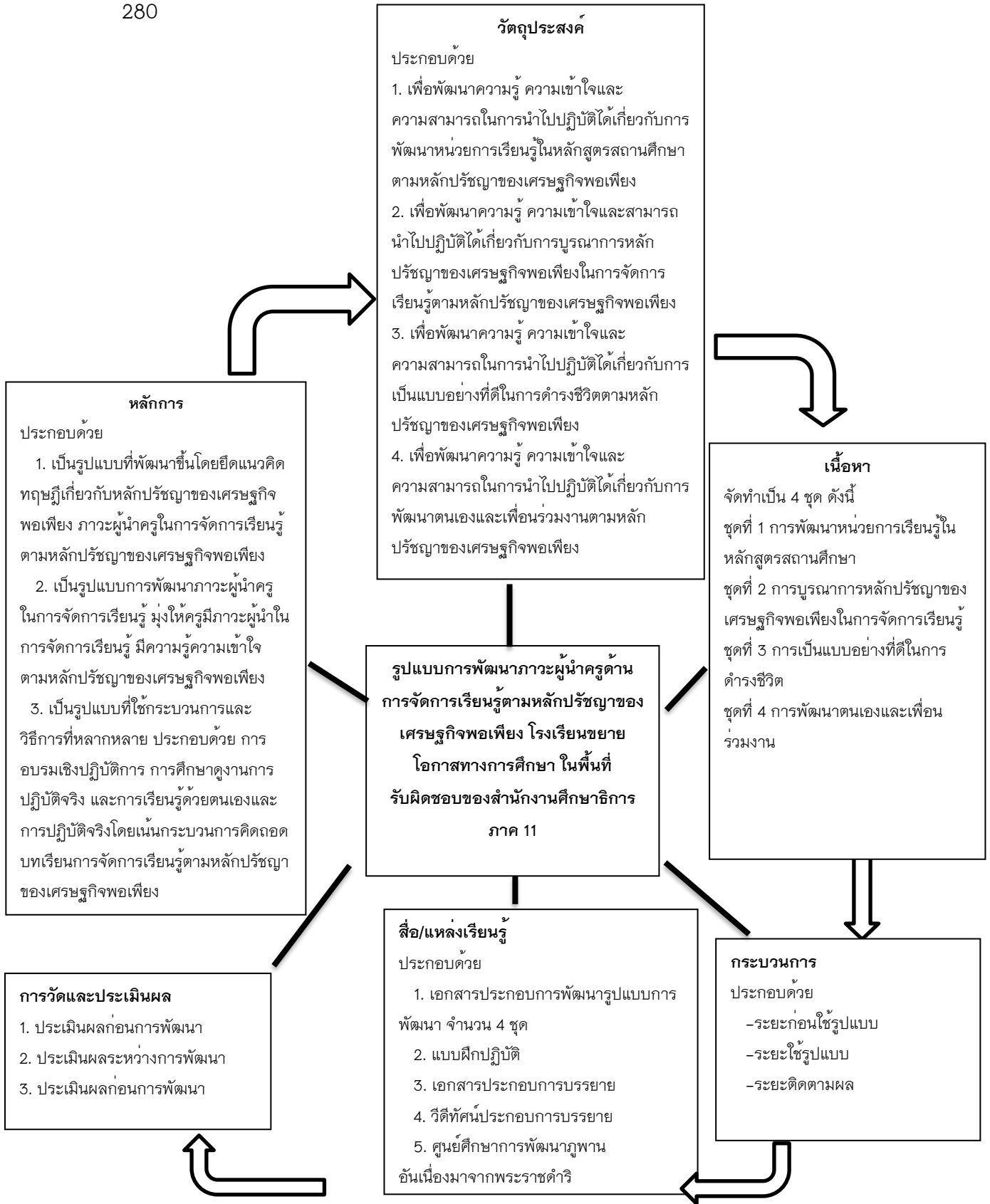
2.1 จัดให้มีการบูรณาการแต่ละกลุ่มสาระโดยให้ครูปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 จัดทำหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน ทั้งคณะครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ โดยวางแผนการพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน

2.3 มีการประเมินทั้งในระย่ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา

2.4 มีการจัดทำสื่อและนวัตกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลาย

จากการสรุปผลวิจัยดังกล่าวมาเบื้องต้น สามารถนำมาเสนอโมเดลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยแสดงดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 3 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการทดลองใช้รูปแบบ คือ การตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2. ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ไปทดลองกับครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านโพแพงเจียรนวนทอทิศ 5 จำนวนทั้งสิ้น 30 คน โดยความสมัครใจ ระหว่างวันที่ 15 – 16 มีนาคม 2566 และมีการทดสอบก่อนและหลังการเข้ารับการอบรมเพื่อประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 และหลังจากการพัฒนา ผู้วิจัยได้ติดตามผล การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยการสัมภาษณ์ เพื่อนร่วมงาน และสอบถามผู้เข้ารับการอบรม โดยใช้แบบสอบถาม โดยแจกแบบสอบถามไปยังผู้เข้ารับการอบรม และเก็บกลับคืนด้วยตนเอง

ตาราง 37 คะแนนก่อนและหลังอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

คนที่	คะแนนก่อน อบรม	คะแนนหลัง อบรม	คะแนน เพิ่ม	ดัชนีประสิทธิผล E.I	ร้อยละ ความก้าวหน้า
1	17	25	12	0.6154	61.54
2	15	29	14	0.9333	93.33
3	9	29	20	0.9524	95.24
4	17	29	12	0.9231	92.31
5	15	27	12	0.80	80
6	13	26	13	0.7647	76.47
7	16	29	13	0.9286	92.86
8	12	27	15	0.8333	83.33
9	15	29	14	0.9333	93.33
10	18	29	11	0.9167	91.67
11	11	27	16	0.8421	84.21
12	11	21	10	0.5263	52.63
13	16	29	13	0.9286	92.86
14	13	29	16	0.9412	94.12
15	13	27	14	0.8235	82.35
16	10	28	18	0.6154	61.54
17	17	28	11	0.9333	93.33
18	16	26	10	0.9524	95.24
19	17	29	12	0.9231	92.31
20	14	29	15	0.8	80
21	18	26	8	0.7647	76.47
22	14	28	14	0.9286	92.86
23	13	28	15	0.8333	83.33

ตาราง 37 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อน อบรม	คะแนนหลัง อบรม	คะแนน เพิ่ม	ดัชนีประสิทธิผล E.I	ร้อยละ ความก้าวหน้า
24	14	29	15	0.9333	93.33
25	17	29	12	0.9167	91.67
26	19	28	9	0.8421	84.21
27	14	28	14	0.5263	52.63
28	21	29	8	0.9286	92.86
29	13	27	14	0.9412	94.12
30	11	28	17	0.8235	82.35
รวม	439	832	397	0.8441	84.41

ตาราง 38 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่
รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

คะแนน	N	คะแนนรวม	ดัชนีประสิทธิผล E.I.
ทดสอบก่อนการพัฒนา	30	439	0.8525
ทดสอบหลังการพัฒนา	30	832	

หลังจากได้ดำเนินการระยะที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน จนครบ
ทุกกิจกรรมแล้ว ได้ดำเนินการในระยะที่ 2 การศึกษาดูงานและการเรียนรู้ด้วยตนเอง
โดยใช้แบบฝึกกิจกรรม ทั้ง 5 ชุด หลังจากนั้นได้ดำเนินการในระยะที่ 3 ระยะติดตามผล
หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติการและศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ผู้ฝึกอบรม
ตอบแบบประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โดยให้ผู้ฝึกอบรมได้ทำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูใน
การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกัน
กับระยะที่ 1 หลังสิ้นสุดการปฏิบัติครบทั้ง 3 ระยะและผลจากการนำไปทดลองใช้กับ

ครูผู้สอน จำนวน 30 คน และให้ผู้เข้าร่วมพัฒนาประเมินตนเองทั้งก่อนและหลังการพัฒนา นำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11

ตาราง 39 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบพัฒนา

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ค่าสถิติ (N=30)		การแปลค่า
		ระดับภาวะผู้นำ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	3.32	0.81	ปานกลาง
2	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	3.31	0.82	ปานกลาง
3	การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	3.28	0.81	ปานกลาง
4	การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	3.27	0.76	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.29	0.80	ปานกลาง

จากตาราง 39 ค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 30 คน ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยให้ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการประเมินพบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 4 องค์ประกอบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการ

พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.32$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.27$)

ตาราง 40 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 หลังการทดลองใช้รูปแบบพัฒนา

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ค่าสถิติ (N=30)		การแปลค่า
		ระดับภาวะผู้นำ		
		\bar{X}	S.D.	
1	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	4.17	1.05	มาก
2	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	4.22	1.0	มาก
3	การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	4.18	1.05	มาก
4	การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	4.11	1.05	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.17	1.03	มาก

จากตาราง 40 ค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 30 คน หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการประเมินพบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 องค์ประกอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.22$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.11$)

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา ดังตาราง 41

ตาราง 41 ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบพัฒนา

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	คาสถิติ (N=30)				เพิ่มขึ้น	ร้อยละความก้าวหน้า
		ก่อน		หลัง			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา	3.32	0.81	4.17	1.05	0.85	17.00
2	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	3.31	0.82	4.22	1.0	0.91	18.20
3	การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	3.28	0.81	4.18	1.05	0.90	18.00
4	การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	3.27	0.76	4.11	1.05	0.84	16.80
ค่าเฉลี่ย		3.29	0.80	4.17	1.03	0.88	17.60

จากตาราง 41 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระหว่างก่อนการทดลองใช้รูปแบบและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระยะเวลาหลังการทดลองใช้รูปแบบ ($\bar{X} = 4.17$) สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ ($\bar{X} = 3.29$) และมีความแตกต่างเพิ่มขึ้น 0.88 ซึ่งหมายความว่า ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ร่วมวิจัยมีภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง ก่อนเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง หลังจากที่ได้เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก มีความแตกต่างเพิ่มขึ้น 0.88 หรือคิดเป็นดัชนีความก้าวหน้า 17.60 ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

4. การติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยสัมภาษณ์ครูผู้เข้ารับการพัฒนา ปรากฏผลดังนี้

“...ก่อนเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องรูปแบบในการพัฒนาและยังมองไม่ออกว่าจะมีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มากเพียงพอดต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน แต่เมื่อได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้แล้ว ปรากฏว่า ได้รับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริง ขอขอบคุณผู้วิจัยที่ได้ให้โอกาสและประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมในครั้งนี้...”

(ธิดารัตน์ พรหมจันทร์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2566)

“...ได้เรียนรู้วิธีการออกแบบแผนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถใช้ได้จริงและเหมาะสมกับสภาพนักเรียนในโรงเรียนเป็นอย่างมากซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ สามารถนำมาพัฒนาให้ดี โดยความรู้ที่ได้รับมีความทันสมัย แตกต่างจากที่เคยได้เรียนรู้มาก่อนหน้านี้คะ เนื่องจากมีการปรับปรุงข้อมูลและหลักการให้เป็นเป็นปัจจุบันมากคะ...”

(โฉมวลี กุตรระแสง, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2566)

“...หลังจากที่ได้เข้าร่วมการอบรมการพัฒนาแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ได้รับความรู้ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

โดยนำองค์ความรู้ในพระราชดำริไปปรับใช้ และปรับเปลี่ยนแนวคิดให้สอดคล้องให้
เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และภูมิสังคม ขอขอบคุณผู้วิจัยที่ได้ให้โอกาสและ
ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมในครั้งนี้...”

(เจตสุตา แร่ถาย, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2566)

“...ได้รับความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมาก ก่อนการเข้าอบรมเรื่องนี้ รู้สึกว่าตนเองยังไม่มีความเป็น
ผู้นำในด้านนี้จริง ๆ ขาดทักษะที่จะบริหารจัดการในหลาย ๆ อย่าง ยังมองไม่ออกว่าจะ
พัฒนาความเป็นผู้นำ ไปได้อย่างไร จนได้เข้าร่วมการอบรมการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะ
ผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้อตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่าได้รับทั้ง
ความรู้ ความสนุกสนาน ได้พบประสบการณ์จริง และแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่าง
เป็นรูปธรรม ขอขอบคุณผู้จัดการอบรมในครั้งนี้ด้วย ขอขอบคุณครับ...”

(ชนะศักดิ์ จุงอินทะ, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2566)

“...จากการที่ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง รูปแบบ
การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้อตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ปรากฏว่า ได้รับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองสามารถนำความรู้ที่ได้รับไป
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้จากสถานที่จริง
ทำให้เกิดแรงบันดาลใจแล้วพร้อมที่จะนำทักษะการปฏิบัติมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของ
โรงเรียน ขอขอบคุณผู้วิจัยที่ให้โอกาสและประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมในครั้งนี้...”

(สำราญ สิงจานุสงค์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2566)

“...ก่อนเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการ
จัดการเรียนรู้อตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง
รูปแบบในการพัฒนาและยังมองไม่ออกว่าจะมีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้อ
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างไรและจะเป็นไปในทิศทางไหน แต่เมื่อได้มี
โอกาสเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการ
เรียนรู้อตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่า ได้รับความรู้ความเข้าใจในการ
พัฒนาตนเองสามารถนำความรู้เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับไปประยุกต์ใช้

ได้จริง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอน หรือนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
ขอขอบคุณผู้วิจัยที่ได้ให้โอกาสและประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมในครั้งนี้...”

(จิราพร ภูวันนา, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2566)

“...ก่อนเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการ
จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องรูปแบบใน
การพัฒนาและยังมองไม่ออกว่าจะมีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างไรและจะเป็นไปในทิศทางไหน แต่เมื่อได้มีโอกาสเข้ารับ
การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่า ได้รับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองสามารถ
นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริง ขอขอบคุณผู้วิจัยที่ได้ให้โอกาสและประสบการณ์ใน
การเข้ารับการอบรมในครั้งนี้...”

(สุจิตร์ สอนสกุล, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2566)

“...ก่อนเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาที่ยังมองไม่ออกว่าจะ
จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างไรแต่เมื่อได้มีโอกาสเข้ารับ
การอบรมเชิงปฏิบัติการที่ผู้วิจัยจัดขึ้นทำให้เข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยอาศัย
หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้จริง
ขอขอบคุณผู้วิจัยที่ได้มอบโอกาสดี ๆ และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการอบรมครั้งนี้...”

(พิมลรัตน์ พุฒศรี, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2566)

“...ก่อนเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการ
จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างไรและจะไปในทิศทางไหนแต่
เมื่อเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่าได้รับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา
ตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริง ขอขอบคุณผู้วิจัยที่ได้ให้โอกาสเข้า
รับการอบรมในครั้งนี้...”

(พิสิญ์ พุฒศรี, สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2566)

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่เข้าร่วมการพัฒนาหลังจากทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เห็นได้ว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทำให้ครูผู้สอนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถออก การจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้ที่สอนได้อย่างมั่นใจ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 2.1) จากผลการทดสอบประเมินความรู้ความเข้าใจ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนการพัฒนา กับหลังการพัฒนา คะแนนเพิ่มขึ้นเท่ากับ 397 คะแนนโดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.8441 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.41 2.2) จากผลการประเมินตนเองของผู้เข้ารับการพัฒนา พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้น 0.88 มีร้อยละความก้าวหน้าร้อยละ 17.60 ซึ่งหมายความว่า ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมเพิ่มขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
3. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ซึ่งมีกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนหรือแนวทางที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแล้ว นำแนวทางนั้นสู่การทดลองปฏิบัติเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ คือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วย ประชากร จำนวน 5,454 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Yamane (1973, p. 1088) ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage Sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นครูโรงเรียนบ้านโพนแพง เขียวรณนทอุทิศ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1 จำนวน 30 คน ได้มาด้วยความสมัครใจ

2. กำหนดการดำเนินการวิจัย

กำหนดการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ 9 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เพื่อให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนที่ 3 การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาเชิงสำรวจ ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 3 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 6 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ขั้นตอนที่ 7 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 8 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ขั้นตอนที่ 9 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี 4 องค์ประกอบ 58 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา มี 12 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนผล 3) กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน 4) กำหนดกิจกรรมด้านแหล่ง

เรียนรู้ 5) กำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียน 6) มีการจัดหน่วยการเรียนรู้หลัก
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7) มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ
 เรียนรู้ 8) มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9) มีการวัด
 และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 10) การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียง 11) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 12) การกำหนดแนวทางการวัดและ
 ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการ
 เรียนรู้มี 13 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การบูรณาการเนื้อหารายวิชา 2) การจัดหน่วยการ
 เรียนรู้ 3) การจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4) การจัดการ
 เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม 5) การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย
 6) การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการ
 ปฏิบัติ 7) จัดการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง 8) เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่า
 การสอนเนื้อหาของครู 9) มีการเรียนรู้จากธรรมชาติและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
 10) การจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยม
 ที่พึงประสงค์ 11) การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งเสริมความเป็นอยู่
 อย่างพอเพียงของผู้เรียน 12) การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการ
 เรียนรู้ตามสภาพจริงโดยกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับ
 จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ และ 13) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการ
 จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต มี 17 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย
 1) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 2) โรงเรียนปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของ
 เศรษฐกิจพอเพียง 3) การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตาม
 เป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง 4) มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางใน
 การประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู 5) ยึดถือความประหยัด และลดละความฟุ่มเฟือยในการ
 ใช้ชีวิต 6) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต 7) มีการนำความรู้มา
 ใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดรายได้ถึงขั้นพอเพียง 8) การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง
 ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน 9) ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 10) มีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน 11) การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ 12) การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม 13) มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติโดยยึดหลักส่วนรวม 14) มีความเมตตาต่อผู้เรียน 15) มีความกระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 16) มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง 17) มีการเสนอบุคคลตัวอย่างใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน และการดำรงชีวิต

1.4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน มี 16 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

1) มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ 2) การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ 3) มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู 4) สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมสร้างแนวคิดใหม่สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้ 5) มีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ 6) การเป็นครูผู้นำ 7) การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน 8) การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน 9) เป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอ 10) สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง 11) ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู 12) มีการวิเคราะห์ตนเอง 13) มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง 14) มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 15) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันและ 16) มีทักษะการจัดการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ดังนี้

2.1 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน มีค่า PNI = 0.34

2.2 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต มีค่า PNI = 0.30

2.3 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ มีค่า PNI = 0.29

2.4 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา มีค่า PNI = 0.27

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

3.1 หลักการ ได้แก่ แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยยึดแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ มุ่งให้ครูมีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) เป็นรูปแบบที่ใช้กระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้ด้วยตนเองและการปฏิบัติจริงโดยเน้นกระบวนการคิดถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 วัตถุประสงค์ ได้แก่ เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลของการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ใหม่หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 เนื้อหา ได้แก่ องค์ความรู้ในเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ใหม่หลักสูตรสถานศึกษา 2) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต และ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

3.4 กระบวนการรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ระยะเวลาในรูปแบบ 2) ระยะเวลาในรูปแบบและ 3) ระยะเวลาติดตามผล

3.5 สื่อและแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ 1) เอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 จำนวน 4 ชุด 2) แบบฝึกปฏิบัติ 3) เอกสารประกอบการบรรยาย 4) วีดิทัศน์ประกอบการ บรรยาย และ 5) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.6 การวัดและประเมินผล ได้แก่ 1) ประเมินผลก่อนการพัฒนา 2) ประเมินผลระหว่างการพัฒนา ประกอบด้วย 2.1) จากการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรม เชิงปฏิบัติการ 2.2) จากความสนใจในการศึกษาเอกสารและร่วมแสดงความคิดเห็น การสังเกตพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2.3) จากการนำเสนอประเด็นข้อสรุปรวมถึงข้อซักถามในการดำเนินกิจกรรม 2.4) จาก การถอดบทเรียน ตอบคำถามท้ายเล่ม และเสนอความคิดเห็น 2.5) ประเมินจากบันทึกผล การเรียนรู้การไปศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2.6) ประเมินจากการฝึกปฏิบัติจริงภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง 3) ประเมินผลหลังการพัฒนาโดยประเมินจาก การศึกษาดูงานตนเองหลังการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง

4. ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

5. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 2.1) จากผลการทดสอบประเมินความรู้ความเข้าใจ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบ เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนการพัฒนากับหลังการพัฒนา คะแนนเพิ่มขึ้น เท่ากับ 397 คะแนนโดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.8441 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.41 2.2) จากผลการประเมินตนเองของผู้เข้ารับการพัฒนา พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมิน ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการพัฒนา เพิ่มขึ้น 0.88 มีร้อยละความก้าวหน้าร้อยละ 17.60 ซึ่งหมายความว่า ครูโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษามีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงโดยรวมเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่ รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอเสนอการ อภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังดังนี้

1. ผลองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่ามีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ดังนี้คือ

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ได้มีการดำเนินงานตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ได้มา ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วยชื่อหน่วยการ เรียนรู้ แนวคิดเป้าหมาย เนื้อหา และกิจกรรมของผู้สอนจากนั้นจึงนำไปจัดทำหรือปรับปรุง ให้ดียิ่งขึ้น อาจเป็นเพราะว่าได้มีการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง และมีการนำหลักสูตรมาปรับปรุงให้ครอบคลุมไปถึงการจัดทำเอกสารประกอบ ต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ กษมา วรวรรณ อยุธา (2550 ก, หน้า 121) ได้กล่าวว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ดี ต้องประกอบด้วยบทเรียนบทที่จะนำผู้เรียนไปสู่หนึ่งหรือหลายความคิดรวบยอด ซึ่งประกอบด้วย ชื่อหน่วยการเรียนรู้ แนวคิดเป้าหมาย เนื้อหา กิจกรรมของผู้สอนและ ผู้เรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดประสงค์การประเมินผล และอาจรวมถึงทรัพยากร บุคคล สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และเป็นไปในทิศทางเดียวกับหน่วยการเรียนรู้ตาม แนวคิดของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559, หน้า 26 - 28) โดยได้กล่าวถึง หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) มีหน่วยการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 2) มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) มีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก คือการ พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ดังนี้

- 1) กำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 2) กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล

3) กำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน และมี 12 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
 2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล
 3) กำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน 4) กำหนดกิจกรรมด้านแหล่งเรียนรู้
 5) กำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียน 6) มีการจัดหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7) มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้
 8) มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 9) มีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 10) การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 11) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 12) การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนุ วรณารักษ์ ดวงจันทร์ เตียววิไล และศุภฎี สิตลวรรงค์ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งฮ้าง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง มีโครงสร้าง 5 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 ระบายอย่างรู้คุณค่าชีวิตให้พอเพียง หน่วยที่ 2 พึ่งตนเองในการเพาะปลูก หน่วยที่ 3 พึ่งตนเองในการบริโภค หน่วยที่ 4 พึ่งตนเองในการดูแลสุขภาพ หน่วยที่ 5 เตรียมตัวเพื่อปลูกข้าวกินเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและพบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ได้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อโดยมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้อ อาจเป็นเพราะว่า ได้มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้อและนำมาบูรณาการแต่ละกลุ่มสาระเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธีพร เอี้ยวถาวร (2550, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้อไว้ว่าการจัดการเรียนรู้อของครูที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อที่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระในหลักสูตรตามมาตรฐานการเรียนรู้อและ

สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ได้แก่ การพึ่งตนเอง การประหยัด การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักสำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเช่นเดียวกับ สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2550, หน้า 40) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนกับผู้เรียน วิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ ตามหลักประชาธิปไตย จะมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ จากความรู้ความคิดผู้อื่นเป็นพื้นฐานของการที่จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาเรียนรู้ขบคิดพิจารณาเหตุผลด้วยตนเอง นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติฝึกฝนสร้างทักษะที่ดีในที่สุดสำหรับ มาตรฐานการเรียนรู้ในช่วงชั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ได้โดยมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีองค์ประกอบหลัก คือ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ดังนี้

- 1) การบูรณาการเนื้อหารายวิชา 2) การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม และมี 13 ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย 1) การบูรณาการเนื้อหารายวิชา 2) การจัดหน่วยการเรียนรู้ 3) การจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4) การจัดการเรียนรู้ในลักษณะขององค์รวม 5) การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย 6) การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติ 7) จัดการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง 8) เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนเนื้อหาของผู้ครู 9) มีการเรียนรู้จากธรรมชาติและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 10) การจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ 11) การใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน
- 12) การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ และ 13) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการ

เรียนรู้โดยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาศักยภาพ นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบ การเรียนรู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ทักษะวิชาหลักและประเด็นสำคัญ 2) ด้านการเรียนรู้ เชิงวิพากษ์วิจารณ์และนวัตกรรม 3) ด้านการเรียนรู้การดำเนินชีวิตและอาชีพ 4) ด้านการ เรียนรู้สารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี 5) ด้านการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม 6) ด้านการเรียนรู้ ทักษะการนำแนวปฏิบัติที่ดีสู่การปฏิบัติ 7) ด้านการเรียนรู้ทักษะการประเมินตนเองและ 8) ด้านการเรียนรู้ทักษะการพัฒนาวิชาชีพ

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต พบว่า ครู ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากนั้นจึงนำเอาหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติตนของครูให้เป็น แบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จากนั้นครูจึงถ่ายทอด และปลูกฝังแก่นักเรียน อาจเป็นเพราะว่าครูได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในเรื่องการเป็น แบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้มีการ ถ่ายทอดและปลูกฝังแก่นักเรียน เริ่มต้นจากการเห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต จากนั้นจึง คือการขยายสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะทำงาน จัดทำหนังสือเรียนรู้หลักการทรงงาน (2554, หน้า 13) ได้กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงสู่การปฏิบัติของครูและนักเรียน โดยที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ต่างเล็งเห็น ความสำคัญและน้อมนำปรัชญามาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง เป็นแม่พิมพ์/พ่อพิมพ์ที่ดีทั้งใน ด้านการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม อาทิ ชยัน อดทน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันและ อบายมุข ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฯลฯ และพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาฯ อาทิตั้งใจ สอน หมั่นหาความรู้เพิ่มเติม เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครูกับนักเรียน กระตุ้นให้เด็กรักการเรียน คิดเป็น ทำเป็นและปลูกฝังคุณธรรมเพื่อ เป็นการสร้างคนดีคนเก่ง ให้แก่สังคมสำหรับนักเรียนพบว่า มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และ 2) การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิด ความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงและมี 17 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 2) โรงเรียนปรับให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิด ความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง 4) มี

จรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู 5) ยึดถือความประหยัด และลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต 6) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต 7) มีการนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดรายได้ถึงขั้นพอเพียง 8) การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน 9) ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 10) มีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน 11) การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ 12) การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม 13) มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติ โดยยึดหลักส่วนรวม 14) มีความเมตตาต่อผู้เรียน 15) มีความกระตือรือร้น ในการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย 16) มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง 17) มีการเสนอบุคคล ตัวอย่างใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน และการดำรงชีวิต สอดคล้อง กับงานวิจัยของ จตุรงค์ อินทรรุ่ง และนภาเดช บุญเชิด (2564, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับดังนี้ 1) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านความพอประมาณ และ 4) ด้านเงื่อนไขความรู้และด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวอยู่ในระดับมาก

1.4 องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน พบว่า มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้นและสามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานได้ โดยมีการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ หรือเพิ่มพูนความสามารถด้านอื่น ๆ ให้แก่ตนเองและนำไป แนะนำผู้อื่นเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่ต้องทำอยู่เสมอเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนจึงจะสามารถนำไปพัฒนาเพื่อนร่วมงานและองค์กรได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ รุปรินีย์ นารีย์ (2561, หน้า 57) ได้กล่าวว่า การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของครูผู้นำในการเป็นแบบอย่างที่ดีแสดงถึงความสนใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีความกระตือรือร้น ส่วนบุคคลที่จะเรียนรู้รับสิ่งแปลกใหม่ ชักจูงโน้มน้าวให้เพื่อนร่วมงานปฏิบัติตาม โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดขึ้นในองค์กร มีการคิดเชิงระบบในองค์ความรู้ใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างผลงานให้บรรลุตามเป้าหมาย เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยสอดคล้อง

กับแนวคิดของ สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 201) การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของครูในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพและการเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 2) การเป็นครูผู้นำและ 3) การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน มี 16 ตัวบ่งชี้ 1) มีการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 2) การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ 3) มีการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู 4) สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมสร้างแนวคิดใหม่ สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้ 5) มีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ 6) การเป็นครูผู้นำ 7) การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน 8) การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน 9) เป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอ 10) สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง 11) ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู 12) มีการวิเคราะห์ตนเอง 13) มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง 14) มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 15) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และ 16) มีทักษะการจัดการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐติกา หอมประกอบ ชีระ รุญเจริญ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ และศรดา ชัยสุวรรณ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคใต้ตอนบน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการพัฒนาตนเองของครูที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) อาศัยหลักการที่มุ่งประโยชน์ของผู้อื่น ส่วนได้ส่วนเสียเป็นหลัก การใช้กระบวนการและกิจกรรมในการพัฒนาที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์การพึ่งตนเองในการพัฒนา และหลักความต่อเนื่องและยั่งยืน 2) มุ่งพัฒนาสมรรถนะในการพัฒนาตนเอง ด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ และพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาวิทยฐานะและพัฒนาวิชาชีพ 3) ใช้กลไกในการพัฒนาสมรรถนะในการพัฒนาตนเองของครู โดยจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบในการพัฒนา กำหนดกระบวนการในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืน มีคณะกรรมการในการพัฒนาทำหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผน ดำเนินการพัฒนาและประเมินผล กำหนดหน่วยงานย่อย จัดตั้งศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองโดยเน้นสื่อสังคมออนไลน์ และมีหน่วยงานผู้กำกับดูแล 4) จัดให้

หน่วยฝึกอบรม และการพัฒนาตนเองของครูโดยเฉพาะเน้นทั้งวิธีการศึกษาจากผู้อื่นและด้วยตนเอง และใช้วิธีการที่หลากหลาย 5) ดำเนินการตามแนวทางและหลักการประเมินที่เหมาะสม 6) ทั้งนี้เงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ โดยความร่วมมือตั้งใจในการพัฒนาของทุกฝ่าย ทั้งความตระหนักของครู การเสริมแรงและการสนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จต่อไป

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นกรอบในการพัฒนาครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ดำเนินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาขยายผลให้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน 2) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต 3) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ และ 4) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นสภาพที่ต้องการได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน และการพัฒนาผู้เรียน วัตถุประสงค์จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นอาจเป็นเพราะว่าการวิจัยต้องมีการประเมินความต้องการจำเป็นเพราะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและนำมาพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Roth (2566) อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช (2548, หน้า 37) ที่กล่าวถึงความต้องการจำเป็นไว้ว่า หมายถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงที่ต้องการให้เกิดกับสภาพที่เป็นอยู่จริง ซึ่งสอดคล้องกับ Witkin (1984, อ้างใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2548, หน้า 36) ความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่างหรือช่องว่าง ระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างอยู่และสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับสิ่งที่ควรจะเป็นและสภาพที่พึงปรารถนา ค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 สรุปได้ ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน มีค่า PNI = 0.34 มีตัวชี้วัด 16 ตัวชี้วัด 2) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต มีค่า PNI = 0.30 มีตัวชี้วัด 17 ตัวชี้วัด 3) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้

มีค่า PNI = 0.29 มีตัวชี้วัด 13 ตัวชี้วัด และ 4) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา มีค่า PNI = 0.27 มีตัวชี้วัด 12 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฉไล ศรีเพชรใต้ และพรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2563, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการหาค่าความต้องการจำเป็น PNI และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียน มี 5 ตัวชี้วัด 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ มี 2 ตัวชี้วัด 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 4 ตัวชี้วัด 4) การใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี มี 2 ตัวชี้วัด และ 5) การวัดและประเมินผล มี 2 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่าสมรรถนะการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ สมรรถนะการวิเคราะห์ผู้เรียน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เรียงลำดับความสำคัญที่ต้องนำไปพัฒนาซึ่งพิจารณาจากเวลาทั้งหมดเทียบตามสัดส่วนของค่าความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาตนเอง และเพื่อนร่วมงาน การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ ซึ่งนำไปเป็นเนื้อหาและกระบวนการพัฒนาในรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล ซึ่งรูปแบบที่พัฒนานี้เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้นำรูปแบบมาทดลองใช้ตามกระบวนการพัฒนาและพบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับความรู้ และการ

ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนและพัฒนาตนเองได้เนื่องจากผู้เข้ารับการพัฒนามีผล การประเมินตนเองหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา สอดคล้องกับ สิริพรรณ จิ่งสุทธิวงษ์ (2560, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของ บุคลากร สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้อง กับ สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการ พัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การ ประเมินผล สอดคล้องกับ รัชดาภรณ์ วงษ์ชา (2560, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล พร้อมกันนี้ยังสอดคล้องกับ หงษา วงศ์จำปา (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของรูปแบบ 4) กระบวนพัฒนา พัฒนารูปแบบ 5) ผลการใช้รูปแบบ และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ รัชฎากร อัครจันทร์ (2560, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูใน โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) ความมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) สื่อ/แหล่งเรียนรู้และ 6) การวัดและประเมินผล นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ สุรศักดิ์ ลาดานศักดิ์ (2561, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการของการพัฒนา 2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนา 3) เนื้อหา 4) กระบวนการของ การพัฒนา 5) การวัดผลและประเมินผล และ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับ

ฐปนีย์ นารี (2561, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อ
 ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 ศึกษาธิการภาค 11 พบว่า มีองค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์
 3) เนื้อหา 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) การวัดและประเมินผล และเป็นไปในทิศทาง
 เดียวกับ ปิยณัฐ วงศ์เครือศรี (2562, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะ
 ผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่าองค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ
 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) สื่อการเรียนรู้
 และ 6) การวัดและประเมินผล อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สิทธิกร ไชยราช (2562, บทคัดย่อ)
 ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11
 พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการ
 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การวัดและประเมิน ซึ่งเป็นไปใน
 แนวทางเดียวกับ อนุสรรา พิพิทภักดิ์ (2563, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการ
 พัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ
 ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนา
 4) เนื้อหาของรูปแบบ และ 5) การวัดและประเมินผลรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ สร้อยสุตา
 กรีน (2563, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการ
 เรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า องค์ประกอบ
 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ 3) เนื้อหา
 4) กระบวนการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล

4. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้
 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตรวจสอบ
 แล้วพบว่า

4.1 ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด
 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ
 เป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

4.2 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตาม
 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการทำแบบทดสอบประเมินความรู้ความเข้าใจ

พบว่า ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจหลังเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนการอบรมกับหลังการอบรมคะแนนเพิ่มขึ้นเท่ากับ 397 คะแนนโดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.8441 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.41 ดัชนีประสิทธิผลจึงมีค่าเพิ่มขึ้น และประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประเมินตนเองของผู้เข้ารับการพัฒนา พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้น 0.88 มีร้อยละความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.60 ซึ่งหมายความว่า ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนกระทั่งผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำทักษะ กระบวนการจากการอบรมและการศึกษาดูด้วยตนเอง ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน และพัฒนาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชีรพงศ์ แสนยศ (2560, หน้า 221) พบว่า ผลการหาประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้ 1) ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการบริหารโรงเรียนและคู่มือ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการจัดสรรหาอภิปรายกลุ่มย่อย พบว่า รูปแบบการบริหารและคู่มือการใช้โดยรวมมี ความเป็นประโยชน์และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ปิยณัฐ วงเครือศร (2562, หน้า 233) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 พบว่า ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีดังนี้ 1) ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คู่มือรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู รองลงมาคือ วัตถุประสงค์

ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ การวัดและประเมินผล หลักการของรูปแบบ เนื้อหา
 ของรูปแบบตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทย
 แลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา พบว่า
 พฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา
 หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา หรือคิดเป็นดัชนีความก้าวหน้าร้อยละ 45.80 และ
 3) ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของ
 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า ภาวะผู้นำครูในการ
 จัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของครูที่เข้าร่วมการพัฒนาเพิ่มสูงขึ้น โดยครูผู้สอนใน
 สถานศึกษาที่เข้าร่วมการพัฒนามีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงการพัฒนาภาวะ
 ผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีการปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำในการจัดการ
 เรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 และนำทักษะที่ได้จากการเข้ารับการพัฒนาไปปรับใช้ในการ
 ปฏิบัติงานจนเกิดประสิทธิผล แสดงว่าการใช้รูปแบบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ใน
 ยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษาทำให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้พัฒนาภาวะ
 ผู้นำในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของตนเองได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับ
 สิทธิพรณ จิ่งสุทธิวงษ์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ
 ใฝ่บริการของบุคลากร สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า
 ผลของการตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของบุคลากร
 สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า 1) ความเหมาะสมของ
 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของบุคลากร สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล
 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบการ
 พัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของบุคลากร สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือจากการตอบแบบประเมินค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินภาวะผู้นำ
 ใฝ่บริการของบุคลากร สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล หลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่า
 ก่อนการทดลองและผู้รับบริการจากสำนักงานมีความพึงพอใจในการให้บริการหลังการ
 ทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับ รัชดาภรณ์ วงษ์ษา (2560,
 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประสิทธิภาพ
 ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการบริหารจัดการศูนย์
 พัฒนาเด็กเล็กผลการวิจัย มีดังนี้ 1) ผลการพัฒนาด้านความรู้ของผู้รับการพัฒนาพบว่า

มีความรู้ความเข้าใจ หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา 2) ผลการประเมินพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลังการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.52)

จากผลการวิจัยที่พบในครั้งนี้ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต้องมีการพัฒนาทั้งเรื่องการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน โดยการใช้เทคนิค และกระบวนการที่หลากหลายทำให้ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้เกิดหลักการแนวคิดและทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้นำผลการวิจัยไปใช้และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา 2) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต และ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้นี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

2) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต 3) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ และ 4) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสามารถนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นไปพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จากผลการวิจัย ที่พบว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความถูกต้อง และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดจึงควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ นี้ไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

1.4 จากผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของผู้เข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำครูสูงขึ้นหลังการพัฒนา ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ นี้ไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการสอนของครูไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการดำเนินการวิจัยในรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับครูในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ และในระดับที่สูงขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภูมิภาคอื่น เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป

2.3 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบอื่นเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตินันท์ โนสุ และเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2557). *องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณ
ความเป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด
ภาคเหนือตอนบน*. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2559). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรวรรณ ศิริसानต. (2556). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูกลุ่มสาระการ
เรียนภาษาไทยด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนต่างอยพัฒนา
ศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กนกวรรณ ศรีทองสุก. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ
ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานกับความสุขในการทำงานโดยมีความเชื่อ
อำนาจในการควบคุมภายในเป็นตัวแปรกำกับ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กษมน มังคละศิริ. (2557). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจ
ราชการที่ 11*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2550). *เอกสารการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อน
วิทยฐานะเป็นครูชำนาญการพิเศษ*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกรียงไกร ชูระพันธ์. (2551). *ตัวบ่งชี้ครอบครัวเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชนบท
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ ม.ป.ท. ขอนแก่น.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- เกษม วัฒนชัย. (2559). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความเข้มแข็งของโรงเรียน*.
นนทบุรี : บริษัทธนธัชการพิมพ์ จำกัด.

กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์, ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ และ อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2558).

การพัฒนาารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้กลับด้านตาม
กรอบแนวคิดที่แพคและทฤษฎีขยายความคิดสำหรับครูมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

กัลยรัตน์ เมืองสง. (2550). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). ชุดฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษา

ภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย : ระบบ

หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).

กษมน มังคละศิริ. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจ

ราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชนิษฐา ชัยประโคน. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวก

ในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร:

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

คณะทำงานจัดทำหนังสือเรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

(2554). เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ. (2549). ประมวลคำในพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493 - 2546 ที่เกี่ยวข้องกับ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- คณอง ศรีสรณ์. (2561). รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกสกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชนัท ธาตุทอง. (2551). การออกแบบการสอนและบูรณาการ. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2557). การเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ ฯ ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. ครูผู้นำ. เข้าถึงได้จาก <https://d.dailynews.co.th/article/319295/>. วันที่ 10 มีนาคม 2565.
- จารุภัทร บุญส่ง. (2556). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกสกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จตุรงค์ อินทรรุ่ง และ นภาเดช บุญเชิดช. (2564). การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไฉไล ศรีเพชรไต้ และ พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2563). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญชัย อาจิณสมภาร. (2550). ภาวะผู้นำในองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ชาติชาย ก่อคุณ. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกสกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2549). *ภาวะผู้นำองค์กรยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- _____. (2557). *ภาวะผู้นำร่วมสมัย (Contemporary Leadership)*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ชัชวาล ทัดศิริช. (2551). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) : มิติใหม่ของรูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชีวิน อ่อนละอ. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนาธิป พรกุล. (2552). *การสอนกระบวนการคิดทฤษฎีและการนำไปใช้*. กรุงเทพฯ: บริษัทวีพริ้นท์ (1991) จำกัด.
- ชลนิตา หารจิต. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชุตินา สดเจริญ. *การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้*. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/547039>. วันที่ 10 มีนาคม 2565.
- รุปีนีย์ นารี (2561). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11*. วิทยานิพนธ์ ศ.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิตินา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน. องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง.คณะทำงาน,กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงมูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- _____. (2554). *แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ :สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- ณัฐริกา อุปพงษ์. (2561). *การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม.สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ณัฐติกา หอมประกอบ ชีระ รุญเจริญ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ และ ศรุดา ชัยสุวรรณ.
(2558). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการพัฒนาตนเองของครูสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน. วิทยานิพนธ์
ค.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
บุญมี กอบบุญ. (2553). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
วิทยานิพนธ์ ค.ด.สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เบญจรงค์ ศรีเนตร. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงสู่สถานศึกษารายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนา
ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ปิยณัฐ วงศ์เครือศรี. (2562). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค
ไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 .
วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- ปริญานูช ธรรมปิยา. (2558). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
พ.ศ. 2549 – 2558. กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด.
- ปริญานูช พิบูลสรารุณ. (2549). เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
“เอกสารประกอบการสัมมนายุทธศาสตร์การสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี 2549. กรุงเทพฯ : 26 กันยายน 2549.
- _____. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)
กับการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจ.
- ปรีชา พุทธิลา. (2555). การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนโพน
สูงประชาสรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภาดา คนคลอง. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่
21 : กรณีโรงเรียนอนุบาลคำชะอี. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร.

- ประกาศ พรหมโสภะ. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการทำโครงการ
สอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.
- ปรเมศวร์ วรรณทองสุก. (2561). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูทางเทคโนโลยี
สารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร.
- ฐิติมา ไชยมหา. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฐปณีย์ นารี. (2561). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11.
วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐญา นาคะสันต์. (2553). การพัฒนารูปแบบการนำทางและลักษณะตัวนำทางสำหรับ
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). MODEL การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจ
พอเพียง. กรุงเทพฯ : ธารอักษร จำกัด.
- เถาว์วัลย์ รวงทอง. (2552). ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิตนา แหมมณี. (2540). การวิจัยทางการศึกษา (Educational Research). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิตนา แหมมณี. (2545). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2548). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย.
(พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เทพรังสรรค์ จันทรังษี. (2556). การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกจนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกจนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกจนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกจนคร.
- ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2550). มนุษย์สัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพฯ : อินพอร์มี้เดียบุ๊คส์.
- ธีรพงศ์ แสนยศ.(2560).รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกจนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกจนคร.
- ธวัชชัย เต็มคำ. (2554). ปัญหาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. วิทยานิพนธ์ รป.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทกาญจน์ ชินประหัชฐ์ และศาลิณา บุญเกื้อ. (2558). การศึกษาภาพความสำเร็จการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- นันทา บุรีแสง. (2560). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสายปลาหลาย (คุรุราษฎร์ผดุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกจนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกจนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกจนคร.
- นิภาพร ดีมาก. (2559). รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกจนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกจนคร.
- นภาพร พันธุ์ชัย. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกจนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกจนคร.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2543). การออกแบบการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มนู วรณารักษ์ ดวงจันทร์ เต๋ยววิไล และคุษฎี สีตลวรารงค์. (2557). การพัฒนาหลักสูตร
 เศรษฐกิจพอเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งฮ้าง อำเภอแจ้ห่ม
 จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
 มูลนิธิชัยพัฒนา. เศรษฐกิจพอเพียง. เข้าถึงได้จาก

http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html วันที่ 15 กันยายน 2565.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : ธนัชการพิมพ์.

รังสรรค์ สุทาร์มย์. (2556). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านการบริหาร
 จัดการเรียนรู้ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาธิการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร:
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รัชดาภรณ์ วงษ์ชา. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน
 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ .
 วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รัชฎาพร พิมพ์พิชัย. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอน
 ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รัชฎากร อัครจันทร์. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูใน
 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏสกลนคร.

รัตติยา พรอมสิน. (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร :
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- รัตมี พรหมพิณสิทธิ์. (2559). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องสารในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฤทธิศักดิ์ สุวรรณไตรย์. (2559). ปัจจัยภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2552). การวิจัยและการพัฒนา (Research and Development). วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วารุณี งามพาลา. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เวิน ริทัศน์โส. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการใช้แผนผังมโนทัศน์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิศิษฎ์ มุ่งนากลาง. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศาสินี บุญเกื้อและนันทกาญจน์ ชินประหัชฐ์. (2558). ภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงมูลนิธิสถิตินุคุณ.
- ศรันยา ไครบุตร. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ศิริพร กุลसानต์. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกสทศ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศศิมา สุขสว่าง. การเป็นพี่เลี้ยงในองค์กร ต้องมีทักษะอะไรบ้าง. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/vhPfS> เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565.
- สกุศลรัตน์ กมุทมาศ. (2551). การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. อุบลราชธานี : วิทยาลัยโปสิเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2550). การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์.
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม : เพชรเกษมพริ้นติ้ง.
- สมัย วัชชุม. (2560). ภาวะผู้นำครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกสทศ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- สวัสดิ์ บรรเทิงสุข. (2542). การให้คำปรึกษา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2557). แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). คู่มือประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). เส้นทางครูมืออาชีพสำหรับครูผู้ช่วย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *สรุปสาระสำคัญ
แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนัก
นายกรัฐมนตรี.
- สำนักมูลนิธิชัยพัฒนา. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์
พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *นโยบายการจัดการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565*. เข้าถึงได้จาก
<https://moe360.blog/2021/06/30/education-management-policy/>
วันที่ 10 มกราคม 2566.
- สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม. (2560). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย*.วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สิริพรรณ จึงสุทธิวงษ์. (2560). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของบุคลากร สังกัด
องค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.
สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สิริกร ไชยราช. (2562). *การพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
ศึกษาธิการ ภาค 11*.วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร.
- สุรศักดิ์ ลดาธนศักดิ์ (2561). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร
โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปในจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนใน
ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : 9119 เทคโนโลยีพรินต์ติ้ง.

- สุกัญญา พูลกลี. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและวัฒนธรรมองค์การตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- สุรินทร์ ภูสิงห์. (2552). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สร้อยสุตา กรีน. (2563). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา* สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ส่องแสง อัยวรรณ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์ธนานนท์. (2550). *การจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช*. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2551). *ครูผู้นำในสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- สุรีพร เอี่ยมถาวร. (2550). *การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หงษา วงค์จำปา. (2560). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- อนันตดา ชาวนา. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- อนันท์ งามสะอาด. การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/J2o0s> วันที่ 15 มีนาคม 2565.
- อนุสรณ์ พิพิทภักดิ์ (2563) .รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อรอนงค์ ดุมนิล. (2557). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ ค.ด.อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อภิชัย พันธเสน. (2560). เศรษฐกิจพอเพียง: พระอัจฉริยภาพ และพระกรุณาธิคุณของในหลวงรัชกาลที่ 9. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาภรณ์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อำพล กิตติอำพล. (2547). ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก. กรุงเทพฯ: วีพิกกราฟ พิคแอนด์พริ้นท์ติ้ง
- Beyer, J. E., & Marshall, J. (1981). The interpersonal dimension of collegiality. *Nursing outlook*, 29(11), 662 – 665.
- Borg, Walter R.; & Gall, Meredith D. (1989). *Educational Research: An Introduction. Fifth Edition*. New York: Longman.
- Danielson, Charlotte. (2007). “The Many Faces of Leadership”. *Educational Leadership*, pp. 14 – 19; September 2007.

- Edelman, C. L., & Mandel, C. L. (1994). *Health Promotion Throughout the Life Span*. 3rd ed. St.Louis: The C.V. Mosby Company.
- Krug, R.E. (1992). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: Free Press.
- Katzenmeyer, M , & Moller, G. (2001). *Awakening the sleeping giant: Helping teachers developas leaders (2nd ed) Thousand Oaks, CA: Corwin Press*.
- Keeves, J.P. (1988). *Educational research, Methodology and measurement : Aninternational Handbook*. Oxford : Pergamon.
- Harris,Alma. And Muijs, Daniel. (2005). *Improving school through teacher leadership*. Comwall : MPG books.
- Trulove,s. (1992). *Hanbook of Training and Development*. Oxford : Blackwell.
- Tosi, H. L., & Carroll, S. J. (1982). *Management (2nd ed.)*. New York: John Wiley and Sons.
- Saylor Galen J., Alexander, Willium M., and Arther J Lewis. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. 4 th ed. New York: Holt Rinchart and Winston.
- _____. (1974). *Planing Curriculum for Schools*. 3rd ed. New York: Holt Rinchart and Winston
- Smits, R. (2002). "Innovation studies in the 21 th century: Questions from a user'sPerspective". *Technological Forecasting & Social Change*.
- Schultz, D.P. and S.E. Schultz. (1998). *Psychology and Work Today : An Introduction. Industrial and Organizational Psychology. (7th ed.)*. New Jersey : Prentice –Hall,Inc.
- _____.(2006).S.E. : *Psychology and work today*. New Jersey : Prentice Hall.
- Susanna K.J.,& Moss, D.M. (2002). *Exploring teacher leadership in the context of teacher preparationt*. Paper presented at the annual meeting of the Educational Research Association, New Orleans, L.A.,
- Sullivan, Harry S. (1953). *Interpersonal Theory*. New York: W.W. Norton

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เพื่อหาองค์ประกอบ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพธิ์ใส อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญและกรรมการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
3. นางสาวนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม้งาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
4. นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
5. นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
6. นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
7. นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแม้งาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อยืนยันองค์ประกอบ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพไพหล อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
4. ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญและกรรมการประเมินสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
5. นางสาวนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแมนาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
6. นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
7. นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
8. นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
9. นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแมนาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินทางด้านการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับดีเด่น

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหญ่ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
4. นางสาวนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแมนาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
5. ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
6. ดร.ปรเมศวร์ วรรณทองสูง รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลกุสุมาลัย วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
7. นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
8. นายทองศักดิ์ ทินบุตร ครูโรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 23
9. นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

รายนามผู้เชี่ยวชาญทดลองใช้รูปแบบ

1. นายพิสิชญ์ พุฒศรี
2. นายสำราญ สิงจานุสงค์
3. นายไตรมิตร มะอินทร์
4. นายอภิภัทร มีชัย
5. นายวิรุฬห์ พุททวงศ์
6. นายรัฐรวี พิณจศักดิ์
7. นายสุจิร สอนสกุล
8. นายกฤษณวัฒน์ เสนารักษ์
9. นายพัฒนา วันพิศาล
10. นายภาณุพงศ์ พาคี
11. นายชนะศักดิ์ จุงอินทะ
12. นายอิศรา แสนนาใต้
13. นายสุพิชา คำเครือ
14. นายวุฒิชัย แสนมอม
15. นางสาวเจตสุตา แร่ถาย
16. นางสาวโหมวลี กุตรระแสง
17. นางสาวลลิตี ปาระมี
18. นางสาวจิตวจี อินธิแสง
19. นางสาวเครือฟ้า รันชิตโคตร
20. นางสาวศิริพร เกาวัลแก้ว
21. นางจิระวดี หาญชัย
22. นางสาวไพจิตร จิวสุภา
23. นางสาวอรดี พันธุ์เสถียร
24. นางสาวรุจิพัชร เทียงสันเทียะ
25. นางสาวภาวรินทร์ ท้าวพา
26. นางสาวสุธาศินี ศรีเรืองสุข
27. นางสาวจิราพร ภูวันนา
28. นางสาววารุณี รมพาเมือง
29. นางจันทร์เพ็ญ คำพรหมมา
30. นางพิมพ์รัตน์ พุฒศรี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๘๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถนนิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพไพไล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสในเขตระดับผดชอบของศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้สัมภาษณ์ท่านด้วย ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานวัน - เวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศีกานต์ เพียรธัญญกรณ์)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๘๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ดร.ชาติชาย ก่อคุณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสในเขตรับผิดชอบของศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยให้ได้อรรถประโยชน์ของภาวะผู้นำครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้สัมภาษณ์ท่านด้วย ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานวัน - เวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศีกานต์ เพียรธัญญกรณ์)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๘๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางนิตยา สายเครือดีบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสในเขตรับผิดชอบของศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้สัมภาษณ์ท่านด้วย ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานวัน - เวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญ์)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๘๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางอรอุมา ศรีนาทม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๐๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสในเขตรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้สัมภาษณ์ท่านด้วย ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานวัน - เวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๘๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางสาวนันท์ หลวงศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสในเขตรับผิดชอบของศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้สัมภาษณ์ท่านด้วย ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานวัน - เวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๘๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายวราวุธ สายทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสในเขตรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้สัมภาษณ์ท่านด้วย ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานวัน - เวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๘๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายอุดมศักดิ์ คำภูมิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้วย นางสาวพินดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสในเขตรับผิดชอบของศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้สัมภาษณ์ท่านด้วย ทั้งนี้ นักศึกษาจะประสานวัน - เวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพินดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๔๕ ๕๒๖๒

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถนนิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์ดี)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕๕๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน ดร.ชาติชาย ก่อคุณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เพ็งสวัสดิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม

อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน นางสาวนันท์ หลวงศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพินดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เพ็งสวัสดิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพินดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน นางนิตยา สายเครือดีบัว

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เฟิงส์วัตดี)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โซชา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เฟ็งสวีสดี)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม

อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เพ็งสวัสดิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน นายวราวุธ สายทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เพ็งสวัสดิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๕๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน นางสาวอรุมา ศรีนาทม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เฟ็งสวัสดิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๙๑๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย ไพไพไล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เพ็งสวัสดิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๓๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ

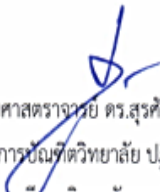
- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๔๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๓.๑๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายทองศักดิ์ ทินบุตร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๔๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ชาติชาย ก่อคุณ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โซยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๓.๑๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวนิตยา สายเครือดีบ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๓๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โซชา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๓๖๔๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๓๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณโคตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๓๖๔๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๓.๓๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต บุญใบ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพธิ์ใส

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๓๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่รับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุมัติครุภัณฑ์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๙ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๙ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๔๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ประเมศวร์ วรรณทองสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โซยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๖

ที่ อว ๐๖๒๓.๑๒/ว ๓๐๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายวราวุธ สายทอง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โซยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๙ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

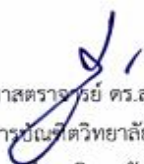
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธาน ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ทั้งนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอตกลงใช้เครื่องมือการวิจัย เพื่อหาความเชื่อมั่นในการศึกษาวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จึงขอความอนุเคราะห์ท่านอนุญาติให้นักศึกษาทำการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวพนิดา ยาทองไชย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๑๖๙๕ ๕๒๖๒

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๓๒๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
 ๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
 อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการโครงการ

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โซยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อดังกล่าว ในวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโพนแพง เขียววนนท์อุทิศ ๕

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
 ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๓๒๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน นายทองศักดิ์ หินบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการโครงการ

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไขย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โซชา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อดังกล่าว ในวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโพนแพง เขียววนนธ์อุทิศ ๕

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ที่ ศธ ๐๔๑๔๒.๐๑๓/๔๘

โรงเรียนบ้านโพนแพง เขียวรวนท์อุทิศ 5
อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
๕๗/๒๑๐

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเข้าศึกษาตุงาน

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้วยทางโรงเรียนบ้านโพนแพงเขียวรวนท์อุทิศ ๕ มีกำหนดจัดกิจกรรมศึกษาตุงาน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติการภาคสนามจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

ในการนี้ทางโรงเรียนบ้านโพนแพงเขียวรวนท์อุทิศ ๕ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าหน่วยงานของท่านมีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ของคณะครูได้อย่างดี จึงขออนุญาตเข้าศึกษาตุงานหน่วยงานของท่านด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในวันที่ 17 มีนาคม 2566 เวลา 09.00 – 12.00 น. โดยมีผู้บริหารและคณะครูตุงาน จำนวน 32 คน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ทางโรงเรียนบ้านโพนแพงเขียวรวนท์อุทิศ 5 หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิชัย มั่นพลศรี)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโพนแพงเขียวรวนท์อุทิศ 5

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/๓๒๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอศึกษาดูงาน

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

ด้วย นางสาวพนิดา ยาทองไชย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๓๖๓๒๒๕๐๑๑๐ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตรับผิดชอบรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.โซยา ภาวะบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าหน่วยงานของท่านเป็นหน่วยงานต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้เข้าศึกษาดูงานระบบการทำงานของหน่วยงานท่าน ในวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

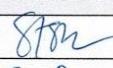

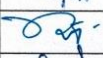

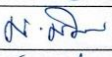

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบลงทะเบียนเข้าร่วมอบรม วันที่ 15 มีนาคม 2565

ที่	รายชื่อคนละคร	เวลามา	เวลากลับ	ลายเซ็น
1.	นายวิชัย มั่นพลศรี (ผอ.)	08.30 น.	16.30	
2.	นายพิสิษฐ์ พุฒศรี	08.30 น.	16.30 น.	
3.	นายสำราญ สิงจานุสงค์	8.30 น.	16.30	
4.	นายไตรมิตร มะอินทร์	8.30 น.	16.30	
5.	นายอธิภัทร มีชัย	8.30 น.	16.30	
6.	นายวิรุฬห์ พุทธวงศ์	08.30 น.	16.30 น.	
7.	นายรัฐรวิ พิณจศักดิ์	8.30 น.	16.30 น.	
8.	นายสุจิร สอนสกุล	08.30 น.	16.30 น.	
9.	นายกฤษณวัฒน์ เสนารักษ์	09.30 น.	16.30 น.	
10.	นายพัฒนา รันพิศาล	08.30 น.	16.30 น.	
11.	นายภาณุพงศ์ พาดี	8.30 น.	16.30 น.	
12.	นายชนะศักดิ์ จุงอินทะ	08.30 น.	16.30 น.	
13.	นายอิศรา แสนนาใต้	08.30 น.	16.30 น.	
14.	นายสุพิชา คำเครือ	8.30 น.	16.30 น.	
15.	นายวุฒิชัย แสนมอม	8.30 น.	16.30 น.	
16.	นางสาวเจตสุตา แร่ถาย	08.30 น.	16.30 น.	
17.	นางสาวพนิดา ยาทองไชย	08.30 น.	16.30 น.	
18.	นางสาวโสมวลี กุตรระแสง	8:30 น.	16:30 น.	
19.	นางสุมาลีนี ปาระมี	8.30 น.	16.30	
20.	นางสาวจิตวชิ อินธิแสง	8.30 น.	16.30 น.	
21.	นางสาวเครือฟ้า รันชิตโคตร	8.30 น.	16.30 น.	
22.	นางสาวศิริพร เกาวัลแก้ว	8.30 น.	16.30 น.	
23.	นางจิระวดี หาญชัย	08.30 น.	16.30 น.	
24.	นางสาวไพจิตร จิวสุภา	08.30 น.	16.30 น.	
25.	นางสาวอรดี พันธเสถียร	08:30 น.	16:30 น.	
26.	นางสาวรุจิพัชร เทียงสันเทียะ	8.30 น.	16.30 น.	
27.	นางสาวภาวรินทร์ ท้าวพา	8.30 น.	16.30 น.	

ที่	รายชื่อคณะครู	เวลามา	เวลากลับ	ลายเซ็น
28.	นางสาวสุธาศินี ศรีเรืองสุข	08.30 น.	16.30 น.	
29.	นางสาวจิราพร ภูวันนา	08.30 น.	16.30 น.	
30.	นางสาววารุณี ร่มพาเมือง	08.30 น.	16.30 น.	
31.	นางจันทร์เพ็ญ คำพรหมมา	08.30 น.	16.30 น.	
32.	นางพิมพ์รัตน์ พุฒศรี	08.30 น.	16.30 น.	
33	นางสายทอง สิงหนสงค์	08.30 น.	16.30 น.	
34	นางสาวฉัตรรัตน์ พงษ์คำแก้ว	08.30	16.30 น.	

แบบลงทะเบียนเข้าร่วมอบรม วันที่ 16 มีนาคม 2565

ที่	รายชื่อคณะครู	เวลามา	เวลากลับ	ลายเซ็น
1.	นายวิชัย มั่นพลศรี (ผอ.)	8.30 น.	16.30	
2.	นายพิสิษฐ์ พุฒศรี	8.30 น.	16.30 น.	
3.	นายสำราญ สิงจานุสงค์	8.30 น.	16.30 น.	
4.	นายไตรมิตร มะอินทร์	8.30 น.	16.30 น.	
5.	นายอรรถภัทร มีชัย	8.30 น.	16.30 น.	
6.	นายวิรุฬห์ พุทรวงศ์	08.30 น.	16.30 น.	
7.	นายรัฐวิ พิณจศักดิ์	8.30 น.	16.30 น.	
8.	นายสุจิร สอนสกุล	08.30 น.	16.30 น.	
9.	นายกฤษณวัฒน์ เสนารักษ์	08.30 น.	16.30 น.	
10.	นายพัฒนา รันพิศาล	08.30 น.	16.30 น.	
11.	นายภาณุพงศ์ พาดิ	8.30 น.	16.30 น.	
12.	นายชนะศักดิ์ จุงอินทะ	08.30 น.	16.30 น.	
13.	นายอิศรา แสนนาใต้	08.30 น.	16.30 น.	
14.	นายสุพิชา คำเครือ	8.30 น.	16.30 น.	
15.	นายวุฒิชัย แสนมอม	8.30 น.	16.30 น.	
16.	นางสาวเจตสุดา แร่ถาย	8.30 น.	16.30	
17.	นางสาวพนิดา ยาทองไชย	8.30 น.	16.30	
18.	นางสาวโณมวลี กุตรระแสง	8.30 น.	16.30	
19.	นางสุมาลีนี ปาระมี	8.30 น.	16.30	
20.	นางสาวจิตวจี อินธิแสง	08.30 น.	16.30 น.	
21.	นางสาวเครือฟ้า รันชิตโคตร	8.30 น.	16.30 น.	
22.	นางสาวศิริพร เกววัลแก้ว	8.30 น.	16.30 น.	
23.	นางจิระวดี หาญชัย	08.30 น.	16.30 น.	
24.	นางสาวไพจิตร จิวสุภา	8.30 น.	16.30 น.	
25.	นางสาวอรดี พันธุ์เสถียร	08.30 น.	16.30 น.	
26.	นางสาวรุจีพัชร เทียงสันเทียะ	08.30 น.	16.30 น.	
27.	นางสาวภาวรินทร์ ท้าวพา	08.30 น.	16.30 น.	

ที่	รายชื่อคณะครู	เวลามา	เวลากลับ	ลายเซ็น
28.	นางสาวสุธาศินี ศรีเรืองสุข	08.30 น.	16.30 น.	
29.	นางสาวจิราพร ภูวันนา	08.30 น.	16.30 น.	
30.	นางสาววารุณี ร่มผาเมือง	08.30 น.	16.30 น.	
31.	นางจันทร์เพ็ญ คำพรหมมา	08.30 น.	16.30 น.	
32.	นางพิมพ์รัตน์ พุฒศรี	08.30 น.	16.30 น.	
33	นางสายทอง สิงานสวัสดิ์	08.30	16.30	
34	นางสาวธิดาใจใส นามจันทร์	08.30	16.30	

ภาคผนวก ค

หนังสือรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันวิจัยและพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยและพัฒนาในมนุษย์ โทร. IP (๒๖๘)
 ที่ อว ๐๖๒๑.๐๘/ว ๑๐๓๙ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๕
 เรื่อง แจ้งผลการพิจารณารับรองโครงการวิจัยภายหลังการขอชี้แจงต่อข้อคำถามหรือข้อเสนอแนะของกรรมการ
 เรียน นางสาวพนิดา ยาทองไชย

ตามที่ท่านได้ขอชี้แจงต่อข้อคำถามหรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๕ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ (A Model of Teacher Leadership Development in Learning Management Based on Philosophy of Sufficiency Economy in Educational Opportunity Extension Schools in the Area of Responsibility of the Office of Regional Education Officer ๑๑) หมายเลขสำคัญโครงการ HE ๖๕ - ๑๓๐ นั้น

ในการนี้ คณะกรรมการการวิจัยและพัฒนาในมนุษย์ ได้พิจารณาการขอชี้แจงดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว “มีมติรับรองโครงการวิจัยของท่าน” ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

สุภาวณี ฤประทุม

(นางสาวสุภาวณี ฤประทุม)

ประธานกรรมการการวิจัยและพัฒนาในมนุษย์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

COA NO. ๑๖๐/๒๕๖๕

IEC NO. HE ๖๕-๑๓๐

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ขอรับรองว่าโครงการวิจัยเรื่อง : รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๑ (A Model of Teacher Leadership Development in Learning Management Based on Philosophy of Sufficiency Economy in Educational Opportunity Extension Schools in the Area of Responsibility of the Office of Regional Education Officer ๑๑)

หัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวพนิดา ยาทองไชย

หน่วยงานต้นสังกัด : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

เอกสารที่รับรอง

๑. แบบขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
๒. แบบฟอร์มโครงการวิจัย
๓. ประวัติผู้วิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
๔. เอกสารชี้แจงอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย (สำหรับตอบแบบสอบถาม)
๕. เอกสารชี้แจงอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย (สำหรับตอบแบบประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนา ฯ)
๖. แบบแสดงความยินยอมให้ทำการวิจัยจากอาสาสมัคร (สำหรับตอบแบบสอบถาม)
๗. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
 - ๗.๑ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ฯ
 - ๗.๒ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ฯ
 - ๗.๓ แบบประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบและเอกสารประกอบ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ฯ

ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แบบยกเว้น (Exemption Review) จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยยึดหลักพื้นฐานของหลักจริยธรรมการวิจัยสากล

รับรอง ณ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๕

วันหมดอายุ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖

รายงานความก้าวหน้า

สุธาสินี คุปตะบุตร

(นางสาวสุธาสินี คุปตะบุตร)

ประธานกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ

สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ชั้น ๒ อาคารปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์วิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ ๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร รหัสไปรษณีย์ ๔๗๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๔๒-๕๗๐-๑๕๔

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

คำชี้แจง

1. การสัมภาษณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2. ลักษณะของการสัมภาษณ์ จะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมงโดยผู้วิจัยจะขออนุญาตฉบับที่คำให้สัมภาษณ์ บันทึกเสียง พร้อมบันทึกภาพการสัมภาษณ์ไปพร้อมกันด้วย

3. การสรุปคำให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสรุปประเด็นสำคัญให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทราบ หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์

4. คำให้สัมภาษณ์ทั้งหมดผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่งหน้าที่

หน่วยงาน

ชื่อผู้สัมภาษณ์ นางสาวพนิดา ยาทองไชย

สถานที่สัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์

เวลา น.ถึง น. รวมเวลา.....

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ 4 องค์ประกอบหลัก คือ

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

- 1.1 กำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล
- 1.3 กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน

จากองค์ประกอบของการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

เห็นด้วยกับองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วยกับองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วยกับองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าควรใช้กระบวนการและวิธีการใด ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามองค์ประกอบของการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

3. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

3.1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

3.2 การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

จากองค์ประกอบของการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ดังกล่าวท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

เห็นด้วยกับองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วยกับองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

ขอเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าควรใช้กระบวนการและวิธีการใด ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามองค์ประกอบของการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

.....

.....

.....

.....

.....

4. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

4.1 มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ

4.2 การเป็นครูผู้นำ

4.3 การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน

จากองค์ประกอบของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ดังกล่าวท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

เห็นด้วยกับองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วยกับองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าควรใช้กระบวนการและวิธีการใด ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามองค์ประกอบของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....ขอขอบพระคุณที่ท่านอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ
ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ข้อมูลผู้วิจัย

นางสาวพนิดา ยาทองไชย
นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

โรงเรียนบ้านโพนแพงเจียรนวนนทบุรี 5

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
329 หมู่ 6 ตำบลโพธิ์โพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร 47210
โทรศัพท์ 091-6955262 , E-mail : panidapor1122@gmail.com

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็น ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับชั้นที่สอน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่จริง และสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนและตรงตามความเป็นจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผน ออกแบบ และพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ข้อมูลและความคิดเห็นของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวพนิดา ยาทองไชย

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

น้อยกว่า 10 ปี ระหว่าง 10 – 20 ปี มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

3. ระดับชั้นที่สอน

ปฐมวัย (อ.1 – อ.3)

ประถมศึกษา (ป.1 – ป.6)

มัธยมศึกษา (ม.1 – ม.3)

4. ขนาดของโรงเรียน

ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 1 – 120 คน)

ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121 – 300 คน)

ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [] ให้ตรงกับระดับความเห็นของท่านมากที่สุด

ซึ่งผู้ศึกษากำหนดเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale)

1. ระดับสภาพที่เป็นจริง หมายถึง การปฏิบัติงานที่เป็นอยู่จริงของครูในการใช้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ระดับสภาพที่ควรจะเป็น หมายถึง ความปรารถนา หรือความต้องการของครูหรือความคาดหวังในการใช้ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นอยู่จริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
24	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้										
25	การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง										
การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต											
26	การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง										
27	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน										
28	การปรับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจพอเพียง										
29	การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนด										
30	มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู										
31	ความขยันประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ										
32	มีความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม										

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นอยู่จริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
33	มีความสำนึกในหน้าที่และการงานรวมไปถึงรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ										
34	มีความคิดริเริ่ม วิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล										
35	มีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน										
36	การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์										
37	การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม										
38	มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติโดยยึดหลักส่วนรวม										
39	มีความเมตตาต่อผู้เรียน										
40	มีความกระตือรือร้นในการปกครองในระบบประชาธิปไตย										
41	มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง										
42	มีการเสนอบุคคลตัวอย่างใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน และการดำรงชีวิต										
การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน											
43	มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้										
44	มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง										
45	การสนับสนุนและช่วยเหลือให้เพื่อนครูสามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ										

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพที่เป็นอยู่จริง					สภาพที่ควรจะเป็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
46	การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู										
47	การสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมงานสร้างแนวคิดใหม่สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้										
48	มีความสนใจสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว										
49	การเป็นครูผู้นำสามารถถนอมและให้คำแนะนำกับเพื่อนครู										
50	ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู										
51	การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน										
52	การเป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอมีนิสัยใฝ่หาความรู้ รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต										
53	มีทักษะการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า										
54	สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง										
55	มีการวิเคราะห์ตนเองและมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง										
56	มีการขยายผล และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน										
57	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน										

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น																		
		สภาพที่เป็นอยู่จริง					สภาพที่ควรจะเป็น													
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)									
58	มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและช่องทาง																			

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินรูปแบบและเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู
เรื่อง
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของ
สำนักงานศึกษาธิการภาค 11
ผู้วิจัย
นางสาวพนิดา ยาทองไชย
นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ชื่อผู้ประเมิน

ตำแหน่งหน้าที่.....

หน่วยงาน

วันเดือนปีที่ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เกณฑ์การประเมิน

- 5 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์มากที่สุด
- 4 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์มาก
- 3 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ปานกลาง
- 2 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์น้อย
- 1 หมายถึง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ความถูกต้อง					ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่
รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

1	หลักการของรูปแบบ																					
2	วัตถุประสงค์ของ รูปแบบ																					
3	เนื้อหาของรูปแบบ																					
4	กระบวนการของ รูปแบบ																					
5	สื่อและแหล่งเรียนรู้																					
6	การวัดและ ประเมินผล																					
7	คู่มือรูปแบบการ พัฒนาภาวะผู้นำครู																					

ข้อ	รายการประเมิน	ความถูกต้อง					ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู																					
ชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา																					
1	รูปแบบของเอกสาร มีความถูกต้อง เหมาะสม																				
2	วัตถุประสงค์																				
3	เนื้อหาสาระเป็น ประโยชน์และ นำไปใช้ได้จริง																				
4	ขั้นตอนการดำเนิน กิจกรรม																				
5	สื่อและแหล่งเรียนรู้																				
6	กิจกรรมการพัฒนา และแบบฝึก																				
7	การวัดและ ประเมินผล																				

ข้อ	รายการประเมิน	ความถูกต้อง					ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู

ชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

1	รูปแบบของเอกสารมีความถูกต้องเหมาะสม																					
2	วัตถุประสงค์																					
3	เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง																					
4	ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม																					
5	สื่อและแหล่งเรียนรู้																					
6	กิจกรรมการพัฒนาและแบบฝึก																					
7	การวัดและประเมินผล																					

ข้อ	รายการประเมิน	ความถูกต้อง					ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู

ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

1	รูปแบบของเอกสาร มีความถูกต้อง เหมาะสม																					
2	วัตถุประสงค์																					
3	เนื้อหาสาระเป็น ประโยชน์และ นำไปใช้ได้จริง																					
4	ขั้นตอนการดำเนิน กิจกรรม																					
5	สื่อและแหล่งเรียนรู้																					
6	กิจกรรมการพัฒนา และแบบฝึก																					
7	การวัดและ ประเมินผล																					

ขอเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

**แบบประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามแบบประเมินพฤติกรรม
ภาวะผู้นำครูผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)**

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ

.....

ตำแหน่ง

.....

สถานที่ทำงาน

.....

คำชี้แจง

1. ขอให้ท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยทำเครื่องหมายถูกลงในช่องความคิดเห็นที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์

2. ขอความกรุณาท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโปรดพิจารณาข้อคำถามแต่ละรายการว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และเสนอแนะแบบประเมิน โดยทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีระดับคะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงกับเนื้อหาเรื่องที่วิจัย

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงกับเนื้อหาเรื่องที่วิจัย

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงกับเนื้อหาเรื่องที่วิจัย

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			ข้อเสนอนแนะ
		+1	0	-1	
องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา					
1	การกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา				
2	กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดประสงค์การประเมินผล				
3	กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน				
4	กำหนดกิจกรรมตามแหล่งเรียนรู้				
5	กำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียน				
6	มีการจัดหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
7	มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้				
8	มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
9	มีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
10	การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ หน่วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
11	การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้				
12	การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
13				
14				
15				
16				
17				
18				

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้					
1	การบูรณาการเนื้อหารายวิชา				
2	การจัดหน่วยการเรียนรู้				
3	การจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ				
4	การจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม				
5	การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย				
6	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติ				
7	จัดการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง				
8	เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการ สอนเนื้อหาของครู				
9	มีการเรียนรู้จากธรรมชาติและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง				
10	การจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์				
11	การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน				
12	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้				
13	การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียน การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
14				
15				
16				
17				
18				
19				

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			ข้อเสนอนแนะ
		+1	0	-1	
องค์ประกอบที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต					
1	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน				
2	การปรับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจพอเพียง				
3	การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด				
4	มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู				
5	ความขยันประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ				
6	มีความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม				
7	มีความสำนึกในหน้าที่และการงานรวมไปถึงรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ				
8	มีความคิดริเริ่ม วิจัยและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล				
9	มีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน				
10	การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์				
11	การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม				
12	มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติโดยยึดหลักสวณรวม				
13	มีความเมตตาต่อผู้เรียน				
14	มีความกระตือรือร้น ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย				
15	มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง				
16				
17				
18				

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน					
1	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน				
2	โรงเรียนปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจพอเพียง				
3	การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง				
4	มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู				
5	ยึดถือความประหยัด และลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต				
6	ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต				
7	มีการนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดรายได้ถึงขั้นพอเพียง				
8	การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน				
9	ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				
10	มีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน				
11	การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์				
12	การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม				
13	มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติโดยยึดหลักสวณรวม				
14	มีความเมตตาต่อผู้เรียน				
15	มีความกระตือรือร้น ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย				
16	มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง				
17				
18				
19				
21				
22				
23				
24				

ข้อเสนอนี้ (ถ้ามี).....
.....
.....
.....
.....

แบบประเมินภาวะผู้นำครู
งานวิจัยเรื่อง
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
(สำหรับครู)

ผู้ประเมิน

.....

ตำแหน่ง

.....

สถานที่ทำงาน

.....

สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้

.....

ชั้นที่ทำการสอน

.....

คำชี้แจงในการประเมิน

แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ซึ่งมีแบบประเมินภาวะผู้นำครูมีทั้งหมด 4 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
- ชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
- ชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
- ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

โปรดอ่านข้อคำถามและพิจารณาว่า ระดับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านว่าอยู่ในระดับใด โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อละช่องให้ครบ

- 1 = ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 2 = ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 3 = ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 4 = ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 5 = ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการประเมินภาวะผู้นำครูครั้งนี้

นางสาวพนิดา ยาทองไชย

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบประเมินภาวะผู้นำครูชุดที่ 1
การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสถานศึกษา					
2	การกำหนดแนวคิดเป้าหมาย การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต					
3	กำหนดเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงของชุมชน					
4	การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบโดยสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
5	การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6	การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังวิถีคิด อุบนิสัย และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
7	การกำหนดกิจกรรมในด้านการพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม มีจิตสาธารณะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น					
8	การจัดหา ผลิต เผยแพร่ สื่อและแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
9	การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน					

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการ เรียนรู้ หน่วยงานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
11	การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการ เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน การจัดการเรียนรู้					
12	การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง					

แบบประเมินภาวะผู้นำครูชุดที่ 2
การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การบูรณาการเนื้อหารายวิชา					
2	การจัดหน่วยการเรียนรู้					
3	การจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ					
4	การจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม					
5	การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย					
6	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติ					
7	จัดการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง					
8	เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนเนื้อหาของครู					
9	มีการเรียนรู้จากธรรมชาติและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง					
10	การจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์					
11	การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน					
12	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้					
13	การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

แบบประเมินภาวะผู้นำครูชุดที่ 3
การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน					
2	โรงเรียนปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจพอเพียง					
3	การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง					
4	มีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู					
5	ยึดถือความประหยัด และลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต					
6	ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต					
7	มีการนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดรายได้ถึงขั้นพอเพียง					
8	การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน					
9	ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
10	มีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน					
11	การให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์					
12	การเผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม					

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13	มีความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติโดยยึดหลัก ส่วนรวม					
14	มีความเมตตาต่อผู้เรียน					
15	มีความกระตือรือร้น ในการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย					
16	มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง					
17	มีการเสนอบุคคลตัวอย่างใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเป็น แบบอย่างในการปฏิบัติตน และการดำรงชีวิต					

แบบประเมินภาวะผู้นำครูชุดที่ 4

การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้					
2	มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง					
3	การสนับสนุนและช่วยเหลือให้เพื่อนครูสามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ					
4	การพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของครู					
5	การสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมงานสร้างแนวคิดใหม่ สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้					
6	มีความสนใจสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว					
7	การเป็นครูผู้นำสามารถนิเทศและให้คำแนะนำกับเพื่อนครู					
8	ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู					
9	การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน					
10	การเป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอมีนิสัยใฝ่หาความรู้รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต					
11	มีทักษะการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า					
12	สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและค้นหาด้วยตนเอง					

ข้อ	ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13	มีการวิเคราะห์ตนเองและมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง					
14	มีการขยายผล และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน					
15	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน					
16	มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบและช่องทาง					

แบบทดสอบก่อน-หลัง การพัฒนา

1. ข้อใดไม่ใช่แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในโรงเรียนในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
 - ก. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน
 - ข. ด้านการเรียนการสอน
 - ค. ด้านการวัดและประเมินผล
 - ง. ด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้
2. หลักคิดในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ยกเว้นข้อใด
 - ก. ความมีเหตุผล
 - ข. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
 - ค. ความมีวินัยในการดำรงตน
 - ง. ใช้ความรู้และคุณธรรมนำชีวิต
3. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดทฤษฎีใหม่ มุ่งแก้ปัญหาใด
 - ก. การขาดความสามัคคีของประชาชน
 - ข. การขาดแรงจูงใจในการอยู่แบบพอประมาณของประชาชน
 - ค. การขาดแคลนที่ดินและแหล่งน้ำทำการเกษตร
 - ง. การขาดความรู้และคุณธรรมของคนในสังคม
4. ข้อใดไม่ใช่คุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - ก. ความมีเหตุผล
 - ข. ความพอประมาณ
 - ค. ความสามัคคี
 - ง. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

5. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดผลสูงสุด ผู้ใช้ควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นอันดับแรก

- ก. ความเมตตากรุณา
- ข. การพึ่งตนเอง
- ค. การสร้างภาคีเครือข่าย
- ง. ความพอประมาณ

6. ข้อใดคือหลักสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- ก. หลักปรัชญา 3 เงื่อนไข 4 ห่วง
- ข. หลักปรัชญา 3 ห่วง 2 เงื่อนไข
- ค. หลักปรัชญา 3 เงื่อนไข 2 ห่วง
- ง. หลักปรัชญา 2 ห่วง 2 เงื่อนไข

7. หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยอะไรบ้าง

- ก. มีแหล่งเรียนรู้ตามมาตรฐานตัวชี้วัด/มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล/มีการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
- ข. มีหน่วยการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล/มีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ค. มีการจัดกลุ่มการเรียนการสอนตามมาตรฐานการเรียนรู้/มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล/มีการศึกษาและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้
- ง. มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน/มีการติดตามผลเป็นระยะ/มีการศึกษาและพัฒนาสาระการเรียนรู้

8. การวางแผนพัฒนาหลักสูตร ต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง

- ก. หลักสูตร/ การกำหนดทิศทาง/ผู้ตัดสินใจเลือกใช้
- ข. หลักสูตร/ การพัฒนา/ผู้ใช้
- ค. หลักสูตร/ บุคคล/ผู้ตัดสินใจเลือกใช้
- ง. หลักสูตร/ การวัดและประเมินผล/ผู้ใช้

9. การวางแผนการพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจากสิ่งใดอันดับแรก

- ก. การศึกษาปัญหา
- ข. การกำหนดข้อมูล
- ค. การกำหนดสมมติฐาน
- ง. การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน

10. ข้อใดไม่ได้อยู่ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน

- ก. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
- ข. การจัดการเรียนรู้
- ค. การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง
- ง. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้าง

11. บุคคลในข้อใดไม่มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร

- ก. ผู้บริหาร
- ข. ครู
- ค. ชุมชน
- ง. นักวิชาการตรวจสอบภายใน

12. ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะยกเว้นข้อใด

- ก. ความพอประมาณ.
- ข. ความมีเหตุผล
- ค. การมีจิตสาธารณะ
- ง. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

13. เจื่อนใจ การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องมีเจื่อนใจอะไรบ้าง

- ก. เจื่อนใจความรู้ เจื่อนใจคุณธรรม
- ข. เจื่อนใจความรู้ เจื่อนใจการดำรงชีวิต
- ค. เจื่อนใจคุณธรรม เจื่อนใจเหตุผล
- ง. เจื่อนใจคุณธรรม เจื่อนใจภูมิคุ้มกัน

14. ข้อใดคือความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

- ก. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ หรือความรู้ด้วยตนเอง
- ข. การจัดการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันภายในรายวิชานั้น ๆ มาทำเป็นเรื่องเดียวกัน
- ค. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ง. การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลหรือความรู้จากการศึกษาค้นคว้า แล้วนำข้อมูลมาจัดกลุ่ม เขียนเป็นภาพแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างความคิด กระบวนการคิด และความสัมพันธ์ของกระบวนการคิด

15. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้แบ่งสามารถแบ่งออกเป็นกี่รูปแบบ

- ก. 2 รูปแบบ ข. 3 รูปแบบ
- ค. 4 รูปแบบ ง. 5 รูปแบบ

16. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

- ก. การบูรณาการแบบสอดแทรก
- ข. การบูรณาการแบบคู่ขนาน
- ค. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ
- ง. การบูรณาการแบบเน้นผู้เรียน

17. ข้อใดไม่ใช่แนวทางการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

- ก. การจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- ข. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการทดลอง
- ค. กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษา
- ง. การสร้างบรรยากาศในการเรียน

18. Fogarty ได้แนะนำวิธีการบูรณาการเนื้อหาวิชาไว้กี่วิธี

- ก. 2 วิธี ข. 3 วิธี
- ค. 4 วิธี ง. 5 วิธี

19. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการบูรณาการ

- ก. ช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
- ข. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้คิดวิธีการหรือนำเทคนิคใหม่ๆมาใช้
- ค. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม
- ง. ช่วยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์

20. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนแบ่งออกเป็นกี่ระดับ

- ก. 2 ระดับ ข. 3 ระดับ
- ค. 4 ระดับ ง. 5 ระดับ

21. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนผู้เรียนเกิดศรัทธาต้องพิจารณาจากส่วนใดเป็นสำคัญ

- ก. การให้คำแนะนำ
- ข. มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
- ค. การเชิญชวนให้ปฏิบัติ
- ง. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในสถานศึกษา

22. ความรู้ 3 ประการ ของครูประกอบด้วยอะไรบ้าง

- ก. ความรู้ด้านวิชาการ ความรู้เรื่องโลก ความรู้เรื่องธรรมชาติ
- ข. ความรู้ด้านวิชาชีพ ความรู้เรื่องโลก ความรู้เรื่องการใช้ชีวิต
- ค. ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ความรู้เรื่องโลก ความรู้เรื่องธรรมชาติ
- ง. ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ความรู้เรื่องการค้าในชีวิต ความรู้เรื่องธรรมชาติ

23. ข้อใดไม่ใช่คุณลักษณะของครูที่ดี 10 ประการ

- ก. ความมีระเบียบวินัย
- ข. ความเอาใจใส่ต่อผู้เรียน
- ค. ความกระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- ง. ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีอุดมคติ

24. ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงานตามข้อใด

- ก. การจัดการเรียนรู้
- ข. การสร้างอุดมคติในวิชาชีพ
- ค. ยึดมั่นในความเป็นประชาธิปไตย
- ง. ความมีเหตุผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน

25. มาตรฐานวิชาชีพครูในข้อใดที่กำหนดให้เป็นจรรยาบรรณของวิชาชีพ

- ก. มาตรฐานการปฏิบัติตน
- ข. มาตรฐานการปฏิบัติงาน
- ค. มาตรฐานด้านความรู้
- ง. มาตรฐานด้านการทำงาน

26. การรักและศรัทธาในวิชาชีพ เป็นตัวบ่งชี้ตามสมรรถนะใด

- ก. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
- ข. การจัดการเรียนรู้
- ค. การมุ่งผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงาน
- ง. จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

27. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานหมายถึงข้อใด

- ก. พฤติกรรมที่แสดงออกของครูในการสร้างภาคีเครือข่ายต่อสังคมโดยรวม
- ข. พฤติกรรมที่แสดงออกของครูในการพัฒนาตนเองและผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- ค. การพัฒนาวิชาชีพเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า
- ง. การพัฒนาองค์กรเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ

28. การพัฒนาตนเองและเพื่อนครูมีองค์ประกอบ 3 ประกอบยกเว้นข้อใด

- ก. การเป็นครูผู้นำ
- ข. การเป็นครูผู้ตาม
- ค. การนิเทศและให้คำแนะนำ
- ง. การเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

29. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของครูที่ดีตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา

- ก. รู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
- ข. คิดค้นคว้าวิทยาการใหม่ ๆ
- ค. สนใจใฝ่รู้
- ง. มุ่งสู่วิทยฐานะ

30. แนวทางการพัฒนาตนเองควรเริ่มจากข้อใดสำคัญที่สุด

ก. การพัฒนาด้านจิตใจ

ข. การพัฒนาด้านสังคม

ค. การพัฒนาตนเองสู่ความต้องการของตลาดแรงงาน

ง. การพัฒนาคนในองค์กร

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาคผนวก ฉ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

- หน่วยที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
หน่วยที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
หน่วยที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
หน่วยที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ผู้วิจัย

นางสาวพนิดา ยาทองไชย

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีการพัฒนาตนเอง และนำไปสู่การพัฒนานักเรียนต่อไป รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย รายละเอียดของรูปแบบ กระบวนการและรายละเอียดการฝึกอบรม ซึ่งมีเอกสารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา คือคู่มือและหน่วยการพัฒนา ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน หน่วย ดังนี้ 4

หน่วยที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

หน่วยที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

หน่วยที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

หน่วยที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนและครูได้รับประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นางสาวพนิดา ยาทองไชย

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11	411
ภูมิหลัง	414
หลักการ	414
วัตถุประสงค์	415
เนื้อหา.....	415
กระบวนการ.....	415
สื่อและแหล่งเรียนรู้	420
การวัดและประเมินผล	420

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ภูมิหลัง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ให้เป็นผู้สามารถในการดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายตามอัตภาพ พอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากในและภายนอก (ประกาศ พรหมโสภา, 2556, หน้า 74) รวมทั้งเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง (สำนักงานขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 2) และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในทางที่เจริญงอกงาม บนหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน โดยปฏิบัติบนเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม (เวิน ริทส์โนส, 2559, หน้า 53) รวมไปถึงแนวทางการดำรงชีวิตการปฏิบัติตนของคนในสังคมทุกระดับ ยึดหลักทางสายกลางในการดำรงชีวิต ทั้งในด้าน อุบोधและบริโภค การใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความพอเพียง มีเหตุผล อยู่ในความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมในการดำเนินชีวิต (รัศมี พรหมไพสณฑ์, 2559 , หน้า 23)

ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ซึ่งครูผู้สอนทุกคนควรมี บทบาทและคุณลักษณะอันพึงประสงค์และต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ ทั้งในด้านการปฏิบัติหน้าที่และมีการพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันจะส่งผลต่อการพัฒนาตนและพัฒนางานให้เกิดประสิทธิผล สูงสุด มีองค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและจำเป็นที่จะต้อง

ดำเนินการเพื่อให้ครูเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้โดยน้อมนำหลักปรัชญาพระราชทานสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา (ชาติชาย ก่อคุณ, 2562, หน้า 99) สอดคล้องกับ สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 30) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเริ่มจากครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง ในการประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นในการดำเนินชีวิตโดยแนวทางของความพอเพียง การเป็นครูผู้นำแบบอย่างการจัดการเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างในความเป็นครูมีการพัฒนาหลักสูตรและการสอน กระบวนการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการชั้นเรียนและมีคุณลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกของครูในการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจยอมรับ เชื่อถือในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสามารถในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตจนเกิดเป็นอุปนิสัยพอเพียงนั้นมีอยู่หลายแนวทางโดยแต่ละแนวทางมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาได้ดีในบางจุด การพัฒนาโดยใช้หลายแนวทางประกอบกัน จะส่งเสริมกันให้ได้ผลที่สมบูรณ์ ความสำเร็จของการพัฒนา นอกจากจะขึ้นกับคุณภาพของการดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วยังขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญที่แฝงอยู่ในตัวผู้พัฒนาด้วย นั่นก็คือผู้พัฒนา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจการยอมรับ (ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง) และมีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วย ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา จึงมิได้หมายความว่าเพียงการดำเนินการของผู้บริหารและครู รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนเท่านั้นแต่หมายรวมถึงการพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย (นันทา บุรีแสง 2560, หน้า 72) โดยแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน ต้องมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานการคิดจัดทำสาระที่สอดคล้องกับสภาพผู้เรียนและท้องถิ่นและการจัดหน่วยการเรียนรู้ โดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้น และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2550, หน้า 3 - 4)

ในการพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ 2:3:4 (2 หลักการ 3 เงื่อนไข 4 มิติ) และสามารถออกการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้ที่สอนได้อย่างมั่นใจ รู้ความหมายของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และสามารถถ่ายทอดได้ต้องมีการนำครูศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นศูนย์ การเรียนรู้ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จ เพิ่มศักยภาพของครู โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเชิงวิทยากรที่มีความรู้ ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาให้ความรู้และฝึกการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ ครูมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและ สนับสนุนให้ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความประหยัด รู้จักอดออม ดูแลทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า (สุนันท์ หลวงศรี และอุดมศักดิ์ มีภูคำ สัมภาษณ์ 24 มีนาคม 2565) จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านการ จัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา 2) การบูรณา การหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีใน การดำรงชีวิต และ 4) การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน โดยการวิเคราะห์หาความ ต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเอง และเพื่อนร่วมงาน (ค่า PNIModified 0.34) 2) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต (ค่า PNIModified 0.30) 3) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการ เรียนรู้ (ค่า PNIModified 0.29) และ 4) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา (ค่า PNIModified 0.27) จึงนำองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบมากำหนดกรอบแนวทาง ารรูปแบบเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 ซึ่งนำเสนอผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และได้กำหนดองค์ประกอบ รายละเอียดของรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนา พร้อมจัดทำคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำ

ครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อนำมาทดลองใช้

หลักการ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีหลักการ ดังนี้

1. เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยยึดแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ มุ่งให้ครูมีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และการนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้
3. เป็นรูปแบบที่ใช้กระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้ด้วยตนเองและการปฏิบัติจริงโดยเน้นกระบวนการคิดถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาส และวิธีการพัฒนาที่หลากหลายนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้

วัตถุประสงค์

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

3. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

4. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

เนื้อหา

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีเนื้อหาสาระซึ่งจัดเป็น 4 ชุดการพัฒนา ดังนี้

- ชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
- ชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
- ชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
- ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

กระบวนการ

การพัฒนากระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนใช้รูปแบบ โดยกำหนดประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

ระยะที่ 1.1 ปฐมนิเทศ เป็นการพบปะชี้แจงการดำเนินงาน เพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ด้วยการแนะนำตัวระหว่างผู้วิจัย และผู้ร่วมการวิจัยเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 1.2 การประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากปฐมนิเทศเสร็จ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ครูที่เป็นกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ทำแบบประเมินผลก่อนการพัฒนา

ระยะที่ 2 ระยะใช้รูปแบบ แบ่งออกเป็น 4 ระยะย่อย คือ

ระยะที่ 2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะเวลา 2 วัน (รวม 14 ชั่วโมง) จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เอกสารการประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครู และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีการขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นให้ความรู้ เป็นขั้นให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวคิดหลักการ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการบรรยาย การชมวีดิทัศน์ อภิปราย กิจกรรม และการถอดบทเรียน
2. ขั้นนำเสนอตัวแบบ เป็นขั้นของการนำเสนอตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยการอภิปรายร่วมกันถอดบทเรียนเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ขั้นเสนอแนะและให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นขั้นของการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีการเสนอแนะและให้ข้อมูลป้อนกลับ หลังจากให้อภิปรายถอดบทเรียนร่วมกันเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. การสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง เป็นขั้นที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหรือทำกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ตนเองสร้างขึ้น โดยมีกิจกรรม ดังนี้

วันที่ 1 ของการอบรมเชิงปฏิบัติการ

- ลงทะเบียนรับเอกสาร
- พิธีเปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- ปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์และกระบวนการฝึกอบรม
- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้
- กิจกรรมชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร

สถานศึกษา

- กิจกรรมชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

วันที่ 2 ของการอบรมเชิงปฏิบัติการ

- เปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้
- กิจกรรมชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
- อธิบายตามประเด็นที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดการ

แลกเปลี่ยนและทำความเข้าใจ

- บันทึกผลการเรียนรู้และพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- กิจกรรมชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
- นำเสนอตัวแบบพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พึงประสงค์

- บันทึกผลการเรียนรู้และพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้าอบรม โดยการสะท้อนผลการพัฒนาภาวะผู้นำ

- ประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการโดยการสะท้อนผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2.2 การศึกษาดูงาน โดยการศึกษาดูงานเป็นกระบวนการศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้ครูได้ศึกษาแนวทางวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศและการนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 7 ชั่วโมงหลังจากฝึกอบรมเสร็จ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ไปศึกษาดูงาน และสังเกตตัวแบบและนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง มีการประชุมสรุปผลการศึกษาดูงานเกี่ยวกับจุดเด่นของโรงเรียนที่ศึกษาดูงานด้านภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมให้ข้อเสนอแนะและข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครู

ระยะที่ 2.3 การฝึกปฏิบัติการจากการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และศึกษาดูงานแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติจริงภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่โรงเรียนของตนเองตามเอกสารประกอบการพัฒนา

การฝึกปฏิบัติการจากการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะเวลา 2 สัปดาห์ฝึกปฏิบัติสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง โดยแต่ละครั้งมีกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 วิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาใช้เวลา แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันถอดบทเรียนร่วมกัน (ศึกษาสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง)

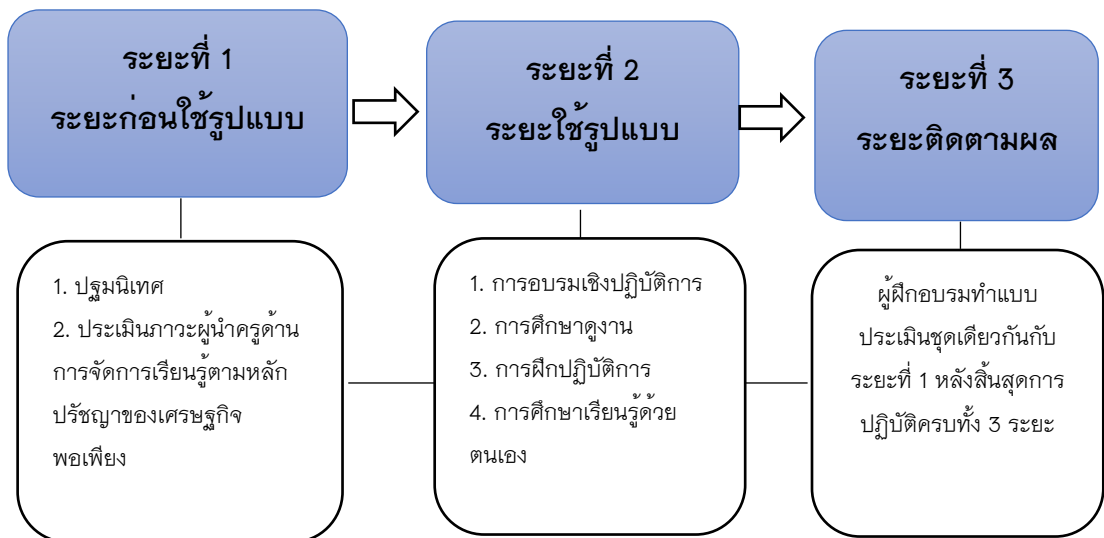
กิจกรรมครั้งที่ 2 วิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันถอดบทเรียนร่วมกัน (ศึกษาสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง)

กิจกรรมครั้งที่ 3 วิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตใช้เวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันถอดบทเรียนร่วมกัน (ศึกษาสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 15 ชั่วโมง)

กิจกรรมครั้งที่ 4 วิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ระยะที่ 2.4 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านการ ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติการ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ศึกษาด้วยตนเองเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่โรงเรียนของตนเองเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยทำแบบประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำครูหลังสิ้นสุดการปฏิบัติ ใช้เวลาในการเรียนรู้ 3 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง

ระยะที่ 3 ระยะติดตามผล หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติการ และศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ผู้ฝึกอบรมตอบแบบประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ผู้ฝึกอบรมได้ทำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกันกับระยะที่ 1 หลังสิ้นสุดการปฏิบัติครบทั้ง 3 ระยะ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 จำนวน 4 ชุด

2. แบบฝึกปฏิบัติ

3. เอกสารประกอบการบรรยาย

4. วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย

5. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา

2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา

2.1 จากการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.2 จากความสนใจในการศึกษาเอกสาร และร่วมแสดงความคิดเห็น การสังเกตพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.3 จากการนำเสนอประเด็นข้อสรุปรวมถึงข้อซักถามในการดำเนิน

กิจกรรม

2.4 จากการถอดบทเรียน ตอบคำถามท้ายเล่ม และเสนอความคิดเห็น

2.5 ประเมินจากบันทึกผลการเรียนรู้การไปศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.6 ประเมินจากการฝึกปฏิบัติจริง การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ

เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง

2.7 ประเมินจากการศึกษาด้วยตนเองหลังการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะ

ผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง

3. ประเมินผลหลังการพัฒนา

บรรณานุกรม

- ชาติชาย ก่อคุณ. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นันทา บุรีแสง. (2560). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสายปลาหลาย (คุรุราษฎร์ผดุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประภากร พรหมไสภา. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการทำโครงการ สอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- รัศมี พรหมโพสณฑ์. (2559). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นร่วมกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องสารในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปริญานุษ พิบูลสรารุช. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) กับการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเศรษฐกิจ.
- เวิน ริทัศน์โส. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยการจัดการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการใช้แผนผังมโนทัศน์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง. (2557). แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการ การขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

เอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการ
 เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของ
 สำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ในหลักสูตรสถานศึกษา

นางสาวพนิดา ยาทองไชย
 นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีการพัฒนาตนเอง และนำไปสู่การพัฒนานักเรียนต่อไป รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย รายละเอียดของรูปแบบกระบวนการและรายละเอียดการฝึกอบรม ซึ่งมีเอกสารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา คือ คู่มือและหน่วยการพัฒนา ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งหน่วยนี้คือหน่วยที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร นำไปจัดทำหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 1 กำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

องค์ประกอบย่อยที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดประสงค์การประเมินผล

องค์ประกอบย่อยที่ 3 กำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนและครูได้รับประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นางสาวพนิดา ยาทองไชย

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
วัตถุประสงค์	425
เนื้อหา	425
ขั้นตอนการดำเนินงาน	425
สื่อและแหล่งเรียนรู้	427
การวัดและประเมินผล	427
การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา.....	428
ความหมายของหน่วยการเรียนรู้.....	428
องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้.....	429
การกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของ	
สถานศึกษา	432
ความหมายของหลักสูตร	432
การวางแผนพัฒนาหลักสูตร	434
กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การ	
ประเมินผล	437
กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ	
บูรณาการ	440
ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนมุกดาลัย	443
ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนกุดบากพัฒนาศึกษา	456
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 1	473
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 2.....	474
บรรณานุกรม	476

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหา

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร นำไปจัดทำหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาจึงครอบคลุมไปถึงการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) กำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดประสงค์ การประเมินผล และ 3) กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

เอกสารประกอบการพัฒนาชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูผู้ฝึกปฏิบัติ มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) กำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล และ 3) กำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ครูที่เข้าอบรมปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฐมนิเทศ ชี้แจงแนวทางการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
2. กระตุ้นโดยใช้คำถามให้ผู้ฝึกปฏิบัติได้ฝึกฝนความคิด โดยให้ผู้ฝึกปฏิบัติแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา เป็นอย่างไรตามความคิดเห็นเป็นรายบุคคลและนำเข้าสู่เนื้อหาสาระสำคัญ

3. ผู้เข้ารับการอบรมประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการอบรม
4. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ หัวข้อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้เอกสารการ ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาประกอบการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการแบบเข้ม
5. วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม ร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
6. วิทยากรอธิบายการปฏิบัติกิจกรรม และให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติดำเนินการและแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ
7. ให้ผู้เข้าอบรมระดมความคิด ช่วยกันคิดเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. วิทยากรและผู้ฝึกปฏิบัติ ร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินการกิจกรรม
9. ผู้เข้ารับการอบรม ประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการอบรม
10. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
11. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนตนเอง
12. หลังจากฝึกปฏิบัติจริงภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนตนเอง ผู้เข้ารับการอบรมจะได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากเอกสารและการฝึกปฏิบัติจริงจากนั้นผู้เข้ารับการอบรมประเมินตนเองและให้ผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้ประเมิน โดยใช้แบบประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุดเดียวกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนา ชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา
2. แบบฝึกปฏิบัติ
3. เอกสารประกอบการบรรยาย

4. วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย
5. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา
2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา
 - 2.1 จากการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.2 จากความสนใจในการศึกษาเอกสารและร่วมแสดงความคิดเห็น การสังเกตพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - 2.3 จากการนำเสนอประเด็นข้อสรุปรวมถึงข้อซักถามในการดำเนินกิจกรรม
 - 2.4 จากการตอบทเรียน ตอบคำถามท้ายเล่ม และเสนอความคิดเห็น
 - 2.5 ประเมินจากบันทึกผลการเรียนรู้การไปศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - 2.6 ประเมินจากการฝึกปฏิบัติจริง การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
 - 2.7 ประเมินจากการศึกษาด้วยตนเองหลังการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
3. ประเมินผลหลังการพัฒนา

ชุดที่ 1 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

ระยะเวลาในการอบรม 4 ชั่วโมง

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร นำไปจัดทำหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาจึงความครอบคลุมไปถึงการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. กำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล
3. กำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน

1. ความหมายของหน่วยการเรียนรู้

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550 ก, หน้า 121) กล่าวว่า หน่วยการเรียนรู้เป็นประหนึ่งอิฐบล็อกที่นำมาเรียงประกอบกันขึ้นเป็นตัวหลักสูตรมีไว้เพื่อป้องกันมิให้มีการสอนบทเรียนแต่ละบทเป็นเอกเทศ โดยไม่คำนึงถึงภาพรวม

ชนันท์ ธาตุทอง (2551, หน้า 61) ให้ความหมายไว้ว่า หน่วยการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาที่ถูกตัดทอนเนื้อหาสาระที่มีความสัมพันธ์กันภายใต้หัวข้อหรือหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติที่คล้าย ๆ กัน ออกมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สรุปได้ว่า หน่วยการเรียนรู้เป็นส่วนย่อยของรายวิชาที่ถูกตัดทอนเนื้อหาสาระที่มีความสัมพันธ์กันภายใต้หัวข้อหรือหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติที่คล้าย ๆ กันโดยยึดมาตรฐาน การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และระดับช่วงชั้นนำมาเรียงกันเพื่อให้แต่ละ บทเรียนสอดคล้องกันในภาพรวมการจัดทำหน่วยเรียนครูผู้สอนต้องวิเคราะห์ผลการ เรียนรู้ที่คาดหวังออกมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนให้ได้รับ ประสบการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมต่อการของผู้เรียนให้ได้รับประสบการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม

2. องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550 ก, หน้า 121) นำเสนอว่าหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ ประกอบด้วยบทเรียนบทที่จะนำผู้เรียนไปสู่หนึ่งหรือหลายความคิดรวบยอด (Core Concept) องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยบทเรียนหลาย ๆ บทที่จะนำผู้เรียนไปสู่หนึ่งหรือหลายความคิดรวบยอด (Core Concept) ซึ่งประกอบด้วย ชื่อหน่วย

การเรียนรู้ แนวคิดเป้าหมาย เนื้อหา กิจกรรมของผู้สอนและผู้เรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล และอาจรวมถึงทรัพยากรบุคคล สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดการเขียนส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดแนวคิด แสดงถึงความเชื่อของผู้สอน ที่จะสะท้อนถึงเป้าหมายของโรงเรียน ธรรมชาติของผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ และเป้าหมายของชีวิต

2. เป้าหมาย เป็นการเล่าถึงคาดหวังทั่ว ๆ ไป เช่น เป้าหมายของการเรียน เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย อาจตั้งว่า “ผู้เรียนยอมรับความคิดเห็นผู้อื่นมากขึ้น” “ผู้เรียนมีความซาบซึ้งในระบอบประชาธิปไตย”

หลักสูตรเป็นประสบการณ์ทางการศึกษาที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ว่าที่ ร.ต.หญิง จุติมา ไชยมหา (2556, หน้า 51) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีการวิเคราะห์หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนมีการจัดการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่มีขั้นตอนที่ชัดเจนการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและท้องถิ่น ให้ทราบถึงการนำหลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยวัดได้จาก 1) การวางแผนการพัฒนาหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้และ 3) การประเมินผลหลักสูตร

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ (2558, หน้า 4) ได้กล่าวถึงแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในโรงเรียนในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมหลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการกำหนดรายวิชา

2. ด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แผนการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

4. ด้านการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีลักษณะของกิจกรรม ดังนี้ 1) ต่อยอดหรือพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิสังคมหรือบริบท 2) ดำเนินการหลักโดยผู้เรียนด้วยความสมัครใจโดยมีครูช่วยสนับสนุน 3) ผู้เรียนใช้หลักคิด หลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล 4) มีการวางแผนอย่างรอบคอบ คำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ และ 5) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบคุณธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559, หน้า 26 – 28) ได้กล่าวถึงวิธีการขับเคลื่อน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 2) มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และ 3) มีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) มีแผนจัดการเรียนรู้อุทิศบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 2) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ และ 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) จัดทำ ผลิต ใช้ เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 2) จัดทำพัฒนา เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน

4. การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายและ

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) รายงานผลการประเมินและนำมาปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ 4) จัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสถานศึกษา จึงเป็นแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ช่วยให้ผู้เรียนนำ ความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสำคัญต่อการ ช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้านทั้งในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษาในการพัฒนาหน่วย การเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบไปด้วย องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การกำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนา

หลักสูตรของสถานศึกษา

ความหมายของหลักสูตร

พนิต ฐาตุทอง (2553, หน้า 6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงมวลง ประสพการณ์ความรู้ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็น กิจกรรมโครงการหรือแผนซึ่งประกอบด้วยความมุ่งหมายของการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมาย

นิตยา เปลื้องนุช (2554, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า มีความหมาย 5 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชา หรือเนื้อหาวิชาที่เรียน
2. หลักสูตร คือ จุดหมายปลายทางที่ผู้เรียนควรบรรลุ
3. หลักสูตร คือ แผนตามโครงการที่เปิดโอกาสเรียนรู้จัด ประสพการณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อความเจริญของผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ ประสพการณ์ทั้งปวงที่โรงเรียนจัดขึ้น
5. หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ชวลิต ชูกำแหง (2555, หน้า 13) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงมวลง
 ประสพการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน
 กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน
 ไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร
 ไว้ว่า คือ มวลงประสพการณ์ทั้งหลายซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่
 โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้เขามีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวังไว้
 ความสำคัญของหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, หน้า 13) ได้สรุปความสำคัญของ
 หลักสูตร ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. หลักสูตรจะให้แนวทางปฏิบัติแก่ครูในระดับโรงเรียน
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงาม
 และพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์
 ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วย
 ให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนให้
 เป็นประโยชน์แก่สังคม
8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้
 เป็นไปด้วยความราบรื่นผาสุกอย่างไร
9. หลักสูตรยอมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะ
 เป็นอย่างไร

10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนอันที่จะอยู่รวมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

ชวลิต ชูก่าแพง (2555, หน้า 22) หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาระดับใดหรือประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการศึกษาของสังคมนั้น ๆ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหรือมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นเครื่องชี้แนวทางถึงความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ย่อมนำไปสู่คุณภาพของคนในประเทศนั้น

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของประชาชนในประเทศ ซึ่งคนที่จบการศึกษาในแต่ละระดับในประเทศ หลักสูตรเป็นตัวกำหนดคุณภาพของคนที่ยจบการศึกษาในระดับนั้น ๆ

2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานการศึกษา ถ้าประเทศหรือการศึกษาระดับใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจะสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามมา

3. หลักสูตรเป็นแนวทางให้การศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกคนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลติดตามผลของการศึกษาได้ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองตลอดทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน

4. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครู เนื่องจากตัวหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในระดับมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้สะท้อนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้

5. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางความรู้ตลอดทั้งการจัดการประสบการณ์ของครูผู้สอน ซึ่งการศึกษาในแต่ละระดับจะมีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป

6. หลักสูตรเป็นเครื่องทำนายอนาคตการศึกษาของชาติ อนาคตการศึกษาของชาติย่อมมาจากหลักสูตรที่มีวิสัยทัศน์ที่มีการวางกรอบเนื้อหาที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การวางแผนพัฒนาหลักสูตร

การวางแผนพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอยู่เสมอและจะกระทำทุกครั้งเมื่อสังคมมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ขึ้นมาใหม่และพร้อมที่จะนำประสบการณ์และความรู้ที่เกิดขึ้นมานั้นไปพัฒนาตนและสังคมให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

Saylor and Alexander (1966, p. 7) ได้สรุปว่า การวางแผนพัฒนาหลักสูตร ต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักสูตร

1.1 ตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสังคมเองมองเห็นนักเรียนคืออะไร มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างไรบ้าง สังคมต้องการอะไรจากนักเรียน และนักเรียนต้องการอะไรทั้งในแง่ของส่วนบุคคลและสังคม

1.2 หน้าที่และจุดมุ่งหมายของโรงเรียนคืออะไร โรงเรียนมีแนวคิดยึดปรัชญาสาขาใดและมีแนวปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายนั้นอย่างไร

1.3 ธรรมชาติของความรู้นั้นเป็นอย่างไร ขอบข่ายของความรู้ที่จำเป็นต้องศึกษานั้นมีมากน้อยแค่ไหน อย่างไร อะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นก่อนและหลังหรือลำดับของความรู้เป็นอย่างไร

1.4 กระบวนการการเรียนรู้เป็นอย่างไร ลำดับหรือขั้นตอนของการเรียนรู้เป็นอย่างไร สิ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนแรกก็คือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม ปรัชญา ผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้

2. บุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนพัฒนาหลักสูตร

2.1 นักการศึกษาในทุกๆระดับ ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย เป็นต้น

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชนและสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น

3. ผู้ตัดสินใจเลือกใช้หลักสูตร

ผู้ทำหน้าที่เลือกใช้หลักสูตรนักพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยครูนักศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ประกอบ

ขึ้นเป็นกรรมการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร โดยทำหน้าที่คัดเลือกและจัดระบบเนื้อหาสาระตลอดทั้งแบบเรียนกำหนดระบบการเรียน การสอน และการตัดสินใจเลือกนั้นกระทำตามลำดับและขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 16) ได้เสนอรูปแบบการวางแผนหลักสูตรซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญได้แก่การกำหนดหลักสูตรนักวางแผนหลักสูตรการตัดสินใจหลักสูตร และแผนหลักสูตร

การวางแผนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรที่จะทำให้หลักสูตรเกิดความสมบูรณ์ ดังนั้น ก่อนที่จะพัฒนาหลักสูตรนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนดแผนการพัฒนาหลักสูตร จะต้องกำหนดแผนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. การศึกษาปัญหาหรือการกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้นใน

หลักสูตรเดิม

2. การกำหนดข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาข้อมูลที่กำหนดจะต้องเป็นข้อมูลที่สนองตอบต่อปัญหาที่ได้มาจากการศึกษาปัญหา
3. การกำหนดสมมติฐานว่าหลักสูตรที่จะต้องได้รับการพัฒนานั้นจะบังเกิดผลต่อผู้เรียนอย่างไร

4. กำหนดแนวทางในการดำเนินงานขั้นตอนในการดำเนินงานจะต้องกำหนดเวลาอย่างแน่นอนเพื่อจะได้เห็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ

5. การคัดเลือกบุคลากรมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรจะสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในการทำงานบุคลากรที่ควรกำหนดในแผนได้แก่ นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์และครูผู้สอน

ประยูร บุญใช้ (2548, หน้า 1) เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน
 - 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน
 - 1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาของหลักสูตรที่จัดการ
เรียนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร โดย
กำหนดเป็นหลักสูตรรูปแบบในการตรวจสอบข้อความ เช่น หลักสูตรรายวิชา หลักสูตร
สัมพันธ์วิชาหลักสูตรกว้าง หลักสูตรแกน หลักสูตรประสบการณ์ หลักสูตรบูรณาการ
หลักสูตรสรรณนะ หลักสูตรที่ยึดมาตรฐานเป็นหลัก เป็นต้น

4. การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้ โดยมี
หลักเกณฑ์ดังนี้

4.1 มีความสำคัญต่อการเรียนรู้

4.2 มีความถูกต้องทันสมัย

4.3 มีความน่าสนใจ

4.4 เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้

4.5 สอดคล้องกับจุดประสงค์

4.6 เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

4.7 สามารถจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้

5. การนำหลักสูตรไปใช้ผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ คือ

5.1 ผู้บริหารโรงเรียน

5.2 ครูผู้สอน

5.3 ศึกษานิเทศก์

5.4 ผู้ปกครองและชุมชน

6. การประเมินหลักสูตรช่วงระยะเวลาของประเมิน

หลักสูตร คือ

6.1 ประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้

6.2 ประเมินหลักระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร

6.3 ประเมินหลักการใช้หลักสูตร

7. การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร มีรายละเอียด

ดังนี้

7.1 การเปลี่ยนแปลงในตัวหลักสูตร

7.2 การเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล

7.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือองค์กร

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและ จุดประสงค์การเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนการสอนหมายถึง การกระทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นระหว่างบทเรียน อันเนื่องมาจากการที่ผู้สอนสื่อความหมายกับผู้เรียนโดยใช้สื่อชนิดต่าง ๆ เพื่อติดต่อสื่อ ความหมายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนต้องศึกษาตามหลักสูตรที่วางไว้

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543, หน้า 36) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน จึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนใน หลากหลายวิธีซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้นแบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิดแบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถามแบบใช้การตัดสินใจ

2. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคล ได้แก่ วิธีการเรียนแบบศูนย์การเรียน แบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียน และแบบฝึกหัดการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป

4. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การโต้วาทีกลุ่ม Buzz การอภิปราย การระดมพลังสมอง กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มติวการประชุมต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้นคู่คิดการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

5. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลองละคร เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลอง ละคร บทบาท สมมติ

6. เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้แก่ ปริศนาความคิดร่วมมือ
แข่งขันหรือกลุ่มสืบค้น กลุ่มเรียนรู้ ร่วมกัน ร่วมกันคิด กลุ่มร่วมมือ

7. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) และการเรียนการสอนแบบ แก้ปัญหา (Problem-Solving)

ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี
2. ช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
3. ช่วยเล่าความสนใจของเด็ก
4. ช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขึ้น
5. ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
6. ช่วยปลูกฝังทัศนคติที่ดี
7. ช่วยส่งเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ
8. ช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่ม
9. ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
10. ช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบ
11. ช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ
12. ช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล

จุดประสงค์ของกิจกรรมการเรียนการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
2. เพื่อสนองความสามารถความถนัด ความสนใจของผู้เรียน
3. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน
4. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรให้ผู้เรียนได้คิดเป็น

แก้ปัญหาและเกิดทักษะกระบวนการ

5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ แนวทางในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ของผู้เรียน

1. สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาบทเรียน
3. จัดกิจกรรมที่แสดงถึงความชัดเจนของขั้นตอนการเรียนรู้
4. สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจ
5. สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา
6. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
7. น่าสนใจ โดยการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม
8. ใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย
9. มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง

3. กำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน

ในการจัดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางที่ใช้ในการพิจารณาอยู่ 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านขอบเขตของเนื้อหา (scope) และมิติด้านลำดับของเนื้อหา (sequence) (Print, 1993, pp. 154 – 159)

1. ขอบเขตของเนื้อหา (scope) หมายถึง ความกว้างและความลึกของเนื้อหาที่เรียนใน ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ในการพิจารณาขอบเขตเนื้อหาผู้สอนอาจใช้แนวคำถามต่อไปนี้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อ กำหนดเป็นขอบเขตของเนื้อหา

1.1 ในสัดส่วนของเวลาที่จัดไว้ มีเนื้อหาอะไรบ้างที่นักเรียนควรเรียนรู้

1.2 ในเรื่องที่จะจัดให้เรียน ควรมีรายละเอียดอะไรบ้าง

1.3 เนื้อหาอะไรที่ไม่จำเป็นต้องบรรจุไว้ในหลักสูตร

2. ลำดับของเนื้อหา (sequence) หมายถึง ลำดับก่อนหลังของเนื้อหาที่นำเสนอต่อผู้เรียนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ในการพิจารณาจัดลำดับเนื้อหาผู้สอนอาจใช้แนวคำถามต่อไปนี้

2.1 อะไรคือเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดลำดับของเนื้อหา

2.2 ควรจัดเนื้อหาอะไรไว้ก่อน อะไรไว้หลังเพราะอะไร

2.3 นักเรียนควรได้รับความรู้นั้นเมื่อไร

เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดลำดับก่อนหลังของเนื้อหาที่นิยมใช้กันแบ่งได้ดังนี้

1. จากง่ายไปยาก (simple to complex) เป็นเกณฑ์แบบดั้งเดิมที่ยังคงนิยมใช้กัน โดยมีความเชื่อว่า เราสามารถจัดเนื้อหาเป็นขั้นตอนจากเรื่องที่ยากและเป็นพื้นฐานไปสู่สิ่งที่ยากหรือ ซับซ้อน การจัดเนื้อหารูปแบบนี้มักพบในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หลักภาษา ดนตรี ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น
2. การเรียนรู้พื้นฐานที่ต้องมีมาก่อน (prerequisite learnings) เป็นการจัดลำดับ เนื้อหาโดยความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ภู่อต่อไป ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ภู่อที่มีมาก่อนเป็นพื้นฐาน มักใช้กับเนื้อหาวิชาที่เต็มไปด้วยกฎและหลักการ เช่น ฟิสิกส์ ไวยากรณ์ และเรขาคณิต เป็นต้น
3. ตามลำดับเวลาของเหตุการณ์ (chronology) เป็นการจัดเนื้อหา ซึ่งเป็นไปตามบันทึก เหตุการณ์ พบในวิชาประวัติศาสตร์ ประวัติคดี วรรณคดี พัฒนาการด้านวิทยาศาสตร์ การจัดเนื้อหาในลักษณะนี้อาจจัดในลักษณะเริ่มจากปัจจุบัน ย้อนไปสู่อดีต หรืออดีตมาสู่ปัจจุบันก็ได้
4. ส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (whole to parts) การจัดเนื้อหาตาม เกณฑ์นี้อยู่บนหลักเหตุผล ที่ว่าการเรียนรู้เรื่องราวโดยรวมก่อนจะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ ของส่วนย่อย และนำไปสู่ความเข้าใจ รายละเอียดได้ดีเมื่อเรียนรู้ส่วนย่อย ตัวอย่างการ เรียนรู้เนื้อหาในรูปแบบนี้ ได้แก่ การเรียนวรรณคดีเริ่ม จากการอ่านให้เข้าใจเรื่องทั้งหมด ก่อน จึงวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของวรรณคดี เพื่อเรียนรู้ความหมายของศัพท์ หลัก ไวยากรณ์ หลักการแต่งบทประพันธ์ เป็นต้น
5. จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม (increasing abstraction) การจัด เนื้อหาในลักษณะนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย คล้าย เกณฑ์ข้อที่ 1 เหมาะสำหรับการเรียนรู้ ความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม ซึ่งต้องการ คำอธิบาย ผู้สอนอาจเริ่มต้นจากตัวอย่างของจริง เพื่อนำไปสู่การสรุปอ้างอิงไปสู่ข้อความ ที่เป็นหลักการทั่วไป
6. การจัดลำดับแบบก้าวเวียน (spiral sequencing) เป็นวิธีการจัด เนื้อหาที่ผู้เรียนได้รับแนวคิดพื้นฐานของเนื้อหาซ้ำเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานและ ความคิดรวบยอดที่ตอยอดขึ้นไปในที่สุด ผู้เรียนก็จะรู้และเข้าใจความคิดรวบยอดทั้งหมดที่ เชื่อมโยงกัน การจัดเนื้อหาแบบก้าวเวียนนี้จะพบในการจัดหลักสูตรที่จัดให้เรียนในหัวข้อ เรื่องเดิมที่ซ้ำกันในแต่ละช่วงชั้น แต่มีความแตกต่างกันในความคิด รวบยอดที่เพิ่มขึ้นในแต่ละ

ละช่วงชั้นที่สูงขึ้น เช่น ในช่วงชั้นที่ 1 นักเรียนได้เรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ได้แก่ ครอบครัวและโรงเรียน เมื่อถึงช่วงที่ 2 นักเรียนจะได้เรียนสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับในชั้นที่ 1 แต่เป็นสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับชุมชนและประเทศ เมื่อถึงช่วงชั้นที่ 3 การเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยาย ประสบการณ์ของนักเรียนมากขึ้น เป็นเรื่องของประเทศเพื่อนบ้าน และโลกของเราตั้งนี้เป็นต้น ในแต่ละช่วงชั้นก็จะต่อยอดถึงความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศ และโลก ตามลำดับ เป็นต้น

รูปแบบการจัดเนื้อหา

การจัดเนื้อหาสาระอาจทำได้ในรูปแบบต่อไปนี้ (Smith & Ragan, 1999, pp. 307 – 308)

1. การแยกตามสาระวิชา (separate subject) เป็นการจัดเนื้อหาแบบดั้งเดิม ซึ่งยึดเนื้อหาเป็นหลักในการจัด (content-based) จะพบได้ในการจัดรายวิชาเรียนตามหลักสูตรการศึกษาในสถาบันการศึกษา ซึ่งจัดเนื้อหาสาระเป็นรายวิชา ภายในวิชาประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อยเรียง ตามลำดับความสัมพันธ์ต่อเนื่อง เนื้อหาสาระในรายวิชาเดียวกันจะมีลักษณะหรือเอกลักษณ์ในรายวิชานั้น เช่น คณิตศาสตร์ จะเรียนเกี่ยวกับจำนวน ตัวเลข การคิด คำนวณ สมการ เป็นต้น วิทยาศาสตร์ เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิตในการเรียนรู้ตามระบบวิชานอกจากจะต้องเรียนรู้เนื้อหาของรายวิชาแล้ว ผู้เรียนยังต้องเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ และทักษะกระบวนการคิด การทำงานของผู้รู้ในรายวิชานั้นด้วย เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. การจัดวิชาให้สัมพันธ์กัน (correlation) เป็นการจัดเนื้อหาตั้งแต่ 2 รายวิชาให้มีความสัมพันธ์กัน โดยเนื้อหาในรายวิชาทั้งสองจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การจัดให้นักศึกษาครูเรียนรายวิชาหลักการวัด ประเมินผลและวิชาหลักการสอน ในภาคเดียวกัน โดยให้นักศึกษาเรียนรู้เทคนิคการพัฒนาเครื่องมือทดสอบก่อนเรียนเรื่องการวางแผนการสอน เพื่อให้ศึกษานำเทคนิคการพัฒนาเครื่องมือทดสอบไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอนได้ จะเห็นว่าการจัดเนื้อหาในลักษณะนี้ ลักษณะเฉพาะของแต่ละรายวิชายังคงสภาพอยู่

3. การจัดวิชาแบบผสมผสาน (fusion) เป็นการผนวกเนื้อหาวิชาตั้งแต่ 2 รายวิชา เข้าไว้ในรายวิชาเดียวกัน หรือหน่วยเดียวกัน ตัวอย่างเช่น สารการเรียนรู้กลุ่ม สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื้อหาสาระที่เรียน ประกอบด้วยศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์

4. การบูรณาการเนื้อหา (content integration) เป็นการผสมผสานของ เนื้อหาสาระซึ่ง แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของสาระต่าง ๆ ภายใต้หัวข้อเรื่อง “theme” ซึ่ง มาจากปัญหา หรือความสนใจของผู้เรียน หรือประเด็นที่เกี่ยวกับความต้องการของชุมชน มาใช้ในการบูรณาการเนื้อหาซึ่งทำได้ หลายลักษณะ ดังนี้

4.1 การบูรณาการภายในวิชา (intra-disciplinary) หมายถึง การนำ เนื้อหาสาระในวิชาเดียวกันหรือกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน เช่น ในวิชาภาษาไทย มีเนื้อหา สาระเกี่ยวกับการพูด การอ่าน การเขียน หลักการใช้ภาษา และวรรณคดี แทนที่จะสอน เนื้อหาสาระทีละเรื่องแยกจากกัน ผู้สอน จัดเนื้อหาสาระทุกเรื่องมาสัมพันธ์กันเป็นเรื่อง เดียวกัน โดยเลือกศึกษาวรรณคดีเรื่อง “พระอภัยมณี” เป็นแกนหรือหัวข้อหลัก (theme) ในการศึกษาเรื่อง พระอภัยมณี ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราว ความงามของภาษาและเรียนรู้ การเขียนคำประพันธ์ (กลอน) การใช้โวหารณ์ในคำประพันธ์ การอ่านให้ไพเราะ ชาบซึ่ง และการพูดจูงใจให้เยาวชนหันมาสนใจวรรณคดีไทย เป็นต้น

4.2 การบูรณาการระหว่างวิชา (inter-disciplinary) หมายถึง การนำ เนื้อหาสาระของหลายวิชามาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน เช่น ในการสอนเรื่อง “มลพิษใน ชุมชน” ครูเชื่อมโยงเนื้อหาสาระหลายวิชา ได้แก่ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กลไก การเกิดมลพิษ การสำรวจสภาพและ ปัญหาของมลพิษในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเคลื่อนไหวณรงค์เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันหรือลดมลพิษใน ชุมชน เป็นต้น

4.3 การบูรณาการแบบโครงการ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการ เป็นโครงการ โดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันหลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่าง ๆ ที่ ครูผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของ การสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีมในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะ บางเรื่องเป็นพิเศษ ครูผู้สอน

สามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่าย ภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น แนวคิดและหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับประเภทของเนื้อหา การคัดเลือกและจัดเนื้อหาดังกล่าว ข้างต้นจะช่วยให้เห็นกรอบแบบการเรียนการสอน นำไป ประกอบการออกแบบและคัดเลือกกิจกรรม การเรียนรู้ให้เหมาะกับเนื้อหาต่อไปสภาพของ สังคม

ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนมุกดาลัย สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1

วิสัยทัศน์ (Vision)

“ภายในปี 2566 โรงเรียนมุกดาลัยมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากล บน
พื้นฐาน ความเป็นไทย น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานสากล
2. ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0
3. ส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ
5. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ได้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานสากล
6. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ OBEC OA
7. พัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ไทยแลนด์ 4.0
8. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของนักเรียน

เป้าประสงค์หลัก (Goal)

1. ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานสากล
2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้สู่ไทยแลนด์ 4.0
3. ผู้เรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้และคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ครูมีคุณลักษณะเป็นครูมืออาชีพ
5. โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้มาตรฐาน
6. โรงเรียนบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ OBEC QA
7. โรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ที่พร้อมสู่ไทยแลนด์ 4.0
8. ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของนักเรียน

กลยุทธ์ของโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของนักเรียน

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ไทยแลนด์ 4.0

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริม สร้างเครือข่ายการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ OBEC QA

อัตลักษณ์โรงเรียน

“รักความสะอาด มีมารยาทไทย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง”

เอกลักษณ์โรงเรียน

“โรงเรียนเป็นของชุมชน จัดการศึกษาสู่มาตรฐานสากล”

หลักการหลักสูตรแบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับดำเนินไปในทางสายกลางเพื่อให้ก้าวหน้าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันหลายหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนได้น้อมนำหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและปรากฏความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหวังการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2545) ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัด

การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขจากความสำเร็จดังกล่าวจึงนำแนวคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมา บูรณาการสู่การเรียนรู้การสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรมจุดมุ่งหมายหลักสูตรแบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. เพื่อให้เข้าใจความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 หลักการคือ ความพอประมาณความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและ
- 2 เงื่อนไข คือคุณธรรมและความรู้
 2. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 3. เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุนิยมในทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน
 4. เพื่อสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ หรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม
 5. เพื่อนำไปบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง

1. มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - มีความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ
 - มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - เห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและใช้หลักปรัชญาพัฒนาตนเอง กลุ่ม สังคม
2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ในการดำรงชีวิตและพัฒนาอาชีพ เช่น การเกษตร การผลิตและจำหน่ายสินค้า การดำเนินธุรกิจ การใช้จ่ายและการออม
- ใช้และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และมีความยั่งยืน
- มีทักษะและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ไม่เบียดเบียนกัน มีความสงบสุข รู้รักสามัคคี
- สืบสาน และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี รักและภูมิใจในความเป็นไทย

3. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่ ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ
- ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของสติปัญญา รอบรู้ รอบคอบ
- มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทำอะไร ไม่เสี่ยง ไม่ประมาท
- มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิด วิเคราะห์ ได้อย่างเป็นระบบ และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง
- ปฏิบัติตนและดำเนินวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน เพียรพยายาม มีสติปัญญา มีวินัย พึ่งตนเองแบ่งปัน เอื้ออาทร รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรแบบบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 4 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมา

ประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการเมืองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอ
3. คำนียาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้รอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ที่มาภาพ : <https://patchara143.wordpress.com/>

แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

1. วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. วิเคราะห์สาระ สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้

ช่วงชั้น ส.3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ /มาตรฐาน /มาตรฐานการเรียนรู้ชั้นปีในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
4. จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงรายปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2)
5. กำหนดตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้
6. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง
7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม และจรรยาบรรณ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์พอเพียง

สำหรับสาระที่เป็นสาระหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภายใต้มাত্রฐาน

ส 3.1 ซึ่งกำหนดให้ “เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

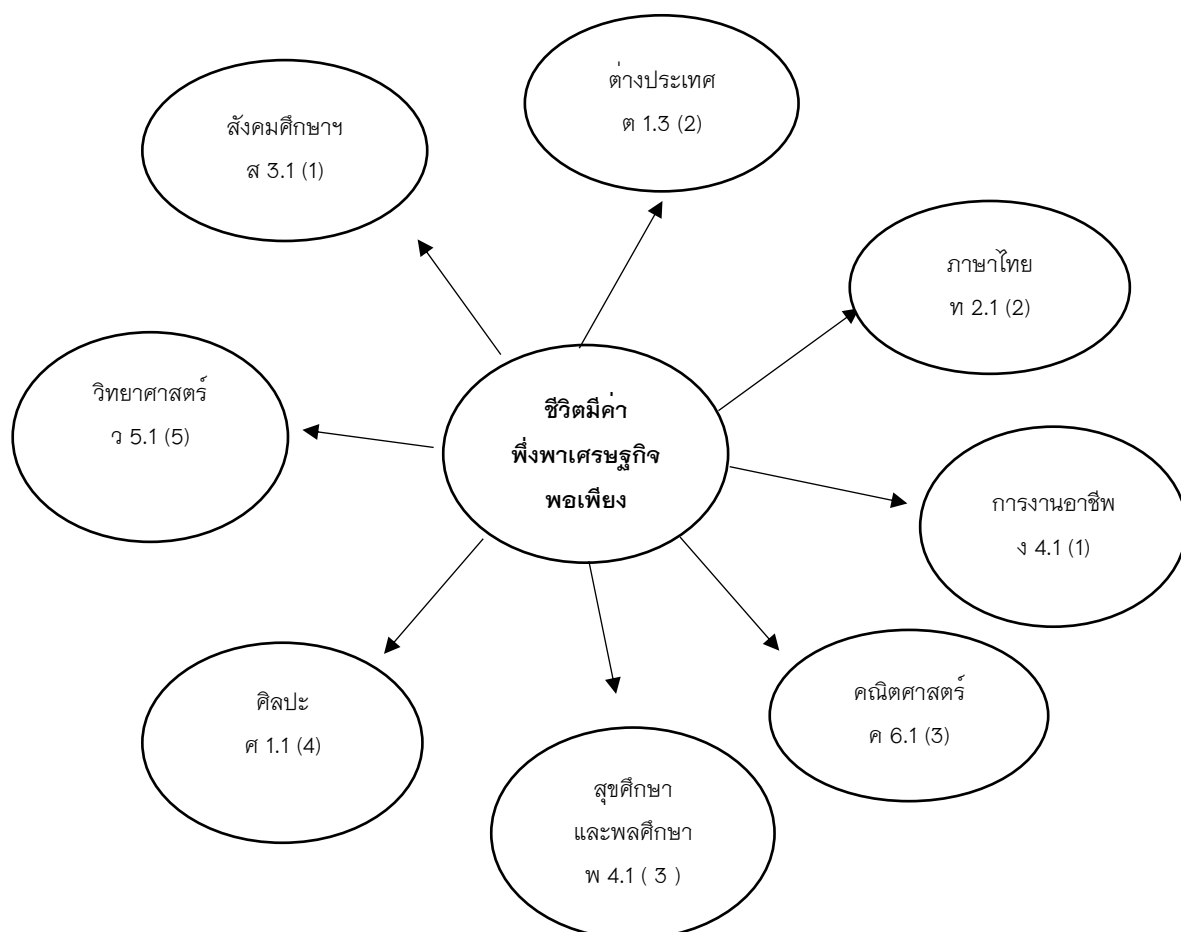
หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐานที่ ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานชั้นปีที่ 2 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 “ชีวิตมีค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง”

**วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการ
สาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอนสาระการ
เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**

1. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ส 3.1(1) : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

2. ภาษาไทย

ท 2.1(2) : ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

3. คณิตศาสตร์

ค 6.1(3) : มีความสามารถในการแก้ปัญหา การใช้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4. วิทยาศาสตร์

ว 5.1(5) : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

5. สุขศึกษาและพลศึกษา

พ 4.1(3) : เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพการป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

6. ศิลปะ

ศ 1.1(4) : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ง 4.1(1) : เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

8. ภาษาต่างประเทศ

ต 1.3(2) : นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ชีวิตมีค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส 3.1 (1)	- ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ	- สินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาดที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ
ภาษาไทย ท 2.1 (2)	- เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม	- การเขียนสื่อสาร
คณิตศาสตร์ ค 6.1 (3)	- ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปผลได้อย่างเหมาะสม	- การเปรียบเทียบปริมาณและราคาสินค้า
วิทยาศาสตร์ ว 5.1 (5)	- ทดลองและอธิบายการเปลี่ยนแสงเป็นพลังงานไฟฟ้า และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- การประหยัดพลังงานไฟฟ้า
สุขศึกษาและพลศึกษา พ 4.1 (3)	วิเคราะห์ข้อมูลบนฉลากอาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อการเลือกบริโภค	การวิเคราะห์ข้อมูลบนฉลากอาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพ
ศิลปะ ศ 1.1 (4)	มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุอุปกรณ์สร้างสรรค์งานพิมพ์ภาพ	- การใช้วัสดุ อุปกรณ์ สร้างงานพิมพ์ภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
การงานอาชีพและเทคโนโลยี 4.1 (1)	- สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	- การปลูกพืชผักสวนครัว
ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ต 1.3 (2)	- พูด/วาดภาพแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ใกล้ตัวตามที่ฟังหรืออ่าน	- คำ กลุ่มคำที่มีความหมายสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ใกล้ตัว เช่น การระบุ/เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของภาพกับคำหรือกลุ่มคำ

**โครงสร้างการจัดเวลาในการจัดการเรียนรู้
การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**

ที่	กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	หมายเหตุ
1	ภาษาไทย	2	
2	คณิตศาสตร์	2	
3	วิทยาศาสตร์	2	
4	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	3	*
5	ศิลปะ	2	
6	สุขศึกษาและพลศึกษา	2	
7	การงานอาชีพและเทคโนโลยี	2	
8	ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	2	
		17	

หมายเหตุ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระหลักในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และบูรณาการไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

การกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้
ที่น้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง
เรื่อง ชีวิตมีค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

แผนที่	เรื่อง	กลุ่มสาระ	เวลา(ชั่วโมง)
1-2, 17	การเลือกซื้อสินค้า	สังคมศึกษาฯ	3
3-4	การเขียนฉลากสินค้า	ภาษาไทย	2
5-6	การเปรียบเทียบปริมาณและ ราคาสินค้า	คณิตศาสตร์	2
7-8	การประหยัดไฟฟ้า	วิทยาศาสตร์	2
9-10	อ่านฉลากสินค้าก่อนใช้	สุขศึกษาและพล ศึกษา	2
11-12	งานพิมพ์ภาพจากวัสดุ	ศิลปะ	2
13-14	ฝึกปลอดภัยตามหลัก พอเพียง	การงานอาชีพฯ	2
15-16	คำศัพท์อังกฤษสู่ความคิดงาน ศิลป์	ภาษาอังกฤษ	2
รวม			17

ตัวอย่าง หลักสูตรสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนกุศบาทพัฒนาศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

บทนำ

ปัจจุบันสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง จึงจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ มาเกื้อหนุนกัน ซึ่งต้องมีการพัฒนาโดยต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีคุณภาพและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยจะต้องมีคุณสมบัติด้านสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจที่ดี มีสติปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีความอดทน ขยัน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก กล้าเผชิญปัญหา และอุปสรรคด้วยความมุ่งมั่น ถ้ามนุษย์ทุกคนมีคุณสมบัติดังกล่าวก็จะเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ซึ่งจะเป็นวัฒนธรรมที่ทุกคนในสังคมต้องปฏิบัติ เพราะจะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข วินัยจึงเป็นคุณธรรมที่ควรสร้างและปลูกฝังให้ทุกคนใช้เป็นแนวทางสำหรับบังคับพฤติกรรมของตนเอง ทำให้บรรลุตามจุดหมายของชีวิตและประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะฉะนั้นครูควรสร้างสรรค์วินัยให้เกิดแก่นักเรียน เมื่อนักเรียนมีวินัยมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนจะทำให้สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่ดีงาม จึงควรมีการปลูกฝังให้ยึดถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ถ้าหากในสังคมไม่มีการปลูกฝังและพัฒนาเด็กให้มีวินัยและมีคุณภาพแล้ว การพัฒนาสังคมและประเทศก็จะเป็นอย่างไม่มีประสิทธิภาพจึงควรต้องปลูกฝังวินัยในตนเองให้เป็นพื้นฐาน ในที่สุดก็จะสามารถพัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนาให้มนุษย์มีประสิทธิภาพและศักยภาพสูงสุด เมื่อทำหน้าที่เป็นครู ซึ่งมีหน้าที่ดูแลนักเรียนด้านพฤติกรรมและการเรียนของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนบางคนในห้องเรียนไม่สนใจเรียน ขาดความรับผิดชอบและระเบียบวินัย ใช้สิ่งของไม่คุ้มค่า ไม่ดูแลความสะอาด ขาดการวางแผนในการทำงาน จึงทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอนและมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จึงทำให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้ และส่งผลกระทบต่อนักเรียนบางคนที่มีผลการเรียนค่อนข้างต่ำ จึงต้องใช้กระบวนการมาแก้ปัญหา โดยการใช้นวัตกรรม แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง อุปนิสัย อยู่อย่างพอเพียงมาใช้กับนักเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน ให้เกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพและความสามารถของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้

นักเรียนมีวินัย ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและมีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง และมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้สามารถบ่มเพาะและเสริมสร้างอุปนิสัยให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง และเป็นบุคคลที่สังคมพึงประสงค์

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของคนไทย สังคมไทย เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม ถ้าใช้หลักความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรับตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้โรงเรียนเป็นสถานที่ในการผลิตพลเมืองที่มีคุณภาพของชาติ เป็นแหล่งการเรียนรู้ พัฒนาทางด้านสติปัญญาทางด้านร่างกาย ทางด้านอารมณ์และทางด้านสังคมในสังคมปัจจุบันมีความเจริญและพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมากมาย การพัฒนาด้านจิตใจ คุณธรรมและจริยธรรมยังมีน้อย ดังนั้น โรงเรียนจึงบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข เมื่อนักเรียนมีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และจะส่งผลต่อการเรียนดีขึ้น และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติที่ว่านักเรียนเป็นผู้ที่ดี เก่ง มีจิตสาธารณะและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

จุดมุ่งหมายโรงเรียนกุดบากพัฒนาศึกษาสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง คือ มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งมีความสามารถในการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีวิจรรย์ญาณ บนหลักการของความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน โดยมีความรู้และคุณธรรมกำกับเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่เพื่อเจริญก้าวหน้าไปอย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

2. ให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญในการสืบสาน สร้างสรรค์ ความเป็นไทยโดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และมีความหวงแหน ในทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังตระหนักในความสำคัญในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และคุณค่าของค่านิยมและลักษณะของความเป็นไทย ภายใต้วัฒนธรรมอันดีงาม และระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยยกย่อง เทิดทูน ในสถาบันหลักของชาติอันได้แก่ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน คือการที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ หรือความสามารถของตนเองหรือของกลุ่ม เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในรูปแบบของการแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาต่อยอดสิ่งที่ชุมชนดำเนินการอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยการปลูกจิตสำนึกของการแบ่งปัน ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิด

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐาน มาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนกุดบากพัฒนาศึกษา ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนกุดบากพัฒนาศึกษา จังหวัดสกลนคร

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบและระมัดระวังในการนำเอาหลักวิชาการมาใช้ กล่าวคือ จะเอาหลักวิชาการมาใช้ ต้องรู้จักจริง รอบรู้

เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเอง หรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริง ตามหลักวิชาการ

มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ

วัตถุ หมายถึง ปลูกฝังให้นักเรียน ใช้ วัตถุ สิ่งของ อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

สังคม หมายถึง ปลูกฝังให้นักเรียนอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น อย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันและไม่เบียดเบียนผู้อื่น

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ปลูกฝังจิตสำนึกให้รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัฒนธรรม หมายถึง สร้างความภูมิใจ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ความเป็นไทยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง อุปลินัสย อยู่อย่างพอเพียง ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 เป้าหมายการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.1 มาตรฐานตัวชี้วัด เขียนเฉพาะมาตรฐานและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับสาระที่สอนในแผนนี้

1.2 สาระสำคัญ เป็นความคิดรวบยอดที่แสดงให้เห็นคุณภาพของผู้เรียนว่าเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะได้ความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอดอะไร และจะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร โดยเขียนเป็นความเรียงให้สั้นกระชับ สอดคล้องกับตัวชี้วัด โดยจะต้องเขียนให้ครอบคลุม KPA (ความรู้ ทักษะ และเจตคติ) ว่าความรู้ที่ได้คืออะไร ควรปฏิบัติต่อสิ่งนั้นอย่างไร และคุณค่าที่ได้จากการปฏิบัติจากสิ่งนั้น

K (รู้อะไร) มาจากสาระที่สอน

P (ด้วยวิธีการอย่างไร) เป็นตัวกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยวิธีไหน ต้องปฏิบัติอะไรได้ โดยจะต้องเขียนให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด

A (มีคุณค่าอย่างไร) เป็นเจตคติหรือค่านิยมที่ เกิดกับผู้เรียนตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้หรือสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชา

1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วย KPA โดยเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถสังเกตและวัดประเมินผลได้ โดยวิเคราะห์จากสาระสำคัญแล้วนำไปกำหนดเป็นจุดประสงค์ ให้ครบ KPA (ความรู้ทักษะ และเจตคติ) ตามลำดับ

1.4 สาระการเรียนรู้ ระบุเนื้อหาสาระจากสาระแกนกลาง หรือสาระท้องถิ่น มาประกอบเพื่อเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ในเรื่องที่สอนในแผนนั้น

1.5 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน วิเคราะห์ว่าครูต้องการให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญข้อใดและอย่างไร จากหลักสูตรที่กำหนดไว้ 5 สมรรถนะ และระบุโดยอิงตัวชี้วัดที่กำหนดใน “แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” แต่ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เพื่อนำไปออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุ ภายในเวลาที่เหมาะสมและเป็นพฤติกรรมที่วัดได้จริงทั้งนี้ แผนบูรณาการหลัก พอเพียงควรครอบคลุม

- (1) ความสามารถในการสื่อสาร
- (2) ความสามารถในการคิด
- (3) ความสามารถในการแก้ปัญหา
- (4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

1.6 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ วิเคราะห์ว่าครูต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อใดและอย่างไร โดยให้วิเคราะห์จากที่หลักสูตรกำหนดไว้ 8 ประการ แล้วเขียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด และระบุโดยอิงตัวบ่งชี้ที่กำหนดใน “แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” เพื่อนำไปออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุ โดยต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ข้อ 5 อยู่อย่างพอเพียง รวมอยู่ด้วย

ส่วนที่ 2 หลักฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 ภาระงาน/ ชิ้นงาน การกำหนดภาระงาน/ ชิ้นงาน เป็นร่องรอยหรือหลักฐานที่เกิดจากความรู้ที่ฝังแน่นและความเข้าใจที่คงทนของผู้เรียน ที่ครูสามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัด (ถ้าเป็นผู้เรียนชั้น ป.6, ม.3, ม.6 ควรมีภาระงาน/ชิ้นงานส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นจากงานกลุ่ม เพราะจะได้เพิ่มความเข้มข้นของการเรียนรู้ และพร้อมรับการประเมินผลในระดับชาติ O-NET)

2.2 การวัดและประเมินผลจัดทำเป็นตารางโดยนำประเด็นการประเมินมาจากจุดประสงค์การเรียนรู้ดังนี้

การวัดประเมินผล

ประเด็น	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์ประเมิน
ด้าน K			
ด้าน P			
ด้าน A			

ส่วนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 กิจกรรมการเรียนรู้ เขียนเฉพาะกิจกรรมที่สำคัญอย่างย่อ ที่แสดงให้รู้ว่าผู้เรียนรู้อะไร จะทำอะไรได้บ้าง และมีเจตคติอย่างไร การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา และเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระนั้น ๆ เช่น กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการสร้างความรู้ความตระหนัก กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการปฏิบัติ และอื่น ๆ

3.2 สื่อการเรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่รอบตัวอาจจะเป็นวัสดุของจริง บุคคล สถานที่ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ ถือเป็นสื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น หากเป็นสิ่งนำทางเพื่อให้ผู้เรียนไปถึงเป้าหมายการเรียนรู้ (เขียนเฉพาะสื่อที่นำมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น)

3.3 แหล่งเรียนรู้ แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (เขียนเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่นำมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น) การวัดประเมินผลประเด็น วิธีการ เครื่องมือ เกณฑ์ประเมินด้าน (K) ด้าน (P) ด้าน (A) กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างละเอียดให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ และหลักฐานการเรียนรู้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้นี้ได้มาจากการวิเคราะห์และวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนที่ 5 ดังนี้

1. ครูออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลักษณะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดอย่างย่อไว้แล้ว ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ และหลักฐานการเรียนรู้

2. ครูวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้หลัก 2 เงื่อนไข 3 หลักการ ตามหลัก ปศพพ. ดังนี้ สร้างชุดคำถามกระตุ้นคิดก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้าน K และ/หรือ A และ 2 เงื่อนไข 3 หลักการ และสมดุล 4 มิติ

ในกิจกรรมที่มีชุดคำถาม ให้ใส่รหัสคำถามที่สอดคล้องกับกิจกรรม การเรียนรู้ ไว้ต่อท้ายกิจกรรมนั้น (Q1 Q2 ...)

ในกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ระบุว่าครูใช้ 2 เงื่อนไข 3 หลัก การใน ขั้นตอนใด โดยให้วงเล็บ ไว้ท้ายข้อความในกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ระบุว่าผู้เรียนได้ใช้ 2 เงื่อนไข 3 หลักการ และเกิด 4 มิติ

ในขั้นตอนใด โดยให้ใส่วงเล็บท้ายข้อความในกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องให้ผู้เรียนได้ใช้หลัก ปศพพ. 1 ครั้ง โดยใช้ 2 เงื่อนไข 3 หลักการ

วางแผนการทำงานก่อนการทำกิจกรรม หรือ ให้นักเรียนถอด บทเรียนโดยใช้ 2 เงื่อนไข 3 หลักการ และเกิดสมดุล 4 มิติ หลังการทำกิจกรรม

ชุดคำถามกระตุ้นคิดเพื่อปลูกฝังหลักคิดพอเพียง

เป็นชุดคำถามที่ครูจัดทำขึ้นมาจากการวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามประเด็นที่กำหนด เพื่อนำไปถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้หลักคิดทั้ง 3 หลักการ และเกิดความรู้ ตลอดจนบ่มเพาะเจตคติ ใน 4 มิติ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ครูตั้งคำถามกระตุ้นคิดให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ หลักฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ตามลำดับของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และใส่รหัสคำถามแต่ละข้อไว้ด้านหน้าคำถาม เป็น Q1, Q2, Q3, ...

2. คำถามที่สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้หลักคิด ปศพพ. (2 – 3 – 4) ให้ระบุหลักพอเพียง (2 3 4) ที่คาดว่าจะให้เกิดกับผู้เรียนในวงเล็บไว้ท้ายข้อคำถาม

3. คำถามกระตุ้นคิดต้องให้ผู้เรียนได้ใช้หลักคิด 2 – 3 – 4 จนครบ

กิจกรรมการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้ “.....”

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ เวลา ชั่วโมง

- 1.....
.....Q1,Q2
- 2.....
.....Q3 –Q4
- 3.....
.....Q5 – Q8
- 4.....
.....Q9 – Q10

แนวทางในการตั้งคำถาม

เงื่อนไขความรู้ : ครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนรอบรู้ในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ หรือมีความรู้เพียงพอที่จะดำเนินการปฏิบัติตามที่กำหนด

เงื่อนไขความรู้ : ครูตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของคุณธรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องมีและใช้ในการเรียนรู้หรือปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

ความพอประมาณ : ครูตั้งคำถามให้ผู้เรียนคำนึงถึงการจัดการที่พอเหมาะพอดี เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริง ศักยภาพ ข้อจำกัด หรือโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและภายนอก

ความมีเหตุผล : ครูตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดหาสาเหตุของเรื่อง/การกระทำต่าง ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำการเรียนรู้หรือปฏิบัติต่าง ๆ

มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี : ครูตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดคาดการณ์ว่าจะมีอะไร/เหตุการณ์ใด/การเปลี่ยนแปลง ใดบ้างที่จะทำให้การเรียนรู้ไม่สำเร็จ/เป็นอันตราย/ไม่ปลอดภัยและจะป้องกันได้อย่างไรบ้าง

มีจิตวิญญู : จากการดำเนินการ/เรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ความรู้/ฝึกทักษะ/เห็นคุณค่า เกี่ยวกับมิติด้านวิญญูอะไร/อย่างไรบ้าง

มีจิตสังคัม : จากการดำเนินการ/เรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ ความรู้/ฝึกทักษะ/เห็นคุณค่า เกี่ยวกับมิติด้านสังคัมอะไร/อย่างไรบ้าง

มีจิตสิ่งแวลล้อม : จากการดำเนินการ/เรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ ความรู้/ฝึกทักษะ/เห็นคุณค่า เกี่ยวกับมิติด้านสิ่งแวลล้อม อะไร/อย่างไรบ้าง

มีจิตวัฒนธรรม : จากการดำเนินการ/เรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ ความรู้/ฝึกทักษะ/เห็นคุณค่า เกี่ยวกับมิติด้านวัฒนธรรม อะไร/อย่างไรบ้าง

ชุดคำถามกระตุ้นคิดเพื่อปลูกฝังหลักคิดพอเพียง
 แผนการเรียนรู้ “.....”
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ เวลา ชั่วโมง

คำถามกระตุ้นคิดเพื่อปลูกฝังหลักคิดพอเพียงก่อนเรียน

Q1=.....

Q2=.....

คำถามกระตุ้นคิดเพื่อปลูกฝังหลักคิดพอเพียงระหว่างเรียน

Q3=.....

Q4=.....

Q5=.....

Q6=.....

Q7=.....

Q8=.....

Q9=.....

คำถามกระตุ้นคิดเพื่อปลูกฝังหลักคิดพอเพียงหลังเรียน

Q10=.....

Q11=.....

Q12=.....

Q13=.....

ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการถามคำถามของผู้สอนเป็นสำคัญประการหนึ่ง ถ้าผู้สอนมีทักษะและเทคนิคในการถามคำถาม จะทำให้ผู้เรียนมีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงเทคนิคในการถามคำถาม

1. ในการถามไม่ควรเจาะจงผู้ตอบหรือถามผู้เรียนตามลำดับ เพราะการรู้ตัวมาก่อนว่าจะตอบเมื่อใดนั้นจะทำให้ผู้ตอบไม่สนใจคำถามอื่น ๆ การเรียนรู้จึงไม่เกิดขึ้น

2. ในการใช้คำถามไม่ควรถามซ้ำผู้เรียนคนเดิมบ่อยครั้งเพราะการปฏิบัติดังนี้ผู้เรียนคนอื่น ๆ จะเกิดความน้อยใจที่ผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของตนจึงทำให้ไม่สนใจบทเรียน

3. ในการตั้งคำถามไม่ควรเร่งรัดคำตอบจากผู้เรียน เมื่อถามคำถามไปแล้วควรเปิดโอกาสให้เด็กหยุดคิดค้นหาคำตอบบ้าง

4. ขณะที่ผู้ตอบหยุดคิดหรือลังเลในการที่จะตอบออกไป ครูควรให้กำลังใจส่งเสริมไม่คาดคั้นคำตอบหรือแสดงความเบื่อหน่ายหรือเรียกผู้อื่นตอบแทนเพราะจะทำให้ผู้เรียนเสียกำลังใจ

5. ในการตอบคำถามหนึ่งผู้สอนไม่ควรคิดว่าต้องให้คนเดียวตอบ คำถามนั้นควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนหลาย ๆ คนได้ตอบ เพราะจะเป็นการกระจายความคิดและทำให้มีข้อสรุปที่ดี

6. ในการตอบคำถามของผู้เรียนอาจได้คำตอบที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือไม่ค่อยมีเหตุผลนัก ผู้สอนควรหาวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้ ไม่ควรปล่อยให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างผิด ๆ ต่อไป โดยอาจถามคำถามใหม่หรืออธิบายเพิ่มเติม

7. คุณค่าของการสอนโดยใช้คำถามจะหมดไป ถ้าครูเป็นผู้ถามเองตอบเองหรือถามคำถามในลักษณะที่ทบทวนความจำผู้เรียนมากเกินไป

8. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกอยากจะมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม

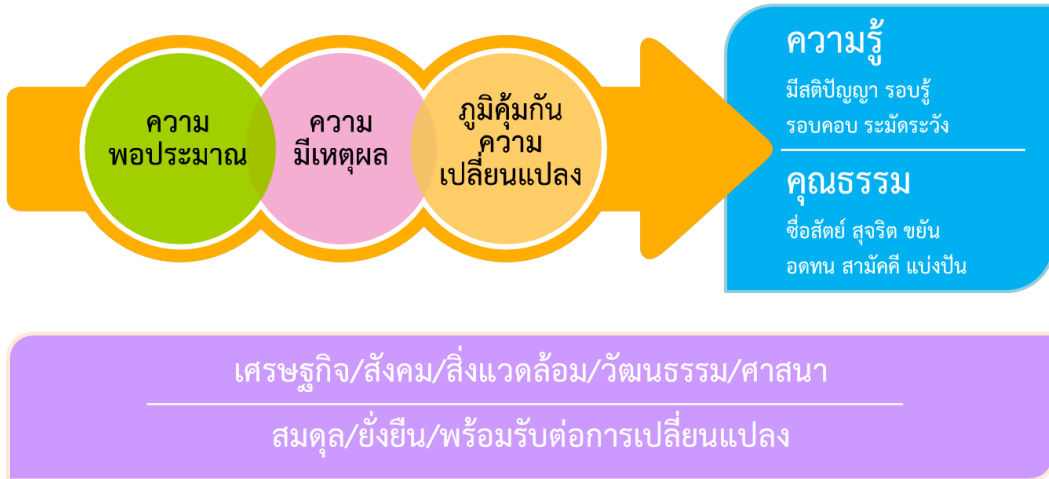
9. ในการตอบคำถามหนึ่ง ๆ ควรให้ผู้เรียนช่วยกันหาคำตอบในหลาย ๆ แนวไม่ควรจำกัดเฉพาะคำตอบเดียว

10. ใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 เงื่อนไข 3 หลักการ 4 มิติ

**ผู้เรียนจะได้ฝึกคิดและฝึกปฏิบัติตามหลัก ปศพ. ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
เรียนรู้ผู้เรียนจะได้ฝึกคิดและฝึกปฏิบัติตามหลัก ปศพ. ดังนี้**

1. ครูวิเคราะห์ความรู้ ที่ผู้เรียนต้องมีก่อนการทำกิจกรรม/ภาระงาน/ชิ้นงาน
2. ครูวิเคราะห์คุณธรรมที่ผู้เรียนต้องมี เพื่อให้สามารถทำภาระงาน/ชิ้นงาน
ได้ประสบความสำเร็จ
3. ครู วิเคราะห์คำสำคัญในมาตรฐาน/ตัวชี้วัด ที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่
ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด/ปฏิบัติตาม 3 หลักการ (พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี)
ครบถ้วนหรือไม่ อย่างไร แล้วนำสิ่งที่จะเกิดกับผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้ ตามตัวชี้ วัต
มาใส่ในช่องพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ให้ถูกต้อง และครบถ้วน
4. หากในตัวชี้วัดใดมีคำสำคัญไม่ครบถ้วนที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้
ผู้เรียนได้ฝึกคิด/ปฏิบัติตาม 3 หลักการ (พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี) ให้
พิจารณาออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด/ปฏิบัติ ตาม 3 หลักการให้
ครบถ้วน ด้วยแนวทางต่าง ๆ เช่น การตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิด การจัดกระบวนการให้ผู้เรียน
ได้ปฏิบัติ และการกำหนดชิ้นงาน/ภาระงานเพิ่มเติม

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มาภาพ : <https://district.cdd.go.th/muang-sukhothai/services/>

ขั้นตอนสู่ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

1. ครูเลือกฐานการเรียนรู้/เนื้อหา สาระการเรียนรู้ มาตรฐานและตัวชี้วัด และระดับชั้นปีสำหรับการเขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

2. ครูจัดทำ“ผังโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง” และคัดเลือก 1 แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เลือกไว้มาออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (BwD) ประกอบด้วย เป้าหมายการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้

4. ครูวางแผนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2 - 3) มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สร้างฐานการเรียนรู้ ที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

5. หลังจากวางแผนครบทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของแผนนี้ให้นำรายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการออกแบบและวางแผน นำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ครูใช้ชุดคำถามในการกระตุ้นคิด ให้นักเรียนใช้หลัก ปศพพ. ในการวางแผนหรือการถอดบทเรียน

6. ครูวิเคราะห์ค่าสำคัญของมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ของแผนนี้ที่ระบุใน เป้าหมายการเรียนรู้ว่าจะทำให้ผู้เรียนได้คิด/ปฏิบัติได้ครบ 3 หลักการหรือไม่

- ถ้าครบ 3 หลักการ ให้นำกระบวนการคิด/ปฏิบัติ ที่จะเกิดกับผู้เรียน หลังจากจัดการเรียนรู้ตาม ตัวชี้วัดแล้ว ไปใส่ลงใน ตาราง 3 หลักการของผู้เรียน

- ถ้ามาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด มีค่าสำคัญไม่ครบ 3 หลักการ ให้ครูจัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ คิด/ปฏิบัติ ครบทั้ง 3 หลักการ โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มขึ้นและ/หรือตั้งคำถามกระตุ้นคิดแล้วบันทึกกระบวนการคิด/ปฏิบัติ ที่จะเกิดกับผู้เรียน ในตาราง 3 หลักการของ

7. ครูวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ ว่าสอดคล้องกับ 4 มิติใดบ้าง และนำไป บันทึก (K P A) ไว้ในตาราง 4 มิติ KPA การจัดการเรียนรู้ควรส่งผลให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียนครบ 4 มิติ แต่ไม่จำเป็นต้องครบ KPA ของแต่ละมิติ

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
แผนการเรียนรู้ “.....”
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ เวลา ชั่วโมง

ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักคิดและฝึกปฏิบัติตามหลัก ปศพพ.

ความรู้ที่นักเรียนต้องมีก่อน	คุณธรรมของนักเรียนที่จะทำให้ การเรียนรู้สำเร็จ	
พอประมาณ	มีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้ชีวิตที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 4 มิติ ตามหลัก
ปศพพ.

หลักพอเพียง องค์ประกอบ	สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ			
	วัตถุ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
ความรู้ (K)				
ทักษะ (P)				
ค่านิยม (A)				

ชุดคำถามช่วยการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ยกตัวอย่างกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือในการทำงานของท่าน 1 กิจกรรมเพื่อวางแผนในการดำเนินกิจกรรมโดย ใช้หลัก ปศพพ.

.....

.....

.....

2. ทำไมท่านจึงทำกิจกรรมข้างต้น ท่านมุ่งหวังที่จะให้เกิดผลอะไร-กับใคร-อย่างไร / หลังจากจัดกิจกรรมนั้นแล้ว ท่านคาดว่าจะเกิดผลอย่างไร/ ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดผลเช่นนั้น

.....

.....

.....

3. ในการจัดกิจกรรมข้างต้น ท่านคำนึงถึงความเหมาะสม/ ความสอดคล้อง/ ความพอดีกับอะไรบ้าง เช่น ศักยภาพ และความพร้อมของตนเอง กาลเวลา สถานที่ ชุมชน บริบท ทรัพยากรที่ใช้ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

.....

.....

.....

4. ในการจัดกิจกรรมข้างต้น ท่านได้วางแผนด้วยความรอบคอบอย่างไรบ้าง / ท่านคำนึงถึงความเสี่ยง/อันตรายใดที่จะเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานหรือไม่ และท่านเตรียมการป้องกันปัญหาอย่างไรบ้าง /ท่านมีแผนสำรองสำหรับการดำเนินกิจกรรมอย่างไรบ้าง เพื่อให้ประสบความสำเร็จ

.....

.....

.....

5. ในการทำกิจกรรมข้างต้น ท่านต้องใช้ความรู้ในการเตรียมงานอะไรบ้าง / ท่านหาความรู้เพิ่มเติมที่จำเป็นเพื่อการจัดกิจกรรมนี้ด้วยวิธีการอย่างไร / หลังจากจัดกิจกรรมเสร็จแล้ว ท่านคิดว่าต้องหาความรู้เพิ่มเติมอีกหรือไม่/อะไรบ้าง เพื่อให้การทำงานครั้งต่อไปประสบผลสำเร็จดียิ่งขึ้น

.....
.....
.....

6. ในการทำกิจกรรมข้างต้น ท่านคิดว่าคุณธรรมข้อใด (ตอบได้หลายข้อ) ที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ อธิบายเหตุผลประกอบ

.....
.....
.....

7. เมื่อทำกิจกรรมข้างต้นแล้ว ส่งผลให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ (วิถีสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม) ด้านใดบ้างและอย่างไร

วิถีสังคม.....

สิ่งแวดล้อม.....

วัฒนธรรม.....

.....

8. ท่านเข้าใจว่าคำถาม ข้อ 1 – 7 ข้างต้นเกี่ยวข้องกับหลัก ปศพพ. หรือไม่/อย่างไรบ้าง ท่านคิดว่าชุดคำถามข้างต้นเป็นประโยชน์หรือไม่ในการทำงาน และท่านจะสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้จากการตอบคำถามข้างต้น ไปปรับใช้ในการทำงานครั้งต่อไปได้อย่างไรบ้าง

.....
.....

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 1

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดเห็นของท่าน

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ในความหมายของท่านคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีวิธีการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านนำหลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในรายวิชาของท่านอย่างไรบ้าง
จงอธิบาย

.....

.....

.....

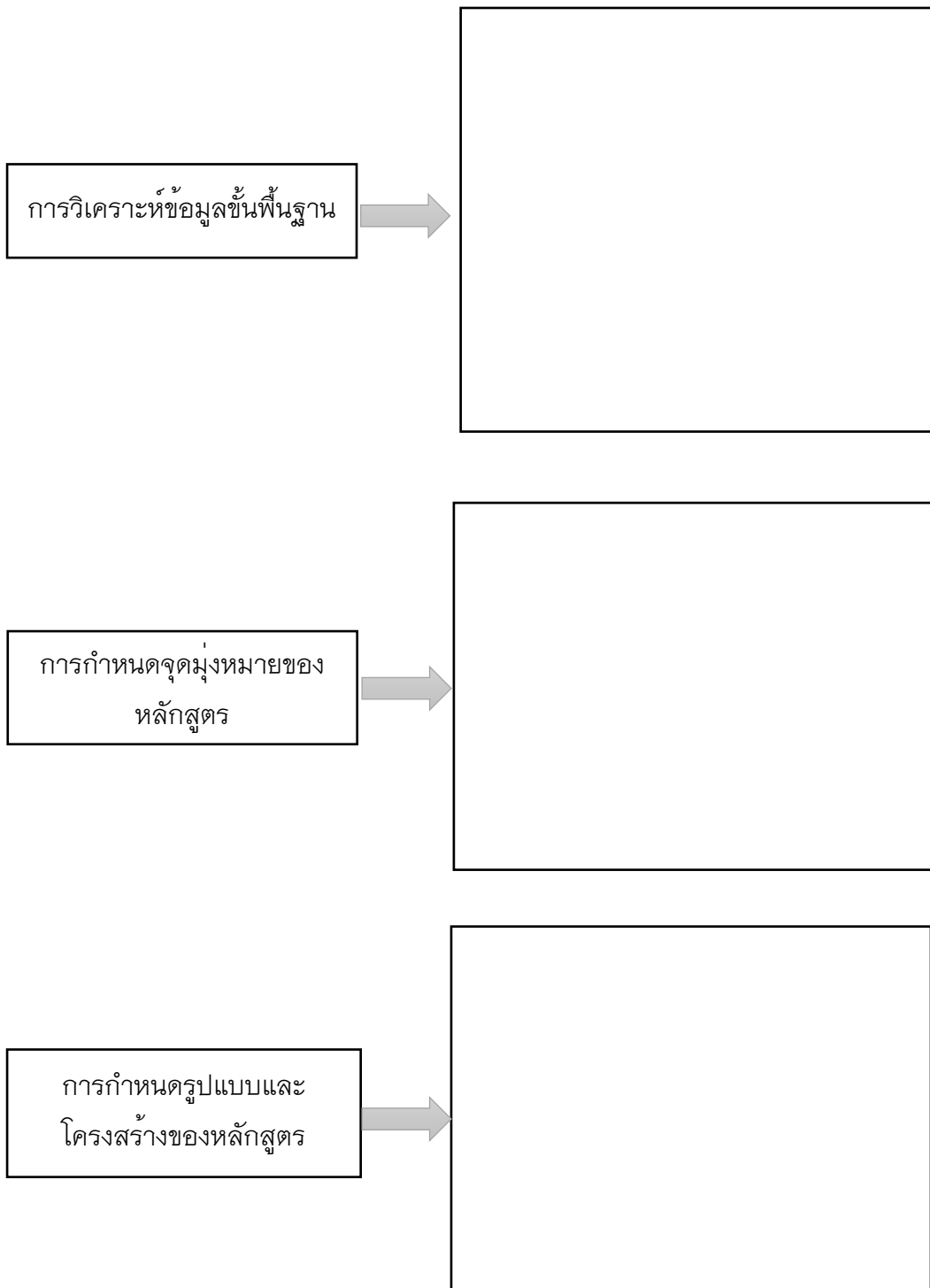
.....

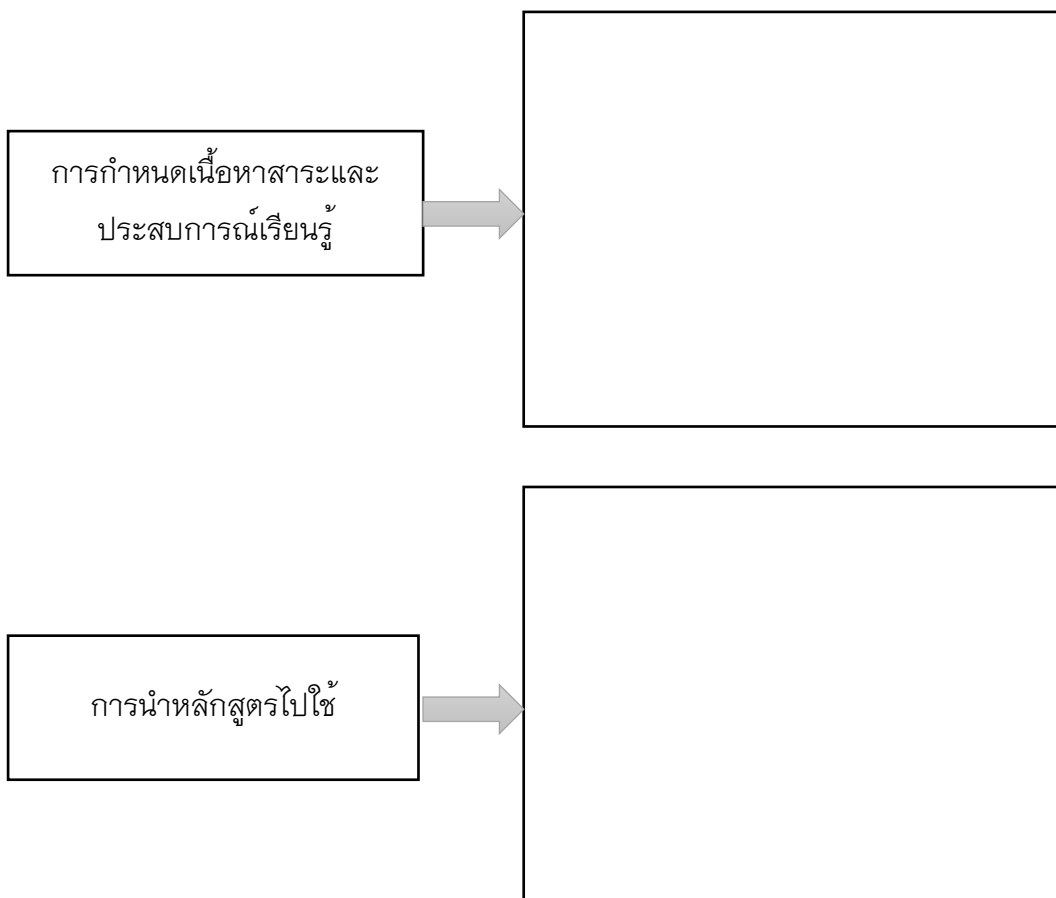
.....

.....

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 2

คำชี้แจง ให้ท่านวางแผนพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนตามรายวิชาที่ท่านสอนท่าน
โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2550). *เอกสารการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะเป็นครูชำนาญการพิเศษ*. กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ชนัท ธาตุทอง. (2551). *การออกแบบการสอนและบูรณาการ*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิตติมา ไชยมหา. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกนนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกนนคร.
- Saylor Galen J., Alexander, William M., and Arther J Lewis. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. 4 th ed. New York: Holt Rinchart and Winston.
- _____. (1974). *Planning Curriculum for Schools*. 3rd ed. New York: Holt Rinchart and Winston.
- Smits, R. (2002). "Innovation studies in the 21 th century: Questions from a user's Perspective". *Technological Forecasting & Social Change*.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพธิ์ไหล อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสารศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
4. นางนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแมนาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
5. นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
6. ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
7. นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
8. นายทองศักดิ์ ทินบุตร ครูโรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 23
9. นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแมนาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู
ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

นางสาวพนิดา ยาทองไชย
นักศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะความรู้ความสามารถของครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีการพัฒนาตนเอง และนำไปสู่การพัฒนานักเรียนต่อไป โดยในหน่วยนี้ คือ หน่วยที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ คือ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการจัดการเรียนรู้โดยมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้มี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การบูรณาการเนื้อหารายวิชา

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนและครูได้รับประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นางสาวพนิดา ยาทองไชย

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
วัตถุประสงค์	481
เนื้อหา	481
ขั้นตอนการดำเนินงาน	481
สื่อและแหล่งเรียนรู้	482
การวัดและประเมินผล	483
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	484
การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้.....	483
ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.....	484
ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	486
การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้	488
ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	488
หลักการของหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	490
หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	490
รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	492
การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการศึกษา	493
การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้	495
การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	497
ตัวอย่าง แผนการจัดการเรียนรู้.....	503
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 1.....	510
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 2.....	511
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 3.....	513
บรรณานุกรม.....	519

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหา

การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการจัดการเรียนรู้โดยมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้มี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การบูรณาการเนื้อหารายวิชา 2) การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

เอกสารประกอบการพัฒนาชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูผู้ฝึกปฏิบัติ มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) กำหนดแนวคิดเป้าหมายและมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดประสงค์การประเมินผล และ 3) กำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ครูที่เข้าอบรมปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฐมนิเทศ ชี้แจงแนวทางการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2. กระตุ้นโดยใช้คำถามให้ผู้ฝึกปฏิบัติได้ฝึกฝนความคิด โดยให้ผู้ฝึกปฏิบัติแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นเป็นรายบุคคลและนำเข้าสู่เนื้อหาสาระสำคัญ

3. ผู้เข้ารับการอบรมประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการอบรม
4. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ หัวข้อการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาประกอบการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการแบบเข้ม
5. วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม ร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
6. วิทยากรอธิบายการปฏิบัติกิจกรรม และให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติดำเนินการและแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ
7. ให้ผู้เข้าอบรมระดมความคิด ช่วยกันคิดเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. วิทยากรและผู้ฝึกปฏิบัติ ร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม
9. ผู้เข้ารับการอบรม ประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการอบรม
10. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
11. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนตนเอง
12. หลังจากฝึกปฏิบัติจริงภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนตนเอง ผู้เข้ารับการอบรมจะได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากเอกสารและการฝึกปฏิบัติจริงจากนั้นผู้เข้ารับการอบรมประเมินตนเองและให้อำนาจการเป็นผู้ประเมิน โดยใช้แบบประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุดเดียวกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนา ชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้
2. แบบฝึกปฏิบัติ
3. เอกสารประกอบการบรรยาย
4. วิดีทัศน์ประกอบการบรรยาย
5. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา
2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา
 - 2.1 จากการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.2 จากความสนใจในการศึกษาเอกสาร และร่วมแสดงความคิดเห็น การสังเกตพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - 2.3 จากการนำเสนอประเด็นข้อสรุปรวมถึงข้อซักถามในการดำเนินกิจกรรม
 - 2.4 จากการถอดบทเรียน ตอบคำถามท้ายเล่ม และเสนอความคิดเห็น
 - 2.5 ประเมินจากบันทึกผลการเรียนรู้การไปศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - 2.6 ประเมินจากการฝึกปฏิบัติจริง การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
 - 2.7 ประเมินจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหลังการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
3. ประเมินผลหลังการพัฒนา

ชุดที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

ระยะเวลาในการอบรม 4 ชั่วโมง

การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการจัดการเรียนรู้โดยมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้มี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. การบูรณาการเนื้อหารายวิชา
2. การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง มีหลักพิจารณา ดังนี้

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นกรอบโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาคุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขความธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ให้เป็นผู้สามารถในการดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายตามอัตภาพ พอประมาณ ความมีเหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากในและภายนอก (ประกาศ พรหมโสภณ, 2556, หน้า 74) รวมทั้งเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลง (สำนักงานขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 2) และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในที่นี้คือความประพฤติที่เกิดจากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของนักเรียน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

ในทางที่เจริญงอกงาม บนหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน โดยปฏิบัติบนเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม (เวิน ริทส์โนส, 2559, หน้า 53) รวมไปถึงแนวทางการดำรงชีวิตการปฏิบัติตนของคนในสังคมทุกระดับ ยึดหลักทางสายกลางในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านอุปโภคและบริโภค การใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความพอเพียง มีเหตุผล อยู่ในความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมในการดำเนินชีวิต (รัตมี พรหมพิณณ์, 2559, หน้า 23)

โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังรวมไปถึงแนวทางการดำรงชีวิต และการปฏิบัติตนของคนในสังคมทุกระดับ ยึดหลักทางสายกลาง ในการดำเนินงานกิจการใด ๆ มีความพอเพียง พออยู่ พอกิน ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (วิมาณ วิชวารีย์, 2560, หน้า 25) และยังเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลางที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินการอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกที่มีการแข่งขันสูง (ธีรพงศ์ แสนยศ, 2560, หน้า 76)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่
2. ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ
3. มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ
4. มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง

5. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง แบ่งปัน เอื้ออาทร รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2550, หน้า 12 – 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มิได้เน้นเฉพาะการเกษตรเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงการดำเนินชีวิต การประกอบกิจการของภาคธุรกิจ การค้าระหว่างประเทศ หรือแม้แต่การดำเนินงานของภาครัฐเพื่อที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้ประเทศชาติ ภายใต้หลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ใช้ทางสายกลาง โดยเน้นการดำเนินชีวิตหรือการดำเนินงานในลักษณะไม่เร่งรัดหรือเขื่องช้าจนเกินไป มีความพอดี ถ้าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลจะคำนึงถึงความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามอัตภาพไม่หลงใหลกระแสวัตถุนิยม มีอิสระ เสรีภาพที่จะไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด เป็นการสร้างพื้นฐานความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ถ้าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศจะคำนึงถึงความสามารถของชุมชน เมือง ภูมิภาค ประเทศในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

2.2 ให้ความสำคัญกับความพอประมาณ โดยยึดหลักความมีเหตุผล การตัดสินใจควรใช้เหตุผลและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท ใช้สติปัญญาพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ไม่หลงใหลในกระแสวัตถุนิยม นำไปสู่การใช้จ่ายเกินตัวหรือการใช้งานไม่คุ้มค่าขาดประสิทธิภาพ

2.3 ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจคนในชาติให้มีความพอเพียงด้านวัตถุ และด้านจิตใจเป็นการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตของคนในประเทศให้รู้จักคำว่า “พอ” เพื่อขจัดความโลภให้น้อยลง จะได้มีความสุขทั้งกายและใจ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ก่อความวุ่นวายให้แก่สังคมส่วนรวม เศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์ให้มนุษย์รู้จักการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด รู้จักพอเพียงรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านจิตใจ ยึดหลัก “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง ประเทศชาติ มีเมตตา เอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง รู้จักสามัคคี
2. ด้านสังคม โดยให้แต่ละชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการเชื่อมโยงให้เป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อให้มีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น มีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้านอันจะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและมีความมั่นคง
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงการใช้และการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาดพร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยยึดหลักการของความยั่งยืน
4. ด้านเทคโนโลยี ควรมีการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจะได้นำมาใช้เป็นเทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสภาพแวดล้อมของประเทศ
5. ด้านเศรษฐกิจ ควรให้ความสำคัญแก่การประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นทุกด้านลดการฟุ้งเฟ้อโดยยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงการก่อหนี้ที่ไม่มีผลตอบแทนที่คุ้มค่าและพยายามลดความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เช่น การลงทุนการพนัน การเก็งกำไร เป็นต้น

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแนวคิดสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้รอดพ้นดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ซึ่งประกอบไปด้วยกรอบแนวคิดซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา เป็นการมองโลกเชิงระบบที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอมุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา และคุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน และยังมีค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3

คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต การบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลรวมถึงเงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้มาพิจารณาใช้ให้เชื่อมโยงกัน ประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ และ 2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตแนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เงื่อนไขที่สำคัญ ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขคุณธรรม หลักวิชาการและเงื่อนไขชีวิตเป็นพื้นฐาน (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550, หน้า 34 – 35) ซึ่งเงื่อนไขหลักวิชาต้องอาศัยความรู้ รอบคอบ ระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้วางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอนและเงื่อนไขชีวิต ดำเนินด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติและปัญญาบริหารจัดการการใช้ชีวิตโดยใช้หลักวิชาการและคุณธรรมเป็นแนวทางพื้นฐาน (อำพล กิตติอำพล, 2552, หน้า 18 – 19)

จากการศึกษา สรุปได้ว่า แนวคิดสำคัญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท ภายใต้อุดมคติประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และเงื่อนไข 3 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขชีวิต เพื่อใช้เป็นแนวทางการวางแผนการตัดสินใจและการปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่สมดุลมั่นคงและยั่งยืนโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักแนวคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสภาวะการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และ

สภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหลักคุณธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวควบคู่กับการดำเนินชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารตั้งแต่ระดับบุคคลชุมชน หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ สถาบัน จนถึงระดับรัฐบาลที่มีหน้าที่บริหารประเทศ

การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์ (2554, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันภายในรายวิชานั้น ๆ มาทำเป็นเรื่องเดียวกัน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ต้องมีการจัดลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในลักษณะองค์รวม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ได้

ปรีชา พุทธิลา (2555, หน้า 5) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) และประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

กรวรรณ ศิริसानต์ (2556, หน้า 3) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบ การ หมายถึง การสอนโดยใช้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลักแล้ว สอนเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับเรื่องหรือวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกลมกลืน เพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง การสอนบูรณาการเป็นการสอนที่เน้นองค์รวมของเนื้อหาวิชามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการ สอนเนื้อหาของครู

ทิศนา แคมมณี (2557, หน้า147) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม

दारुวรรณ วงศ์นิคม และสมศักดิ์ บุญสาทร (2555, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาของแต่ละวิชาให้เป็นความรู้อันรวมที่กลมกลืนกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ประสบการณ์ และความสามารถที่หลากหลายโดยเน้นการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ณัฐริกา อูปพงษ์ (2561, หน้า 29) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ว่า หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเข้าเป็นเรื่องเดียวกันอย่างกลมกลืน คลอบคลุมความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมกับผู้เรียนและสาระการเรียนรู้เพื่อทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการแสวงหาความรู้ เกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม เกิดความรู้ที่มีความหมาย เกิดการเรียนรู้จริงและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความสนใจ ความสามารถซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหา โดยการนำความรู้ ทักษะและเจตคติไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. หลักการของหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวหน้าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันหลายหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ได้น้อมนำหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและปรากฏความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหวังการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช, 2545) ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จากความสำคัญดังกล่าวจึงนำแนวคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

จุดมุ่งหมายหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. เพื่อให้เข้าใจความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไข คือ คุณธรรมและความรู้
2. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิดในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุนิยมในทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมได้อย่าง มั่นคง และยั่งยืน
4. เพื่อสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ หรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม
5. เพื่อนำไปบูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการ ตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 4 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการ รอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา
2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการ ปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึงความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

3.4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

3.5 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

4. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

4.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Intradisciplinary Integration) เป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในวิชาเดียวกันหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันมาเชื่อมโยง

หรือสัมพันธ์กัน ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกันในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ตัวอย่างเช่น การบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะเป็นการเชื่อมโยงสาระการอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด หลักการใช้ภาษาไทย โดยใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นแกน ในการจัดหน่วยการเรียนรู้

4.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration) เป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปหรือระหว่างศาสตร์ มาเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและใกล้เคียงกับชีวิตจริง

การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถจัดได้ 4 ลักษณะดังนี้

1. การบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) การเรียนรู้แบบนี้ผู้สอนจะนำเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาสอดแทรกในรายวิชาของตนเอง โดยเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องกำหนดขึ้นมา เป็นการวางแผนการสอนและทำการสอนโดยผู้สอนเพียงคนเดียว ลักษณะการสอนรูปแบบนี้เป็นการสอนบูรณาการแบบหลอมรวมโดยผู้สอนคนเดียว แต่บูรณาการความรู้และเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมองเห็นความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นการสอนแบบ Student-Centered ตัวอย่างเช่น สอนเรื่อง ระบบนิเวศ ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การวาดภาพ การร้องเพลง การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด หรือเป็นการนำเอาเรื่องที่ผู้สอนต้องการจะปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนไปสอดแทรกไว้ในวิชาต่าง ๆ เช่น การนำจริยธรรม หรือระเบียบวินัยไปสอดแทรกไว้ในวิชาที่สอน เป็นต้น

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel) การเรียนรู้แบบนี้ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต่าง คนต่างสอนวิชาของตนเองแต่จะมาร่วมวางแผน ตัดสินใจร่วมกันว่าจะจัดแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมุ่งสอนในหัวข้อเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอด (Concept) และปัญหา (Problem) เดียวกันในส่วนหนึ่ง เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดชิ้นงาน การวัดและประเมินผลตามลักษณะวิชาของตน ตัวอย่างเช่น ผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์

เรื่อง เเง ผู้สอนคนหนึ่งอาจสอน คณิตศาสตร์ เรื่องวัฏระยะทาง โดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องเงาในช่วงเวลาต่าง ๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้เรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidiscipline) การเรียนรู้แบบนี้คล้ายกับแบบคู่ขนาน ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต่างคนต่างสอนวิชาของตน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนมาวางแผนการสอนร่วมกัน สอนหัวเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอด (Concept) และปัญหา (Problem) เดียวกัน กำหนดโครงการให้ผู้เรียนปฏิบัติร่วมกันเพียงโครงการเดียว ประเมินความสำเร็จของผู้เรียนจากโครงการ ตัวอย่างเช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ผู้สอนภาษาไทยจัดให้ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และครูผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

4. การบูรณาการแบบข้ามวิชา (Transdisciplinary) หรือแบบการสอนเป็นทีม การเรียนรู้แบบนี้ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ จะมาร่วมกันสอนเป็นคณะร่วมกันวางแผน กำหนดหัวเรื่องความคิดรวบยอดและปัญหาเดียวกัน จัดทำแผนการสอนร่วมกัน รวมชั่วโมงที่เคยแยกสอนมาไว้ด้วยกันสอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน มอบหมายงานโครงการให้ผู้เรียนร่วมกัน รวมทั้งกำหนดเกณฑ์ประเมินผลงานของผู้เรียนด้วยกัน

5. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการศึกษา

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถนำไปบูรณาการได้ในหลาย ๆ แนว โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการจัดการศึกษา การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปในการจัดการศึกษานั้นเป้าหมายสำคัญคือ การทำให้ เด็กู้จักการพอเพียง ปลูกฝัง อบรม เพื่อให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมโดยสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีความสอดคล้องกับมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

5.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

5.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จักประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

5.4 จัดการเรียนรู้การสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สนใจสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถทำการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนอาจเรียนรู้ไม่พร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

5.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพกิจกรรม ทั้งหมดนี้คือ ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยสถานศึกษาตั้งเป้าหมายให้เกิดการจัดการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองได้ก่อน จนสามารถเป็นที่พึ่งของผู้อื่นในสังคมได้ต่อไปนอกจากนี้ ผู้บริหาร และครูสามารถนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการจัดการศึกษา และจะต้องมีเป้าหมายหลักที่การพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. สถานศึกษาคควรมุ่งเน้นการเรียนรู้และปลูกฝัง เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.1 มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจทั่วไป

1.2 มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 เห็นประโยชน์ และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการใช้แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม

2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานการดำเนินชีวิตและการพัฒนาอาชีพการเกษตรและจำหน่ายสินค้า การดำเนินธุรกิจ การใช้จ่ายและออม

2.2 ใช้และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ได้ประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

2.3 สืบสานและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

3.1 ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่

3.2 ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ

3.3 มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

3.4 มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องสามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ

3.5 ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติ มีปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง แบ่งปัน เอื้ออาทร รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษาควรมีการพัฒนาการบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้ละกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุง เพิ่มเติมหรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นตามข้อ 2

6. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้

การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดการเรียนรู้หมายถึงการจัดการเรียนรู้ของครูที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับเนื้อหา สาระในหลักสูตรตามมาตรฐานการเรียนรู้ และสอดคล้องกับความรู้พื้นฐานในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ได้แก่ การพึ่งตนเอง การประหยัด การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักสำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงซึ่ง สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2550, หน้า 40) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนกับผู้เรียน วิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ตามหลักประชาธิปไตยจะมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ จากความรู้ ความคิดผู้อื่นเป็นพื้นฐานของการที่จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนา

เรียนรู้ข้อคิดพิจารณาเหตุผลด้วยตนเอง นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติฝึกฝนสร้างทักษะที่ดีในที่สุดสำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ในช่วงชั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ได้

การนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวทางการดำเนิน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและสังคมโลก

2. จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปแบบของการจัดทำโครงการ โครงการ และอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่ม ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงสู่ครอบครัวสังคมประเทศชาติ และสังคมโลก

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา ทั้งในรูปแบบของการจัดการโครงการ โครงการและอื่น ๆ ทั้งการศึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่ม

2.3 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะกระบวนการ (Process) และ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute) 3) สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในวิถีชีวิตประจำวัน

7. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝัง หล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. จัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่วมมือรื้อน ประโยชน์ใช้สอยเป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

2. กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษาที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพ ธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ

3. ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติกิจทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาการยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดี การส่งเสริม ความแบ่งปัน การช่วยเหลือกันและกัน ฯลฯ

4. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการแข่งขัน การหาความรู้โดยสื่อเทคโนโลยีและอื่น ๆ

5. ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษา

6. จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตน และการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

7. กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษาที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ

8. ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติกิจทาง ศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาการยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดี การส่งเสริม ความแบ่งปัน การช่วยเหลือกันและกัน ฯลฯ

9. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการแข่งขัน การหาความรู้โดยสื่อเทคโนโลยีและอื่น ๆ
10. ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษา
11. จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตน และการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
12. การสร้างบรรยากาศในการเรียน การจัดบรรยากาศในการเรียนที่ดี มีความสุขสนุกสนาน ครู นักเรียนมีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ เป็นบรรยากาศที่ผ่อนคลายไม่ตึงเครียดจะนำไปสู่บรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความศรัทธา ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น สร้างเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนในชั้นเรียนด้วยหลักการได้รับการยอมรับการยกย่องชมเชย การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วม ความสามัคคี ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ ความพากเพียร ความอดทนและที่สำคัญยิ่งคือบรรยากาศที่ส่งเสริมปัญญาด้วยการกระตุ้นกระบวนการคิด การรับ/ แลก/ เลือกลงหนทางการตัดสินใจอย่างประนีประนอมในกลุ่มที่หลากหลาย การใช้เหตุผลแทนอารมณ์ การคำนึงถึงผลที่ติดตามมา การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ อันดีเช่นนี้จะนำไปสู่การสร้างฐาน นิรันดร์ให้คู่กันเคยกับค่านิยมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การบูรณาการเนื้อหารายวิชา

ชูดิมา สดเจริญ (2556, ออนไลน์) กล่าวถึง การบูรณาการในการเขียนแผนการสอนของครูผู้สอนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การบูรณาการภายในวิชา มีจุดเน้นอยู่ภายในวิชาเดียวกัน อาจนำวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมาบูรณาการกันเองของวิชานั้นและไม่แยกหรือขยายไปกับวิชาอื่น

2. การบูรณาการระหว่างวิชา มีจุดเน้นอยู่ที่การนำวิชาอื่นเข้าเชื่อมโยงด้วยกัน ตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไป โดยภายใต้หัวข้อเดียวกันว่าวิชาใดที่สามารถนำเข้ามา

บูรณาการ ด้วยกันได้ ไม่จำเป็นว่าต้องทุกวิชา หรือทุกกลุ่มประสบการณ์เข้าด้วยกัน หรืออาจครบ ทุกวิชาหรือทุกกลุ่มประสบการณ์ก็ได้แผนแบบบูรณาการ ต่าง ๆ

การจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการนำวิชาหรือสาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กันมาเชื่อมโยงกัน ซึ่งสามารถทำได้โดยการสร้างหัวข้อเรื่องที่มีความต้องการร่วมกัน ๆ เข้าด้วยกัน ผู้ต้องคำนึงต่อไปนี้

1. การเลือกหัวเรื่อง จากประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการเรียน เช่น ประเด็นแนวคิด ประเด็นของเนื้อหา เมื่อได้แล้วนำจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชาที่ต้องการให้เกิดการสร้างเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. การนำจุดประสงค์ของรายวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมาสร้างเป็นหัวข้อเรื่อง และนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ mum ในกลุ่มสาระเก่า

Fogarty (1991, ออนไลน์) ได้แนะนำวิธีการบูรณาการเนื้อหาวิชาตั้งแต่ 2 วิชา ขึ้นไปว่าควรประกอบด้วยวิธีการบูรณาการ 4 วิธี คือ

1. บูรณาการความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา หมายถึง ในการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละหัวข้อเรื่อง ครูต้องจัดเรียงหัวข้อเรื่องหรือ หน่วยที่สอนเกี่ยวข้องกันมา สอนในเวลาเดียวกัน แล้วลำดับเรื่องจากง่ายไปยาก จากใหญ่ไปย่อยโดยให้เกิดความต่อเนื่อง เช่น ครูสอนเรื่อง สัตว์เลี้ยง ควรต่อจากเรื่องปศุสัตว์ เป็นต้น

2. บูรณาการระหว่างวิชา หมายถึง การจัดระเบียบการสอน มโนทัศน์ หรือ เนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกันใหม่ ด้วยการร่วมมือกันเป็นทีมระหว่างครูผู้สอนเพื่อลดหรือย้ายเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนออกให้มากที่สุด เพื่อลดความซ้ำซ้อนนี้ ควรใช้วิชาที่เกี่ยวข้องกันประสานกัน เช่น วิชาสุขศึกษา การงาน พลศึกษา ร่วมบูรณาการกันเป็นทีมได้

3. การบูรณาการโดยสร้างข่ายโยงแมงมุมหลักสูตร ข่ายโยงแมงมุมหลักสูตรจะเป็นภาพทัศนศาสตร์ให้เห็นกระบวนการบูรณาการการเรียนรู้ต่าง ๆ กับเนื้อหาที่เด็กต้องการประโยชน์ที่ได้ คือ ทำให้ครูรู้ทิศทางเนื้อหาว่าจะสอนอย่างไร สามารถตรวจสอบขอบเขต เนื้อหาได้และยังช่วยครูในการวางแผนเนื้อหาและแจกกิจกรรมได้อย่างครอบคลุม

4. การบูรณาการตามแนวหลักสูตรที่กำหนดการบูรณาการ ประเภทนี้หมายถึง การที่หลักสูตรนั้น ๆ มีแนวของหลักสูตร ที่เน้นการสอนภาษาแบบเน้น

ธรรมชาติ หลักสูตรที่เน้นการสอนแบบโครงการ เป็นต้น การบูรณาการตามแนวหลักสูตรนี้จะ
เป็นไปตามมโนทัศน์ของแนวคิดทฤษฎีที่เป็นแนวของหลักสูตรนั้น ๆ

ลักษณะสำคัญของการสอนแบบบูรณาการ

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ กระบวนการและการปฏิบัติ
2. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาได้อย่างกลมกลืน
3. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง
4. เป็นการบูรณาการเพื่อจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ
5. เป็นการบูรณาการให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างความคิดรวบ

ยอดของวิชาต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ประโยชน์ของการบูรณาการ

1. เป็นการนำวิชาหรือศาสตร์ต่าง ๆ เชื่อมโยงกันภายใต้หัวข้อเดียวกัน
2. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนที่ลึกซึ้งและมีลักษณะใกล้เคียง

กับชีวิตจริง

3. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม
4. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ความเข้าใจจากสิ่งต่าง ๆ ที่มี

อยู่รอบตัว

5. เป็นแนวทางที่ช่วยให้ครูได้ทำงานร่วมกัน หรือประสานงานร่วมกัน

อย่างมีความสุข

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้คิดวิธีการหรือนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้

อนันท์ งามสะอาด (2556, ออนไลน์) กล่าวถึง การพัฒนาผู้เรียนแบบ

องค์รวมไว้ว่า หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เชื่อมโยงกับปัจจัย
และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลกระทบต่อตัวผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถ
พัฒนาผู้เรียนได้ทุกคนและทุกด้านกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถตามศักยภาพ ตามความ
ถนัดและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริงนั้นจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาองค์รวมของความ
เป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมให้เป็นผู้มีศีลธรรม
จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพพลูกพลีและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อ
สังคมซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

อนันท์ งามสะอาด (2557, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงประเด็น การพัฒนา ผู้เรียนแบบองค์รวมว่าต้องใช้กลไกทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา ดังนี้

1. นโยบายการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของรัฐ
2. สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 นโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษาของแต่ละสถานศึกษาซึ่งเป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเพราะการศึกษา คือ ระบบที่ออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ดีที่สุดและผู้สอนได้สอนดีที่สุดตามวัตถุประสงค์ ในแต่ละประเภท ได้แก่ การศึกษาปฐมวัยเพื่อการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพของเด็กเล็ก การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างพลเมืองดีให้แก่บ้านเมือง การอาชีวศึกษาเพื่อสร้างช่างฝีมือ ประเภทระดับต่าง ๆ อุดมศึกษาเพื่อสร้างนักวิชาชีพและนักวิชาการ

2.2 มีระบบประเมินผลผลิตของสถานศึกษา โดยผู้ประเมิน ภายนอกสถานศึกษา แล้วนำผลการประเมินมาหาผู้รับผิดชอบ (Accountability) เพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. หลักสูตรและกิจกรรมในหลักสูตร/กิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งเป็น ความรับผิดชอบของผู้สอน โดยเน้นหัวใจของการสอน คือ การจัดองค์ประกอบการเรียนรู้ให้ ผู้เรียน เรียนรู้ได้ดีที่สุด มีเงื่อนไขการสอนสำคัญ คือ ผู้สอนต้องรักและเข้าใจผู้เรียนทุกคน จัดหาวัสดุความรู้ที่ทันสมัยที่สุดให้จัดสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ดีให้ผู้เรียน สร้างบรรยากาศ และวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ให้เบิกบานแจ่มใสอยู่เสมอ

4. การเรียนรู้นอกสถานศึกษา ได้แก่ ในชุมชนและในสังคม ในการ ประกอบการ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของทั้งผู้บริหารและผู้สอน

5. เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาของหลักสูตรโตแล้ว ผู้สำเร็จการศึกษา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attributes) ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Outcome based education) ครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ชุมความรู้ได้มาตรฐานตามหลักสูตร ชุมทักษะซึ่งต้องทำได้ ทำเป็น ชุมจรรยาบรรณเฉพาะวิชาชีพ

6. อุนิสัยการศึกษา (Character education) คือ การจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมาย เพื่อสร้างอุนิสัยที่พึงประสงค์ขึ้นมาชุดหนึ่งให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน อุนิสัยชุดนี้ จะเกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนและมากที่ทั้งประสงค์ ได้แก่

6.1 เป็นผู้จรรู้รักภักดีต่อแผ่นดิน ถือประโยชน์ส่วนรวมและของชาติ
เป็นสำคัญ

6.2 เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในการและคุณค่าของระบอบ
ประชาธิปไตย ปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาสังคม

6.3 เป็นคนมีคุณธรรม มีความจริงใจ ยึดมั่นในความถูกต้อง
เที่ยงธรรม

6.4 เป็นผู้รักงาน รับผิดชอบงาน ทำงานเป็น ประกอบด้วย รักการ
ทำงาน ชื่นชมคุณค่าของงาน (work value) ทำงานได้ ทำงานเป็น มีจิตใจสุจริตต่องานและ
สังคม

นลินทิพย์ พิมพ์กลัด และคณะ (2560, หน้า 96) ได้กล่าวถึง การพัฒนา
แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยองค์รวมผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการสอนโดยความคิดเชื่อมต่อกัน
มิติทางการศึกษาและการประยุกต์ใช้หลักการทรงงาน “การเข้าใจ การเข้าถึง การพัฒนา ของ
พระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ เข้าด้วยกันจะพบว่า การ
พัฒนารูปแบบการสอนอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย 3 แนวทางประกอบด้วย

1. ความเข้าใจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบ
องค์รวม โดยเน้นให้ความสำคัญใน 2 ประเด็นหลักคือ ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนและความ
ต้องการของผู้เรียน โดยประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกการประเมินผลงาน
ความสามารถในการทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การอภิปรายผลการเรียนรู้ในรายวิชา

2. ความเข้าถึง หมายถึง ผู้สอนทำการออกแบบการเรียนรู้ที่
เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันโดยเน้นหลักสำคัญ 3 ประการคือ

2.1 การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอน
ที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความรู้ปัญญาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

2.2 การบูรณาการข้ามศาสตร์เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้เกิด
ความสามารถในการค้นหาความจริง ข้อสรุป และทำความเข้าใจโดยการบูรณาการศาสตร์
ต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้

2.3 การได้รับประสบการณ์ เป็นการออกแบบการเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Searning by doing) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียน และจ่ายโอนประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ

การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) การจัดการความรู้ (Knowledge management) โดยบูรณาการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ การฝึกทักษะ ปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้จากผู้อื่นและสรรพสิ่ง โดยพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความเป็นมนุษย์ มีศีลธรรม จริยธรรมและมีคุณภาพ มีจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมและสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ไม่ต้องแยกตัวออกจากระบบสังคมอื่น ๆ แต่หากเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมไปพร้อมกัน

ตัวอย่าง แผนการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านหนองแวง สถานศึกษาพัฒนาการเรียน
การสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น จังหวัดมุกดาหาร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ ชีวิตมีค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่อง การเลือกซื้อสินค้า เวลา 1 ชั่วโมง

สอนวันที่.....

มฐ. ส 3.1 (1)

ตัวชี้วัด

1. ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

ผลการเรียนรู้ (ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

1. สามารถเปรียบเทียบปริมาณและราคาสินค้าที่เป็นปัจจัยมีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการได้

2. ปฏิบัติตนในการเลือกสินค้าที่จำเป็นได้อย่างเหมาะสม

3. ยอมรับนำหลักแนวความคิดของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการเลือกสินค้าที่จำเป็นได้

สาระสำคัญ

ในชีวิตประจำวันของเรา ตัวเราและครอบครัวอยู่ในฐานะที่เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค เราต้องรู้จักใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างคุ้มค่าและมีคุณธรรมในการผลิต แต่ถ้าเราอยู่ในฐานะผู้บริโภคเราก็ต้องรู้จักเลือกซื้อสินค้าและบริการอย่างฉลาด คุ้มค่า และมีคุณธรรมเช่นกัน

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. อธิบายการเลือกซื้อสินค้า

ทักษะ/กระบวนการ

1. สำรวจ
2. การปฏิบัติตน

คุณลักษณะ

1. ประหยัด
2. มีสติ ยังคิดในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง

การบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. พอประมาณ

- รู้จักรายรับรายจ่ายของตนเองและครอบครัว
- รู้จักประเภทและประโยชน์ของสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว

2. มีเหตุผล

การเปรียบเทียบราคาและคุณภาพของสินค้าและบริการที่มีในตลาดก่อนที่จะตัดสินใจซื้อจะทำให้ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า

3. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

เห็นความสำคัญของการบริโภคสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับตนและสถานการณ์จะทำให้ตนเองและครอบครัวมีความสุขอย่างยั่งยืน

4. เงื่อนไขความรู้

รอบรู้วิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการอย่างประหยัดและรอบคอบในการใช้สินค้าและบริการอย่างคุ้มค่า

5. เงื่อนไขคุณธรรม

ประหยัด มีสติ ยังคิดในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง

6. สิ่งที่เกิดกับผู้เรียนด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้าน วัด	พอเพียงสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ			
	วัตถุประสงค์	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
ความรู้ (Knowledge)	- มีความรู้ในการเลือกสินค้าที่จำเป็น	- รู้จักหาความรู้เรื่องการเลือกสินค้าที่จำเป็นจากผู้อื่นทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	- มีความรู้ที่มาของการเลือกสินค้าที่จำเป็น	- มีความรู้ในความซื่อสัตย์ในการเลือกสินค้าที่จำเป็น
ทักษะ (Process)	- วางแผนและมีทักษะในการเลือกสินค้าที่จำเป็น	- เรียนรู้กระบวนการในการเลือกสินค้าที่จำเป็น	- มีทักษะในการวิเคราะห์สังเคราะห์จากสินค้าที่จำเป็น	- ปฏิบัติตนเป็นผู้เลือกสินค้าที่จำเป็นที่ดี - มีมารยาทในการเลือกสินค้าที่จำเป็น
ค่านิยม (Attitude)	- ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเลือกสินค้าที่จำเป็น	- ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น	- เห็นคุณค่าของการเลือกสินค้าที่จำเป็น	- เกิดความภูมิใจในการเลือกสินค้าที่จำเป็น

ชิ้นงานหรือภาระงาน

1. ใบงาน เรื่อง สำนวนสุภาษิต

แบบประเมินผล ใบงาน

ประเด็น การ ประเมิน	ระดับคุณภาพ				น้ำหนัก
	4	3	2	1	
การตรวจ / การสำนวน	สำนวนตรง ประเด็น รายละเอียด ชัดเจนมี ความ ประณีต สวยงาม เป็นระเบียบ	สำนวนตรง ประเด็น มีความ ประณีต สวยงาม เป็นระเบียบ	สำนวนได้ มีความ ประณีต สวยงาม เป็นระเบียบ	สำนวนไม่ ตรง ประเด็นมี ความ ประณีต สวยงาม เป็นระเบียบ	10

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนน 31 – 40	ระดับคุณภาพ 4	หมายถึง ดีมาก
คะแนน 21 – 30	ระดับคุณภาพ 3	หมายถึง ดี
คะแนน 11 – 20	ระดับคุณภาพ 2	หมายถึง พอใช้
คะแนน 0 – 10	ระดับคุณภาพ 1	หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับคุณภาพพอใช้ขึ้นไป

สรุป ผ่าน ไม่ผ่าน

การประเมินผล การนำเสนอผลงาน

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ				น้ำหนัก
	4	3	2	1	
1. วิธีการนำเสนอ	การนำเสนอมีลำดับขั้นตอนน่าสนใจและใช้สื่อประกอบได้เหมาะสม	การนำเสนอมีลำดับขั้นตอนน่าสนใจและแต่ใช้สื่อประกอบได้เหมาะสม	การนำเสนอมีลำดับขั้นตอนแต่ไม่น่าสนใจ	การนำเสนอไม่เป็นลำดับขั้นตอน	4
2. การใช้ภาษา	สื่อความหมายเข้าใจชัดเจนไม่วกวนและออกเสียงอักขระถูกต้องทุกแห่ง	สื่อความหมายได้เข้าใจ แต่ออกเสียงอักขระไม่ถูกต้องบางแห่ง	สื่อความหมายได้เข้าใจ แต่ออกเสียงอักขระไม่ถูกต้องส่วนใหญ่	สื่อความหมายไม่เข้าใจ	3
3. บุคลิกภาพ	มีความเชื่อมั่น	มีความเชื่อมั่น	มีความเชื่อมั่น	ขาดความเชื่อมั่น	3

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนน 31 – 40	ระดับคุณภาพ 4	หมายถึง ดีมาก
คะแนน 21 – 30	ระดับคุณภาพ 3	หมายถึง ดี
คะแนน 11 – 20	ระดับคุณภาพ 2	หมายถึง พอใช้
คะแนน 0 – 10	ระดับคุณภาพ 1	หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับคุณภาพพอใช้ขึ้นไป

สรุป ผ่าน ไม่ผ่าน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนร่วมกันอภิปรายจากรูปภาพเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้า แล้วตั้งประเด็นปัญหาเพื่อเชื่อมโยงการเลือกซื้อสินค้า ในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาดคุ้มค่า และมีคุณธรรมมีวิธีอะไรบ้าง และนักเรียนดูภาพการเลือกซื้อสินค้า ในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาดคุ้มค่าและมีคุณธรรมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ดังนี้

1.1 นักเรียนคิดว่า การเลือกซื้อสินค้า ในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาดคุ้มค่า และมีคุณธรรมมีอะไรบ้าง

1.2 นักเรียนคิดว่าเมื่อตื่นเช้ามา นักเรียนต้องทำอะไรบ้าง และต้องใช้สิ่งใดบ้างในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึงสินค้าจำเป็นที่จะต้องใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3 ให้นักเรียนยกตัวอย่างสินค้าที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ยาสีฟัน แปรงสีฟัน จาน ช้อน สบู่ ยาสระผม แป้งโรยตัว เป็นต้น แล้วครูซักถามนักเรียนว่า สินค้าเหล่านี้ นักเรียนจะเลือกซื้ออย่างไรบ้าง

2. นักเรียนและครูสนทนากว่าการเลือกซื้อสินค้า ว่ามีความเชื่อมโยงกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของสังคมไทยในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้และคุณธรรม อย่งไรบ้าง

3. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

ขั้นสอน

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนคละความสามารถ ชาย - หญิง กลุ่มละ 5 - 6 คนศึกษาเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้า จากเอกสารที่ครูเตรียมให้

2. นักเรียนสำรวจสินค้าที่มีในชุมชนตามรายการที่กำหนดให้ ตามใบงานที่ 1 เรื่อง สำรวจสินค้า

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

4. นักเรียนและครูร่วมกันอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้า โดยเชื่อมโยงกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างเหมาะสม

ชั้นสรุป

1. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้า
2. นักเรียนเขียนสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองลงในใบงาน

สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. ภาพสินค้า
2. หนังสือประกอบการเรียน
3. ใบงาน เรื่อง สำรวจสินค้า
4. ชุมชน
5. แบบทดสอบ

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสนทนผลการศึกษา

.....

.....

(ลงชื่อ)ผู้สอน

(.....)

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 1

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดเห็นของท่าน

1. เศรษฐกิจพอเพียง ในความหมายของท่านคืออะไร

.....
.....
.....

2. หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบอะไรบ้าง

.....
.....
.....

3. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในความหมายของท่านคืออะไร

.....
.....
.....

4. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในความหมายของท่านคืออะไร

.....
.....
.....

5. ในยุคปัจจุบันท่านสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 2

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านบทความเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน แล้วตอบคำถาม

ลุงสุวรรณมีความรู้ทางการศึกษาแค่ ป.4 เคยผ่านงานในเมืองหลวงมามากมาย ต่อมาสุขภาพย่ำแย่จึงตัดสินใจกลับบ้านเกิดของป้าคำตัน ภรรยาของคุณลุง แรก ๆ ก็ทำนาเหมือนชาวบ้านทั่วไป ทำไปทำมามีแต่หนี้สิน เลยเปลี่ยนวิถีใหม่หันมาทำแบบผสมผสานโดยยึดหลักทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางสำคัญ

ในไร่นาสวนผสมของลุงสุวรรณ แบ่งเป็นเนื้อที่ปลูกข้าว 2 ไร่ มีสระน้ำขนาดใหญ่ 3 - 4 สระ เพื่อใช้เลี้ยงปลาชนิดต่าง ๆ มีต้นมะนาวที่ให้ผลผลิตทั้งปีกว่า 100 ต้น ต้นชมพูกว่า 100 ต้น นอกจากนี้ยังมีพืชสวนอื่น ๆ อีก เช่น หอม ยี่หระ สะระแหน่ กะเพรา โหระพา และปลูกบ้านเล็ก ๆ ในที่ดินของตนเอง ซึ่งมีเครื่องใช้ไฟฟ้าที่จำเป็นเท่านั้น ในครัวของป้าคำตันก็ยังคงใช้พื้นที่เก็บจากไร่นานั้นเองในการหุงหาอาหาร เมื่อถามคุณลุงว่า “ลุงใช้อะไรเลี้ยงปลาในสระ” ลุงตอบว่า “ลุงไม่ได้เลี้ยงปลาแต่ปลาเลี้ยงลุง” ซึ่งทำให้มีพอกอยู่พอกกินถึงทุกวันนี้

ที่มา: กระดานดำออนไลน์ เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน

1. ลุงสุวรรณผลิตอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จากบทความนี้ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. เมื่อปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วเกิดผลอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ข้อคิดที่ได้จากบทความนี้คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 3

ให้ท่านเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยดูตัวอย่างจากแผนการจัดการเรียนรู้ในคู่มือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....

หน่วยการเรียนรู้.....

เรื่องเวลา ชั่วโมง

สอนวันที่.....

มฐ.

ตัวชี้วัด

.....
.....
.....

ผลการเรียนรู้ (ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

.....
.....
.....

สาระสำคัญ

.....
.....
.....

สาระการเรียนรู้
ความรู้

.....
.....

ทักษะ/กระบวนการ

.....
.....

คุณลักษณะ

.....
.....
.....

การบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. พอประมาณ

.....
.....

2. มีเหตุผล

.....
.....

3. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

.....
.....

4. เจือไนไขคววมรู้

.....

.....

5. เจือไนไขคุณธรรม

.....

.....

6. สิ่งที่เกิดกับผู้เรียนด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้าน วัด	พอเพียงสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ			
	วัตถุประสงค์	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
คววมรู้ (Knowledge)				
ทักษะ (Process)				
ค่านิยม (Attitude)				

ชิ้นงานหรือภาระงาน

.....

.....

.....

แบบประเมินผล ใ้งาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การประเมินผล การนำเสนอผลงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เกณฑ์การผ่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นสรุป

.....

.....

.....

.....

ชื่อ / แหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

บันทึกผลหลังการสนทนผลการศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ)ผู้สอน

(.....)

บรรณานุกรม

- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2557). การเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- ชนาธิป พรกุล. (2561). กระบวนการสร้างความรู้ของครูกรณีการสนับรณการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา พุทธลา. (2555). การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนโพนสูงประชาสรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรม หลักสูตรและการเรียนรู้.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิคพรินต์.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพไพล อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. วาที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
4. นางนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม้งาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
5. นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
6. ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
7. นายวราวุธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
8. นายทองศักดิ์ ทินบุตร ครูโรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
9. นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแม้งาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู
ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

นางสาวพนิดา ยาทองไชย
นักศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะความรู้ความสามารถของครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีการพัฒนาตนเองและนำไปสู่การพัฒนานักเรียนต่อไป รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย รายละเอียดของรูปแบบ กระบวนการและรายละเอียดการฝึกอบรม ซึ่งมีเอกสารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา โดยหน่วยนี้คือ หน่วยที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ซึ่งครูต้องทำให้เป็นมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นจึงนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติตนของครูให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จากนั้นครูจึงถ่ายทอดและปลูกฝังแก่มี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนและครูได้รับประโยชน์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นางสาวพนิดา ยาทองไชย

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
วัตถุประสงค์	524
เนื้อหา	524
ขั้นตอนการดำเนินงาน	524
สื่อและแหล่งเรียนรู้	526
การวัดและประเมินผล	526
ชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต	527
ความหมายของการเป็นแบบอย่างที่ดี	527
การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	535
ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน	537
การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่ กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง.....	545
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 1.....	547
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 2.....	549
บรรณานุกรม.....	551

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
2. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตเป็นครู
3. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหา

การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ครูควรเริ่มจากครูต้องทำให้เป็นมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นจึงนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติตนของครูให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จากนั้นครูจึงถ่ายทอดและปลูกฝังแก่นักเรียน เริ่มต้นจากระดับ “ระเบิดจากภายใน” เห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต จากนั้นจึงยกระดับสู่ “ระเบิดภายนอก” คือการขยายสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และสังคมมี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและ 2) การปฏิบัติงานในวิชาชีพครู เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

เอกสารประกอบการพัฒนาชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูผู้ฝึกปฏิบัติ มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต มี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและ 2) การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงโดยให้ครูที่เข้าอบรมปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฐมนิเทศ ชี้แจงแนวทางการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
2. กระตุ้นโดยใช้คำถามให้ผู้ฝึกปฏิบัติได้ฝึกฝนความคิด โดยให้ผู้ฝึกปฏิบัติแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต เป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นเป็นรายบุคคล และนำเข้าสู่เนื้อหาสาระสำคัญ
3. ผู้เข้ารับการอบรมประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการอบรม
4. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ หัวข้อการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาประกอบการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการแบบเข้ม
5. วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม ร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
6. วิทยากรอธิบายการปฏิบัติกิจกรรม และให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติดำเนินการและแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ
7. ให้ผู้เข้าอบรมระดมความคิด ช่วยกันคิดเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. วิทยากรและผู้ฝึกปฏิบัติ ร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม
9. ผู้เข้ารับการอบรม ประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการอบรม
10. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
11. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนตนเอง
12. หลังจากฝึกปฏิบัติจริงภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนตนเอง ผู้เข้ารับการอบรมจะได้ฝึกศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากเอกสารและการฝึกปฏิบัติจริงจากนั้นผู้เข้ารับการอบรมประเมินตนเองและ

ให้ผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้ประเมิน โดยใช้แบบประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชัดเดียวกับ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนา ชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต
2. แบบฝึกปฏิบัติ
3. เอกสารประกอบการบรรยาย
4. วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย
5. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา
2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา
 - 2.1 จากการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.2 จากความสนใจในการศึกษาเอกสาร และร่วมแสดงความคิดเห็น การสังเกตพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - 2.3 จากการนำเสนอประเด็นข้อสรุปรวมถึงข้อซักถามในการดำเนินกิจกรรม
 - 2.4 จากการถอดบทเรียน ตอบคำถามท้ายเล่ม และเสนอความคิดเห็น
 - 2.5 ประเมินจากบันทึกผลการเรียนรู้การไปศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - 2.6 ประเมินจากการฝึกปฏิบัติจริง การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
 - 2.7 ประเมินจากการศึกษาด้วยตนเองหลังการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
3. ประเมินผลหลังการพัฒนา

ชุดที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต

ชั่วโมง 3 ระยะเวลาในการอบรม

การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ครูควรเริ่มจากครูต้องทำให้เป็น มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นจึงนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติตนของครูให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จากนั้นครูจึงถ่ายทอดและปลูกฝังแก่นักเรียน เริ่มต้นจากระดับ “ระเบิดจากภายใน” เห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต จากนั้นจึงยกระดับสู่ “ระเบิดภายนอก” คือการขยายสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และสังคมมี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
2. การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตาม

เป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความหมายของการเป็นแบบอย่างที่ดี

คณะทำงานจัดทำหนังสือเรียนรู้หลักการทำงาน (2554, หน้า 13)

ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของครูและนักเรียนไว้ว่าครู และผู้บริหารสถานศึกษา เล็งเห็นความสำคัญและน้อมนำปรัชญาฯ มาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง เป็นแม่พิมพ์/พ่อพิมพ์ที่ดีทั้งในด้านการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม อาทิ ขยันอดทน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันและอบายมุข ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฯลฯ และพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาฯ อาทิ ตั้งใจสอน หมั่นหาความรู้เพิ่มเติม เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน กระตุ้นให้เด็กรักการเรียน คิดเป็น ทำเป็นและปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเป็นการสร้างคนดีคนเก่ง ให้แก่สังคมสำหรับนักเรียน นักศึกษา ต้องรู้จักแบ่งเวลาเรียนเล่นและดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและพอประมาณกับตนเอง ใฝ่หาความรู้ใช้หลักวิชาและความรู้จริงในการตัดสินใจลงมือทำสิ่งต่าง ๆ คบเพื่อน เป็นกัลยาณมิตร รู้รัก สามัคคีขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์แบ่งปัน กตัญญูรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรมให้แก่ตนเอง อาทิ ไม่ลักขโมย ไม่พูดปด ไม่สูบบุหรี่ และไม่ดื่มสุรา

ตัวอย่างความพอเพียง เช่น ครู ต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้เด็กเห็นและนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ด้านการบริหารและการเรียนการสอนของโรงเรียนควรปรับให้

เข้ากับสภาพแวดล้อมของแต่ละแห่ง โรงเรียนในเมืองก็ปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนในเมือง โรงเรียนในชนบทก็ปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตในชนบท สอนให้นักเรียน นักศึกษา รู้รัก สามัคคี เรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักการทำงานการปลูกผัก สวนครัวการใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นสินค้า/งานหัตถกรรม มีการฝากเงินในธนาคารออมทรัพย์ของโรงเรียนจัดกิจกรรมลด ละ เลิก อบายมุข ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

สำหรับนักเรียน นักศึกษา ต้องมีวินัย เป็นเด็กดีมีความกตัญญูตั้งใจเรียน และใช้เงินอย่างประหยัด รู้จักอดออม โดยใช้หลักรายได้ลบเงินออมเท่ากับรายจ่าย ชยันหมั่นเพียร เรียนรู้พัฒนา โดยใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2564, หน้า 6) ได้นำเสนอถึงแนวทางการเป็นแบบอย่างที่ดีของความพอเพียงของครูไว้ เศรษฐกิจพอเพียงที่ถือเป็นคุณธรรม ความดีงามสำหรับการประยุกต์ใช้ในครูและอาจารย์ โดยครูอาจารย์จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษาในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอด ปลูกฝังอบรม และทำให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษาตามบริบทของวิชาชีพครูการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้สามารถเริ่มต้นจากระดับ “ระเบิดจากภายใน” คือการสร้างความรู้สึกรัก สร้างแรงจูงใจที่จะนำมาปรับใช้ เห็นคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต จากนั้นจึงยกระดับสู่ “ระเบิดภายนอก” คือการขยายสู่องค์กร หน่วยงาน ชุมชน และสังคมตามลำดับประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ และเงื่อนไขแล้ว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวปฏิบัติเพื่อเป็นข้อพิจารณา สำหรับการที่สามารถประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพความเป็นครูเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างยิ่งด้วยเป็นวิชาชีพที่พัฒนาคน เสริมสร้างและพัฒนาคน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลิกผัน และคาดไม่ถึง ครูต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว ความเป็นวิชาชีพจึงต้องมีความพอประมาณ มีความรู้และมีประสบการณ์ที่เพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ การปรับตัวและพัฒนาตนเองด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญ

- 1.1 เป้าหมายบนวิถีพอเพียงการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดรอบตัวทั้งด้านความรู้ทางวิชาการที่จำเป็นในหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ครู

รวมถึงด้านการประกอบวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เพื่อนร่วมวิชาชีพและองค์กรในภาพรวม

1.1.1 ระดับพื้นฐานในระดับการพึ่งพาตนเอง และสามารถจัดการตนเองกล่าวคือ การมีพอประมาณ ในด้านความรู้ที่จำเป็นตามข้อกำหนดของมาตรฐานวิชาชีพ มีความรู้ที่เพียงพอที่จะสอนและทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ ความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นทั้งหมด ได้แก่ ความเป็นครู ปรัชญาการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรม จิตวิทยาสำหรับครู หลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การวิจัยเพื่อการพัฒนา การเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562, หน้า 19) การมีเหตุผลรู้เหตุรู้ผล วิชาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับการศึกษาหรืออบรมพัฒนาเพื่อจะประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ มีความรอบรอบ ที่จะปฏิบัติสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการมีภูมิคุ้มกัน คือการสร้างความรัก ความมุ่งมั่น และเติมเต็มคุณค่าภายในให้กับตนเองในการที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าในวิชาชีพ

1.1.2 ระดับก้าวหน้าสามารถจะพัฒนาความรู้และประสบการณ์ที่จะสามารถประกอบวิชาชีพเชื่อมโยงกับหน่วยงาน องค์กร และชุมชน รวมถึงเครือข่ายวิชาชีพด้วยกัน วางตนให้เป็นที่ไว้วางใจ สร้างสัมพันธภาพที่ดี บำเพ็ญประโยชน์ทั้งแก่หน่วยงาน และเพื่อนร่วมวิชาชีพ สร้างชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพ มุ่งพัฒนาการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานของกลุ่มครูด้วยกันให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมกันในหลักการความพอประมาณ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่เหมาะสม รู้จักเชื่อมโยงกับภาระงานที่ตนเองรับผิดชอบ บูรณาการศาสตร์เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการนำมาใช้กับภาระงานของตนเองรวมถึงการมีกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันเพื่อเพิ่มพูนความรู้อยู่อย่างเสมอ ๆ หลักการมีเหตุผลคือการสังเกตเห็นถึงหลักพื้นฐานของความรู้ต่าง ๆ ในลักษณะเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงกันและกัน รู้หลักฐานพื้นฐาน และรอบรู้ที่จะประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการประสานความร่วมมือเพื่อให้งานต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายให้ได้ตามวัตถุประสงค์ และหลักการมีภูมิคุ้มกัน การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตในการพัฒนางานและต่อวิชาชีพ

1.1.3 เจื่อนไซ มีความพร้อมและตื่นตัวในการเรียนรู้ทั้งการพัฒนาตนเองด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่มีเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มองเห็นประโยชน์และโอกาสที่จะแสวงหาความรู้ การเลือกสรรองค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อตนเอง วิชาชีพ และเห็นถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่ใช้ประโยชน์ และประการสำคัญคือต้องตั้งอยู่บนฐานของคุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งงามต่อตนเองและวิชาชีพ

2. ด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานในวิชาชีพนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญให้กับวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้เกิดความชำนาญ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้าน และความชำนาญตามระดับคุณภาพการปฏิบัติงานแล้วนั้น ต้องอาศัยหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ต้องมีระบบกลไกพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งครูในฐานะที่ต้องปฏิบัติงานต้องเรียนรู้และพัฒนาความร่วมมือไปพร้อม ๆ กัน

2.1 เป้าหมายบนวิถีพอเพียง การพัฒนาก้าวหน้าให้ตนเอง เรียนรู้ถึงกลไกและระบบต่าง ๆ ในการเสริมศักยภาพตนเองเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ

2.2 หลักการบนวิถีพอเพียง

2.2.1 ระดับพื้นฐาน ในระดับการพึ่งพาตนเองด้านการปฏิบัติงานนั้น การมีพอประมาณ ต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า เรียนรู้ถึงระบบ กลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของตนเอง พร้อมที่จะปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด การมีเหตุผล เข้าใจ เข้าถึงเหตุรู้ผลทั้งระบบของหน่วยงานหรือองค์กรที่สังกัดอยู่ และรู้ถึงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองให้บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ และการมีภูมิคุ้มกัน คือยังคงรักษาความรัก ความมุ่งมั่น และเต็มเต็มคุณค่าภายในเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่ตลอดเวลา

2.2.2 ระดับก้าวหน้า ระบบการพัฒนาครูอาจารย์ในปัจจุบันได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาครูอาจารย์ให้มีความเข้มแข็งและความพร้อมในการสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพให้คุณภาพ ครูอาจารย์จึงมีโอกาสนั้นที่จะพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ รวมถึงระบบต่าง ๆ ยังเอื้อต่อการส่งเสริมกระตุ้นให้ครูให้มีความใฝ่รู้พัฒนาตนเองทางวิชาการอยู่เสมอ ปัจจัยต่าง ๆ ได้เอื้อให้ครูมีโอกาสพัฒนาความก้าวหน้าตนเองเป็นอย่างดี ในวิถีพอเพียงระดับก้าวหน้า ด้านความพอประมาณรับรู้ถึงสถานะของตนเอง

รู้จักและแนวทางที่จะพัฒนาตนเองทั้งต่อการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านหลักการมีเหตุผล คือมีข้อมูลระบบกลไกต่าง ๆ ในการพัฒนาตนเองและความก้าวหน้า รู้วิธีการและเป้าหมาย และหลักการมีภูมิคุ้มกัน การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ไม่ประมาทในการพัฒนางาน และต่อวิชาชีพ

2.3 เงื่อนไข ติดตามและศึกษาเรียนรู้ถึงกลไกต่าง ๆ และดำรงตนอยู่ในคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงงามต่อตนเองและวิชาชีพ

3. ด้านการปฏิบัติตน ในบริบทของวิชาชีพครุศึกษานั้นมีจรรยาบรรณเป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติของวิชาชีพครู และนับว่าเป็นหลักการสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์แห่งวิชาชีพ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเสียหายได้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับว่าเป็นหลักการที่ประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีในการครองตนและปฏิบัติตน ในการปฏิบัติตนนั้นนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เป็นการพัฒนาตน เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่จะมีความ “เข้าใจ” ศักยภาพตนเองว่าอยู่ในสถานะใด บทบาทหน้าที่หน้าอย่างไร และมีแนวทางที่จะดึงศักยภาพตนเองมาใช้ให้เกิดสมดุลต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างไร ซึ่งจะนำไป “การเข้าถึง” คือการประยุกต์ใช้แนวคิดสู่วิถีการปฏิบัติทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ และ “การพัฒนา” คือการยกระดับทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคมให้กับสังคมภาพ เป็นชุมชนที่สามารถจัดการตนเองได้ และมีความสุข ความสำคัญของการปฏิบัติตนนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับความพอประมาณภายใต้หลักการของเหตุผล และประยุกต์ใช้ภายใต้สถานการณ์ความเป็นจริง ซึ่งระดับปัจเจกบุคคลก็คือการพอประมาณตามสถานการณ์ของแต่ละบุคคลนั่นเอง ในส่วนของการปฏิบัติมีหลักการประยุกต์ใช้ ดังนี้

3.1 เป้าหมายบนวิถีพอเพียง ด้านการปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตน

3.2 หลักการบนวิถีพอเพียง

3.2.1 ระดับพื้นฐาน พื้นฐานที่สำคัญตั้งต้นของการปฏิบัติตนนั้นที่สามารถน้อมนำมาใช้ เช่น การมีพอประมาณ อย่างน้อยที่สุดผู้ที่อยู่ในวิชาชีพครูจะต้องศึกษาและมีความเข้าใจหลักการพื้นฐานคือจรรยาบรรณ 5 ด้าน ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้บริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ในด้านการมีเหตุผล รับรู้และมีความ

เข้าใจถึงถึงเหตุรู้ผลจรรยาบรรณพื้นฐานในแต่ละด้านว่ามีความสำคัญ ความเป็นเหตุเป็นผล มีการเชื่อมโยงกันอย่างไรบ้าง การมีวินัยต่อตนเอง พัฒนาศักยภาพตน รัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบ และเป็นสมาชิกที่ดีของวิชาชีพ ส่งเสริมให้กำลังแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงาม และการมีภูมิคุ้มกัน คือตระหนักถึงความสำคัญและมุ่งมั่นที่จะรักษาความเป็นวิชาชีพไว้

3.2.2 ระดับก้าวหน้า เพื่อให้เกิดความหน้าทั้งต่อตนเอง

องค์กร และสังคมภาพรวม การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นถึงแนวปฏิบัติที่สำคัญ เช่น ในด้านความพอประมาณ เห็นถึงศักยภาพและแนวทางที่จะช่วยเหลือเพื่อนร่วมวิชาชีพ มีความพร้อมในเหตุและผล ในการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมเพื่อมุ่งสู่การสร้างสามัคคีในหมู่คณะ การเป็นผู้นำในการร่วมพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นทั้งด้านอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและมีภูมิคุ้มกันคือการมีคุณธรรมต่อประเทศชาติ ในการยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เริ่มจากตนเองและขยายสู่วงกว้างนั่นเอง

3.3 เงื่อนไข คือการรอบรู้ถึงสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง

และพัฒนามาวิชาชีพ

สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา (2565, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียงไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่าง ๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

ปรัชญา พลพุดมินท์ (2565, อ้างถึง ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2549) กล่าวถึง การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาารับอย่าง เป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุล ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้จะเกิดขึ้นได้ ครูต้องโดยใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญาไปใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ นั้น อาจจะใช้วิธี “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ตามหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สำคัญที่สุด

ครูต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยเข้าใจว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวคิดที่สามารถเริ่มต้น และปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดขยะในโรงเรียน การสำรวจทรัพยากรของชุมชน ฯลฯ ก่อนอื่น ครูต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยกลับมาพิจารณาและวิเคราะห์ดูว่าในตัวครูนั้นมีความไม่พอเพียงในด้านใดบ้าง เพราะการวิเคราะห์ปัญหาจะทำให้รู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดจากความไม่พอเพียง รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหานั้นด้วย โดยการวิเคราะห์นี้ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจเด็กให้ได้ก่อน ผ่านกิจกรรมที่ครูเป็นผู้คิดขึ้นมา โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะต้องมานั่งพิจารณาก่อนว่า จะเริ่มต้นปลูกฝัง แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ทุกคนควรมาร่วมกันคิดร่วมกันทำ สามัคคีกันในกระบวนการหารือ หลังจากที่ครูได้ค้นหากิจกรรมที่จะปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ครูควรจะต้องตั้งเป้าหมายการสอนก่อนว่าครูจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองได้อย่างไรโดยอาจเริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถเริ่มต้นจากตัวเด็กแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกในด้านต่าง ๆ 4 มิติ

ในส่วนของการเข้าถึงนั้น เมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงเด็ก พิจารณาดูก่อนว่าจะสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในวิธีคิดและในวิชาการต่าง ๆ ได้อย่างไร ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมกันคิดร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงชั้น เช่น ในกิจกรรมการเก็บขยะเพื่อรักษาความสะอาดของโรงเรียนนั้น ครูอาจจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในแต่ละช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะ (ให้เด็กรู้หน้าที่ของตนในระดับบุคคล) / ช่วงชั้นที่ 2 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะและนำขยะ (ให้รู้จักการวิเคราะห์และรู้ถึงความเชื่อมโยงของตนเองกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในโรงเรียน) / ช่วงชั้นที่ 3 สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงกับชุมชนภายนอก รอบ ๆ โรงเรียน เช่น สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักแบ่งแยกขยะ ร่วมมือกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่โรงเรียนและชุมชนของเขาตั้งอยู่ด้วย

กิจกรรมทั้งหมดนี้สำคัญคือ ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยสถานศึกษาควรตั้งเป้าให้เกิดการจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจ

พอเพียง สอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองให้ได้ก่อนจนสามารถเป็นที่พึ่งของคนอื่น ๆ ในสังคมได้ต่อไป

2. การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตร และสาระเรียนรู้ในห้องเรียนและประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก ได้เริ่มจากการไปค้นหากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง เช่น เด็กช่วงชั้นที่ 2 ทำสหกรณ์ได้ เด็กช่วงชั้นที่ 4 ดูแลสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้รอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ สอนให้ผู้เรียน ยึดมั่นในหลักศีลธรรม พัฒนาค้นหาความรู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคมและช่วยเหลือรักษาสีงแวดล้อม และตัวกิจกรรมเองก็ต้องยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันในด้านต่าง ๆ ถึงจะเปลี่ยนผู้อำนวยการแต่กิจกรรมก็ยังดำเนินอยู่อย่างนี้เรียกว่า มีภูมิคุ้มกัน

การค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ก็เพื่อให้มีตัวอย่างรูปธรรม ในการสร้างความเข้าใจภายในวงการศึกษาว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงหมายความว่าอย่างไร และสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง หลังจากนั้น ก็ส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้ เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่าง ๆ บูรณาการเข้ากับทุกสาระการเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ เพื่อทำให้เกิดสมดุลทางสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ ในการสอนการคำนวณที่มีความหมายในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง หรือ บูรณาการเข้ากับสาระภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพ เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้หมดนอกเหนือจากการสอนในสาระหลักคือในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาวัฒนธรรมเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ให้ทุกช่วงชั้นเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ได้ แต่ถ้ามาตรฐานเรียนรู้ของทุกช่วงชั้น

เหมือนกันหมดก็จะมีปัญหาทางปฏิบัติ จึงต้องกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอนของแต่ละช่วงชั้นและแต่ละชั้นปีดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว เช่น ประถม 1 ช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ล้างจานซาม เก็บขยะไปทิ้ง กวาดบ้าน จัดหนังสือไปเรียนเอง แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน กินอาหารให้หมดจาน ประถม 2 วิเคราะห์รายจ่ายของครอบครัว จะมีเป็นตารางกรอกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของครอบครัว คุณแม่ซื้ออะไรบ้าง คุณพ่อซื้ออะไรบ้าง เด็กจะได้รู้พ่อแม่หาเงินมายากแค่ไหน เช่น ยาสีฟันหลอดละ 46 บาท จะต้องไม่เอามาบีบเล่น จะต้องสอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ครอบครัวมีรายได้และรายจ่ายเท่าไร เด็กจะได้ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง มีหลายโรงเรียนทำแล้ว ประถม 3 สอนให้รู้จักช่วยเหลือครอบครัวอย่างพอเพียงและรู้จักแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่นมีส่วนร่วมสร้างครอบครัวพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียน สามารถวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนและเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่าง ๆ และในมิติต่าง ๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้เคียง เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการจัดการชุมชน และในที่สุดแล้วสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนที่ดีต่อประเทศชาติสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ต้องเริ่มเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศ และการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ หรือการศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อมสภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไรแตกแยกหรือสามัคคี เป็นต้น

ขณะนี้คณะทำงานขับเคลื่อนด้านการศึกษาและเยาวชน ทำงานร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการและอีกหลายหน่วยงาน วิสัยทัศน์ของการขับเคลื่อน คือ สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญา และให้บุคลากรด้านการศึกษา สามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำหลักปรัชญา ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุข

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันครูมีบทบาทสำคัญมากขึ้นไม่เพียงแต่เป็นผู้สอนให้ความรู้กับนักเรียนแต่ครูควรเป็นแบบอย่างในด้านการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้เกิดภาวะผู้นำครู โดยครูต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการ 3 ห่วง ที่ประกอบด้วย พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไข ที่ประกอบด้วยเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม การน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จึงเป็นแนวทางที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีในการวางตนและการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมของครูเป็นอย่างยิ่ง

การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนกล่าวถึงการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีไว้ว่า หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
โดยพิจารณาจาก

1. การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
2. การใช้วาจาสุภาพ
3. มีความประพฤติเรียบร้อย
4. มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
5. รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง

ระดับ 2 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก

1. การให้คำแนะนำ
2. การเชิญชวนให้ปฏิบัติ
3. การแก้ไขข้อบกพร่อง
4. การสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

ระดับ 3 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนผู้เรียนเกิดศรัทธาและปฏิบัติตนตามแบบอย่าง que เลือกสรรแล้วเป็นปกตินิสัย โดยพิจารณาจาก

1. เป็นโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในสถานศึกษา
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของตนเอง
3. เสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน
4. เผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 114)

กล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของครูอย่างเต็มศักดิ์ศรีและเต็มความภาคภูมิใจนั้น ครูจำเป็นต้องมีหลักยึดเพื่อนำตนไปสู่สิ่งที่สูงสุดหรือเป็นอุดมคติของอาชีพ นั่นก็คือ การมีอุดมการณ์ครูอุดมการณ์ครูมีหลักการที่จะยึดไว้ประจำใจทุกขณะที่ประกอบภารกิจของครู มีอยู่ 5 ประการ ดังนี้

1. เต็มรู้ คือ มีความรู้บริบูรณ์

อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องถ่ายทอด อธิบายให้ความรู้แก่คน ดังนั้น ครูทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่ทำให้ตนเองนั้นบริบูรณ์ หรือเต็มไปด้วยความรู้ครูควรจะทำให้บริบูรณ์ในตัวครู ประกอบด้วย ความรู้ 3 ประการ คือ

1. ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูควรแสวงหาความรู้รวบรวมข้อมูลโดยการอ่านการฟัง และพยายามนำประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อมาถ่ายทอดให้ผู้เรียนของตนได้เกิดความรู้ที่ทันสมัยดังนั้น ครูจะต้องแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมให้ผู้เรียน เรียนอย่างครบถ้วนเหมาะสมตามระดับความรู้

2. ความรู้เรื่องโลก ครูควรมีความรู้และประสบการณ์ชีวิตอย่างเพียงพอ เพื่อสามารถอธิบายบอกเล่า ถ่ายทอด ทศนคติความเชื่อ วัฒนธรรม

ประเพณีที่ดั่งงามของชาติของสังคมไปสู่ศิษย์ครูควรเข้าใจชีวิตอย่างเพียงพอที่จะให้คำแนะนำ คำสั่งสอน เพื่อให้ศิษย์ได้ดำเนินชีวิตที่ดีในอนาคตได้ตั้งนั้น นอกเหนือจากตำราวิชาการ ครูแสวงหาความรู้รอบตัวด้านอื่น ๆ ให้บริบูรณ์ โดยเฉพาะความเป็นไปของระเบียบ ประเพณีสังคม วัฒนธรรม

3. ความรู้เรื่องธรรมะ ครูควรมีสิ่งยึดเหนี่ยวในจิตใจ เพื่อที่จะสามารถอบรมสั่งสอนให้ศิษย์มีความคิดที่ดีมีความประพฤติดีไม่ว่าครูจะนับถือศาสนาใดก็ตามทุกศาสนามีจุดหมายเดียวกัน คือมุ่งให้คนเป็นคนดีครูที่มีความรู้ด้านธรรมะจะสามารถหยิบยกเรื่องธรรมะมาเป็นอุทาหรณ์ สำหรับสั่งสอนศิษย์ได้ เช่น จะสอนให้ศิษย์ประสบผลสำเร็จด้านการศึกษา เล่าเรียนได้ดีก็ยกหัวข้อธรรมะอย่างอิทธิบาท 4 คือ

1. พอใจในการศึกษา รักและสนใจในวิชาที่ตนเรียน
2. มีความเพียรที่จะเรียน ไม่ย่อท้อ
3. เอาใจใส่ในบทเรียน การบ้าน รายงาน
4. หมั่นทบทวนอยู่เสมอ

ถ้าศิษย์เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ก็ย่อมทำให้ศิษย์ประสบความสำเร็จในการศึกษา นอกจากนี้ครูจะต้องทำตนให้บริบูรณ์ด้วยธรรมะเพื่อไปสอนศิษย์ครูก็จะได้รับประโยชน์จากการศึกษาธรรมะเพื่อให้ครูไม่หวั่นไหวต่อกิเลส อันทำให้จิตใจของครูต้องเป็นทุกข์เศร้าหมอง ครูก็ย่อมจะเบิกบานและได้รับความสุขที่จะได้สอนคนในเรื่องต่าง ๆ อีกด้วย การศึกษาธรรมะจึงจำเป็นสำหรับอาชีพครู

2. เต็มใจ คือ ความมีใจเป็นครูพุทธศาสนาถือว่า “ใจนั้นแหละเป็นใหญ่ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากใจทั้งนั้น” ดังนั้น คนจะเป็นครูที่มีอุดมการณ์จำเป็นต้องสร้างใจให้เป็นใจที่เต็มบริบูรณ์ด้วยการมีใจเป็นครูการทำใจให้เต็มนั้นมีความหมาย 2 ประการ คือใจครู การทำใจให้เต็มบริบูรณ์นั้น จะต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. รักอาชีพ ครูต้องมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เห็นว่าอาชีพครูมีประโยชน์ มีเกียรติ มีกุศลได้บุญ ได้ความภูมิใจ และพอใจที่จะสอนอยู่เสมอ พยายามที่จะแสวงหาวิธีสอนที่ดีเพื่อศิษย์

2. รักศิษย์ มีใจคิดอยากให้ศิษย์พ้นจากสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ครูต้องมีใจนี้ก็อยากให้ทุกคนมีความสุข พยายามชี้แนะหนทางสู่ความสำเร็จและความสุขให้แก่ศิษย์ยินดีหรือมีมุทิตาจิต เมื่อเห็นศิษย์ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต ความรักศิษย์ย่อมทำให้ครูสามารถทุ่มเทและเสียสละเพื่อศิษย์ได้ใจสูง ครูควรพยายามทำใจให้สูงส่ง มีจิตใจ

ที่ดิ่งาม การจะวัดใจเราว่าสูงหรือไม่ การทำจิตใจให้สูง ก็คือ การที่มองเห็นคุณค่าของมนุษย์โลกและการคิดที่จะสร้างสรรค์ให้โลกมีแต่สิ่งที่ดีงาม มองโลกและคนในแง่ดีใจกว้าง ยอมรับข้อดีและข้อเสียของตนเองและคนอื่นไม่คิดว่าตนเองฉลาด หรือเก่งกว่าผู้ใด ไม่คิดว่าตนเองดีกว่าคนอื่น คิดเสมอว่าจะช่วยให้คนมีความรู้มีความคิดและความประพฤติปฏิบัติที่ดีดีคืออย่าง เป็นธรรมชาติว่าตนเองมีข้อบกพร่องเช่นกัน

3. เต็มเวลา คือ การรับผิดชอบ การทุ่มเทเพื่อการสอนครูที่มีอุดมการณ์จะต้องใช้ชีวิตครูอย่างเต็มเวลาทั้ง 3 ส่วน คือ

1. งานสอน ครูต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ วางแผนการสอน ค้นคว้าหาวิธีการที่จะสอนศิษย์ในรูปแบบต่าง ๆ และในขณะที่ดำเนินการสอนต้องสอนให้ครบตามเวลาที่กำหนด เข้าสอนตรงเวลา เลิกสอนให้ตรงเวลา

2. งานครู นอกเหนือไปจากการสอน ครูต้องใช้เวลาทำงานด้านต่าง ๆ เช่น งานธุรการงานบริหาร บริการ และงานที่จะทำให้สถาบันก้าวหน้า

3. งานนักศึกษา ให้เวลา ให้การอบรม แนะนำสั่งสอนศิษย์ เมื่อศิษย์ต้องการคำแนะนำหรือต้องการความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะในเวลาทำงานหรือนอกเวลาทำงาน ครูควรมีเวลาให้ศิษย์

4. เต็มคน คือ การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยที่ครูเป็นแม่พิมพ์หรือพ่อพิมพ์ที่คนในสังคมคาดหวังไว้สูง และมีอิทธิพลต่อผู้เรียนมาก ครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีความบริบูรณ์ในความเป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม ครูจึงควรสำรวจกาย วาจา ใจ ให้มีความมั่นคงเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการแสดงออกทั้งในและนอกห้องเรียน การที่จะทำให้ตนเองเป็นคนที่ดีมีบริบูรณ์ได้คนผู้นั้นควรเป็นคนที่ดีมีความคิดที่ถูกต้องเห็นสิ่งที่ดีงามถูกต้อง มีการพูดที่ดี มีการงานที่ดี มีการดำเนินชีวิตที่ดีปฏิบัติดีงามถูกต้อง หมั่นคิดพิจารณาตนเอง เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเองให้มีความบริบูรณ์อยู่เสมอ

5. เต็มพลัง คือ การทุ่มเทพลังสติปัญญาและความสามารถเพื่อการสอนครูจะต้องใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ทุ่มเทไปเพื่อการสอนเพื่อวิชาการ เพื่อศิษย์ครูต้องอุทิศตนอย่างเต็มที่ ทำงานอย่างไม่คิดอ้อมแรง เพื่อผลงานที่สมบูรณ์นั่นก็คือ การปั้นศิษย์ให้มีความรู้ความประพฤติดีงาม เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมครูที่มีหลักยึดครบเต็ม 5 ประการนี้ยอมเป็นครูที่มีคุณธรรม ที่พร้อมจะเป็นผู้ชี้ทางแห่ง

ปัญญา ชี้ทางแห่งชีวิต และชี้ทางแห่งสังคมในอนาคตได้เป็นอย่างดีดังนั้น ครูควรสร้าง
อุดมการณ์ครูเพื่อความก้าวหน้าของสังคมไทย และการพัฒนาวิชาชีพครู

คุณธรรม 4 ประการ

1. การรักษาความลับ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติ
แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
2. การรู้จักข่มใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดี
3. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความ
สัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด
4. การรู้จักละวางความเชื่อ และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของ
ตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมืองคุณธรรมสี่ประการนี้ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝัง
และบำรุงให้มีความเจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข
ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุง พัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังความประสงค์
ครูอาจารย์เป็นคนไทยคนหนึ่งที่ต้องปฏิบัติตามหลักคุณธรรมดังกล่าวเพื่อเป็นแบบอย่าง
ที่ดีแก่ศิษย์ สถาบันวิชาชีพครูจะได้รับความเจริญก้าวหน้าสังคมและประเทศไทยจะได้มี
ความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป

คุณลักษณะของครูที่ดี 10 ประการ

1. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ความประพฤติทั้งทางกาย วาจา
และใจ ที่แสดงถึงความเคารพในกฎหมาย ระเบียบประเพณีของสังคม และความประพฤติ
ที่สอดคล้องกับอุดมคติหรือความหวังของตนเอง โดยให้ยึดส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตัว
2. ความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม หมายถึง การประพฤติ
ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนไม่เอาเปรียบ หรือคดโกงผู้อื่นหรือส่วนรวม ให้ยึดถือหลักเหตุผล
ระเบียบ แบบแผน และกฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์
3. ความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ หมายถึง ความ
ประพฤติที่ไม่ทำให้เสียเวลาชีวิตและปฏิบัติกิจอันควรกระทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนและ
สังคม
4. ความสำนึกในหน้าที่และการงานต่าง ๆ รวมไปถึงความ
รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ หมายถึง ความประพฤติที่ไม่เอาเปรียบสังคม
และไม่ก่อความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่สังคม

5. ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจัย และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมายถึง ความประพฤติในลักษณะสร้างสรรค์และปรับปรุงมีเหตุมีผลในการทำงาน การงาน

6. ความกระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความรักและเทิดทูนชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง ความประพฤติที่สนับสนุน และให้ความร่วมมือในการอยู่ร่วมกันโดยยึดผลประโยชน์ของสังคมให้มากที่สุด

7. ความเป็นผู้มีพลานามัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ หมายถึง ความมั่นคงและจิตใจ รู้จักบำรุงรักษากายและจิตใจให้สมบูรณ์มีอารมณ์แจ่มใส มีธรรมะอยู่ในจิตใจอย่างมั่นคง

8. ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีอุดมคติ หมายถึง เป็น ที่พึ่งไม่ไหว้วานหรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นโดยไม่จำเป็น

9. ความภาคภูมิใจและการรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และ ทรัพยากรของชาติ หมายถึง ความประพฤติที่แสดงออกซึ่งศิลปะและวัฒนธรรมแบบไทย ๆ มีความรักและหวงแหนวัฒนธรรมของตนเองและทรัพยากรของชาติ

10. ความเสียสละและเมตตาอารีกตัญญูกตเวทีกล้าหาญ และ ความสามัคคีกัน หมายถึง ความประพฤติที่แสดงออกถึงความแบ่งปัน เกื้อกูลผู้อื่น ในเรื่อง ของเวลา กำลังกายและกำลังทรัพย์

คุณลักษณะ 10 ประการนี้ เป็นทั้งแนวทางและเป้าหมายในการจัดการ การศึกษาและอบรมสั่งสอนนักเรียนของสถานศึกษาทุกระดับและเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา ต้องถือปฏิบัติด้วย

หลักสิบประการของความเป็นครูดี

1. มุ่งมั่นวิชาการ ครูมีบทบาทหน้าที่ในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ที่จำเป็นสำหรับครูคือ

1. ศาสตร์ที่จะสอน

ครูต้องติดตามความก้าวหน้าของวิชาที่จะถ่ายทอด จาก หนังสือ เอกสาร วารสาร ตามสื่อต่าง ๆ ตลอดจนเข้าประชุมเพื่อรับรู้ความคิดใหม่ ๆ ข้อ ค้นพบที่ขยายความรู้ออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะเตรียมพร้อมให้ ตนเองมีความรู้ทันสมัยต่อเหตุการณ์

2. ศาสตร์การสอน

แม้ครูจะมีความรู้ดีในศาสตร์สาขาที่ชำนาญ แต่ความรู้เหล่านั้น จะไม่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพครูแม้แต่น้อย หากครูยังขาดความรู้เรื่องของการถ่ายทอดวิชาการเหล่านั้น ครูจึงจำเป็นต้องติดตาม ศึกษา ค้นคว้า ให้ทันต่อความก้าวหน้าของศาสตร์การสอนเพื่อค้นหาวิธีการที่จะอธิบายหรือถ่ายทอดให้ศิษย์เข้าใจสาระต่าง ๆ

3. ศาสตร์การพัฒนาคคน

โดยที่อาชีพครูเป็นอาชีพสร้างคนที่มีศักยภาพให้แก่ประเทศชาติผู้สร้างจึงจำเป็นต้องเอาใจใส่ และถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาคคนให้มีความพร้อมด้านวิชาการ วิชาชีพ และการดำรงตนให้เป็นคนดีที่สังคมปรารถนา

2. รักงานสอน

ครูต้องมีความศรัทธาต่อวิชาชีพของตน ต้องมีความรักการสอน สนใจที่จะพัฒนาการสอนให้น่าสนใจ เปลี่ยนแปลงวิธีการสอนเพื่อให้ได้ผล รู้จักวิธีถ่ายทอดที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนของตนเอง ให้รู้จักวิธีเรียน เรียนด้วยความสุขและรับรู้สาระในศาสตร์ที่ครูสอน

3. อารมณ์ดี

ครูต้องเมตตา รัก เข้าใจ และเอาใจใส่ดูแลลูกศิษย์ ห่วงใยว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ช่วยแก้ไขปัญหาดต่าง ๆ ที่ลูกศิษย์ประสบ ให้เกียรติและยอมรับในความแตกต่าง ไม่ดูถูกหรือเหยียดย่ำลูกศิษย์ให้การช่วยเหลือทั้งทางด้านการเรียนและชีวิต

4. คิดดี

ครูต้องมีความคิดที่ดีความคิดที่เป็นบวกต่อศิษย์ต่อการสอน ต่อวิชาชีพ ต่อสถาบัน และต่อเพื่อนร่วมงาน คิดในสิ่งที่ดี และให้คิดอยู่เสมอว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีคุณค่าที่สุด เป็นต้น ความคิดที่เป็นบวกจะช่วยให้ครูทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีคุณธรรม

ความมีคุณธรรมของครูมีความจำเป็นต่อวิชาชีพครูคุณธรรมที่สำคัญ ได้แก่ ความยุติธรรมด้านการสอน การประเมินผล ความต้องการให้ลูกศิษย์ประสบผลสำเร็จ ครูต้องมีความอดทน ระวังอารมณ์ได้ดีไม่ทำร้ายคน เสียสละ มีความอายที่จะกระทำผิด และมีหลักศาสนายึดมั่น มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะประพฤติตนให้ถูกต้องตามระเบียบ ประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ

6. ชี้นำสังคม

ครูต้องช่วยชี้นำสังคม นำในสิ่งที่ถูกต้อง ช่วยแก้ปัญหา ทำตนเป็นตัวอย่าง เช่น เรื่องของขยะสิ่งแวดล้อม และการประหยัดพลังงาน ช่วยชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งการแก้ปัญหาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม และการช่วยนำสังคมให้เป็นสังคมที่ดีงาม

7. อบรมจิตใจ

การพัฒนาผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูจึงต้องช่วยให้ข้อคิดที่ดีอบรม ตักเตือน สั่งสอนให้ศิษย์ประพฤติดีดำรงอยู่ในศีลธรรม หน้าที่ของครูจึงไม่ใช่เป็นเรื่องของการสอนหนังสือเท่านั้น แต่จะต้องอบรมจิตใจให้มีคุณธรรม จริยธรรมอยู่เสมอ

8. ฝึความก้าวหน้า

การไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ รักที่จะช่วยให้ประเทศก้าวหน้า เผยแพร่ผลงานวิชาการให้แก่ชุมชนไม่หยุดยั้ง ครูจะต้องทำให้ชีวิตของครูก้าวต่อไปเพื่อที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง ศิษย์ สังคมและประเทศชาติ

9. วาจางาม

คำพูดเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างประสบความสำเร็จ คำพูดที่ดีย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ มีความมุ่งมั่น ในทางตรงกันข้าม คำพูดที่ไม่ดีย่อมทำให้ผู้ฟังเกิดความทุกข์ ไม่สบายใจ และทำให้เกิดความท้อถอย ไม่อยากเรียน ครูจึงต้องฝึกการพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ฝึกการพูดเพื่อจูงใจและส่งเสริม ทำให้ศิษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามและถูกต้อง

10. รักความเป็นไทย

สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศชาติดังนั้น ครูจึงต้องส่งเสริมพัฒนาเอกลักษณ์ไทย เพื่อให้ศิษย์เป็นผู้ธำรงรักษาเอกลักษณ์ไทยเอาไว้โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ควมามีเอกลักษณ์เฉพาะตนจำเป็นต้องธำรงไว้ให้มั่นคง แม้ว่าเทคโนโลยีจะพัฒนาไปได้ไกล จนทำให้แต่ละชาติสามารถติดต่อ รับรู้ และถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกันได้ก็ตาม แต่เอกลักษณ์เฉพาะของคนในชาติ เช่น เรื่องของความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ควรช่วยกันสืบสานส่งเสริม และธำรงไว้เพื่อให้เยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

2. การปฏิบัติงานในวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นตามเป้าหมายที่กำหนดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

ครู คือบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546) มีหน้าที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ พัฒนาศักยภาพของนักเรียนตั้งแต่ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ หลักการคิดเขียนเรียนอ่าน ฟังพูด โดยหล่อหลอมพวกเขาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียนและการใช้ชีวิต ครูในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละวิชาจะมีวิธีการและทักษะที่แตกต่างกัน แต่จุดรวมเดียวกันคือเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนแต่ละคนไปในเส้นทางที่เขาเลือกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ราชกิจจานุเบกษาประกาศรายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (2563, หน้า 13) ได้กล่าวถึงมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กล่าวถึง ผู้ประกอบวิชาชีพครูว่าต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การปฏิบัติหน้าที่ครู
 - 1.1 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู
 - 1.2 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง
 - 1.3 ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล
 - 1.4 สร้างแรงบันดาลใจผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม
 - 1.5 พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง
2. การจัดการเรียนรู้
 - 2.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 - 2.2 บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกร

2.3 ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตาม
ศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ

2.4 จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
มีความสุขในการเรียนโดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน

2.5 สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิด
ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.6 ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการพัฒนาริชาชีพ

3. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

3.1 ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้
มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อ
สนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน

3.3 ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกัน
บนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3.4 ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรุปได้ว่าครูต้องมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่โดยการพัฒนาผู้เรียน เป็นแบบอย่าง
ที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้พร้อมยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน
แต่ละบุคคลและในด้านการจัดการเรียนรู้ครูต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและ
บูรณาการความรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิดและจัดกิจกรรมและสร้าง
บรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการ
พัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เข้าถึงบริบทของชุมชน ส่งเสริม
อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 1

คำชี้แจง ให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดเห็นของท่าน

ความหมายของการเป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้เรียนตามความคิดเห็นของท่านเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

การเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
อย่างไรบ้าง

1. ความพอประมาณ

.....

.....

.....

2. ความมีเหตุผล

.....

.....

.....

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

.....

.....

.....

4. ความรู้

.....

.....

.....

5. คุณธรรม

.....

.....

.....

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 2

คำชี้แจง ให้ท่านยกตัวอย่างของคุณลักษณะครูดี 10 ประการ ที่ท่านพบเห็นในชีวิตประจำวัน

ข้อ	คุณลักษณะครูดี	ตัวอย่าง
1	ความมีระเบียบวินัย	
2	ความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม	
3	ความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ	
4	ความสำนึกในหน้าที่และการงานต่าง ๆ รวมไปถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติหมายถึง	
5	ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจัยรณ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	
6	ความกระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความรักและเทิดทูนชาติศาสนา พระมหากษัตริย์	
7	ความเป็นผู้มีพละทานามัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ	
8	ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และมีอุดมคติ	
9	ความภาคภูมิใจและการรู้จักทำนุบำรุง ศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ	
10	ความเสียสละและเมตตาอารีที่ต้ญญกตเวทีกล้าหาญ และความสามัคคีกัน	

บรรณานุกรม

- ปรียานุช ธรรมปิยา. (2558). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พ.ศ. 2549 – 2558. กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด.
- ปรียานุช พิบูลสรวารุ. (2549). เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ “เอกสารประกอบการสัมมนายุทธศาสตร์การสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี 2549. กรุงเทพฯ : 26 กันยายน 2549.
- _____. (2552). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) กับการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจ.
- สำนักงานขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง. (2557). แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการ การขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนัก ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักมูลนิธิชัยพัฒนา. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหญ่ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพพลาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
4. นางสาวนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแมนาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
5. นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
6. ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
7. นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
8. นายทงศักดิ์ ทินบุตร ครูโรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 23
9. นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแมนาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู
ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

นางสาวพนิดา ยาทองไชย
นักศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะความรู้ความสามารถของครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีการพัฒนาตนเอง และนำไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนต่อไป รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย รายละเอียดของรูปแบบ กระบวนการและรายละเอียดการฝึกอบรม ซึ่งมีเอกสารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา คือคู่มือและหน่วยการพัฒนา โดยหน่วยนี้คือ หน่วยที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นและสามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานได้โดยมีการเสริมสร้างความรู้ ทักษะหรือเพิ่มพูนความสามารถด้านอื่น ๆ ให้แก่ตนเองและนำไปแนะนำผู้อื่นเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 1 การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ

องค์ประกอบย่อยที่ 2 การเป็นครูผู้นำ

องค์ประกอบย่อยที่ 3 การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนและครูได้รับประโยชน์และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

นางสาวพนิดา ยาทองไชย

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
วัตถุประสงค์	556
เนื้อหา	556
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	556
สื่อและแหล่งเรียนรู้	557
การวัดและประเมินผล.....	558
ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเอง	559
ความหมายของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	559
องค์ประกอบของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	559
การพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ	561
การเป็นครูผู้นำ	566
การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน	572
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 1.....	581
แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 2.....	582
บรรณานุกรม	584

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
2. เพื่อให้ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหา

การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน เป็นการพัฒนาศักยภาพของตัวด้วยตนเองให้ดีขึ้นและสามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานได้ โดยมีการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ หรือเพิ่มพูนความสามารถด้านอื่น ๆ ให้แก่ตนเองและนำไปแนะนำผู้อื่นเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 2) การเป็นครูผู้นำ และ 3) การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

เอกสารประกอบการพัฒนาชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูผู้ฝึกปฏิบัติ มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 2) การเป็นครูผู้นำ และ 3) การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงานโดยให้ครูที่เข้าอบรมปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฐมนิเทศ ชี้แจงแนวทางการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2. กระตุ้นโดยใช้คำถามให้ผู้ฝึกปฏิบัติได้ฝึกฝนความคิด โดยให้ผู้ฝึกปฏิบัติ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นเป็นรายบุคคล และนำเข้าสู่เนื้อหาสาระสำคัญ

3. ผู้เข้ารับการอบรมประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการอบรม

4. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ หัวข้อ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาประกอบการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการแบบเข้ม
5. วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม ร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
6. วิทยากรอธิบายการปฏิบัติกิจกรรม และให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติ ดำเนินการและแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ
7. ให้ผู้เข้าอบรมระดมความคิด ช่วยกันคิดเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. วิทยากรและผู้ฝึกปฏิบัติ ร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม
9. ผู้เข้ารับการอบรม ประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตนเองตามแบบประเมินภาวะผู้นำ หลังการอบรม
10. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
11. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนตนเอง
12. หลังจากฝึกปฏิบัติจริงภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนตนเอง ผู้เข้ารับการอบรมจะได้ฝึกศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากเอกสารและการฝึกปฏิบัติจริงจากนั้นผู้เข้ารับการอบรมประเมินตนเองและให้ผู้อำนวยการเป็นผู้ประเมิน โดยใช้แบบประเมินภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุดเดียวกับ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนา ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน
2. แบบฝึกปฏิบัติ
3. เอกสารประกอบการบรรยาย
4. วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย
5. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา
2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา
 - 2.1 จากการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ
 - 2.2 จากความสนใจในการศึกษาเอกสาร และร่วมแสดงความคิดเห็น การสังเกตพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - 2.3 จากการนำเสนอประเด็นข้อสรุปรวมถึงข้อซักถามในการดำเนินกิจกรรม
 - 2.4 จากการถอดบทเรียน ตอบคำถามท้ายเล่ม และเสนอความคิดเห็น
 - 2.5 ประเมินจากบันทึกผลการเรียนรู้การไปศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - 2.6 ประเมินจากการฝึกปฏิบัติจริง การพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
 - 2.7 ประเมินจากการศึกษาด้วยตนเองหลังการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนตนเอง
3. ประเมินผลหลังการพัฒนา

ชุดที่ 4 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ระยะเวลาในการอบรม 3 ชั่วโมง

การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน เป็นการพัฒนาศักยภาพของตัวคุณด้วยตนเองให้ดีขึ้นและสามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงานได้ โดยมีการเสริมสร้างความรู้ทักษะ หรือเพิ่มพูนความสามารถด้านอื่น ๆ ให้แก่ตนเองและนำไปแนะนำผู้อื่นเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพ
2. การเป็นครูผู้นำ
3. การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน

1. ความหมายของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

ฐปณีย์ นาจารย์ (2561, หน้า 57) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของครูผู้นำในการเป็นแบบอย่างที่ดีแสดงถึงความสนใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีความกระตือรือร้น ส่วนบุคคลที่จะเรียนรู้รับสิ่งแปลกใหม่ ชักจูงโน้มน้าวให้เพื่อนร่วมงานปฏิบัติตาม โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดขึ้นในองค์กร มีการคิดเชิงระบบในองค์ความรู้ใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อสร้างผลงานให้บรรลุตามเป้าหมาย เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

สิริกร ไชยราช (2562, หน้า 201) การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของครูในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพและการเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพและการเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น

2. องค์ประกอบของการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, หน้า 82) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาตนเองและเพื่อนครูไว้ว่า ประกอบด้วย

1. มีความมุ่งมั่นและการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง
2. การสนับสนุนและช่วยเหลือให้ครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ

อาชีพ

3. มีการพัฒนาตนไปสู่ครูมืออาชีพภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน
ของครู

4. สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการใช้ปัญญาให้ทีมสร้างแนวคิดใหม่
สร้างวิธีการใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจนเห็นผลเชิงประจักษ์ได้

5. มีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้

6. เป็นผู้นำทางชีวิตให้กับเพื่อนครู

7. การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน

8. เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาครูใหม่

9. เป็นผู้หมั่นฝึกตนเองอยู่เสมอ

10. สามารถชี้แนะผู้ร่วมงานและเพื่อนครูโดยวิธีคิดแบบไตร่ตรองและ
ค้นหาด้วยตนเอง

11. ส่งเสริมและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู

พนารัตน์ บุตรซารี (2554, อ้างถึงใน ไชยา ภาวะบุตร, 2555, หน้า 327)

ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเอง และเพื่อนครูว่ามีองค์ประกอบ 3 ประการ ซึ่งประกอบด้วย

1. การเป็นครูผู้นำ

2. การนิเทศและให้คำแนะนำ

3. การเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556, หน้า 88) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนา
ตนเองและเพื่อนครู ประกอบด้วย 1) มีการวิเคราะห์ตนเอง 2) มีความเชื่อมั่นในการพัฒนา
ตนเอง 3) เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพครู และ 4) ให้การฝึกสอนงานแก่เพื่อนครู

เกษม มังคละคีรี (2557, หน้า 53) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองของครูไว้
ดังนี้ 1) มีความเข้าใจแนวคิดและวิธีพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 2) มีนิสัย
ใฝ่หาความรู้ รักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) มีความสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่าง
คล่องแคล่ว 4) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 5) มีทักษะการ
จัดการทำงานเพื่อการดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า

ในการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ประกอบไปด้วย องค์ประกอบ
ดังต่อไปนี้

3. การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ

ลักษณะของครูที่ดีตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา ได้กล่าวถึง การพัฒนาตนเองว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

1.1 รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และนำมาปรับปรุงตนเอง

1.2 ประเมินผลและปรับปรุงการทำงานของตนเองตลอดเวลา

1.3 ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมี

เหตุผลทางคุณธรรม

2. สนใจใฝ่รู้

2.1 ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

2.2 เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิด

2.3 สนใจติดตามเหตุการณ์ปัจจุบัน และติดตามความเคลื่อนไหวทาง

การศึกษา

3. เพิ่มพูนวิทยฐานะโดยมีความสนใจกระตือรือร้นในการที่จะเข้ารับราชการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

4. คิดค้นคว้าวิทยาการใหม่ ๆ

4.1 คิดเทคนิควิธีการสอนหรือประดิษฐ์ผลงานแปลกใหม่มาใช้ใน

การเรียนการสอน

4.2 นำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงใช้พัฒนางานและเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2554, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองไว้ว่าการพัฒนา หมายถึง การทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้น เป็นการเพิ่มคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ การพัฒนาอาจพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิม หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาก็ได้และการพัฒนาตนเองจึงหมายถึง ความต้องการของบุคคลในการที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนจากที่เป็นอยู่ ให้มีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น เกิดประโยชน์ต่อตนและหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาตนเองตามศักยภาพของตนให้ดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคมเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

หลักการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองเป็นการพัฒนาคุณสมบัติที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นการจัดการตนเองให้มีเป้าหมายชีวิตที่ดี ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาตนเอง จะทำให้บุคคลสำนึกในคุณค่าความเป็นคนได้มากยิ่งขึ้น

ชาญชัย อาจินสมาจาร (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง การพัฒนาตนเองเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองจากศักยภาพเดิมที่มีอยู่ไปสู่ศักยภาพระดับที่สูงกว่า โดย

1. บุคคลต้องสามารถปลดปล่อยศักยภาพระดับใหม่ออกมา
2. มีสิ่งท้าทายภายนอกที่เหมาะสม
3. คนที่มีการพัฒนาตนเอง ควรรับรู้ความท้าทายในตัวคนทั้งหมด

(Total self)

4. เป็นการริเริ่มด้วยตัวเอง แรงจูงใจเบื้องต้นเกิดขึ้นผ่านผลสัมฤทธิ์ของตัวเอง และการทำให้บรรลุความสำเร็จด้วยตนเอง รางวัลและการลงโทษจากภายนอกเป็นเรื่องที่รองลงมา

5. การพัฒนาตนเอง ต้องมีการเรียนรู้ มีการหยั่งเชิงอย่างสร้างสรรค์
6. การพัฒนาตนเอง ต้องเต็มใจที่จะเสี่ยง
7. ต้องมีความตั้งใจที่เข้มแข็งเพียงพอที่จะผ่านขึ้นไปสู่ศักยภาพใหม่
8. การพัฒนาตนเองต้องการคำแนะนำ และการสนับสนุนของนักพัฒนา

ตนเองที่มีวุฒิภาวะมากกว่าดังนั้น การพัฒนาตนเองจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อมีความต้องการที่เกิดจากงาน บุคคลควรมีความต้องการในการปรับปรุงเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

ปราณี รามสูต และจำรัส ดวงสุวรรณ (2545, หน้า 125 – 129) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงตนเอง เป็นความต้องการในการที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อชีวิตที่ประสบความสำเร็จ คือ การพัฒนาตนเองในแง่ความรู้และในทุกด้านให้ดีขึ้นมากที่สุด เท่าที่จะทำได้

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นการวิเคราะห์ตนเอง โดยการสังเกตตนเอง ประเมินตนเอง และสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น รวมทั้งเปรียบเทียบบุคลิกภาพที่สังคมต้องการ

ขั้นที่ 3 การวางแผนพัฒนาตนเองและการตั้งเป้าหมาย

แนวทางการพัฒนาตนเอง

นอกจากหลักการพัฒนาตนเองที่กล่าวมาแล้ว ยังมีแนวทางการพัฒนาตนเองดังนี้

1. การพัฒนาด้านจิตใจ หมายถึง การพัฒนาสภาพของจิตที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม มองโลกในแง่ดี เชิงสร้างสรรค์
2. การพัฒนาด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนารูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง การแสดงออก น้ำเสียงวาจา การสื่อความหมายรวมถึงสุขภาพอนามัย และการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ รูปร่างและผิวพรรณ
3. การพัฒนาด้านอารมณ์ หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการควบคุมความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออก ควบคุมอารมณ์ที่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น
4. การพัฒนาด้านสติปัญญา และความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง การพัฒนาความรู้ ความฉลาด ไหวพริบ ปฏิภาณ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และฝึกทักษะใหม่ ๆ เรียนรู้วิถีทางการดำเนินชีวิตที่ดี
5. การพัฒนาด้านสังคม หมายถึง การพัฒนาปฏิบัติตน ทำที่ต่อสิ่งแวดล้อม ประพฤติตนตามปทัสฐานทางสังคม
6. การพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ หมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถที่มีอยู่ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น
7. การพัฒนาตนเองสู่ความต้องการของตลาดแรงงาน หมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญทางอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

การพัฒนาคนในองค์การ จึงจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมองค์การที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาความรู้โดยการอ่านและการคิด เพราะความรู้เป็นทรัพย์สินที่มีค่าที่สามารถสร้างคุณค่าและประโยชน์ให้แก่ตนเองและองค์การ

วิธีการพัฒนาตนเอง

องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคลากรของตนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นผู้ทรงคุณค่า การที่บุคลากรได้รับการพัฒนานั้น จะเป็นหลักประกันได้ว่า หน่วยงานนั้นจะสามารถรักษามูลค่าไว้ได้ยาวนาน และเป็นทรัพยากร

มนุษย์ที่มีค่าสูงขององค์กรนั้นต่อไป ซึ่งมีวิธีการพัฒนาตนเองโดยการฝึกอบรม ตามหลักวิชาการ ดังนี้

1. การลงมือฝึกปฏิบัติจริง
2. การบรรยายในห้องเรียน
3. การลงมือปฏิบัติงานจริง นอกเวลางานควบคู่กันไป
4. การอบรมเพิ่มเติม
5. การฝึกจำลองเหตุการณ์ และใช้วิธีการอื่น ๆ
6. การศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์อยู่เสมอเมื่อบุคคลได้มีการพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์แล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ กับตนเอง รวมถึงประโยชน์จากการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นและสังคม ดังนี้

1. ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง
 - 1.1 การประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต
 - 1.2 การประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพการงาน
 - 1.3 การมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์
 - 1.4 การมีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.5 การมีความสงบสุขทางจิตใจ
2. ประโยชน์จากการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นและสังคม
 - 2.1 การได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น
 - 2.2 ความสามารถร่วมมือและประสานงานกับบุคคลอื่น
 - 2.3 ความรับผิดชอบและความมานะอดทนในการปฏิบัติงาน
 - 2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางาน ความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อม
 - 2.5 ความจริงใจ ความเสียสละ และความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.6 การรักและเคารพหม่อมคณะและการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม
 - 2.7 การได้รับการยกย่อง และยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน

การดำเนินการพัฒนาตนเอง เป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างตนเองให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. การหาความรู้เพิ่มเติม อาจกระทำโดย
 - 1.1 การอ่านหนังสือเป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง
 - 1.2 การเข้าร่วมประชุมหรือเข้ารับการฝึกอบรม
 - 1.3 การสอนหนังสือหรือการบรรยายต่าง ๆ
 - 1.4 การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ
 - 1.5 การร่วมเป็นที่ปรึกษาแก่บุคคลหรือหน่วยงาน
 - 1.6 การศึกษาต่อหรือเพิ่มเติมจากสถาบันการศึกษา

หรือมหาวิทยาลัยเปิด

ต่าง ๆ

- 1.7 การพบปะเยี่ยมเยียนบุคคลหรือหน่วยงาน
- 1.8 การเป็นผู้แทนในการประชุมต่าง ๆ
- 1.9 การจัดทำโครงการพิเศษ
- 1.10 การปฏิบัติงานแทนหัวหน้างาน
- 1.11 การค้นคว้าหรือวิจัย
- 1.12 การศึกษาดูงาน
2. การเพิ่มความสามารถและประสบการณ์อาจกระทำโดย
 - 2.1 การลงมือปฏิบัติจริง
 - 2.2 การฝึกฝนโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือหัวหน้างาน
 - 2.3 การอ่าน การฟัง และการถาม จากเอกสารและหรือ

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือหัวหน้างาน

- 2.4 การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น
- 2.5 การค้นคว้าวิจัย
- 2.6 การหมุนเวียนเปลี่ยนงาน

4. การเป็นครูผู้นำ

จินดารัตน์ โพธิ์นอก (2558, ออนไลน์) กล่าวถึงครูผู้นำไว้ว่า หมายถึง
ครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ที่ได้รับความไว้วางใจและการยอมรับจาก

เพื่อนครูให้ใช้บทบาทของผู้นำเพื่อสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ท่ามกลางครูและครูผู้นำ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จ ในการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวคิดของครูผู้นำเกิดจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทของโรงเรียน ที่จำเป็นต้องเน้นกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของ ตนจนสุดความสามารถ จึงเกิดแนวคิดการเป็นผู้นำของครูควบคู่กันไปกับการเป็นผู้นำของ ผู้บริหารโรงเรียน (parallel leadership) โดยมีครูผู้นำมาช่วยในส่วนของ การพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน การพัฒนาครูให้เป็นครู ผู้นำและใช้ภาวะผู้นำเพื่อการปรับปรุงและ พัฒนาการเรียนการสอน เป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้นำได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนา สถานศึกษา การเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ การประกาศเกียรติคุณ การสร้าง โอกาสของความก้าวหน้าในวิชาชีพและรางวัลสำหรับครูผู้มีภาวะผู้นำและการ เป็นตัวแบบสำหรับครูผู้นำแบบ ประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2551, หน้า 21) กล่าวถึง ครูผู้นำว่าหมายถึง ครูที่มีความเสียสละทำงาน เพื่อเด็กและเพื่อโรงเรียนเป็นผู้นำครูอื่นในการ เปลี่ยนแปลงโรงเรียน อาจจะเป็นครูที่มีตำแหน่ง เช่น ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสาย หรือประธานกลุ่ม เป็นต้น และครูที่ไม่มีตำแหน่ง แต่เป็นหัวเรือใหญ่ในการนำครู ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นต้น บทบาทของครูผู้นำมีดังต่อไปนี้

1. ผู้จัดการทรัพยากร (Resource provider) ช่วยโดยการแบ่งปัน ทรัพยากรการสอน เช่น websites, สื่อการสอน เอกสารวิชาการ ป้ายประกาศ กฎระเบียบ การปรับปรุงห้องเรียน แผนการสอน เครื่องมือ ประเมินผล และทรัพยากรอื่นที่สามารถใช้ กับนักเรียนได้
2. ผู้เชี่ยวชาญการสอน (Instructional specialist) ช่วยเพื่อนครูนำกลวิธีการสอนที่มี ประสิทธิภาพไปใช้ เสนอแนวความคิดในการจัดทำแผนการสอนรายบุคคล การปรับปรุงแผนการสอนร่วมกับเพื่อน ศึกษาวิถี การจัดการห้องเรียน ศึกษา ผลงานวิจัย และวิธีสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนแล้วแจ้งให้เพื่อนครูทราบ
3. ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตร (Curriculum specialist) ช่วยครูในการเข้าใจ มาตรฐานวิชาการ การนำหลักสูตรมาใช้ การกำหนดตารางสอนประจำภาคหรือประจำปี การพัฒนาการประเมินผลร่วมกัน นำครูให้เข้าใจมาตรฐานเนื้อหา ซึ่งให้เห็นว่าแต่ละส่วน โยงใยกันอย่างไร

4. ผู้สนับสนุนการสอน (Classroom Supporter) ช่วยครูในการนำความคิดใหม่ไปปฏิบัติ สาธิตการใช้หรือทำการสอนร่วมชั่วโมงกันเป็นการสาธิตการสอน แนะนำเพื่อนครู สังเกตการสอนและให้ข้อ 1 เสนอแนะแก่เพื่อนครูที่เต็มใจให้สังเกต

5. ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Learning facilitator) เมื่อครูเรียนรู้จากกันและกัน ก็สามารถมองเห็น ได้ว่า อะไรที่ทำให้ผลการเรียนของเด็กดีขึ้น การพัฒนาวิชาชีพของครูดีขึ้น มีประโยชน์ต่อห้องเรียน มองเห็นและสามารถ อุดหนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครูผู้นำอาจจะใช้รูปแบบการทำแผนย้อนหลัง (back mapping model) โดยการ 1) ชั่งถึงความต้องการจำเป็นของนักเรียนในการเรียนรู้ 2) ประเมินความรู้ ปัจจุบัน และทักษะของครู เป้าหมายที่จะแก้ปัญหาให้นักเรียน 3) พัฒนาโอกาสในการเรียนเพิ่มความรู้ และ ทักษะที่ต้องการของครูแต่ละคน เกี่ยวกับการแก้ปัญหาของนักเรียน และ 4) พัฒนาแผนการแก้ปัญหา นักเรียนจากข้อค้นพบแล้วนำไปปฏิบัติ

6. ครูพี่เลี้ยง (Mentor) ครูพี่เลี้ยงทำหน้าที่ เป็นครูต้นแบบของครูใหม่ ครูที่มาอยู่โรงเรียนใหม่ แนะนำครูเกี่ยวกับการสอน หลักสูตร กระบวนการ แนวปฏิบัติ และการเมืองในสำนักงานและท้องถิ่น ชุมชนของโรงเรียน

7. ผู้นำในโรงเรียน (School leader) ทำหน้าที่ในคณะกรรมการทำงานของโรงเรียน เช่น คณะ กรรมการปรับปรุงโรงเรียน ที่ปรึกษาสถานักเรียน หัวหน้าสาขาวิชา หรือหัวหน้าระดับสนับสนุนโครงการ บริหารของโรงเรียน เป็นตัวแทนโรงเรียนร่วมในกิจกรรมของชุมชน รับผิดชอบต่อวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และปรับวิสัยทัศน์ของตนให้เข้ากับของโรงเรียน ของเขตการศึกษา และรับผิดชอบในความสำเร็จ หรือไม่ สำเร็จของโรงเรียน โดยรวม

8. ผู้สอนการใช้ข้อมูล (Data Coach) ครูส่วนมากมี โอกาสเข้าถึงข้อมูลมากมาย แต่มักจะไม่ใช้ข้อมูลต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ครูผู้นำควรนำครูอื่น ๆ ในการวิเคราะห์และใช้ข้อมูลต่าง ๆ ในการเรียนการสอน เช่น ข้อมูลผลการสอบวิชาต่าง ๆ ตั้งแต่อดีต แยกแยะเป็นรายข้อ และใช้ในการเตรียมการสอน เป็นต้น

9. ผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Catalyst for change) ครูผู้นำต้องมองว่า สภาพปัจจุบันสามารถทำให้ดีขึ้นได้ และมองหาวิธีการที่จะทำ ดังนั้นครูผู้นำเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนครูให้เห็นแนวทางที่จะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างไม่มีหยุดยั้งวิเคราะห์การเรียนรู้ของนักเรียน และหาวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยไม่มองว่าเป็นความบกพร่องของใคร

10. ผู้เรียนรู้ (learner) ครูผู้นำต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต บทนี้สำคัญมาก ครูผู้นำต้องเป็นตัว แบบในการปรับปรุงตนเอง ต้องนำความรู้มาช่วยเหลือเพื่อนครู และนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จนำความรู้มาปฏิบัติในห้องเรียน และนำผลที่ได้มาแบ่งปันเพื่อนครู วันเวลาที่ผ่านไป ความรู้ใหม่จะเพิ่มพูนมากขึ้น และความสามารถเพิ่มเพิ่มมากขึ้นด้วย เมื่อมีการกำหนดบทบาทของครูผู้นำ ก็ต้องมีการปรับบทบาทของครู ครูใหญ่ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนให้สอดคล้องกัน ซึ่งจะเป็นงานของผู้อำนวยการเขต ครูใหญ่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และครูผู้นำ ร่วมกันทำ

หน้าที่ของครูผู้นำ

อาจแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับนโยบายในโรงเรียน ระดับการเรียนการสอน และระดับความสัมพันธ์กับชุมชน (Danielson, 2007) รายการต่อไปนี้เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น

ระดับนโยบาย

1. ทำงานร่วมกับเพื่อนครู เพื่อออกแบบตารางเรียนใหม่ ให้นักเรียนมีเวลาเรียนบางวิชาให้มากขึ้น หรือทุกวิชาให้มากขึ้นในแต่ละช่วงการเรียนการสอน
2. ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประสานงานนักศึกษาฝึกวิชาชีพครู
3. นำคณะทำงานปฏิรูปการให้และการตรวจการบ้านของครูให้เอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้น
4. เป็นตัวแทนของโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และของจังหวัด หรือเขต

ระดับการเรียนการสอน

1. จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาวิธีสอนบางหัวข้อ หรือบางบทที่นักเรียนประสบปัญหาในการเรียน แล้วหาทางแก้ไข
2. เป็นประธานคณะทำงานวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และเสนอแนวทางแก้ไข
3. ช่วยออกแบบกระบวนการพัฒนาครูบางวิชา หรือบางกิจกรรมที่เป็นปัญหา
4. เสนอแนะวิธีการประเมินการศึกษาทางเลือกต่อโรงเรียนต่อเขต หรือโรงเรียนอื่น ๆ อันเป็นผลงานของโรงเรียนของตน

ระดับความสัมพันธ์กับชุมชน

1. จัดทำเอกสาร (newsletter) ของโรงเรียนรายงานผู้ปกครองทราบ
2. ริเริ่มการประชุมคณะกรรมการ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล รวมทั้งประสานกับผู้ปกครอง และหน่วยบริการของชุมชน
3. พัฒนารูปแบบที่ครูชำนาญการ และครูใหม่จะสอนและซึ่งกันและกันในการประเมินและสอนเด็กที่มีปัญหาเป็นรายบุคคล
4. เป็นกรรมการในสมาคมผู้ปกครองและครูระดับโรงเรียนและระดับเขต
5. พัฒนาเอกสารรายงานผลการเรียน และกิจกรรมของนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้นักเรียนนำติดตัวไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป
6. การเป็นครูผู้นำนั้นต้องทำงานร่วมกับหลายฝ่าย เพื่อหาแนวความคิดร่วมกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้น ครูผู้นำต้องเป็นผู้ประสานความคิดระหว่างเพื่อนครู คณะทำงาน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เป็นต้น

ในการปฏิบัติงานนั้น ครูผู้นำต้อง 1) เป็น นักฟังที่ดี ให้คนที่เขามาพูดด้วยพูดให้จบสิ่งที่เขาต้องการพูด 2) ให้การยอมรับในความคิดของคนอื่น 3) อย่าเพิ่งสรุปว่าคนนั้น หรือความคิดนั้นดีหรือไม่ดี รอข้อมูลเพิ่มเติม 4) แสดงความคิดเห็นของตนได้ แต่ไม่บังคับให้ใครรับไปปฏิบัติและสามารถปรับความคิดของตนให้สอดคล้องกับคนอื่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้

การเข้าสู่ตำแหน่งครูผู้นำ

การเป็นครูผู้นำนั้นต้องการความเสียสละเพื่องาน และทำงานร่วมกับคนมากมาย หลายระดับ (Johnson and Donaldson, 2007) ดังนั้นผู้ที่คิดจะทำงานเพื่อส่วนรวมต้องระมัดระวังไม่ให้ใครมอง ว่าเป็นคนโปรดของผู้บริหาร หรือฝ่ายตรงข้ามกับครูใหญ่ ผู้ที่คิดจะเป็นครูผู้นำควรดำเนินการดังนี้

1. คอยจนกว่าจะมีคำสั่งจากผู้มีอำนาจ อย่าเสนอตัวทันที เพราะจะทำให้ครูอื่น ๆ เข้าใจว่าเป็นคนโปรดของครูใหญ่ รอจนกว่าครูอื่นเขาไม่ยอมรับตำแหน่ง/งาน จึงยอมรับการแต่งตั้งจากครูใหญ่ หรือ ผู้มีอำนาจ
2. ให้ทำงานกับครูที่เต็มใจจะเปลี่ยนแปลงก่อน งานจะง่ายและผลสำเร็จอยู่ในวิสัยที่จะทำได้
3. เล่นบทผู้ช่วย โดยให้ครูเจ้าของห้องเรียนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเปลี่ยนแปลงอะไร ครูผู้นำทำหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

4. ระบบการบริหารโรงเรียนต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะครูใหญ่ ต้องกำหนดบทบาท หน้าที่ ของครูผู้นำให้ชัดเจน เช่น มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร และครูใหญ่ต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อให้งานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย โดยไม่ลืมนึกว่าเป็นครูผู้นำ ไม่ใช่ผู้บริหาร ไม่มีอำนาจให้คุณ ให้โทษ ใครได้งาน ของเขาขึ้นอยู่กับความเต็มใจของเพื่อนครูที่จะปรับปรุงงานของตน และแนวคิดของตนเอง เพื่อผลประโยชน์ของนักเรียน ครูผู้นำต้องเก่งในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนครู

5. โรงเรียนต้องมีการปรับบทบาทของครูใหญ่ ความเป็นอิสระ ความเป็นตัวเฉพาะตัว ความมีอายุ มิได้หมายความว่า จะสอนเก่ง มีความรู้เพิ่มและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกวิชาการเสมอไป ครู ต้องระลึกอยู่เสมอว่าต้องทำให้นักเรียนรุ่นนี้ ดีกว่ารุ่นก่อน โดยดูจากผลการประเมินภายนอก ครูต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงห้องเรียน เรียนรู้จากเพื่อนครู เปิดใจกว้างยอมรับคำแนะนำและช่วยเหลือจากเพื่อนครู ถ้าสอนไปวัน ๆ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้ทันโลกก็เป็นการเอาเปรียบเด็ก ทำบาป เด็กโดยทำให้เด็กก้าวไม่ทันโลกไปด้วย

การสร้างและพัฒนาครูผู้นำ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ครูผู้นำ นำครูทำงานในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียน โดยร่วมกับครูและผู้บริหาร ดังนั้นต้องมีการสร้างและพัฒนา ครูผู้นำมาจากครูที่ดี สอนดีของโรงเรียน (Wade and Ferrser, 2007) โดยมีแนวทางดังนี้

1. ผู้บริหารสรรหาครูสอนดีและมีศักยภาพเป็นผู้ฝึก และนำครูอื่น ๆ โดยพิจารณาจากผลงานที่ผ่านมาเพื่อมาช่วยผู้บริหารพัฒนางานของโรงเรียน
2. ให้ผู้มีศักยภาพจะเป็นครูผู้นำไปสังเกตครูที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมครูอื่นปฏิบัติการอบรมและพัฒนาโรงเรียน
3. หางานหรือบทบาทที่เหมาะสมกับทักษะและความสนใจในการเป็นผู้นำของครูที่คัดสรรแล้วให้ปฏิบัติ
4. หาครูชำนาญงานเป็นที่เลื่องในระยะแรก โดยทำการฝึกอบรมครูอื่นร่วมกัน เมื่อเห็นว่าครูผู้สมัครมีความมั่นใจและทำได้แล้วจึงให้ดำเนินการโดยลำพัง
5. ในการออกปฏิบัติในระยะแรกผู้บริหารต้องแนะนำครูผู้นำคนใหม่ให้รู้จักกับคนสำคัญของเขตจังหวัด และคนในวงการ ในฐานะครูผู้นำคนใหม่ของโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน

6. ผู้บริหารให้กำลังใจ และให้ข้อมูลป้อนกลับผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาเขาให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ชี้จุดแข็ง จุดดี ผลสำเร็จและแนะนำจุดที่ต้องปรับปรุง

7. ผู้บริหารลดการสนับสนุนลง เมื่อทักษะและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนเพิ่มมากขึ้น แต่คอยให้คำชมเชยในผลงานดี

8. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอน ชีบ และสนับสนุนครูสอนดีคนต่อไปที่มีศักยภาพจะเป็นผู้นำครู ได้มาสอนแนะและให้การสนับสนุนเพื่อเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ต่อไป

9. ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนให้เกียรติผู้กระทำดี เพื่อส่วนรวม ผู้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ มีความคิดริเริ่ม และรับภาระผู้นำ ทั้งนี้เพื่อต่อต้านแนวโน้มที่จะขวางทางคนทำอะไรใหม่ให้โรงเรียนของคนบางคน

10. ให้โอกาสครูผู้เรียนรู้อะไรที่ทักษะครูผู้สอนเมื่อมีโอกาส เพราะทักษะเช่นนี้ ไม่มีสอนในสถาบัน การฝึกหัดครู เช่น ทักษะการวางแผนหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การวางแผนการประเมิน ความร่วมมือระหว่างเพื่อนครู และการสนับสนุนเพื่อนครูโดยการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการเรียนในสถาบัน การประชุมสัมมนาในระดับเขตหรือระดับประเทศและอื่น ๆ เท่าที่โอกาสอำนวย

สรุปได้ว่าครูผู้สอนคือ ครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน และมีความเสียสละในการทำงาน เพื่อเด็กและเพื่อโรงเรียนและยังได้รับการยอมรับจากเพื่อนครูในการเป็นผู้นำครูอื่นในการเปลี่ยนแปลงและรวมกับครูอื่นในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้น ที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน อาจจะเป็นครูที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ หรือครูที่ไม่มีตำแหน่งก็ได้

5. การให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงกับเพื่อนร่วมงาน

การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือ ติดต่อบริการกัน ด้วยวาจาและกิริยาท่าทางที่เกิดจากสัมพันธภาพทางวิชาชีพของบุคคลอย่างน้อย 2 คน คือ ผู้ให้และผู้รับคำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาในที่นี้หมายถึง ครูที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการให้คำปรึกษา ต่อเพื่อนร่วมงาน มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นผู้ที่กำลังประสบความยุ่งยากใจ หรือมีความทุกข์และต้องการความ

ช่วยเหลือให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ให้มีทักษะในการตัดสินใจ และหาทางออกเพื่อลดหรือขจัดความทุกข์ ความยุ่งยากใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

หลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษา

สวัสดี บรรเทิงสุข (2542, ออนไลน์) กล่าวถึงหลักการที่สำคัญในการให้คำปรึกษาว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นทั้งผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ต้องมีระบบระเบียบ มีเทคนิควิธีในการเข้าใจ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การช่วยเหลือ การวางแผน การตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงในหลายด้านในตัวผู้รับคำปรึกษาดังนั้นในการให้คำปรึกษาจึงจำเป็นต้องมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. การให้คำปรึกษาตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้รับคำปรึกษาต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน
2. การให้คำปรึกษาตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ให้คำปรึกษาต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อความชำนาญงานมาก่อน
3. การให้คำปรึกษาเป็นการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถพิจารณาตนเองได้ดีเช่นเดียวกับความสามารถในการพิจารณาสิ่งแวดล้อมของตนจนเกิดการตัดสินใจได้ในที่สุด
4. การให้คำปรึกษา ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การให้คำปรึกษาเป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลปะ (Art) เป็นทั้งงานวิชาการ และวิชาชีพที่ต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญมากกว่าการใช้สามัญสำนึก
6. การให้คำปรึกษา เป็นความร่วมมืออันดีสำหรับผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษาในอันที่จะช่วยกันค้นหาคำปรึกษาหรือทางออกที่เหมาะสมแท้จริงทั้งนี้โดยที่ต่างฝ่ายอาจจะไม่เข้าใจมาก่อนว่า “แท้ที่จริงแล้วความยากลำบากหรือปัญหาของสิ่งนั้นคืออะไร ซึ่งแตกต่างไปจากการสอนซึ่งผู้สอนรู้ข้อเท็จจริงมาก่อนหน้านี้แล้ว”
7. การให้คำปรึกษาเน้นถึงจรรยาบรรณ และบรรยากาศที่ปกปิดหรือความเป็นส่วนตัว เพื่อสนับสนุนการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงสำหรับช่วยเหลือ และรักษาผลประโยชน์ของผู้รับคำปรึกษาเป็นสำคัญ
8. การให้คำปรึกษาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา มีระดับสูงมากพอที่ผู้รับคำปรึกษาเต็มใจที่จะเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริงของตน โดยไม่ปกปิดหรือซ่อนเร้น

ประเภทของการให้คำปรึกษา

การให้คำปรึกษาสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การให้คำปรึกษารายบุคคล คือ การให้ความช่วยเหลือครั้งละ 1 คน
2. การให้คำปรึกษากลุ่ม คือการให้การช่วยเหลือจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน หรือมีความต้องการที่จะพัฒนาตนในเรื่องเดียวกัน โดยใช้ความสัมพันธ์และอิทธิพลของกลุ่มในการช่วยเหลือสมาชิกในด้านกำลังใจ ความเห็นอกเห็นใจ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และข้อเสนอแนะ เพื่อให้สมาชิกเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหา ได้แนวทางแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาตนจากการพูดคุยและพิจารณาร่วมกันในกลุ่ม จำนวนสมาชิกในกลุ่มควรอยู่ระหว่าง 8 – 12 คน ซึ่งจะทำให้การให้คำปรึกษามีประสิทธิภาพ เพราะสมาชิกมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์กันได้ทั่วถึง และมีส่วนร่วมในการรับและให้ความช่วยเหลือในกลุ่มได้อย่างเต็มที่ในปัจจุบันการให้คำปรึกษากลุ่มให้ความสำคัญกับการให้คำปรึกษาครอบครัวด้วย

ทักษะการให้คำปรึกษา

ทักษะการให้คำปรึกษา คือความสามารถหรือความชำนาญในการสื่อสาร ทั้งการใช้ภาษาท่าทางและภาษาพูด ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ให้คำปรึกษาในการช่วยเหลือบุคคลที่มีความทุกข์หรือผู้รับคำปรึกษาให้

1. มีความไว้วางใจและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ให้คำปรึกษาและการปรึกษา
2. เข้าใจปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการของตนเอง
3. แสวงหาและแนวทางการปรับเปลี่ยนการคิด การรู้สึกและการปฏิบัติตนเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

กระบวนการให้คำปรึกษา

กระบวนการให้คำปรึกษา อาจสรุปได้ 5 ขั้นตอนดังนี้คือ

- ขั้นตอนที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ ผู้ให้คำปรึกษาต้องทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความอบอุ่น สบายใจและไว้วางใจ
- ขั้นตอนที่ 2 สสำรวจปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจปัญหา และปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

ขั้นตอนที่ 3 เข้าใจปัญหา สาเหตุ ความต้องการ ผู้ให้คำปรึกษา
ช่วยให้ผู้รับ คำปรึกษาเข้าใจปัญหา สาเหตุ และความต้องการของตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 วางแผน แก้ปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้รับ
คำปรึกษาพิจารณาริธี แก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 ยุติการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาย้ำความเข้าใจ
ที่เกิดขึ้นระหว่างที่ให้คำปรึกษา และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา มีแรงจูงใจและกำลังใจที่จะ
แก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง

การเป็นที่เลี้ยง

ศศิมา สุขสว่าง (2565, ออนไลน์) กล่าวถึงการเป็นที่เลี้ยง
(Mentoring) ไว้ว่า เป็นการนำผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มากในองค์กร หรือในสาย
งานนั้น ๆ มาให้คำปรึกษาแนะนำถึงแนวทางการปฏิบัติงานให้ได้ประสิทธิภาพที่ดี รวมทั้ง
อาจจะรวมไปถึงการเป็นที่เลี้ยงในด้านชีวิตสังคมการทำงานให้ราบรื่นและมีความสุขด้วย
การเป็นที่เลี้ยงมักจะจับกันเป็นคู่ พี่เลี้ยง (Mentor) น้องเลี้ยง (Mentee) เป็นรายบุคคลหรือ
เป็นกลุ่มเล็ก ๆ จำนวนไม่เยอะมากเพื่อให้ดูแลได้อย่างทั่วถึง

ทักษะของพี่เลี้ยง

1. การสอนงาน (Training) พี่เลี้ยงจะเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้าน
ใดด้านหนึ่งมาให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคนิค ผูกอบรมด้วยการสัมมนาอบรม อาจจะเป็นกลุ่ม
เล็ก ๆ หรือกลุ่มใหญ่ ๆ ก็ได้ ผู้ถ่ายทอดความรู้เรียกว่า “วิทยากร หรือ Trainer” ซึ่งอาจจะ
เป็นคนภายในที่เก่งและมีประสบการณ์มาก หรือเป็นวิทยากรจะภายนอกก็ได้

2. การให้คำปรึกษา (Consulting) พี่เลี้ยงในองค์กรเป็นผู้มี
ประสบการณ์ มีความชำนาญ เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ จะสามารถถ่ายทอดความรู้และให้
คำปรึกษาแนะนำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้หรือทักษะเฉพาะให้กับน้องเลี้ยงได้รับรู้
แล้วนำไปใช้หรือปรับเปลี่ยนต่าง ๆ ได้

3. การโค้ช (Coaching) บางครั้งน้องเลี้ยงที่เข้ามาเป็นคนเก่ง
มีศักยภาพสูง ดังนั้นทักษะการโค้ช จึงเป็นทักษะอีกอย่างหนึ่งที่พี่เลี้ยงต้องใช้ในการเป็น
พี่เลี้ยงในองค์กร ทักษะการโค้ชสามารถใช้เป็นการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่าง
พี่เลี้ยงและน้องเลี้ยงเพื่อพัฒนาให้คนสามารถพัฒนาตนเองเติบโตขึ้นได้ด้วยความสามารถ
ของเขาเองได้ โดยพี่เลี้ยงต้องเปิดใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของน้องเลี้ยง และใช้ทักษะการ
โค้ช เช่น คำถามปลายเปิดเพื่อ brain storming ให้ได้ความคิดใหม่ ๆ สร้างการเติบโตทาง

ความคิด, การ Rapport เพื่อสร้างความไว้วางใจและ engagement กับลูกน้อง, การฟังอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ยินเสียงที่ไม่ได้พูด, การ feedback ที่มีคุณภาพให้เกิดการพัฒนาตัวเอง และการสร้างแรงบันดาลใจด้วย Story telling เป็นต้น

4. การให้คำปรึกษาด้านชีวิต (Counseling) พี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์สามารถให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีความสุข

การทำหน้าที่พี่เลี้ยง อาจเริ่มตั้งแต่ การทำหน้าที่พี่เลี้ยงของพนักงานใหม่ เพื่อให้พนักงานใหม่สามารถปรับตัวเข้ากับองค์กร เพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อมการทำงาน ไม่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว หรือเข้ากันไม่ได้กับเพื่อนร่วมงาน เป็นการป้องกันการลาออกจากองค์กร ให้พนักงานใหม่มีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร ลักษณะการทำงาน และนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

วันชัย โพธิวรกร (2551, ออนไลน์) กล่าวถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานไว้ว่าหมายถึง การปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานด้านความร่วมมือของเพื่อนในการปฏิบัติงานและคนอื่นด้วยและการมีเพื่อนดีอันเป็นกัลยาณมิตรคือ ช่วยแนะนำ สั่งสอน ให้คำปรึกษาที่ดีที่ถูกต้องที่ควรเป็นผู้มีปัญญา มีความสามารถ ช่วยสนับสนุนให้ใฝ่ดีเป็นแบบอย่างที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน และนำไปสู่สังคม สิ่งแวดล้อมที่ดีงาม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างเพื่อนร่วมงาน

มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งได้อธิบายความสัมพันธ์ไว้หลากหลายรูปแบบรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วย ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Interpersonal Relationship Theory of Harry Stack Sullivan) กล่าวว่า “บุคลิกภาพของมนุษย์เป็นผลพวงมาจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล” และมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของความสัมพันธ์กับผู้อื่น ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งจากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นโครงสร้างที่สำคัญของบุคลิกภาพและซัลลิแวนยังเน้นย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมเนื่องจากเป็นแรงจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรม หาก

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาเป็นผลมาจากการขาดความพึงพอใจ

2. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชูลทซ์ (Schultz's Interpersonal Relationship Theory) ชูลทซ์ (1960) ได้สร้างทฤษฎีที่อธิบายถึงพฤติกรรมระหว่างบุคคลในบริบทของความเข้ากันได้ของบุคคลชื่อว่า ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Fundamental Interpersonal Relationship Orientation; FIRO) ที่กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ในการติดต่อและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งความต้องการนี้ถือเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับความต้องการทางสรีระ ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ชูลทซ์ได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทั้งในระดับพฤติกรรมและความรู้สึกการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในแง่ของระดับพฤติกรรมมี 3 ประการ ดังนี้

2.1 ความต้องการความเป็นพวกพ้อง (Need for inclusion)

ความต้องการในด้านนี้เป็นแรงขับจากภายในที่จะสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่พึงพอใจไว้เป็นความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและต้องการให้ผู้อื่นยอมรับเป็นคนในกลุ่มและต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นบุคคลจะแสดงตัวเป็นที่ดึงดูดความสนใจ พยายามสร้างชื่อเสียง ทำตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือและมีเกียรติ

2.2 ความต้องการมีอำนาจควบคุม (Need for control) เป็น

กระบวนการตัดสินใจของบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลและมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น ดังนั้นบุคคลจะพยายามแสดงความสามารถของตนเองพร้อมทั้งแสดงการต่อต้านและปฏิเสธการคุกคามเพื่อเป็นการแสดงความต้องการควบคุมผู้อื่น

2.3 ความต้องการความรักใคร่ชอบพอ เป็นความรู้สึกและ

อารมณ์ส่วนตัวที่เกิดขึ้นระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์โดยจะแสดงออกด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน สร้างความผูกพันทางอารมณ์เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและได้รับความรู้สึกเดียวกันกลับมา

ความต้องการระหว่างบุคคลในระดับความรู้สึกประกอบด้วย 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ความสำคัญ (Significance) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่รู้สึกว่าตนเองนั้นมีความสำคัญกับบุคคลอื่นและรู้สึกว่าบุคคลอื่นมีความสำคัญและมีความหมายกับตนเอง

มิติที่ 2 ความสามารถ (Competence) เป็นความรู้สึกรู้ถึงความสามารถของบุคคล เมื่อความสามารถนั้นคือการตัดสินใจ หรือการแก้ไขปัญหาในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง

มิติที่ 3 ความน่าคบ (Likability) เป็นความรู้สึกรู้สึกน่าคบหา กับบุคคลอื่น บุคคลบางกลุ่มอาจจะมีความสามารถ มีความสำคัญ แต่ไม่น่าคบหา หลักการของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน แบ่งออกเป็น 4 ประการ มีดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลและพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) ความเป็นพวกพ้อง 2) ความมีอำนาจควบคุม 3) ความรักใคร่ชอบพอ ซึ่งความต้องการทั้ง 3 ด้านนี้จะผสมผสานและแสดงออกมาเป็นสัดส่วนที่อธิบายได้

2. พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น จะเป็นลักษณะพฤติกรรมตามประสบการณ์ที่บุคคลเคยเผชิญมาก่อนหน้านี้ รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมมักจะเลียนแบบมาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก หรือ พฤติกรรมของพ่อแม่

3. ปัจจัยที่สำคัญในการรักษาไว้ซึ่งสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลและสร้างความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม คือ ต้องมีความพอดีระหว่างความต้องการทั้ง 3 ด้านของสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล

4. การที่บุคคลจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มได้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการของการเป็นพวกพ้อง ความมีอำนาจควบคุมและการรักใคร่ชอบพอกัน เมื่อสิ้นสุดกระบวนการกลุ่ม ความต้องการของกลุ่มจะค่อย ๆ ถอยกลับจากความรักใคร่ชอบพอไปสู่ขั้นต้น คือ ความเป็นพวกพ้อง

3. องค์ประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน

Edelman (1994) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานไว้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การยอมรับในการกระจายภาระงานอย่างยุติธรรม
2. การสมัครใจในการให้ความช่วยเหลือเมื่อได้รับการร้องขอ
3. การให้ความร่วมมือในการรักษากฎของส่วนร่วม
4. การร่วมมือปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้ทุกคน แม้จะไม่ชอบเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติงานด้วยก็ตาม

5. เคารพในความเป็นส่วนตัวของเพื่อนร่วมงานทุกคน
6. ไม่วิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานอย่างเปิดเผย
7. ไม่ว่าร้ายเพื่อนร่วมงานต่อหัวหน้างาน

Beyer and Marshall (1981) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานว่าประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความมั่นใจและความไว้วางใจ (Confidence and Trust) หมายถึง การมีความตรงไปตรงมา ซื่อตรงต่อกัน เชื่อมั่นในความสามารถซึ่งกันและกัน การเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นและความรู้สึกของตนเองต่อผู้ร่วมงานทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนงาน
2. การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual help) หมายถึง ความเต็มใจที่จะแบ่งปัน ความรู้ให้แก่กัน สมัคใจในการช่วยทำงาน แบ่งเบาปริมาณงานของเพื่อนร่วมงานรวมถึงปกป้องสิทธิประโยชน์ของเพื่อนร่วมงาน
3. การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Mutual support) หมายถึง การให้การยอมรับนับถือและเต็มใจที่จะรับฟังผู้อื่น การให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวก การให้กำลังใจซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานและเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากเรื่องงาน การเป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะในการทำงาน รวมถึงการส่งเสริมความก้าวหน้าในการทำงานของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ
4. ความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ (Friendliness and enjoyment) หมายถึง การมีทัศนคติที่ดีและมีการแสดงออกที่อบอุ่นในการทำงานร่วมกัน การให้ความสนใจและห่วงใยต่อเพื่อนร่วมงานซึ่งอาจจะแสดงออกโดยการสังสรรค์กันทั้งภายในองค์การและภายนอกองค์การ การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่กันด้วยรอยยิ้ม มีการร่วมมือกันดีต่อเพื่อนร่วมงานเมื่อเพื่อนร่วมงานมีความก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จในโอกาสต่าง ๆ
5. การทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จร่วมกัน (Team efforts toward goal achievement) หมายถึง ความร่วมมือกันในการกระตุ้นส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันในกลุ่มยอมรับในความแตกต่าง และยอมรับในความสามารถของบุคคล การใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ มีการรวมกลุ่มและกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างชัดเจน มีการทบทวนและประเมินรวมถึงแก้ไขผลงานของกลุ่มอยู่เสมอ
6. การริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมสนับสนุน และตระหนักถึงคุณค่าในผลงานของบุคคลอื่น ที่แสดงออกโดยการ

ร่วมมือต่อโครงการใหม่ ๆ วิพากษ์วิจารณ์ผลงานและจัดการกับความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานหากพบวิธีการทำงานใหม่ที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิม

7. การติดต่อสื่อสารระบบเปิด (Open communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยตรงไปตรงมา มีอิสระและมีความรู้สึกปลอดภัยในการอภิปรายปัญหาต่อกัน มีการแบ่งปันข้อมูลและมีความเต็มใจในการรับข้อมูลจากผู้อื่น มีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา สามารถสื่อสารแบบตัวต่อตัว เป็นกันเองได้ สมาชิกในกลุ่มสามารถรับข้อมูลได้อย่างทั่วถึงและตรงกันทุกครั้ง รวมถึงมีการประสานงานที่ดี สม่่าเสมอทั้งข้อมูลที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

8. ความเป็นอิสระจากการคุกคาม (Freedom from threat) หมายถึงความสามารถในการพิจารณาขอบเขตหน้าที่ของสมาชิกด้วยความจริงใจ ปราศจากอคติ การสร้างความรู้สึกยอมรับสมาชิกในที่มอย่างจริงใจ มีบรรยากาศที่ปราศจากความเครียดและสามารถวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกในที่มได้อย่างสร้างสรรค์ มีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง มีความมั่นคงและสม่่าเสมอของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในที่ม มีโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเอง และมีการพิจารณาความดีความชอบโดยอาศัยการพิจารณาผลงานเป็นสำคัญ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่มได้ทุกคนโดยปราศจากการควบคุมกันและกัน

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 1

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดเห็นของท่าน

1. การพัฒนาตนเอง ในความหมายของท่านคืออะไร

.....
.....
.....
.....
.....

2. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ในความหมายของท่านคืออะไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ท่านมีวิธีการพัฒนาตนเองโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบฝึกกิจกรรม ชุดที่ 2

คำชี้แจง ท่านเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคุณลักษณะของครูมืออาชีพต่อไปนี้หรือไม่และ
ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

1. รู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

2. สนใจใฝ่รู้

เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

3. เพิ่มพูนวิทย์ฐานะโดยมีความสนใจกระตือรือร้นในการที่จะเข้ารับราชการอบรมเพื่อ
เพิ่มพูนความรู้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน
เห็นด้วย เพราะ

.....
.....
.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....
.....
.....

ขอเสนอแนะ

.....
.....
.....

บรรณานุกรม

- เกษม มังคละคีรี. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- ชาญชัย อาจิณสมมาตร. (2550). ภาวะผู้นำในองค์กร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ฐปณีย์ นาโร. (2561). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รังสรรค์ สุทาร์มย์. (2556). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สิริกร ไชยราช. (2562). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Beyer, J. E., & Marshall, J. (1981). The interpersonal dimension of collegiality. *Nursing outlook*, 29(11), 662 – 665.
- Edelman, C. L., & Mandel, C. L. (1994). *Health Promotion Throughout the Life Span*. 3rd ed. St.Louis: The C.V. Mosby Company.
- Schultz, D.P. and S.E. Schultz. (1998). *Psychology and Work Today: An Introduction. Industrial and Organizational Psychology*. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall, Inc.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหญ่ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพพลาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
4. นางสาวนิตยา สายเครือดีบ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแมนาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
5. นางสุนันท์ หลวงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
6. ดร.ชาติชาย ก่อคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
7. นายวรายุทธ สายทอง ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
8. นายทงศักดิ์ ทินบุตร ครูโรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 23
9. นางอรอุมา ศรีนาทม ครูโรงเรียนคำแมนาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ภาคผนวก ช

ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 10 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นายวรายุทธ สายทอง
 ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง วิทยาลัยนະชำนาญการพิเศษ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 11 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางสาวนิตยา สายเครือดี
 ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม่นาง วิทยาลัยนະชำนาญการพิเศษ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 12 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางอรอุมา ศรีนาทม
ครูโรงเรียนคำแม่นาง วิทยาลัยนະชำนาญการพิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 13 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางสุนันท์ หลวงศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยาลัยนະชำนาญการพิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 14 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ
ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1
เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 15 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดร.ชาติชาย ก่อคุณ
ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 16 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย ไพไทร
อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตร
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 17 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ
อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตร
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 18 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร
ศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1
เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2565

ภาพประกอบ 19 การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 15 มีนาคม 2566

ภาพประกอบ 20 การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 16 มีนาคม 2566

ภาพประกอบ 21 การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
วันที่ 17 มีนาคม 2566

ภาคผนวก ฉ

ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 10 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นายวรายุทธ สายทอง
 ครูโรงเรียนบ้านหนองแวง วิทยาลัยนະชำนาญการพิเศษ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 11 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางสาวนิตยา สายเครือดี
 ผู้อำนวยการโรงเรียนคำแม่นาง วิทยาลัยนະชำนาญการพิเศษ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 12 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางอรอุมา ศรีนาทม
 ครูโรงเรียนคำแม่ nang วิทยาลัยนະชำนาญการพิเศษ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 13 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นางสุนันท์ หลวงศรี
 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยาลัยนະชำนาญการพิเศษ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 14 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นายอุดมศักดิ์ มีภูคำ
 ครูโรงเรียนบ้านห้วยยาง วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1
 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 15 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดร. ชาดิชาย ก่อคุณ
 ผู้อำนวยการโรงเรียนมุกดาลัย วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
 เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 16 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รศ. ดร.ธวัชชัย ไพไหล
 อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
 เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 17 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รศ. ดร.สายันต์ บุญใบ
 อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
 เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2565

ภาพประกอบ 18 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิพนธ์ บรรพสาร
ศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยนวัตกรรมการพิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1
เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2565

ภาพประกอบ 19 การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 15 มีนาคม 2566

ภาพประกอบ 20 การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 15 มีนาคม 2566

ภาพประกอบ 21 การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 16 มีนาคม 2566

ภาพประกอบ 22 การอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 16 มีนาคม 2566

ภาพประกอบ 23 การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
วันที่ 17 มีนาคม 2566

ภาพประกอบ 24 การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
วันที่ 17 มีนาคม 2566

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวพนิดา ยาทองไชย
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 4 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2532
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	272 หมู่ 3 ตำบลธาตุนาเวง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู ชำนาญการ
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านโพนแพงเจียรนวนนทอุทิศ 5 ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนเมืองสกลนคร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2549	จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนธาตุนารายณ์วิทยา อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2555	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
พ.ศ. 2561	ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี
พ.ศ. 2566	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2557	ครูผู้ช่วย โรงเรียนบ้านโพนแพงเจียรนวนนทอุทิศ 5 ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
พ.ศ. 2559	ครู โรงเรียนบ้านโพนแพงเจียรนวนนทอุทิศ 5 ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
พ.ศ. 2563-ปัจจุบัน	ครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านโพนแพงเจียรนวนนทอุทิศ 5 ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1